VBTL_12_57

VERSLAG

OVER

het Bestuur en den Toestand der Zaken

VAN DE

STAD LIER

OVER DE DIENSTJAREN 1914-1918

voorgedragen door het College van Burgemeester en Schepenen
in uitvoering van art. 70 der Gemeentewet

LIER
Boekdrukkerij Jos. TAYMANS, Groote Markt, 73

VERSLAG

OVER HET BESTUUR EN DEN TOESTAND DER ZAKEN

VAN DE STAD LIER

VERSLAG

OVER

het Bestuur en den Toestand der Zaken

VAN DE

STAD LIER

OVER DE DIENSTJAREN 1914-1918

voorgedragen door het College van Burgemeester en Schepenen
in uitvoering van art. 70 der Gemeentewet

LIER
Boekdrukkerij Jos. TAYMANS, Groote Markt, 73

Mijnheeren,

Ingevolge de voorschriften van art. 70 der Gemeentewet, hebben wij de eer den Raad het VERSLAG OVER HET BESTUUR EN DEN TOESTAND DER ZAKEN VAN DE STAD LIER, over de dienstjaren 1914-1918, voor te leggen.

VERSLAG

OVER

HET BESTUUR EN DEN TOESTAND DER ZAKEN

VAN DE

STAD LIER

TITEL I.

BEVOLKING.

EERSTE AFDEELING.

Staat der Bevolking.

De gewone opneming der bevolking beliep volgens de registers als volgt :

	Mannelijke	Vrouwelijke	TOTAAL
Op 31 December 1914	12819	13507	26326
» » 1913	12752	13491	26243
Verschil in meerder	67	16	83
» » minder	—	—	—
Op 31 December 1915	12778	13485	26263
» » 1914	12819	13507	26326
Verschil in meerder	41	22	63
» » minder	—	—	—
Op 31 December 1916	12812	13432	26244
» » 1915	12778	13485	26263
Verschil in meerder	34	—	—
» » minder	—	53	19
Op 31 December 1917	12824	13377	26201
» » 1916	12812	13432	26244
Verschil in meerder	12	—	—
» » minder	—	55	43
Op 31 December 1918	12802	13326	26128
» » 1917	12824	13377	26201
Verschil in meerder	—	—	—
» » minder	22	51	73

Beweging van den Burgerlijken Stand.

Geboorten, Overlijdens, Huwelijken, Echtscheidingen, Kindaannemingen, Wettigingen van 1914-1918.

JAREN	AANTAL DER GEBOORTEN				TOTAAL	AANTAL DER OVERLIJDENS (1)		TOTAAL	AANTAL DER DOODGEBORENEN niet begrepen in de geboorten & overlijdens				TOTAAL	AANTAL DER HUWELIJKEN	AANTAL DER ECHTSCHEIDINGEN	AANTAL DER ERKENDE KINDEREN	AANTAL DER WETTIGINGEN
	Wettige		Onwettige			Mannelijke	Vrouwelijke		Wettige		Onwettige						
	Mannel.	Vrouwel.	Mannel.	Vrouwel.					Mannel.	Vrouwel.	Mannel.	Vrouwel.					
1913	324	343	27	22	716	205	193	398	15	11	1	1	27	197	1	2	33
1914	313	279	26	22	640	205	208	413	7	7	—	—	14	121	1	1	23
Meerder	11	64	1	—	76	—	15	15	8	4	1	1	13	76	—	1	10
Minder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1914	313	279	26	22	640	205	208	413	7	7	1	1	27	197	1	2	33
1915	238	211	22	23	494	168	130	298	3	8	1	1	14	72	1	1	19
Meerder	75	68	4	—	146	37	78	115	4	—	—	—	13	49	—	1	4
Minder	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
1915	238	211	22	23	494	168	130	298	3	8	1	1	12	72	—	2	19
1916	199	185	12	18	404	130	165	295	7	4	2	1	13	106	—	—	25
Meerder	49	26	10	5	90	38	35	3	4	4	1	1	1	34	—	1	6
Minder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1916	189	185	12	18	404	130	165	295	7	4	2	1	13	106	—	2	25
1917	163	135	9	7	314	173	156	329	6	2	1	1	10	93	2	1	16
Meerder	—	—	—	—	—	43	—	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Minder	26	50	3	11	90	—	9	—	1	2	1	1	3	13	—	2	9
1917	163	135	9	7	314	173	156	329	6	2	1	1	10	93	2	2	25
1918	194	166	9	14	373	229	233	462	9	3	—	—	12	205	—	—	16
Meerder	31	31	—	7	59	56	77	133	3	1	1	—	2	112	2	—	2
Minder	21	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

(1) In dit getal zijn niet begrepen de personen, in andere plaatsen overleden en te Lier gratuisveert, waarvan de doodakten op de registers van den Burgerlijken Stand overgeschreven zijn, ingevolge art. 80 van het Burgerlijk Wetboek. — Dit getal bedraagt tot 38.

§ 1. Staat van overlijden volgens ouderdom.

	1914	1915	1916	1917	1918
Van 0 dag tot 1 voltallige dag .	—	—	—	—	—
» 1 tot 2 voltallige dagen .	2	—	—	—	2
» 2 » 3 » » .	1	1	—	—	—
» 3 » 4 » » .	1	—	—	—	—
» 4 » 5 » » .	3	1	1	—	3
» 5 » 10 » » .	6	2	3	—	3
» 10 » 15 » » .	8	4	3	—	1
» 15 » 20 » » .	5	1	2	2	3
» 20 » 25 » » .	2	2	—	2	1
» 25 dagen tot 1 voltallige maand	16	—	—	—	—
» 1 tot 2 voltallige maanden .	5	8	9	6	6
» 2 » 3 » » .	5	5	6	7	5
» 3 » 6 » » .	30	10	17	6	17
» 6 maanden tot 1 voltallig jaar	45	14	13	13	10
» 1 tot 2 voltallige jaren .	20	10	13	11	13
» 2 » 3 » » .	6	2	9	8	8
» 3 » 4 » » .	6	4	6	6	6
» 4 » 5 » » .	1	5	4	2	10
» 5 » 6 » » .	2	3	2	2	4
» 6 » 7 » » .	1	5	2	2	3
» 7 » 8 » » .	4	3	—	3	1
» 8 » 9 » » .	1	1	1	2	1
» 9 » 10 » » .	2	4	2	4	3
» 10 » 11 » » .	—	1	—	2	3
» 11 » 12 » » .	1	1	1	1	4
» 12 » 13 » » .	—	—	—	1	2
» 13 » 14 » » .	—	1	1	2	1
» 14 » 15 » » .	2	2	2	—	2
» 15 » 16 » » .	—	5	2	3	8
» 16 » 17 » » .	3	—	1	—	2
» 17 » 18 » » .	1	4	2	4	6
» 18 » 19 » » .	2	1	5	1	8
» 19 » 20 » » .	2	1	1	6	6
» 20 » 21 » » .	1	1	3	1	8
» 21 » 22 » » .	6	3	3	4	3
» 22 » 23 » » .	3	9	2	3	2
» 23 » 24 » » .	4	7	1	2	5
» 24 » 25 » » .	2	3	1	2	4
Over te brengen	199	124	118	108	164

						1914	1915	1916	1917	1918
					Overdracht	199	124	118	108	164
Van 25	tot 26	voltallige	jaren.	.		1	2	1	—	5
» 26	» 27	»	»	.		4	2	1	2	6
» 27	» 28	»	»	.		2	5	3	3	2
» 28	» 29	»	»	.		2	5	3	2	8
» 29	» 30	»	»	.		1	4	4	2	7
» 30	» 35	»	»	.		11	8	5	9	15
» 35	» 40	»	»	.		10	10	4	10	16
» 40	» 45	»	»	.		8	8	8	9	11
» 45	» 50	»	»	.		7	7	8	12	20
» 50	» 55	»	»	.		10	8	8	11	18
» 55	» 60	»	»	.		10	14	8	23	21
» 60	» 65	»	»	.		19	10	12	13	22
» 65	» 70	»	»	.		20	15	18	32	30
» 70	» 75	»	»	.		37	20	29	22	31
» 75	» 80	»	»	.		33	30	28	32	37
» 80	» 85	»	»	.		23	15	24	26	37
» 85	» 90	»	»	.		12	6	9	10	9
» 90	» 95	»	»	.		3	5	3	3	2
» 95	» 100	»	»	.		1	—	1	—	1
» 100	» meer	»	»	.		—	—	—	—	—
					Totaal	413	298	295	329	462

Ziekten aan dewelke de personen bezweken zijn :

		1914	1915	1916	1917	1918
Besmettelijke aansteekingsstoffige en verpestende ziekten	Pokken	—	—	—	—	—
	Mazelen	9	—	3	1	2
	Scharlakenkoorts . . .	—	—	—	—	—
	Kwade keel of kroep . .	2	5	4	—	3
	Kinkhoest	3	—	13	—	2
	Typhuskoorts	—	6	3	3	2
	Kinderbedziekten . . .	—	—	—	—	—
Inheemsche ziekten	Uittering en slepende horstziekten	33	26	37	43	54
	Longontsteking, idem der luchtpijptakken, zijdesteek en ontsteking der ademkanalen . .	90	50	72	106	183
	Darmontsteking en buikloop .	75	30	31	28	32
	Polderkoorts.	—	—	—	—	—
Bijzondere ziekten	Cholera	—	—	—	—	—
	Vuurwapens	3	—	—	—	—
	Verdrinking	4	—	2	2	—
	Geweldige sterfgevallen . .	8	7	1	3	6
Verschillige ziekten niet begrepen onder de vermelde		186	174	129	143	178
	Totaal	413	298	295	329	462

§ 2. Inburgering.

Geene.

VIERDE AFDEELING.

§ 1. Verandering van woning.

A. Personen, die zich in de gemeente gevestigd hebben, komende :

Jaar	Uit andere gemeenten van het koninkrijk		Uit den vreemde		TOTAAL		ALGEMEEN TOTAAL
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	
1914	258	287	—	—	258	287	545
1915	239	284	—	—	239	284	523
1916	181	238	—	—	181	238	419
1917	187	235	—	—	187	235	422
1918	210	267	—	—	210	267	477

B. Personen, die de gemeente verlaten hebben, om zich te vestigen :

Jaar	In andere gemeenten van het koninkrijk		In den vreemde		TOTAAL		ALGEMEEN TOTAAL
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	
1914	325	364	—	—	325	364	689
1915	372	410	—	—	372	410	782
1916	218	329	—	—	218	329	547
1917	174	272	—	—	174	272	446
1918	264	328	—	—	264	328	692

§ 2. Registers van bevolking.

De voorschriften van het Staatsbestuur, nopens het houden der bevolkingsregisters, worden stipt in acht genomen.

TITEL II.

GEMEENTEBESTUUR.

EERSTE AFDEELING.

Gemeenteraad.

I. Samenstelling.

Op blz. 12 van het Stadsverslag over dienstjaar 1911-'12 deelden wij de samenstelling mee van den Gemeenteraad, zooals die uit de verkiezingen van 15 en 22 October 1911 was voortgesproten.

Bij het uitbreken van den oorlog, in Augustus 1914, had die samenstelling nog geene verandering ondergaan.

De inneming onzer stad en de bezetting van het land hadden echter voor gevolg de raadsleden, in 't begin der maand October, in alle richtingen te verspreiden. De terugkeer gebeurde slechts langzamerhand en dan nog op onvolledige wijze. Dit had voor gevolg dat tijdens de oorlogsjaren geene enkele voltallige zitting is kunnen gehouden worden.

In de eerste dagen na den terugkeer van de vlucht werd het Bestuur der stad, gedurende enkele weken, waargenomen door eene Commissie, die zich met dit doel gevormd had en op wier vergaderingen ook, een paar malen, de afgeveerdigden van de Intercommunale Commissie van Antwerpen tegenwoordig waren.

De eerste eigenlijke Gemeenteraadszitting, na de inneming der stad Lier door de Duitschers, werd gehouden den 5 November 1914. 12 Raadsleden woonden ze bij; de 9 overige verbleven nog in den vreemde. Op de volgende zitting, den 10 November daaropvolgende gehouden, was ook M. CLOCKAERTS aanwezig.

De heer SCHELLEKENS, burgemeester, die reeds den 24 October 1914 eene eerste maal was teruggekomen, maar om wille van bedreigingen, door vijandelijke Overheden te zijnen opzichte geuit, opnieuw naar Holland had moeten uitwijken, was bepaald te Lier weergekeerd, wanneer de raadszitting van 28 December 1918 plaats had, waarop hij, evenals schepen Dr THYS, aanwezig was.

Na hunnen terugkeer te Lier woonden volgende raadsleden voor de eerste maal eene raadszitting bij :

M. HELLEMANS . . . den 18 September 1915 ;
M. COOLS . . . . » 18 November 1916 ;
M. ALAERS. . . . » 18 Januari 1919 ;
M. VAN NOTEN . . . » 18 Januari 1919 ;
M. VAN DEN WYNGAERT . » 12 April 1919.

M. BERGMANN, die intusschen erg ziek was geworden, is wel in 't land, maar niet meer te Lier weergekeerd en heeft derhalve geen deel meer genomen aan de beraadslagingen van den Raad.

M. CLOCKAERTS, in raadszitting van 22 Februari 1919 tot mijnmeester benoemd, diende zijn ontslag in. Het werd den 5 Juli daaropvolgende aangenomen. Te zijner vervanging werd M. PH. VAN OUDENDYCK tot raadslid aangesteld in zitting van 26 Juli 1919.

MM. UYTTENBROECK en D'HULST, raadsleden en schepenen, overleden beide in de maand Juli 1919. Zij werden vervangen, onderscheidenlijk, door MM. VAN DER AUWERMEULEN, LODEW. en VAN BOECKEL, LOD. Eerstgenoemde werd aangesteld in zitting van 26 Juli voormeld en de laatste in zitting van 4 Oogst 1919.

II. Werkzaamheden.

Zitting van 5 November 1914.

Twaalf raadsleden, onder 't Voorzitterschap van Schepen VAN DEN BRANDE, maken den Raad uit.

Zijn ook op de zitting aanwezig : M. FR. FRANCK, afgevaardigde van de Intercommunale Commissie van Antwerpen, en M. BERN. BAER, afgeveerdigde van den Duitschen militairen Bevelhebber van Antwerpen.

De Raad

bespreekt, zonder nochtans een besluit te nemen, de kwestie van de gedeeltelijke uitbetaling der wedden en loonen van stadsbeambten en bedienden ;

beveelt het opmaken van een verslag over den toestand der stadskas ;

bespreekt de kwestie van den terugkeer en de vervanging van afwezige bestuursleden ;

eveneens die van den terugkeer der geneesheeren ;

behandelt ook de kwestie van de bevoorrading der bevolking ;

oppert eenige bemerkingen in zake uitvoering van openbare werken ;

beraamt maatregelen om het onregelmatig in bezit houden van vee en peerden te keer te gaan ;

neemt kennis van eene verklaring, gedaan namens de bezettende Overheid, betreffende de uitoefening van godsdienstplechtigheden ;

eveneens van de schikkingen, getroffen voor 't behoud der geschilderde glasramen in St Gummaruskerk.

Zitting van 10 November 1914.

De Raad, bij hoogdringendheid bijeengeroepen, neemt voor kennisgeving aan meerdere mededeelingen van den heer Voorzitter, namelijk :

het bedrag van den inhoud der stadskas : 51.000 fr. ;

dat der gelden door de Duitschers uit de stadsbrandkast geroofd : 45.900 fr. ;

besluit bij het gemeentekrediet maandelijksche ontleeningen te doen ten bedrage van 100.000 fr. elke, ten einde de hoogst onmisbare uitgaven te kunnen doen ;

keurt goed eene taks ten voordeele der stadskas, te betalen door de eigenaars van teruggeschonken vee, ten bedrage van 2 à 20 fr. per kop, naar gelang der weerde van 't teruggegeven dier ;

eveneens eene taks van 1 % op de geschatte weerde van mobiliaire voorwerpen, die aan hunne eigenaars worden teruggeschonken ;

besluit geldinzamelingen met bussen in te richten aan de stadspoorten, ten voordeele van het Armbestuur ;

gelast het Schepencollege met eene doelmatige regeling van sommige ingerichte oorlogsdiensten ;

besluit de wedden en loonen van beambten en bedienden der stad slechts gedeeltelijk en in evenredigheid met het bedrag der inkomsten uit te betalen ;

besluit de botermarkt, waar gevonden voorwerpen zijn samengebracht, te doen ontruimen ;

neemt voor kennisgeving aan eene mededeeling van den heer Voorzitter, betreffende de teruginvoering der gasverlichting, welke in voorbereiding is.

Zitting van 28 December 1914.

De Raad

brengt, bij monde van Burgemeester Schellekens, voorzitter, hulde aan de Raadsleden die, de eerste dagen na den terugkeer van de vlucht, aan de stad en hare bevolking uitstekende diensten hebben bewezen, namelijk : MM. Cuykens, Tielemans, Geboers en Slootmans, alsook aan een gewezen lid van den Raad, M. Gom. Van Bostraeten ;

benoemt M. Cuykens tot boventallige, dat is 5^e^ schepen in het Schepencollege ;

stemt eene taks op het verkeer van bezoekers, rij- en voertuigen, aan de stadspoorten te innen ;

keurt goed eene beslissing van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, de aanschaffing van vleesch voor 't gasthuis niet meer bij aanbesteding maar bij rechtstreeksche bestelling te doen ;

machtigt de ontleening, bij een bijzondere, van eene som van 8300 fr. ;

neemt schikkingen in zake de bestemming, te geven aan betwiste en aan niet erkende gevonden voorwerpen ;

keurt goed de tijdelijke benoeming van den heer Dr Mets, tot geneesheer aan 't gasthuis ;

benoemt M. Gom. Van Bostraeten tot lid van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen ;

hernoemt M. Aug. Dierckx tot lid van 't Weldadigheidsbureel ;

en agregeert de diensten en stelt de wedde en vergoedingen vast van M. René Coenen, door 't Patronaat der Aangenomen Scholen (Meyl) aldaar tot onderwijzer benoemd in de Jongensschool.

Zitting van 6 Februari 1915.

De Raad

krijgt mededeeling van de goedkeuring van 't bijkrediet van 15.000 fr., den 15 September 1914 op den stadsbegrootingsstaat voor 1914 gestemd ;

stemt een reglement, ter bevordering der openbare gezondheid, den handel in vodden en beenen, en 't vervaardigen en verkoopen van limonade en kaas, alsook 't ruimen van privaten aan zekere bepalingen onderwerpende ;

machtigt de ontleening, aan bijzonderen, eener som van 12.000 fr. ;

stemt eene ontleening van gelden ten bedrage van 100.000 fr., bij middel van kasbons en obligatiën ;

verleent den heer Burgemeester machtiging om, ter bevoorrading der bevolking, namens de Stad, bestellingen te doen bij een Hollandsch Komiteit ;

keurt goed de inrichting van een Stedelijk Hulpmagazijn van levensmiddelen, door 't Nationaal Komiteit voor Hulp en Voeding te bevoorraden ;

bespreekt, doch zonder een besluit te nemen, een voorstel, strekkende om de wedden en loonen der stadsbeambten en -bedienden voor deze die meer dan 100 fr. in de maand winnen, slechts gedeeltelijk, dat is voor de 3/4 uit te betalen.

Zitting van 18 Februari 1915.

De Raad

hoort eene woordenwisseling over de kwestie van de toepassing van 't reglement, regelende de fabrikatie van limonade ;

idem over eene vermindering van loon, op ondersteunde werklieden toegepast, en de gevolgen van dien maatregel,

en neemt eene beraadslaging, vragende de lichting, tot een bedrag van 75.000 fr., van de gelden der leening 1912, bij het Gemeentekrediet op loopende rekening ingeschreven.

Zitting van 6 Meert 1915.

De Raad

krijgt mededeeling van eene beslissing van Freiherr von Huene, Gouverneur van Antwerpen, de stad Lier eene boete van 1000 mark opleggende, omdat een Duitsche plakbrief, de zege van Augustowo meldende, beschadigd en met spotwoorden was bekleed geworden ;

machtigt het Schepencollege die boete van 1000 mark uit te betalen ;

bespreekt en stemt, beurtelings in 1e en 2e lezing, het ontwerp van stadsbegrootingsstaat voor 1915, door 't Schepencollege opgemaakt ;

stemt het aangaan van 2 leeningen, namelijk :

A) eene van 30.000 fr., met het Gemeentekrediet te sluiten, dat daartoe bereid is, en zulks in vervanging der lichting eener som van 75.000 fr., in vorige zitting gestemd en waarop de Maatschappij van 't Gemeentekrediet niet ingaan kan ;

B) eene leening, ten bedrage van 50.000 fr., bij middel van obligatiën ter weerde van 100 fr. elk, en zulks ter vervanging der leening, den 11 Februari laatst gestemd, doch door de bevoegde Overheid niet gemachtigd,

en bekrachtigt drij politiemaatregelen, door den heer Burgemeester beurtelings den 8 en 26 Februari en 2 Meert laatst

uitgevaardigd, en betreffende, onder andere, den verkoop, het vervoer en den uitvoer van aardappelen en andere voortbrengselen.

Zitting van 29 Meert 1915.

De Raad

stemt, bij hoogdringendheid, het aangaan eener nieuwe leening bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet », die bereid is die toe te staan, en wel tot een bedrag van 25.000 fr. ;

keurt goed de begrootingen der beide Staatsmiddelbare Scholen voor 1915 ;

ondersteunt met een gunstig advies, vier herverhuringen van onroerende goederen, door de Liefdadige Besturen gedaan ;

bespreekt eene wijziging, toe te brengen aan het reglement op het bouwen, doch neemt geene beslissing.

en stelt vast de lijsten der leerlingen der Lagere Scholen, die recht hebben op kosteloos onderwijs en ook die der leerlingen, wien bij gunstmaatregel kosteloos onderwijs zal worden verleend.

Zitting van 12 April 1915.

De Raad

bespreekt en stemt het sluiten eener leening van 225.000 fr., aan te gaan bij de Nationale Bank van België, en zulks in den vorm eener kredietopening, te verleenen tegen tepandstelling van een bewijs van inschrijving op het Grootboek der Openbare Schuld, aan het Bestuur van Gast- en Godshuizen toehoorende, en door dit laatste te dien einde welwillend ter beschikking der stad gesteld.

Zitting van 3 Mei 1915.

De Raad

krijgt mededeeling van het feit dat de leening, in vorm van kredietopening, ten bedrage van 240.000 fr., gestemd in vorige zitting, zonder gevolg is gebleven ;

keurt goed eene beraadslaging van den Hospice, waarbij deze het bewijs van inschrijving, nr 148552, ter beschikking der Stad stelt, om als waarborg te dienen voor eene reeks ontleeningen door haar gebeurlijk aan te gaan ;

stemt eene eerste ontleening van 50.000 fr., door dien titel te waarborgen en bij de Nationale Bank van België aan te gaan ;

stemt eene wijziging, uit vijf artikelen bestaande, aan het reglement op het bouwen ;

verleent een gunstig advies aan een proces-verbaal van houtverkoopingen, door de Liefdadige Besturen gehouden ;

eveneens aan eene beraming van het Kerkbureel St Gummarus, houdende aanvaarding van een legaat, vermaakt door wijlen zekere Jufvrouw VERMEYLEN ;

agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mej. CARRÉ, AN. CL. J., in hoedanigheid van tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Jongensschool (center),

en bespreekt de inrichting van eenen bewakingsdienst, welke instelling door de Bezettende Overheid wordt geëischt, ten einde alle beschadiging of hinder aan de telefoon- en telegraafgeleidingen te voorkomen.

Zitting van 19 Juni 1915.

De Raad

hoort eene woordenwisseling over de kwestie van de versiering der graven van de gesneuvelden ;

insgelijks over de ondersteuning van werkloozen, door het benuttigen hunner diensten ;

stemt eene vermeerdering van kredieten op den stadsbegrootingsstaat voor 1914, bedragende in bultengewone uitgaven ter somme van 3638,78 fr. en in gewone uitgaven ten beloope van 139.668,61 frank ;

stemt het aangaan eener nieuwe leening van 50.000 fr. bij de Nationale Bank ;

keurt goed, mits zekere wijzigingen, de begrootingen voor 1915 der Liefdadige Besturen ;

eveneens de begrooting 1915 der Stadsteekenschool ;

kent aan de erve DE BEUKELEER-BLOCK eene eeuwigdurende grondvergunning toe van 2 vierk. met. op het stedelijk Kerkhof, Mechelschen steenweg ;

stemt een reglement, invoerende eene belasting op de honden ;

bespreekt de wenschelijkheid van 't invoeren van een politiereglement, regelende den toegang tot de stadsvesten ;

verleent een gunstig advies aan eene overdracht van kredieten, gevraagd op de begrooting der Middelbare Meisjesschool voor 1914 ;

keurt goed de rekeningen der beide Middelbare Scholen over 1914 ;

agregeert de diensten en stelt de vergelding van Mej. MARIA DE CART, tusschentijdige onderwijzeres in de Stadsmeisjesschool,

en stelt vast de bijvoeglijke inschrijvingslijsten der rechthebbenden op kosteloos onderwijs en die der leerlingen, wien kosteloos onderwijs wordt verleend bij gunstmaatregel.

Zitting van 3 Juli 1915.

De Raad

stemt het aangaan eener nieuwe leening van 5000 fr., bij de Nationale Bank te doen, in dezelfde voorwaarden als de vorige.

Zitting van 2 Augustus 1915.

De Raad

neemt voor kennisgeving aan de mededeeling van 't besluit van den heer Generaal-Gouverneur, de verplichting eene herziening der kiezerslijsten te doen, opheffende ;

ondersteunt met een gunstig advies de staten der herverhuringen van onroerende goederen der Liefdadige Besturen ;

idem der verkoopakten en onkostenstaten der grasverkoopingen door die Besturen gehouden ;

sluit zich aan bij het ongunstig advies door 't Bestuur van Gast- en Godshuizen uitgebracht over een voorstel tot voortzetting der onderbroken werken in 't Gasthuis ;

keurt bepaald goed het reglement, invoerende eene stadsbelasting op de honden ;

stelt voorloopig vast een verdeelingsstaat van de aandeelen, door de belanghebbende eigenaars bij te dragen in de verbeteringskosten van de monding der Fortbeek ;

stelt het bedrag vast der jaarwedden, waarop krachtens de wet, de leden van 't onderwijzend personeel der Lagere Scholen aanspraak kunnen maken,

en wijzigt en stelt bepaald vast de schoolbegrooting voor 1915.

Zitting van 20 Oogst 1915.

De Raad

neemt aan voor kennisgeving, mededeeling dat de afrekening der Stad met de Maatschappij van Buurtspoorwegen sluit met een nadeelig slot van 697,69 fr.;

stemt een reglement op het bouwen, voorschriften behelzende om bij de herbouwing aan onze stad haar eigenaardig karakter van opvatting, stijl en uitzicht te behouden ;

besluit tot de uitvoering van sommige werken, in het gebouw

tot voorloopige lokalen der Staatsmiddelbare Jongensschool ingericht,

en agregeert de diensten en stelt de vergeldingen vast, te genieten door Mej. ANAST. CARRÉ, in hoedanigheid van tijdelijke onderwijzeres in de Aangenomen Jongensschool (center).

Zitting van 11 September 1915.

De Raad

hoort eene woordenwisseling over eene beslissing, genomen door 't Hoogere Komiteit van Hulp en Voeding, in zake verwijdering uit de plaatselijke Komiteiten van de leden, die bezoldigd worden ;

keurt goed de verhuring van 't huis, gestaan Kerkhofplaats, 25, aan de stad toehoorende ;

ondersteunt met een gunstig advies de processen-verbaal der verkoopingen van toemaat en boomen, door de Liefdadige Besturen gehouden ;

wijzigt een paar artikelen van de taksverordening op de honden ;

stemt een politiereglement, regelende het verkeer op de stadswandelingen ;

idem eene op het bouwen van voorloopige woningen ;

keurt goed de uitvoering van zekere werken in de lokalen der voorloopige Middelbare Jongensschool ;

keurt goed een voorontwerp van verbreeding der Achterstraat, door den technischen dienst der Stad opgemaakt ;

stelt bepaald vast den verdeelingsstaat der bijdragen, door de belendende eigenaars in de verbetering der monding van de Fortbeek te betalen ;

keurt goed den belastingsrol, opgemaakt van de belasting op de bemeubeling ;

besluit geene vermindering van wedde in te voeren voor het onderwijzend personeel der Lagere Scholen, doch voor die leden, voor wie 3/4 hunner wedde 100 fr. ter maand overtreft, voorloopig slechts de 3/4 uit te betalen.

Zitting van 18 September 1915.

De Raad

keurt goed de inrichting van een Komiteit, hebbende voor doel in der minne te regelen de betwistingen, die tusschen eigenaars en huurders van eigendommen zouden kunnen oprijzen, en

stemt een krediet van 20.000 fr., om die gebeurlijk bij 't bewerken van overeenkomsten te kunnen benuttigen ;

keurt goed, mits eenige wijzigingen, door het Schepencollege voorgesteld, de stadsrekening over 1914 ;

verleent eene eeuwigdurende grondvergunning van 2 vierk. meters grond op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg, aan Mme Wve OORTS ;

stemt een politiereglement, de bewaking inrichtende van eigendommen en veldvruchten op den buiten ;

doet uitspraak over een reklaam, ingekomen tegen den verdeelingsstaat der bijdragen, door bijzonderen te storten, ter bekostiging der verbeteringen aan de monding der Fortbeek,

en bespreekt de kwestie der bevoorrading der bevolking met aardappelen.

JAAR 1915-1916.

Zitting van 4 October 1915.

De Raad

wijzigt het reglement, houdende inrichting eener Veiligheidswacht ;

stemt eene verordening, eene taks stellende op de gezinnen, waarvan geen lid deel uitmaakt van de ingerichte Veiligheidswacht ;

stemt de verdeeling van 't gemeenzaam fonds tusschen de twee Liefdadige Besturen der stad ;

stelt vast de belastingsrollen op : A) op het kadastraal inkomen en de bemeubeling ; B) op de stoomketels en motoren ; C) op de zangherbergen en mekanieke pianos ;

agregeert de diensten en stelt de vergeldingen vast van vijf tusschentijdige onderwijzeressen, namelijk :

A) van Mej. M. C. A. COESSENS, in de Aangenomen Jongensschool (center) ;

B) van Mej. M. J. A. R. DE BERRALY, in de Aangenomen Meisjesschool (center) ;

C) van Mejuffer JOAN. SCHROONS, in de Stadsmeisjesschool (Lachenen) ;

D) van Mej. JOS. J. SCHROONS, in de Aangenomen Jongensschool (Boomlaerstraat) ;

E) van Mej. MAR. VAN AELST, in de Aangenomen Jongensschool (center) ;

Zitting van 30 October 1915.

De Raad

stemt nogmaals de ontleening eener som van 50.000 fr. ter Nationale Bank en mits waarborg van den titel, door 't Bestuur van Gast- en Godshuizen beschikbaar gesteld;

stemt eene toelage van 100 fr., ter ondersteuning van het werk : « Zuigelingenzorg »;

stelt bepaald vast het reglement, eene taks invoerende op de gezinnen, welke geen enkel bij de Veiligheidswacht ingelijfd lid tellen;

brengt, in overeenstemming met de opmerkingen door de KK. Commissie van Monumenten en van 't Beheer der Vereenigde gemeenten gedaan, enkele wijzigingen toe aan het reglement op het bouwen, in zitting van 20 Oogst 1915 gestemd;

brengt aan de rekening der Stadsteekenschool over 1914 eenige wijzigingen toe, door de provinciale Overheid gevraagd;

hoort eene bespreking over den overdreven prijs der boter;

brengt gunstig advies uit over het ontslag en de pensioenaanvraag van Mej. Van Thielen, L. M. F., onderwijzeres aan de Aangenomen Meisjesschool (center);

agregeert de diensten en stelt de wedde vast van Mej. Mar. E. A. R. De Berraly, tot onderwijzeres benoemd in de Aangenomen Meisjesschool (center);

agregeert de diensten en bepaalt de vergelding van Mej. Joan. B. A. Schroons, tusschentijdige onderwijzeres in gezegde school;

stelt vast de lijsten der leerlingen, recht hebbende op kosteloos lager onderwijs, alsook die der leerlingen, wien bij gunstmaatregel kosteloos onderwijs zal worden verstrekt;

neemt aan voor kennisgeving, de wijzigingen die toegebracht zijn aan de samenstelling van 't geestelijk onderwijzend personeel der Aangenomen Meisjesschool (Spoorweglei),

en kent aan Mej. Const. De Deken, frœbelonderwijzeres in de Stadsmeisjesschool, eene weddeverhooging toe van 100 fr.

Zitting van 4 December 1915.

De Raad

neemt eene beraadslaging, andermaal 't Schepencollege machtigende, onder waarborg van den te panden gestelden titel van den Hospice, op de Nationale Bank van België eene som van 40.000 fr. te ontleenen;

keurt goed de begrooting voor 1916 van de Stadsteekenschool;

eveneens de begrootingen 1914-'15 en 1915-'16 en de rekening 1914-'15 der Ondersteunde Muziekschool;

staat aan de familie De Coster, T.S, op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg, eene eeuwigdurende grondvergunning toe van 2 met.2;

ondersteunt gunstig eene beslissing van den Hospice, het Gasthuistarief vaststellende op 2,30 fr.;

bespreekt en stemt een eerste gedeelte van den stadsbegrootingsstaat voor 1916;

verleent eene toelage voor 't bijwonen der lessen van het KK. Vlaamsch Conservatorium;

agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mad. Gys-Queeckers, tusschentijdige onderwijzeres in de Stadsmeisjesschool (Hagenbroeck);

brengt aan 't bedrag der jaarwedden van sommige leden van 't onderwijzend personeel de wijzigingen toe, noodig om begane missingen te herstellen;

aanvaardt het ontslag van Mme Queeckers Vigny, hoofdonderwijzeres der Stadsmeisjesschool (Hagenbroeck), en ondersteunt gunstig hare pensioenaanvraag;

gelast M. Eskens, onderwijzer aan St Gommaruscollege, tijdelijk als onderwijzer dienst te doen in de Stadsadultenschool (center), ter vervanging van M. Meulepas, uitlandig, en stelt zijne vergelding vast;

hernoemt M. Aug. Bauwens tot lid van 't Weldadigheidsbureel en M. Gust. Van In tot lid van den Hospice;

aanvaardt het ontslag van M. Jan Schoeters, als huisbewaarder van 't Museum Wuyts-Van Campen, en benoemt M. Frans Ros te zijner vervanging.

Zitting van 11 December 1915.

De Raad

zet de bespreking en stemming voort, in eerste lezing, van den stadsbegrootingsstaat voor 1916;

stemt eene buitengewone toelage van 600 fr., ten voordeele der Ondersteunde Vakschool van het St Jozefskransken;

kent eene verhooging van wedde toe aan meerdere leden van het Politiekorps;

eveneens aan verschillende leden van 't onderwijzend personeel, die daar krachtens de wet recht op hebben,

en stelt de stadsbegrooting voor 1916 vast in 2de lezing.

Zitting van 30 December 1915.

De Raad

ontvangt mededeeling van de goedkeuring der stadsrekening over 1913 en van de kennisneming door den heer Gouverneur, zonder opmerking, van het reglement op het bouwen van den 20n Oogst 1915;

keurt goed de processen-verbaal der houtverkoopingen, namens de Liefdadige Besturen gehouden;

brengt eene wijziging toe aan het taksreglement, ingevoerd ter bekostiging der Veiligheidswacht;

wijzigt eveneens het inrichtend reglement dier Wacht;

stemt, ten voordeele van het Werk: « Zuigelingenzorg », van stadswege eene maandelijksche bijdrage van 250 fr.;

keurt voorloopig goed een ontwerp van verbreeding der Achterstraat, op Lisp;

stelt vast een bijvoeglijke rol ter inning der taks op de vermakelijkheden, bedrag 420 fr.;

kent, op uitnoodiging der Hoogere Overheid, aan den Politiekommissaris, in zijne hoedanigheid van Ambtenaar van 't Openbaar Ministerie, eene bijzondere vergelding toe van 1034,76 fr., zijnde 't bedrag der jaren 1914 en 1915;

benoemt Mej. Jos. De Hondt tot hoofdonderwijzeres der Stadsmeisjesschool van Hagenbroeck,

en bevordert M. Frans Van Rompay tot van Raadswege benoemden toezichter der stadswerken.

Zitting van 16 Februari 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van de beslissingen der Duitsche Overheid, waarbij de pas gestichte Stedelijke Veiligheidswacht, alsook de Intercommunale Commissie van Antwerpen ontbonden werden;

stemt eene leening van 250.000 fr., aan te gaan bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet »;

stemt eene reeks bijkredieten op de stadsbegrooting voor 1915,

tot een bedrag van 4992,64 fr. op den buitengewonen, en van 27.766,59 fr. op den gewonen dienst;

keurt goed de rekeningen der Kerken van Ste Margaretha en van het H. Hart, over 1914;

keurt eveneens goed de rekening van einde van beheer van de erven des E. H. Van Gorp, in leven schatbewaarder der Kerk van Ste Margaretha, benevens de beraadslaging dier Kerk, vaststellend den borgtocht van E. H. Van Pelt, den nieuwen schatbewaarder;

machtigt de Liefdadige Besturen, tot bedrag van 4/12 voorloopige kredieten te benuttigen op de begrooting 1916;

machtigt eene overdracht van kredieten op de begrootingen 1915 van beide Middelbare Scholen;

stelt vast de begrootingen voor 1916 dier twee Instellingen;

besluit de volledige uitbetaling te doen der wedden van het onderwijzend personeel;

keurt bepaald goed een ontwerp van verbreeding der Achterstraat, op Lisp;

keurt goed de benoeming van M. Emm. Broes, tot Ontvanger der Liefdadige Besturen;

benoemt tot lid van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, ter vervanging van wijlen M. Aug. Van In, M. Jos. Van Cauwenbergh;

agregeert de diensten en bepaalt de wedde van Mej. Anast. Carré, tot onderwijzeres benoemd aan de Aangen. Meisjesschool (center);

agregeert de diensten en stelt de vergelding van Mej. Coleta Wauters, tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool (center);

regelt de wijze van verdeeling der aanwezigheidspenningen, in de begrooting 1915 voor de raadsleden voorzien.

Zitting van 1 Mei 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van 't overlijden van M. Aug. Bauwens, gemeenteraadslid;

brengt, bij monde van den heer Burgemeester, hulde aan den overledene,

en regelt zijne deelneming aan dezes begrafenisplechtigheden.

Zitting van 20 Mei 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van de goedkeuring der ontworpen leening van 250.000 fr. ;

neemt aan voor kennisgeving het ontslag, door Mej. De Hondt, in dato 30 December 1915, als onderwijzeres der Aangenomen Meisjesschool (center) ingediend ;

keurt goed een ontwerp van verbeteringswerken aan den riviermuur op de Werf ; bedrag : 700 fr. ;

eveneens een ontwerp van herstellingswerken aan de school van Lisp ; bedrag : circa 1100 fr. ;

alsook de herstellingswerken, aan den St Gummarustoren in uitvoering ;

stemt een krediet van 4600 fr. voor de herstelling der dekenij ;

stemt op de stadsbegrooting voor 1915 eene nieuwe reeks van bijkredieten, in buitengewone uitgaven bedragende 5590,58 fr. en in gewone uitgaven : 64.431,33 fr. ;

machtigt de Liefdadige Besturen, tot een bedrag van 8/12, voor loopige kredieten te benuttigen op hunne begrootingen voor 1916 ;

keurt goed de aanveerding, door den Hospice, van een legaat van 5000 fr., hem door wijlen Mej. Florence Meylemans vermaakt ;

weigert aan 't Weldadigheidsbureel de machtiging tot het herbouwen eener hoeve, te Konings-Hoyckt, zooals die herbouwing is opgevat ;

stemt een reglement op het bereiden van 't brood ;

idem een reglement op 't bezoeken der herbergen door minderjarigen ;

ondersteunt met een gunstig advies de rekening der Kerk van Lisp, over 1914, en de begrooting der Kerk van het Hart, voor 1916 ;

bepaalt de verhuringsvoorwaarden van het schoolhuis van Lisp, Meisjesschool, aan een bijzondere ;

stemt de aansluiting der Stad Lier aan de Samenwerkende Maatschappij : « Les Magasins Communaux » ;

stelt vast de rollen der belasting op het kadastraal inkomen en op de bemeubeling ;

brengt de politieverordening op 't verkeer op de stadsvesten in overeenstemming met de nieuwe tijdrekening ;

machtigt het Weldadigheidsbureel in recht te treden om terugbetaling te bekomen van de uitgaven, voor een krankzinnige gedaan, wiens kinderen betaalkrachtig zijn,

en benoemt M. Frans Lanens tot lid van 't Weldadigheidsbureel, ter vervanging van wijlen M. Aug. Batwens.

Zitting van 1 Juli 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van het malislot der afrekening met het Beheer van Buurtspoorwegen, bedragende 1570,47 fr. ;

aanvaardt het door M. Julius Van In, in hoedanigheid van stadsbeambte, ingediende ontslag ;

verhoogt de maandelijksche stadsbijdrage in de uitgaven van « Zuigelingenzorg » van 250 op 450 fr. ;

stemt tot een bedrag van 5250 fr. op den buitengewonen en van 58.871,42 fr. op den gewonen dienst, bijvoeglijke kredieten op den stadsbegrootingsstaat voor 1916 ;

besluit de taks op het verkeer van bezoekers, van rij- en voertuigen, den 28 December 1914 gestemd, op 30 September 1916 af te schaffen ;

verleent een gunstig advies aan een ontwerp van grondafstand, door 't Bestuur van Gast- en Godshuizen voorloopig beraamd met M. Van Leemput-De Hondt, voor 543 met.2 grond op de Spoorweglei ;

keurt goed de aanbesteding der verbeteringswerken aan de dekenij, aan M. Fr. Vermeylen toegewezen mits de som van 5420 franks ;

stelt vast de bijvoeglijke lijsten der rechthebbenden op kosteloos lager onderwijs en die der leerlingen, aangenomen om bij gunstmaatregel kosteloos onderwijs te genieten ;

stelt de vergelding vast, te genieten door Mej. B. Dierckx, in hoedanigheid van tusschentijdige frœbelonderwijzeres in de Stadsbewaarschool.

Zitting van 7 Augustus 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van de boete van 20.000 mark, bij besluit van 4-18-16 door den Generaal-Gouverneur aan de stad Lier opgelegd, met last die voor 15 Augustus e.k. te betalen ;

stemt eene ontleening van gelijk bedrag om die boete te kwijten ;

keurt goed de rekeningen der Middelbare Scholen over 1915 ;

staat eene eeuwigdurende grondvergunning van 2 met.2 op 't Kerkhof, Mechelschen steenweg toe, aan M. Louis Peeters en eene van 4 met.2, aldaar, aan de familie De Ridder-Claes ;

stemt toe in 't maken van een wijkspoor aan den tram Lier-Oostmalle, op Lisp ;

ondersteunt gunstig den ontworpen grondafstand, door het Bestuur van Gast- en Godshuizen te doen, ter plaatse Spoorweglei ;

benoemt M. Jos. Helsen tot tijdelijken stads-dwangbeveldrager, ter vervanging van wijlen zijnen vader M. Ger. Helsen ;

benoemt M. Edm. Francx, ten voorloopigen titel, tot hulpklerk op het Stedelijk Raadhuis,

en stelt vast op 558,29 fr. het bedrag van een bijvoeglijken taksrol op de bemeubeling.

Zitting van 16 *September* 1916.

De Raad

stemt de tusschenkomst der Stad, op voet van 0,20 fr. per bedrag van 1,20 fr., in de bekostiging van eenen tot stand gebrachten kosteloozen dienst van geneeskundige hulp ;

eveneens de stadstusschenkomst in de onkosten van voedselverstrekking aan de leerlingen der scholen, door 't Voedingskomiteit ontworpen ;

machtigt eene overschrijving van kredieten op de begrooting 1915 der Stadsteekenschool ;

keurt goed de rekening dier school over 1915, alsook de stadsrekening over dit dienstjaar ;

machtigt het Schepencollege aan te koopen van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, mits den prijs van 11.782 fr., den grond benuttigd voor den aanleg van het Soldatenkerkhof, Mechelschen steenweg, groot 5047 met.2 ;

machtigt voorloopig den afstand, aan M. Charon-Volkaerts, van een perceel gedempte vliet, groot 114 met.2, gelegen achter diens erve, St Gummarusstraat, mits den prijs van 1970 fr. ;

wijzigt, in het algemeen politiereglement, het art. 118, betrek hebbende op de openbare bijeenkomsten ;

schrijft, in het leerprogramma der Jongensgemeenteschool van Lachenen, het onderwijs der begrippen van landbouw- en tuinbouwkunde in als verplichtend vak ;

machtigt de inrichting, in beide Aangenomen Scholen van de wijk « De Meyl », eener 5de klas ;

stemt de inrichting van 't geneeskundig toezicht in de Lagere Scholen der stad, alsook een reglement dat die inrichting moet beheeren ;

stelt de wettelijke verhoogingen vast, toekomende aan meerdere leden van 't onderwijzend personeel der Lagere Scholen ;

agregeert de diensten en stelt de wedden vast van de heeren Dierckx, L. A. Fr. en Mortelmans, Aug. Lod., tot onderwijzers in de Aangenomen Jongensschool (center) benoemd,

en agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mejuffer Maria Van Aelst, in hoedanigheid van tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool (center).

JAAR 1916-1917.

Zitting van 2 October 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van een bevel der Duitsche Overheid, de Stad verplichtende de bouwresten van vernietigde woningen af te breken en weg te ruimen ;

keurt goed de rekeningen der beide Liefdadige Besturen over 1914 en 1915 ;

stemt bijvoeglijke kredieten, in te schrijven op de stadsbegrooting voor 1916, namelijk : op den buitengewonen dienst tot een bedrag van 14.140 fr. en op den gewonen dienst tot een beloop van 12.385,00 frank ;

keurt goed eene beraadslaging van het Bestuur van Gast- en Godshuizen, machtiging vragende om aan de Stad Lier te mogen afstaan het perceel erve, gelegen buiten de Mechelsche poort, waarop het Soldatenkerkhof is ingericht ;

machtigt den afstand van twee perceeltjes gedempte vliet van den Kerkhofmolenloop, aan M. Charon-Volkaerts ;

stemt de aanneming van de nieuwe klassen (eene 5de) ingericht in de Aangenomen Jongens- en in de Aangenomen Meisjesschool (Meyl) en agregeert de diensten en stelt de wedde vast van Em. De Koninck, titularis van eerstgenoemde klas ;

neemt aan voor kennisgeving de wijziging, toegebracht aan 't geestelijk onderwijzend personeel der Aangenomen Meisjesschool (Meyl) ;

kent aan Mej. Aug. Meerbergen, fœbelonderwijzeres in de Stadsbewaarschool, eene weddeverhooging toe van 100 fr.,

en stelt de jaarwedde vast van vijf leden van 't politiekorps.

Zitting van 18 *November* 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van het besluit der bezettende Overheid, waarbij opgeheven werden al de door Belgische gemeenteoverheden uitgeveerdigde politievoorschriften, houdende bepaling van sluitingsuur of regeling van openbare vermakelijkheden ;

aanveerdt met dankbetuiging het aanbod der Vereeniging « Œuvre Suisse en Belgique », ter beschikking der Stad te stellen de sommen, terug te betalen door Liersche eigenaars, die hunne vernietigde woningen bij middel van voorschotten van gezegde Vereeniging zullen heropbouwen ;

stelt vast de verdeeling van het bedrag van het gemeenzaam fonds tusschen de twee Liefdadige Besturen der stad ;

keurt goed de begrooting 1916-17 der ondersteunde Muziekschool ;

eveneens de rekening 1915-16 en de begrooting 1915-16 der ondersteunde Huishoudschool ;

staat aan de familie Coppens, op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg, eene eeuwigdurende grondvergunning toe van 2 met2 ;

stelt een perceel erve, groot 8,25 aren, gelegen nabij de scholen van Lachenen, ter beschikking van M. De Wever, schoolhoofd, aldaar, ten einde het als proefveld bij zijn landbouwonderwijs te benuttigen ;

keurt goed de begrootingen der Middelbare Scholen voor 1917 ;

machtigt eene overdracht van kredieten op de begrootingen voor 1916 dier beide Instellingen ;

bevordert Mme De Deken-Lens tot bestuurster, zonder klas, der Stadsmeisjesschool (center) en besluit eene onderwijzeres te harer vervanging bij te noemen ;

stelt vast de schoolbegrooting van het Lager Onderwijs, dienstjaar 1917 ;

aanvaardt het ontslag, door M. Ferd. Van Wassenhoven, in hoedanigheid van toezichter van stadsuurwerken, ingediend ;

stelt vast op 360 fr. de bijvoeglijke taksrol op de vermakelijkheden ;

keurt goed de aanstelling van M. Alf. De Pooter, tot tusschentijdige bestuurder der Aangenomen Jongensschool (center) en agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mej. Col. Wauters, tot tusschentijdige onderwijzeres in die school ;

neemt voor kennisgeving aan eene wijziging, toegebracht aan 't geestelijk onderwijzend personeel der Aangenomen Meisjesschool (Spoorweglei) ;

stelt vast de inschrijvingslijsten der leerlingen, recht hebbende op kosteloos onderwijs, eenerzijds, en die der leerlingen, wien bij gunstbepaling kosteloos onderwijs zal worden verstrekt,

en hernoemt tot lid van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen M. Aug. Slootmans en tot lid van 't Weldadigheidsbureel M. Joz. Janssens.

Zitting van 16 *December* 1916.

De Raad

ontvangt mededeeling van de aansluiting der stad Lier bij de Abschnit Boom, onder Bevel van Kommandeur Schnell ;

stemt eene ontleening van 50.000 fr., te doen bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet » ;

machtigt de inschrijving in de stadsbegrooting voor 1916, van een krediet van 2000 fr., bestemd voor den aankoop van mobiliaire voorwerpen, ingevolge opeisching ter beschikking van Duitsche Overheden te stellen ;

keurt goed de rekening van einde van beheer van de erven van wijlen M. Joz. Naets, in leven Ontvanger der Liefdadige Besturen ;

machtigt eene overdracht van kredieten op de begrooting der Stadsteekensschool voor 1916 ;

keurt goed de begrooting voor dienstjaar 1916-17 der ondersteunde Huishoudschool ;

staat aan de St Jozefsvakscholen eene bijvoeglijke toelage toe van 600 fr. ;

staat aan M. Lod. Potters eene uitbreiding toe van zijne eeuwigdurende grondvergunning op 't Stadskerkhof van 0,20 m.2 en aan Mme We Coppens eene van 0,115 m²2 ;

bespreekt breedvoerig de keuze van eenen grond voor het oprichten van een nieuw Kerkhof, doch neemt geen besluit ;

besluit niet in te gaan op de aanschrijving der Duitsche

Overheid, eischende de onmiddellijke herbouwing van den stadseigendom « Het Farohuis » ;

kent aan Mme Merckx-Van Looy, fræbelonderwijzeres in de Stadsbewaarschool, eene weddeverhooging toe van 100 fr. ;

benoemt Mej. Maria Van Aelst tot onderwijzeres in de Stadsmeisjesschool (center),

en M. Gom. Van Hoof tot toezichter en reguleerder van stadsuurwerken, ter vervanging van M. Ferd. Van Wassenhoven, ontslaggever.

Zitting van 23 December 1916.

De Raad

verleent een gunstig advies aan de beraadslaging van het Bestuur van Gast- en Godshuizen, machtiging vragende om aan eene bijzondere te mogen afstaan 556,87 m²2 grond op de Spoorweglei,

en bespreekt en stemt in 1e lezing den stadsbegrootingsstaat voor 1917.

Zitting van 28 December 1916.

De Raad

stemt, met eene lichte wijziging, door 't Schepencollege voorgesteld, de vernieuwing van de taks op de bestratingswerken ;

keurt goed, mits enkele wijzigingen aan het opstel door de Beheeren ingediend, de begrootingen voor 1917 der beide Liefdadige Besturen,

en stelt bepaald vast, in 2de lezing, den stadsbegrootingsstaat voor 1917.

Zitting van 20 Januari 1917.

De Raad

staat aan Mej. Maria De Strycker, eene uitbreiding toe van 3 m²2 van de eeuwigdurende grondvergunning, die de familie De Strycker-Anthoni op het stedelijk Kerkhof, Mechelschen steenweg bezit ;

verleent een gunstig advies aan de vraag van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, om eenen graancijns van 174 liters rogge en 187 liters tarwe, staande op gebouwen op de Donck, in afleg te mogen aanveerden ;

macht het Schepencollege bij officiëele akten te aanveerden de schuldvorderingen, die l'Œuvre Suisse en Belgique aan de Stad zal aanbieden ;

het machtigt den aankoop van den eigendom de Groote Hofstad, gelegen bij de Molpoort, voor openbaar nut, namelijk voor den aanleg van een stadspark, mits den prijs van 160.000 frank ;

keurt goed den invorderingsrol der bijdragen van de boordeigenaars der geruimde niet bevaarbare waterloopen ;

machtigt de uitbetaling aan stads- en politiebeambten, die zulks vragen, van de sommen voor elk hunner voorzien als storting voor 't pensioen ;

agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mej. Mar. Ant. Leflot, tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool (center),

en neemt aan voor kennisgeving eene wijziging, toegebracht aan 't geestelijk onderwijzend personeel der Aangenomen Meisjesschool (Spoorweglei).

Zitting van 7 Februari 1917.

De Raad

kent aan M. L. De Strycker eene eeuwigdurende grondvergunning toe van 3 m²2 op 't Stadskerkhof, Mechelschen steenweg ;

keurt goed een besluit van den heer Burgemeester, in dato 9 Februari 1917, in beslag nemende, ten voordeele der bevolking, den voorraad steenkolen, zich bevindende in de niet in werking zijnde fabriek Albers, op Lisp ;

keurt goed drie overeenkomsten door het College, krachtens machtiging van den Raad, gesloten met drie eigenaars, voor de aanveerding van voorschotten door deze terug te betalen in voordeel der Stad ;

stemt eene verhooging van Stadstusschenkomst in de bedeeling van soep aan de bevolking, tusschenkomst die bepaald wordt op 0,05 per dag en per ondersteunde ;

verhoogt de vergoeding, voor M. Meerbergen voorzien als storting voor een te verwerven pensioen ;

keurt goed eene bijvoeglijke rol van bijdragen, verschuldigd voor 't ruimen van waterloopen ;

agregeert de diensten en stelt de wedde vast van M. Edm. Wauters, benoemd tot onderwijzer in de Aangenomen Jongensschool (Meyl),

en benoemt M. Jozef Helsen, in vervanging van wijlen zijn vader, tot Stads-dwangbeveldrager.

Zitting van 7 April 1917.

De Raad

bespreekt de mogelijkheid om eene uitdeeling van electrieken stroom in de stad tot stand te brengen ;

stemt de inschrijving van een krediet van 625 fr. in de begrooting 1917, bestemd om de boete van 500 mark, door de Duitsche Overheid opgelegd, te kunnen kwijten ;

verleent een gunstig advies aan de rekeningen over 1915 der Kerkfabrieken van de H. Margaretha en van het H. Hart ;

eveneens aan de begrooting voor 1917 van de Kerk van Ste Margaretha ;

machtigt het Weldadigheidsbureel te herbouwen, in bepaalde voorwaarden, eene hoeve te Konings-Hoyckt, en tevens eene ontleening te doen van 50.000 fr. ;

keurt goed, mits wijziging, de begrooting van dit Bestuur voor 1917 ;

eveneens de begrooting van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen voor 't zelfde dienstjaar ;

stemt voor de maand April eene toelage van 300 fr., ten voordeele van 't werk « Familiezorg », en besluit de verdere toelage telkenmale overeenkomstig de noodwendigheden vast te stellen ;

keurt bepaald goed den aankoop van den eigendom « de Groote Hofstad », aan de Molpoort gelegen ;

bekrachtigt eene toewijzing in zake verkoop van stadsgrond, in 1914 geheurd ;

keurt goed een ontwerp van overeenkomst met zes naburige gemeenten, houdende stichting eener Bevoorradingscooperatief ;

stemt de aansluiting van een adjunkt-politiekommissaris en een stadstoezichter bij de Lijfrentkas, ter verwerving van een pensioen ;

stelt de vergoeding vast, te genieten door de geneesheeren-opzieners der Lagere Scholen,

en benoemt de geneesheeren, die van stadswege het geneeskundig toezicht zullen uitoefenen in de ambtelijke Lagere Bewaarscholen.

Zitting van 28 April 1917.

De Raad

besluit bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet » eene nieuwe ontleening te doen van 50.000 fr. ;

keurt goed een besluit van den heer Burgemeester, houdende inbeslagneming, op de Zaterdagsche markt, van eene hoeveelheid eieren, die door een vreemden koopman waren opgekocht ;

eveneens een besluit, waarbij de heer Burgemeester eene hoeveelheid voedingswaren heeft opgeëischt voor de zieken van 't Gasthuis ;

stemt eene tegemoetkoming van 300 fr., ten voordeele van MM. Cornelis en Verrept, wederkeerig stadsontvanger en bureeloverste in stadsdienst ;

keurt goed de inrichting van een burgersspijshuis, stelt daarvoor een lokaal met inrichting beschikbaar en stemt eene stadsbijdrage van 0,10 fr. per af te leveren eetmaal ;

draagt aan het Schepencollege de vertegenwoordiging op der Stad in de Bevoorradingscooperatief,

en verdubbelt de taks op de mekanieke speeltuigen van 60 op 120 franks.

Zitting van 12 Mei 1917.

De Raad

stemt andermaal de ontleening eener som van 50.000 fr. bij de maatschappij « Het Gemeentekrediet » ;

stemt ten voordeele van 't Werk « Familiezorg » eene stadstoelage van 300 fr. voor de maand Mei ;

keurt goed de rekening der Kerk Ste Margaretha over 1916 ;

machtigt het Bestuur dier Kerk te aanveerden het legaat van 5000 fr., door Mme Morian-Anciaux vermaakt, mits zekere last van missen ;

machtigt, onder bepaalde voorwaarden, de herbouwing der hoeve Gysels, te Konings-Hoyckt, door het Weldadigheidsbureel ontworpen ;

keurt goed eenen verkoop van erve, in de Berlaerstraat, door het Bestuur van Gast- en Godshuizen ontworpen ;

staat aan M. Ch. Cools eene eeuwigdurende grondvergunning toe van 5 m'2 op het stadskerkhof, Mechelschen steenweg ;

besluit tot den aanleg van een nieuw Kerkhof, buiten de Leuvensche poort, op perceelen grond gelegen aan den Kesselschen steenweg, nabij de statie van Kloosterheide, en beveelt de daartoe noodige pleegvormen ;

machtigt het College eenen voorraad van voedingswaren en brandstoffen samen te stellen ter bevoorrading der bevolking ;

stelt vast de belastingsrollen op het kadastraal inkomen, ten bedrage van 21.318,47 fr. en die op de bemeubeling ten beloope van 1557,63 fr., alsook een afzonderlijke rol voor deze laatste belasting, bedragende 1344,39 fr. ;

verwerpt de reklamen, ingekomen tegen den verdeelingsrol der bijdragen in de ruimingskosten van waterloopen ;

benoemt Mme De Deken-Lens tot onderwijzeres der Stadsadultenschool voor meisjes (center) ;

bespreekt en stemt de artikels van het 1e gedeelte van het Algemeen reglement op het bouwen, door het Schepencollege ontworpen.

Zitting van 19 Mei 1917.

De Raad

stemt de lichting eener som van 175.000 fr. van de gelden der leening, ingeschreven op loopende rekening bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet », die som bestemd zijnde om den aankoop van « de Groote Hofstad » te betalen ;

keurt voorloopig goed het ontwerp van rooilijnplannen voor verschillende straten der stad, door het Schepencollege met medewerking van M. De Ridder, bouwkundige, te Antwerpen en van eene plaatselijke Commissie opgemaakt,

en zet voort de behandeling en de stemming van het Algemeen reglement op het bouwen, door het Schepencollege ontworpen en brengt het tot en met art. 59.

Zitting van 9 Juni 1917.

De Raad

besluit te ontleenen, bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet », eene som van 50.000 fr., bestemd voor den aankoop van hulpmiddelen, ter ondersteuning van behoeftigen en van levensmiddelen voor de bevolking ;

machtigt de inschrijving op de begrooting 1916, van bijvoeglijke kredieten, tot een bedrag van 1278,26 fr. op den buitengewonen en van 63.757,52 fr. op den gewonen dienst ;

staat aan M. Flor. Van Cauwenbergh, op het stadskerkhof, eene uitbreiding van eeuwigdurende grondvergunning toe van 2 mt2 en aan M. Eug. Hellemans eene van 1 m²; aan de kind. Van Brandt verleent het eene eeuwigdurende grondvergunning van 2 m²2 en aan M. Fr. Hellemans de omzetting eener tijdelijke grondvergunning van 2 m²2, voor 30 jaar verleend, in eene eeuwigdurende van 2 m²2,

en zet voort en voltrekt de bespreking en stemming van het Algemeen reglement op het bouwen, door het College ontworpen.

Zitting van 30 Juni 1917.

De Raad

neemt eene beslissing, de Stad Lier machtigende de verbintenissen van 't plaatselijk Hulp- en Voedingskomiteit, ten opzichte van 't Provinciaal Hulp- en Voedingskomiteit van Antwerpen, te waarborgen tot een bedrag van 30.000 fr. ;

keurt goed de rekeningen der Liefdadige Besturen over het dienstjaar 1916 ;

ondersteunt met een gunstig advies de rekening 1916 en de begrooting 1917 der Kerkfabriek van het H. Hart ;

keurt goed de rekeningen der Staats Middelbare Scholen over dienstjaar 1916 ;

machtigt het Schepencollege de Stad Lier aan te sluiten bij de Bevoorradingscooperatief die, ingevolge eene beslissing der Duitsche Overheid, in stichting is tusschen de gemeenten van den Kreis Mechelen ; stelt eene som van 6500 fr. beschikbaar om als stadsbijdrage te worden gestort, en veerdigt den heer Schellekens, burgemeester, af, om de Stad in het Beheer dier Cooperatief te vertegenwoordigen ;

stelt de vergeldingen vast, te genieten door Mej. Car. Van Haesendonck, tusschentijdige onderwijzeres in de Stadsmeisjesschool, van Lachenen, en door Mej. A. Jos. Van Rymenant, tusschentijdige onderwijzeres in de Stadsmeisjesschool van Hagenbroeck ;

regelt de jaarwedde, te genieten door Mej. Maria Van Aelst, onderwijzeres aan de Stadsmeisjesschool (center) ;

bekrachtigt zijne beslissing in zake den aanleg van een nieuw kerkhof, buiten de Leuvensche poort, nabij de goederenstatie van Kloosterheide, en verwerpt het verzet door notaris Dubost, namens M. de Marnix de St Aldegonde tegen dit besluit gemaakt.

Zitting van 6 Augustus 1917.

De Raad

ontvangt mededeeling van den uitslag der afrekening van de Stad met het Beheer van Buurtspoorwegen : batig slot ten voordeele der Stad : 797,92 fr. ;

kent aan den Bond tot bestrijding der tuberculose, in de stad tot stand gekomen, eene stadstoelage toe van 500 fr. ;

verleent een gunstig advies aan eene vraag der Kerk van St Gummarus, om een legaat te mogen aanveerden ten bedrage van 14.000 fr., haar vermaakt door wijlen Fr. Holemans, van Ste Catharina-Waver ;

ondersteunt met een gunstig advies de lastenkohiers, door de Liefdadige Besturen opgemaakt voor de herverhuring hunner onroerende goederen ;

verleent aan M. Ch. Broes eene eeuwigdurende grondvergunning van 4 m²2 op het Stadskerkhof en aan M. Gust. Goetbloet eene van 2 m² 2 ;

staat aan het Werk « Familiezorg » twee stadstoelagen toe, elke van 500 fr., de eene voor de maand Juli en de andere voor de maand Augustus ;

keurt goed de aansluiting der Stad Lier bij de Samenwerkende Maatschappij van Bevoorrading voor 't arrondissement Mechelen, bij notariëele akte gesticht voor notaris Fris, den 28 Juli 1917, machtigt de storting in 't maatschappelijk kapitaal eener bijdrage van 6500 fr. en de gebeurlijke verdere stortingen die zouden vereischt zijn ;

keurt bepaald goed, na afwijzing der ingekomen reklamen, de ontworpen lijnrooiplannen, voor meerdere stadsstraten opgemaakt ;

ondersteunt een reklaam, ingekomen tegen de verdeelingsrol der bijdragen, door de belanghebbende eigenaars te storten in de ruimingskosten van waterloopen,

en keurt goed de bijvoeglijke rol op de taks der bemeubeling, ter somme van 706,24 fr., en die op stoomtuigen, motors en openbare vermakelijkheden, ten beloope van 1639 fr.

Zitting van 25 Augustus 1917.

De Raad

ontvangt in zitting M. Corn. Schoermans, leerling van het KK. Conservatorium van Brussel, die een 1n prijs met onderscheiding van trompet en een 1n prijs van transpositie, ook met onderscheiding, verwierf ;

staat aan eene nieuwe instelling, dragende den titel van Kinderzorg, en die zich ten doel stelt de zwakke kinderen te steunen, door 't uitdeelen van degelijke eetmalen, eene stadstoelage toe van 0,20 fr. per eetmaal ;

stemt het aangaan eener nieuwe leening van fr. 750.000 bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet », en zulks ten einde het Stadsbestuur toe te laten een voldoenden voorraad van voedingsmiddelen bijeen te brengen om het onderhoud der bevolking te verzekeren ;

keurt goed de rekening der Stadsteekenschool over dienstjaar 1916 ;

staat aan Wwe L. Seuers eene vermeerdering van eeuwigdurende grondvergunning toe van 0,56 met. op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg ;

stemt een aantal wijzigingen aan 't reglement op het bouwen ;

keurt goed een ontwerp van verbetering der bestaande zweminrichting, waarvan de uitvoering is geraamd op 9885,75 fr.,

en stelt de voorwaarden vast, die zullen moeten aangenomen worden bij de verhuring van de « Groote Hofstad », ten tijdelijken titel, aan de Religieuzen-Ursulinnen, en van de bleekerij, aan M. Van Loock.

Zitting van 1 October 1917.

De Raad

stelt het aandeel vast in de bijdrage van het Gemeenzaam Fonds, toekomende aan het Bestuur van Gast- en Godshuizen en aan 't Weldadigheidsbureel ;

keurt goed het ontwerp van verdeeling tusschen de beide Liefdadige Besturen der stad, van eenen eigendom te Berlaer, dien zij sedert lange jaren in onverdeeldheid bezitten ;

stemt een taksreglement op het houden van honden ;

besluit de inschrijving in de stadsbegrooting voor 1917, van een krediet van 10.000 fr., bestemd tot het dekken der uitgaven,

voort te spruiten uit de uitvoering van het in vorige zitting goedgekeurd ontwerp van verbetering der zweminrichting ;

stemt de inrichting eener 6e klas in de Stadsmeisjesschool (center) en de openverklaring eener plaats van onderwijzeres,

en benoemt M. Gust. De Beukeleer tot lid van 't Weldadigheidsbureel, ter vervanging van M. Eg. Broes, overleden.

Zitting van 5 November 1917.

De Raad

keurt goed de stadsrekening over 1916 ;

verleent een gunstig advies aan de rekening der Kerk van Ste Margaretha over 1918 ;

keurt eveneens goed de rekening 1916-'17 en de begrooting 1917-'18 der Ondersteunde Muziekschool ;

stemt een duurtetoeslag, zich uitstrekkende over het tijdvak 1 November 1917-1 Juni 1918, ten voordeele van het stadspersoneel, het onderwijzend personeel der Ambtelijke en Aangenomen Lagere Scholen en Bewaarscholen, de agenten en stadswerklieden ;

verleent een gunstig advies aan eene vraag van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, strekkende om gemachtigd te worden tot het afstaan van eenen beemd alhier ;

eveneens aan eene andere vraag van zelfde Bestuur, machtiging verzoekende om aan de Stad Lier te mogen verkoopen voor openbaar nut, namelijk om bij het Kerkhof van Kloosterheide te worden ingelijfd, een perceel bosch, daar gelegen, groot 129 a. 60 centiaren ;

ondersteunt eveneens gunstig de vraag van gezegd Bestuur, om eene som van 50.000 fr. te mogen ontleenen bij de Raffaisenkas, ten einde daarmee te kunnen kwijten den aankoop van den eigendom Neve-Cools, Paradijsstraat, bestemd voor de oprichting van het nieuw St Antonius-Godshuis ;

machtigt nog meergenoemd Bestuur enkele wijzigingen toe te brengen aan zijne begrooting voor 1917 ;

verleent een gunstig advies aan de borgstelling, door den heer Broes, ontvanger der Liefdadige Besturen, tot waarborg van zijn beheer gedaan ;

eveneens aan de voorstellen der Liefdadige Besturen, ter verhuring van hunne onroerende goederen ;

stemt eene wijziging in de berekening van stadsaandeel in den voedingsonderstand ;

eveneens eene verhooging van stadstusschenkomst in de bekostiging der eetmalen van 't Burgersspijshuis ;

staat aan Kinderzorg eene stadsbijdrage toe in de kosten van eerste inrichting, ten beloope van 1367,50 fr.

besluit voortaan ten laste der stadskas te nemen de 2/5 der gewone uitgaven van de Vakscholen van St Jozefskransken ;

doet uitspraak over een voorstel tot wijziging van 't reglement der Stadsbibliotheek ;

machtigt het Schepencollege aan te koopen van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, 129 aren 60 centiaren bosch, gelegen op Kloosterheide, en bestemd om bij het nieuw Kerkhof aldaar te worden ingelijfd ;

idem om aan te koopen van Mej. Henot, te Leuven, voor hetzelfde doeleinde, 132 a. 80 c. labeurland ;

machtigt de uitvoering van veranderingswerken aan de woning van den huisbewaarder van 't Museum, geraamd op circa 1500 fr. ;

benoemt M. Fr. Haverals tot lid van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, ter vervanging van M. Aug. Smets, die geen nieuw mandaat meer aanvaardt ;

benoemt de kandidaten die, in dubbele lijst, ter vernieuwing van het Besturend Bureel der Middelbare Scholen, aan de Hoogere Overheid zullen voorgedragen worden :

neemt aan voor kennisgeving, de wijziging toegebracht aan 't geestelijk personeel der Aangenomen Meisjesschool (Meyl) ;

agregeert de diensten en stelt de wedde vast van M. Aug. Van Dyck, in de Aangenomen Jongensschool (Meyl), door het Patronaat benoemd ter vervanging van M. Edm. Wouters, ontslaggever,

en benoemt in de Stadsmeisjesschool, tot titularisse der nieuw ingerichte 6de klas, Mej. Maria De Cart.

Zitting van 7 December 1917.

De Raad

ontvangt, onder andere, mededeeling van de goedkeuring, in dato 31 Oogst 1917, van den aankoop van de Groote Hofstad ;

keurt goed de rekening der Stadsteekenschool over 1916 ;

verleent een gunstig advies aan de begrooting 1918 der Kerk van het H. Hart ;

keurt goed de rekening 1916-'17 en de begrooting 1917-'18 der Ondersteunde Huishoudschool ;

verleent een gunstig advies aan de beraadslaging, waarbij het Bestuur van Gast- en Godshuizen machtiging vraagt om een perceel land, groot 73 a. 40 ca., gelegen op Pullaer, aan een bijzondere te mogen afstaan ;

brengt een ongunstig advies uit over een voorstel, strekkende om de tramlijnen, die door de stad loopen, te verleggen en ze buiten de poorten te brengen ;

stemt de vernieuwing, voor één jaar, van het taksreglement op de bestratingswerken ;

eveneens de vernieuwing, voor een termijn van vijf jaren, van het taksreglement op stoomketels en motoren ;

stemt de regeling van den schooltoestand op Lisp, door het bijvoegen eener middelbare en eener lagere afdeeling bij de Stadsjongensschool aldaar ;

stelt vast de taksrol op de mekanieke pianos, ten bedrage van 420 fr. ;

agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mej. Jos. Van Bladel, tusschentijdige onderwijzeres in de Stadsmeisjesschool ;

hernoemt M. Gust. De Beukeleer tot lid van 't Weldadigheidsbureel,

en kent aan den heer Cornelis, stadsontvanger, eene vrijwillige weddeverhooging toe van 208 fr.

Zitting van 29 December 1917.

De Raad

beslist eene uitgifte te doen van papieren pasmunt, tot een bedrag van 100.000 fr. ;

keurt goed, mits enkele wijzigingen, de begrooting van het Bestuur van Gast- en Godshuizen voor 1918 ;

eveneens de begrooting voor 1918 van 't Weldadigheidsbureel ;

keurt goed de begrooting 1918 van de ondersteunde St Jozefsvakscholen ;

machtigt het Bestuur van Gast- en Godshuizen in recht te treden om eene wederrechtelijk geplante rij boomen te doen wegruimen ;

stelt bepaald vast de vernieuwde taks op de bestratingswerken ;

eveneens die op stoomketels en motoren ;

keurt gedeeltelijk goed een ontwerp van verbindingsspoor aan de tramlijn Lier-Oostmalle, te maken nabij de Lisperpoort ;

neemt vrede met eene splitsing van klassen, in de Staatsmiddelbare Meisjesschool uitgevoerd, maar besluit niet bij te dragen in de bezoldiging van de titularisse der nieuwe klas ;

keurt goed eene overdracht van kredieten, op de begrooting 1917 der Middelbare Meisjesschool ontworpen ;

keurt voorloopig goed de rol der bijdragen, door de belendende boordeigenaars te storten ter bekostiging der ruimingswerken, aan de onbevaarbare waterloopen uitgevoerd ;

bespreekt de kwestie der benoeming van onderwijzers in de volledigde Stadsjongensschool (Lisp), doch treft geene beslissing,

en keurt goed de aanbesteding van het ontwerp van verbetering der Zweminrichting en aanvaardt M. Lod. Van Rymenant tot aannemer, mits den prijs van 11,740 fr.

Zitting van 5 Januari 1918.

De Raad

bespreekt en stemt, beurtelings in 1e en 2de lezing, het ontwerp van begrootingsstaat voor 1918, door het Schepencollege opgemaakt ;

verleent daarbij aan meerdere leden van 't onderwijzend personeel der Lagere Scholen, de weddeverhoogingen, waarop zij, krachtens de wet, kunnen aanspraak maken,

en benoemt MM. Ser. Van Hoecke en Gom. Van Oudendyck tot onderwijzers aan de Stadsjongensschool van Lisp.

Zitting van 26 Januari 1918.

De Raad

stemt het opnemen eener nieuwe leening, aan te gaan ten bedrage van 645.000 fr. bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet » ;

neemt eene beraadslaging, waarbij wordt afgezien van de vrije beschikking der meeste stadseigendommen, en zulks ten einde die als waarborg zouden dienen voor de tijdens den oorlog aangegane leeningen ;

verleent een gunstig advies aan de voorstellen der Liefdadige Besturen, in zake de borgstelling van hunnen ontvanger ;

bepaalt den prijs van den onderhoudsdag der zieken in het Gasthuis op 2,54 fr. ;

stelt bepaald vast de rol der bijdragen, door de belangheb-

benden te storten ter bekostiging van de ruimingswerken aan de niet bevaarbare waterloopen ;

brengt, in wijziging zijner beslissing van 29 December 1917, een gunstig advies uit over heel het ontwerp van verbindings- en wijkspoor, te leggen aan de Lisperpoort, doch enkel voor den duur van den oorlog ;

agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mej. A. J. Am. Van Rymenant, tusschentijdige onderwijzeres in de Stadsjongensschool van Lisp.

Zitting van 16 Februari 1918.

De Raad

ontvangt mededeeling, onder andere, van de machtiging tot aankoopen der perceelen erve, bestemd om ingelijfd te worden bij het nieuw Kerkhof van Kloosterheide en van de goedkeuring der ontworpen leening van 750.000 fr. ;

besluit het College te gelasten met het vervullen der noodige pleegvormen, om zoo spoedig mogelijk in 't bezit te komen der erve, toehoorende aan den heer Graaf de Marnix, en bestemd om bij 't nieuw Kerkhof te worden ingelijfd ;

verleent een gunstig advies aan eene vraag van den Beheerraad der Middelbare Scholen, strekkende om eene overdracht van kredieten te mogen doen op de begrooting der Middelbare Jongensschool voor 1917 ;

machtigt het Schepencollege stadsobligatiën uit te geven van 100 fr. elk, tot een bedrag van 50.000 fr. ;

volledigt zijne beslissing van 29 December 1917, betreffende eene uitgifte van papieren pasmunt tot een bedrag van 100.000 fr. ;

staat aan Kinderzorg eene verhooging toe van de stadsbijdrage in de eetmalen die het verstrekt ;

ondersteunt gunstig de bijvoeglijke verhuringen van eigen dommen, waartoe het Weldadigheidsbureel is moeten overgaan uitterhand ;

volledigt de vernieuwde taksverordening op stoomketels en motoren, in zitting van 29 December laatst gestemd ;

keurt goed de verhuringen van stadserve, waartoe bij opbod is overgegaan ;

keurt goed de overeenkomst, waarbij de Stad voor een jaar in huur neemt de domeingoederen, gelegen op de stadsvesten nabij het Spui en tusschen de Leuvensche- en de Molpoorten ;

agregeert de diensten en stelt de wedde vast van M. Jozef Breugelmans, tot onderwijzer benoemd in de Aangenomen Jongensschool (Meyl),

en doet uitspraak over de reklamen, ingekomen tegen de vaststelling van de rol der bijdragen in de ruimingskosten van onbevaarbare waterloopen.

Zitting van 13 April 1918.

De Raad

ontvangt mededeeling van de goedkeuring der leening van 50.000 fr., waartoe in vorige zitting besloten werd ;

stemt nogmaals de uitgifte van Stadsobligatiën van 100 fr. elk, tot een bedrag van 50.000 fr. ;

besluit tot de inrichting van een bijzonder fonds, bestemd om het beheer te regelen van de gelden, voortkomende van de uitgifte van papieren pasmunt ;

stemt eene wijziging aan den tekst van het reglement, beheerende de Stadsvolksbibliotheek ;

verleent op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg, vier eeuwigdurende grondvergunningen, elke van 2 m2, namelijk aan MM. Frans Arras-Van Oudendyck en Frans Meerbergen, en aan Vrouwen Wed^e De Wulf en Van de Sande ;

keurt goed de begrootingen der Middelbare Scholen voor 1918 ;

verdaagt de uitspraak over eene vraag, strekkende om van Stadswege vergoeding te bekomen voor de patrouilliediensten, door sommige burgers op last der Duitsche Overheden uitgeoefend ;

brengt de stadsbijdrage in de uitgaven, te doen door het Komiteit van bescheiden Hulp, op 750 fr. ter maand ;

schrijft in den Stadsbegrootingsstaat voor 1918 een bijvoeglijk krediet in, om de uitgaven te dekken voor de burgerlijke politie en de duurtetoeslagen, aan stads-, politie- en onderwijzend personeel toegekend ;

bekrachtigt de beslissing van het Schepencollege, in zitting van 3 April laatst genomen, en houdende gunstig advies over de pensioenaanvraag van M. Fr. Verhoeven, gewezen hoofd der Aangenomen Jongensschool (Lisp) ;

wijzigt de beraadslaging van 16 Februari laatst, houdende vaststelling van de wedde, te genieten door M. Joz. Breugelmans, onderwijzer aan de Aangenomen Jongensschool (Meyl),

en benoemt M. Lod. Selderslaghs tot technisch toezichter bij den dienst der stadswerken ;

Zitting van 25 April 1918.

De Raad

ontvangt mededeeling van het schrijven van den heer Zivilkommissaris van Mechelen, van 19 April 1918, berichtende dat de verdeeling van suiker en broodsmeer, vanaf 1 Juni 1918, niet meer van stadswege, maar door de zorgen van een bijzondere zal geschieden ;

besluit in de stadsbegrooting 1919 in te schrijven een bijkrediet van 12.500 fr., bestemd ter uitbetaling van de boet van 10.000 mark, de Stad door de bezettende macht opgelegd, onder voorwendsel dat zij tekort kwam aan hare verplichting tot het afleveren van bepaalde hoeveelheden aardappelen ; stelt ook vast hoe de boete van 30.000 mark, aan de landbouwers van Lier opgelegd, door den bezetter, wegens onvoldoende aflevering van aardappelen, zal verdeeld worden en geïnd.

Zitting van 18 Mei 1918.

De Raad

bespreekt twee reklamen, staande in verband met de verdeeling der boete door de Duitsche Overheid opgelegd aan de landbouwers, die geene voldoende hoeveelheid aardappelen leverden ;

keurt goed de rekeningen der beide Middelbare Scholen over 1917 ;

staat 3 eeuwigdurende vergunningen van 2 m²2 grond toe, op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg, namelijk aan M. Ch. Langenbick ; aan Vrouwe Weduwe Van Hoof-Mertens en aan Mej. Rosalie Van Hoof ;

verleent eene uitbreiding van eeuwigdurende grondvergunning op 'tzelfde Kerkhof, aan Vrouwe Wed. Fr. Schoeters, van 1 m2 en aan de familie Naets-Lambrechts van 3 m2 ;

verhoogt de stadsbijdrage aan den Bond ter bestrijding der Tuberculose toegezegd, op 4 centiemen per dag en per niet betalende ondersteunde ;

keurt goed een ontwerp van grondaanleg van 't nieuw Kerkhof op Kloosterheide, alsook van eene woonst voor den grafmaker ;

agregeert de diensten en stelt de wedde vast van Mej. Maria Braeckmans, tot onderwijzeres benoemd in de Aangenomen Meisjesschool (Spoorweglei),

en verhoogt de jaarwedde van M. Alf. Alpaerts, d.d. Stadsbouwmeester.

Zitting van 1 Juni 1918.

De Raad

ontvangt eene toelichting over den dienst der melk- en boter bevoorrading, zooals hij, op bevel der bezettende Overheid, is ingericht ;

machtigt de inschrijving op den stadsbegrootingsstaat voor 1918, van twee bijvoeglijke kredieten ;

keurt goed de rekeningen der beide Liefdadige Besturen over 1917 ;

verleent een gunstig advies aan de beraadslagingen der Liefdadige Besturen, waarbij deze ieder voor zich aanveerden, in onverdeelbaarheid en in naakten eigendom, eenen beemd gelegen in 't Abroeck, hun vermaakt bij gift onder levenden door de gezusters Verreydt, dezer stad ;

verleent een gunstig advies aan de huurvoorwaarden en de voorstellen tot herverhuring van onroerende goederen, door de Liefdadige Besturen voorgedragen ;

keurt goed de rekening over 1917 der Kerk van de H. Margaretha ;

verleent op het Stedelijk Kerkhof, Mechelschen steenweg, 2 m2 grond, in eeuwigdurende vergunning, aan Mme Ve Guidon, eenerzijds, en aan M. Fr. De Hert, anderzijds ;

regelt, bij verordening, de begravingen en het toekennen van vergunningen op beide Stadskerkhoven ;

regelt de vergoeding van den grafmaker ;

stemt de vernieuwing en verhooging van de duurtetoeslagen, tot hiertoe door het stads-, politie- en onderwijzend personeel genoten ;

keurt goed de aanbesteding van de voorloopige woning, op het Kerkhof van Kloosterheide voor den grafmaker te bouwen, en aanvaardt M. L. Van Ryhenant, den laagsten bieder, tot aannemer, mits den prijs van 5390 fr. ;

agregeert de diensten en stelt de wedde vast van M. René Coenen, tot onderwijzer benoemd in de Aangenomen Jongensschool (center) ;

eveneens van M. Van den Eynde, K., tot onderwijzer aan de Aangenomen School (Meyl) benoemd.

Zitting van 29 Juni 1918.

De Raad

stemt op den stadsbegrootingsstaat voor 1917, eene reeks bijkredieten, bedragende op den buitengewonen dienst ter somme van 3276,77 fr. en op den gewonen dienst ter somme van 210.964 fr. ;

wijzigt, overeenkomstig eene opmerking der hoogere Overheid, zijne beraadslaging van 26 Januari 1918, houdende stemming eener leening van 645.000 fr. ;

weigert de bijvoeglijke storting van 43.600 fr., door den Zivil-Kommissar van Mechelen geëischt, als waarborg voor de suikerbevoorrading, die thans door bemiddeling van een bijzondere geschiedt ;

herstelt eene missing, bij 't bepalen der wedde van de onderwijzeres der Meisjesadultenschool (center), in zitting van 12 Mei 1917, begaan.

en bespreekt een voorontwerp van nieuw kwartier, aan te leggen in de Karthuizerswijk.

Zitting van 5 Augustus 1918.

De Raad

ontvangt mededeeling van eene beslissing van den Zivilkommissar van Mechelen, waardoor aan de Stad eene boete wordt opgelegd van 5000 mark, omdat door de melk- en botervoortbrengers van haar grondgebied niet in voldoende mate, zooals de Duitschers het eischen, melk en boter worden afgeleverd ;

bespreekt de regeling der melk- en boteraflevering, zooals zij door den bezetter is ingericht, en brengt daarbij klachten en wenschen uit ;

machtigt eene overdracht van kredieten op de begrooting der Stadsteekenschool voor 1917 ;

stelt vast de rol der belastingschuldigen, ingeschreven voor de taks op het kadastraal inkomen, en alsook die der belastingschuldigen, aangeslagen voor de taks op de bemeubeling ;

kent aan de inrichters eener tentoonstelling van huisarbeid, in de parochie van 't H. Hart, eene stadstoelage toe van 250 fr. ;

keurt goed, mits enkele opwerpingen, een voorontwerp voor 't openen van een nieuw kwartier in de Karthuizerswijk opgemaakt ;

keurt goed eene overeenkomst met een bijzondere, voor den aankoop van een perceel erve, Viergebroedersstraat, bestemd om ter verbreeding dier straat bij de openbare wegenis te worden ingelijfd ;

verhoogt met een bedrag van 250 franks de toelage, door de Stad verleend, aan de Ondersteunde Bewaarschool (Predikheerenlaan) ;

stemt de aanneming van de Ondersteunde Meisjesschool van Lisp, en stelt de voorwaarden vast, waarin deze zal gebeuren ;

machtigt het Patronaat der Aangenomen Scholen (Meyl), in elk dier twee scholen, eene 6e klas in te richten en de schoolhoofden te bevorderen tot bestuurders zonder klas ;

verhoogt de wedde van den Stadsbibliothecaris van 330 op 400 frank ;

regelt den begravingsdienst op 't nieuw Kerkhof van Kloosterheide, in verband met dien op het Kerkhof, Mechelsteenweg, en stelt de vergeldingen vast, die aan den grafmaker en zijnen helper zullen betaald worden.

Zitting van 14 September 1918.

De Raad

ontvangt mededeeling van de strafbepalingen aan de Stad opgelegd, wegens moeilijkheden bij aardappeldieverijen voorgekomen ;

weigert eene toelage aan het « Werk van den Akker », voor 't inrichten eener tentoonstelling ;

stemt het heffen van 75 opcentiemen op 't klimmend patentrecht, die van rechtswege slechts 20 opcentiemen bedragen ;

machtigt, in bepaalde voorwaarden, de afschaffing van een gedeelte van van voetpad nr 61, buiten de Mechelsche poort ;

steunt met een gunstig advies eene beraadslaging van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, vragende machtiging om den afleg te mogen aanveerden eener rente van 1058,20 fr. ;

stelt vast de bijvoeglijke rol der belastingschuldigen, aangeslagen voor de taks op de bemeubeling ;

keurt goed de stadsrekening over 1917 ;

wijzigt de vaststelling der vergeldingen, aan den grafmaker en zijnen helper te betalen ;

keurt goed 't aannemingscontrakt met het Beheer der Ondersteunde Meisjesschool van Lisp gesloten ;

agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mej. J. M. C. Swinnen, onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool (Lisp) ;

agregeert eveneens de diensten en stelt de vergelding vast, te genieten door M. Joz. Palmans, tusschentijdige onderwijzer in de Aangenomen Jongensschool en van Mej. Jozefa Schroons, tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Jongensschool (Boomlaerstraat) ;

eveneens van Mme Ghys-Queeckers, tusschentijdige onderwijzeres in dezelfde school ;

eindelijk van Mej. Schroons, Jozefa, voornoemd, in hoedanigheid van tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Jongensschool (center).

JAAR 1918-1919.

Zitting van 7 October 1918.

De Raad

keurt goed de rekening der Stadsteekenschool over 1917 ;

machtigt de inschrijving in de stadsbegrooting voor 1918 van eene reeks bijkredieten, bedragende op den buitengewonen dienst ter somme van 1117,51 fr. en op den gewonen dienst ter somme van 21.141,05 fr. ;

ontvangt mededeeling van 't besluit van 't Generaal-Gouvernement, de Stad Lier, wegens de moeilijkheden die zich voordeden bij 't rooven van aardappelen, eene boete opleggende van 26.000 mark ;

bekrachtigt de stemming van opcentiemen op het klimmend patentrecht, op de landbouwexploitanten en op de boschexploitanten en stierhouders, en verwerpt de reklamen daartegen ingekomen ;

ondersteunt met een gunstig advies de verhuringsakten, door de Liefdadige Besturen gesloten ;

ondersteunt met een gunstig advies de vraag van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, om 5535,70 aren grond te mogen verkoopen, te Nylen ;

verhoogt de stadsbijdrage in de bekostiging der eetmalen, door het Burgerspijshuis afgeleverd ;

hernoemt M. Van Ockelyen, uittredend lid, tot lid van het Bestuur van Gast- en Godshuizen ;

stelt voor de fœbelonderwijzeressen der Stadsbewaarschool eene jaarweddenschaal vast ;

agregeert de diensten en stelt de wedde vast, te genieten door M. Fr. Moons, onderwijzer in de Aangenomen Jongensschool (Meyl), alsook van Mej. Al. Cl. Van Montfort, onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool, aldaar ;

neemt voor kennisgeving aan het ontslag van Mej. Mar. De Berraly, onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool (center), en agregeert de diensten en stelt de vergelding vast van Mejuf. Leflot, tot onderwijzeres benoemd te harer vervanging

en stelt de vergelding vast, te genieten door Mme De Cart-Ceulemans, in hoedanigheid van tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool (center).

Zitting van 9 November 1918.

De Raad

neemt een besluit, in tegenwoordigheid der groote uitbreiding genomen door de aanstekelijke ziekte « de Spaansche griep », houdende sluiting van al de scholen en schorsing van alle vergaderingen en bijeenkomsten ;

stemt eene vermeerdering der stadstusschenkomst in de bekostiging van den voedingsonderstand, en 't aangaan eener nieuwe leening om die meerdere uitgave te dekken ;

stemt eene andere leening, ten bedrage van 175.000 fr., ten einde de Stad in staat te stellen de leeningen af te leggen, die zij bij bijzonderen heeft gedaan ;

stemt nog daarenboven eene derde leening, en wel ten bedrage van 780.000 fr., bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet », ten einde de bevoorrading der bevolking en der vluchtelingen op doelmatige wijze te kunnen verzekeren ;

machtigt de inschrijving in den stadsbegrootingsstaat voor 1918, van een bijzonder krediet van 32.500 fr., moetende dienen om de Stad in staat te stellen de haar opgelegde boet van 26.000 mark te betalen ;

keurt goed, mits enkele wijzigingen, de begrootingen der Liefdadige Besturen voor 1919 ;

treedt bij 't ontwerp van verdeeling der stadsbijdrage in het Gemeenzaam fonds, zooals deze door die Besturen is voorgesteld ;

verleent een gunstig advies aan de rekening 1917 en aan de

begrooting 1919 der Kerk van 't H. Hart, alsook aan de begrooting 1919 der Kerk van Ste Margaretha ;

keurt goed de rekening 1917-'18 der Ondersteunde Muziekschool ;

stemt, ten bepaalden titel, de heffing van opcentiemen op het klimmend patentrecht, op de landbouw- en boschexploitanten en op de stierhouders ;

keurt goed den aankoop van 26 mt2 erve in de Viergebroedersstraat, ter verbreeding dier straat ;

kent aan de heeren G. Timmermans en Lod. Verdonck elk, in eeuwigdurende vergunning, 2 mt2 grond toe op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg ;

agregeert de diensten en stelt de vergoeding vast van Mej. Mar. Lud. Van Hoof, tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Meisjesschool (center) ;

agregeert de diensten en bepaalt de wedde van M. Jozef Bogaerts, onderwijzer in de Aangenomen Jongensschool (Meyl)

en hernoemt M. Gust. Van In, tot lid van 't Weldadigheidshureel.

Zitting van 21 December 1918.

De Raad

stemt een adres van gelukwensch aan Z. M. den Koning en brengt hulde aan de houding van het Schepencollege tijdens den oorlog ;

stemt het voorstel van 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, den prijs van den onderhoudsdag bepalende op 2,70 fr. ;

eveneens de beslissing van gezegd Bestuur, eene vraag in vermindering van pachthuur van de hand wijzende ;

stelt vast de bijvoeglijke rol der belastingschuldigen, vallende onder de taks op de vermakelijkheden ;

stemt, bij vernieuwing, eene verordening op den vleeschkeurdienst ;

brengt enkele wijzigingen toe aan een ontwerp van rooilijnplans voor sommige straten der stad, gestemd in zitting van 6 Augustus 1917 en keurt het aldus bepaald goed ;

stemt, bij vernieuwing, duurtetoeslagen ten voordeele van stads-, politie- en onderwijzend personeel ;

machtigt de uitbetaling aan de belanghebbenden, van de stortingen die, ten behoeve der leden van 't stads- en politiepersoneel, voorzien werden op de lijfrentkas, ter verwerving van een pensioen ;

besluit tot de inrichting eener Vaderlandsche betooging, waarvan 't programma door eene bijzondere Kommissie zal worden ontworpen ;

bespreekt de kwestie eener verhooging van prijs der gas ;

besluit tot de samenstelling van twee Commissiën, gelast de eene maatregelen te beramen voor de bevordering van den heropbouw der stad, en de andere te streven naar de heropbeuring van handel en nijverheid ;

kent aan meerdere leden van 't onderwijzend personeel de wettelijke weddeverhoogingen toe, waarop zij kunnen aanspraak maken

en stemt de ontheffing uit hun ambt, wegens hunne onvaderlandsche houding, tijdens de bezetting, van M. Fr. Chauvaux, stadsbeiaardier en M. Joz. Verhaegen, mijnmeester.

Zitting van 18 Januari 1919.

De Raad

verleent aan M. Ch. Dierckx eene eeuwigdurende grondvergunning van 2 mt2 op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg ;

stemt de afschaffing, op 3 Meert 1919, van de verhooging van voedingsonderstand, ten bedrage van 50 %, bij beslissing van 9 November 1918 ingevoerd ;

stemt eene bijzondere stadstoelage ten voordeele der vrouwen van politieagenten, die bij 't leger waren ingelijfd, bestaande in 500 fr. voor de vrouw en 100 fr. voor elk kind ;

stemt eenige wijzigingen aan de overeenkomst, in dato 28 Mei 1914 met de « Société d'Electricité du Nord de la Belgique » gesloten, en zulks ten einde tot de inrichting eener electriciteitsbedeeling te geraken ;

agregeert de diensten en stelt de wedde vast van Mej. Clem. Van Montfort, onderwijzeres benoemd in de Aangenomen Meisjesschool (Meyl) ;

idem van M. J. H. Nagels, benoemd tot onderwijzer in de Aangenomen Jongensschool (Boomlaerstraat) ;

aanvaardt het ontslag, door M. Joz. Meulepas in hoedanigheid van onderwijzer aan de Stadsadultenschool voor jongens (center) ingediend,

en besluit tot de ontheffing uit zijn ambt van leeraar aan de Stadsteekenschool, van M. Jan De Weert, wegens diens onvaderlandsche houding tijdens den oorlog.

Zitting van 25 Januari 1919.

De Raad

bespreekt beurtelings en stemt zoowel in 2e als in 1e lezing den stadsbegrootingsstaat voor 1919,

en kent aan den stadssecretaris eene weddeverhooging toe, waarop hij krachtens de wet kan aanspraak maken.

Zitting van 22 Februari 1919.

De Raad

stemt de ontleening eener som van 240.000 fr. bij de Maatschappij « Het Gemeentekrediet », ten einde met dit bedrag den afleg te doen der sommen, tijdens de bezetting aan de Nationale Bank ontleend ;

machtigt eene overdracht van kredieten op de begrootingen voor 1918 der beide Middelbare Scholen ;

keurt goed de begrootingen voor 1919 van beide Gestichten ;

staat aan M. Ch. Dierckx, ter regeling van de eeuwigdurende grondvergunning, hem verleend den 18 Januari laatst, op den bepaalden prijs eene vermindering toe van 20,72 fr., gewettigd door de betaling eener tijdelijke grondvergunning, vroeger door hem bekomen ;

machtigt de uitbatende Gasmaatschappij voorloopig en voor een niet bepaald termijn, de gasprijzen, door het kontrakt voorzien, te verhoogen met 0,13 fr. de mt3 ;

neemt voor mededeeling aan, het ontslag door Mej. Mar. Swinnen, in hoedanigheid van onderwijzeres aan de Aangenomen Meisjesschool van Lisp, ingediend ;

benoemt M. Petr. Clockaerts, gemeenteraadslid, tot mijnmeester, ter vervanging van M. Joz. Verhaegen ;

benoemt M. Aug. Eskens tot onderwijzer aan de Stadsadultenschool voor jongens (center) en stelt zijne wedde vast.

Zitting van 17 Mei 1919.

De Raad

ontvangt, onder andere, mededeeling van een Belgisch soldaat uit Brussel, die, in eigen naam en in naam zijner makkers, de Liersche bevolking dank zegt voor de goede behandeling die zij in 't begin van den oorlog in onze stad genoten ; evenceens van eene gifte van 25.000 fr., aan de Stad geschonken door 't Engelsche Belgian Repatriation Fund, met machtiging die te benuttigen tot het opbouwen van voorloopige woningen ;

machtigt de uitgifte van kasbons, weerde 100 fr., ten bedrage van 50.000 fr., ten einde die som te benuttigen voor 't inwisselen der uitgegeven papieren pasmunt ;

stelt het programma vast der feestelijkheden van Lierekermis ;

staat aan 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, ten einde het in staat te stellen zijne diensten te vervoorderen, een voorschot toe van 20.000 fr. ;

stemt een politiereglement op het zuiver houden der straten ;

verleent een gunstig advies aan de vraag van 't Weldadigheidsbureel om, aan een bijzondere, 25 aren gronds te mogen afstaan te Kessel ;

keurt goed de rekening over 1918 van de Kerk van Ste Margaretha ;

beslist het noodige te doen om de herstelling van het stadsklokkenspel te bespoedigen ;

keurt goed de lastenkohiers, opgemaakt voor de herstelling der buurtsteenwegen Lier-Linth en Lier-Berlaer, uit te voeren met geldelijke tusschenkomst van Staat en Provincie ;

keurt goed een ontwerp van dringende herstellingen, uit te voeren aan den St Gummarustoren ;

stelt vast het bedrag van 't eereloon, verschuldigd aan bouwmeester Van Peborgh, voor 't opmaken van hervormingsplans voor 't Schaakbord en stemt een krediet van 5120 fr. om er de uitbetaling van toe te laten ;

benoemt M. Edm. Van den Bosch tot tijdelijke dwangbeveldrager der stad, ter vervanging van M. Jos. Helsen, tijdens dezes aanwezigheid in 't leger ;

agregeert de diensten en bepaalt de vergelding van M. Fr. C. P. Kerkhofs, tusschentijdigen onderwijzer in de Aangenomen Jongensschool (Boomlaerstraat).

Zitting van 5 Juli 1919.

De Raad

ontvangt, onder meer, mededeeling van de goedkeuring door de Bestendige Deputatie, van de beslissing, waarbij M. JAN DE WEERT werd ontheven uit zijn ambt van leeraar aan de Stadsteekenschool ; van de zending, door M. ADR. WELLENS, van Philadelphie, eener som van 959,25 dollars, bestemd om benuttigd te worden ter ondersteuning der Liersche bevolking ; van de zending door het Amerikaansch Rood Kruis, Gent, eener partij kleederen, bestemd om uitgedeeld te worden aan de Liersche behoeftigen ;

aanvaardt het ontslag van gemeenteraadslid, door M. PETR. CLOKAERTS ingediend ;

eveneens de ontslagen, ingediend door M. GUST. VAN IN, in hoedanigheid van lid van 't Weldadigheidsbureel en van de Toezichtskommissie van 't Museum WUYTS VAN CAMPEN ;

stemt eene beraadslaging om aan de bevoegde Overheid de noodige machtiging te vragen, om eene som van 150.000 fr., te nemen op de in 1912 ontleende gelden, te mogen benuttigen voor 't dekken van uitgaven uit den toestand voortspruitende, en waarvoor zij niet ontleend werden ;

stemt bijvoeglijke kredieten op de begrooting 1918, tot een gedrag van 592,36 fr. in buitengewone, en van 437.294,79 fr. in gewone uitgaven ;

staat aan de Kenisgilde eene stadstoelage toe van 300 fr., voor 't bekostigen der door haar ontworpen tentoonstelling ;

wijzigt het ontwerp van velostoep, te maken buiten de Molpoort, in een ontwerp van eenvoudige velobaan ;

verleent aan de maatschappij Lyra eene stadstoelage van 1000 fr., ter ondersteuning van 't door haar in te richten gouwfeest ;

verleent aan M. Jos. VAN HOOF-GILIS 2 mt2 grond, op 't Kerkhof Mechelschen steenweg, in eeuwigdurende grondvergunning ;

verhoogt de prijzen voor 't benuttigen der Vredenbergzaal op 120 fr. voor eene vertooning en 100 fr. voor een concert ;

bespreekt het sluiten van een contrakt voor 't uitdeelen van electricke kracht ;

keurt goed een ontwerp van doodenhuis, op te richten op het Kerkhof van Kloosterheide en machtigt er de opbouwing van ;

regelt het verleenen van werkloozensteun en bepaalt de bijdrage der stad op 25 % ;

neemt de 4e klas aan, ingericht in de Aangenomen Meisjesschool (Lisp) ;

stelt vast de rol der belastingsschuldigen, aangeslagen voor de taksen op stoomketels, motoren, mekanieke speeltuigen, prachtpeerden, enz. ;

stelt verhoogde duurtetoeslagen vast voor het stads- en politiepersoneel ;

kent den stadssecretaris, ter vervanging van duurtetoeslagen, eene weddeverhooging toe van 1000 fr. ;

agregeert de diensten en bepaalt de vergelding van Mej. L. M. D. CARRÉ, tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Jongensschool (center) ;

idem van Mej. DE VOS, ISA MAR. FR., tusschentijdige onderwijzeres in de Stadsmeisjesschool (Lachenen) ;

brengt gunstig advies uit over de pensioenaanvraag van den heer JOZ. MEULEPAS, gewezen Bestuurder der Aangenomen Jongensschool (center) ;

insgelijks over de pensioenaanvraag van Mej. BRABANTS, M. T., gewezen kantmeesteres aan de Stadsmeisjesschool (center),

en benoemt M. LOD. SELDERSLAGHS, ten bepaalden titel, tot technisch toezichter der stadswerken.

Zitting van 19 Juli 1919.

De Raad

bij hoogdringendheid bijeengeroepen, ontvangt mededeeling van 't overlijden van M. FR. UYTTENBROECK, gemeenteraadslid ;

brengt, bij monde van den heer Voorzitter, hulde aan de hoedanigheden en verdiensten van den overledene

en neemt schikkingen, om de deelneming van den Raad aan diens begrafenisplechtigheden te regelen.

Zitting van 26 Juli 1919.

De Raad

woont de eedaflegging en aanstelling bij van twee gemeenteraadsleden, namelijk van MM. LOD. VAN DER AUWERMEULEN en PH. VAN OUDENDYCK, vervangende onderscheidelijk M. UYTTENBROECK, overleden, en CLOCKAERTS, ontslaggever ;

gaat over tot de benoeming van eenen schepene, ter vervanging van wijlen M. Uyttenbroeck, en woont de eedaflegging en aanstelling bij van M. Aug. Slootmans, die verkozen werd ;

ontvangt vervolgens mededeeling van 't overlijden van M. Lod. D'Hulst, schepen der stad ; brengt, bij monde van den heer Voorzitter, hulde aan de hoedanigheden en verdiensten van den aflijvige, en regelt de deelneming van den Raad aan zijne lijkplechtigheden.

Zitting van 4 Augustus 1919.

De Raad

woont de uitreiking bij van eereteekens aan negen bevorderaars van Mutualiteiten ;

woont de eedaflegging en aanstelling bij van M. Lod. Van Boekel tot gemeenteraadslid, ter vervanging van wijlen M. D'Hulst;

keurt goed den aankoop, in openbare veiling, mits den prijs van 14.285,40 fr., van den eigendom « Het Schippershuis », en beveelt de inschrijving van een krediet in de stadsbegrooting voor 1919, voor de betaling dier aankoopsom ;

staat aan de familie Van In-Uyttenbroeck eene uitbreiding van 1 mt2 toe van de eeuwigdurendg grondvergunning, die zij reeds op 't Kerkhof, Mechelschen steenweg, bezit ;

ontvangt mededeeling van de beslissing van 't Schepencollege, het 1e gedeelte der Huibrechtstraat den naam gevende van Koning Albertstraat ; de 1e helft der Mechelstraat, dien van Florent Van Cauwenberghstraat ; de Kerkhofplaats dien van Kardinaal Mercierplaats en de Kaai die van Wilsonplein ;

bespreekt de kwestie der aansluiting van tram Lier-Werchter aan de Spoorwegstatie, en neemt eene beslissing desaangaande ;

keurt goed de rekeningen der Liefdadige Besturen over 1918 ;

ondersteunt met een gunstig advies 't lastenkohier en de voorstellen der Liefdadige Besturen voor de herverhuring van onroerende goederen ;

verhoogt de toelage, in vorige zitting aan Lyra toegekend en bij misslag op 1000 fr. bepaald, op 2000 fr. ;

bespreekt het ontwerp van overeenkomst met de Société d'Electricité de l'Escaut, voor de inrichting eener uitdeeling van electrieken stroom ;

staat in grondbegin aan Vrouwe Min, gewezen helpster in de Stadsbewaarschool, een rustgeld toe;

agregeert de diensten en stelt de vergoeding vast van Mej. Isa M. Fr. De Vos, tusschentijdige onderwijzeres in de Aangenomen Jongensschool (Boomlaerstraat) ;

kent aan Mej. M. Torfs, kantmeesteres in de Aangenomen Meisjesschool (center), een duurtetoeslag toe,

en benoemt M. Fr. Verhaegen tot lid van 't Weldadigheidsbureel, ter vervanging van M. Gust. Van In, ontslaggever.

Zitting van 6 September 1919.

De Raad

ontvangt mededeeling van de aanstelling, op 8 September e.k., van den Z. E. Kan. Kempeneer, tot pastoor-deken van Lier ;

bespreekt den toestand onder oogpunt van woningennood en de middelen om daarin te verhelpen ;

keurt goed de stadsrekening en de rekening der Stadsteekenschool over 1918 ;

keurt goed de begrooting voor 1919 van de St Jozefsvakscholen, benevens de daarin voorziene stadstoelage ;

ondersteunt met een gunstig advies de beraming der Kerk Ste Margaretha, een legaat van 2000 fr., mits nakoming van zekere opgelegde lasten, aanvaardende ;

kent aan M. L. Verlinden, Kolveniersvest, eene eeuwigdurende grondvergunning toe van 2 met.2 op het Stadskerkhof, Mechelschen steenweg ;

keurt goed de verhuring, aan een politieagent, van het huis gestaan Koning Albertstraat, aan de stad toehoorende ;

aanvaardt de voorwaarden, door den Staat gesteld, voor het bekomen zijner ondersteuning in zake voedingsonderstand ;

aanvaardt het ontslag, aangeboden door M. J. Nysten, adj.-kommissaris, en stelt het bedrag vast van het rustgeld, dat hem van stadswege wordt verleend ;

vernieuwt, mits ze te verdubbelen, de keurrechten op het vleesch, tot hiertoe toegepast ;

stelt vast de rol der belastingschuldigen, aangeslagen voor de taks op de kadastrale weerde en de bemeubeling ;

stelt het bedrag vast van het rustgeld, van stadswege aan Vrouwe Min te betalen ;

besluit aan leeraars en leden van 't onderwijzend personeel, die tijdens den oorlog in den vreemde verbleven, geene achterstallige wedden uit te betalen ;

aanveerdt, voor kennisgeving, 't ontslag van M. Joz. Janssens, in hoedanigheid van lid van 't Weldadigheidsbureel, en benoemt M. Vict. Wynans in zijne plaats ;

verhoogt den duurtetoeslag der politieagenten

en benoemt Mej. Maria De Belder, ter vervanging van Mej. Maria Brabants, ontslaggeefster, tot meesteres van borduurkunde in de Stadsmeisjesschool (center).

TWEEDE AFDEELING.

—

College van Burgemeester en Schepenen

Begin October 1914 bestond het Schepencollege uit de heeren : Schellekens, burgemeester ; Thys, Van den Brande, D'Hulst en Uyttenbroeck, schepenen, en Vermeiren, secretaris.

In aanzien der goede diensten, door M. Cuykens bewezen, de eerste weken na den terugkeer van de vlucht, en ook om de samenwerking der politieke partijen, in ééne gedachte van werkdadige vaderlandsliefde, te verzekeren tijdens de bezetting, werd gezegd raadslid, bij beslissing van den Raad van 28 December 1914, tot boventallig lid van 't Schepencollege benoemd. De Bestendige Deputatie, van die benoeming verwittigd, kwam er niet tegen in verzet, hoewel zij niet gansch regelmatig is te noemen. M. Cuykens zetelde in 't College tot in de eerste helft van 't jaar 1916. Na herhaalde en langdurige tijdvakken van ziekelijkheid zag hij af van 't verder bijwonen der Collegezittingen. Hij was de laatste maal aanwezig in de zitting van 4 Mei 1916.

Ter vervanging van M. Uyttenbroeck, die den 19 Juli 1919 overleed, werd M. Slootmans, in raadszitting van 26 Juli daaropvolgende, tot schepen gekozen en aangesteld.

In den loop der verschillende dienstjaren, waarover 't huidig verslag handelt, werden de volgende ingeschreven College-zittingen gehouden :

Dienstjaar 1914-'15 : 59 zittingen.
» 1915-'16 : 68 »
» 1916-'17 : 68 »
» 1917-'18 : 62 »
» 1918-'19 : 62 »

Het spreekt van zelfs, dat het Schepencollege, gezien de omstandigheden en de gebeurtenissen, die de bezettingstoestand medebracht, meermaals in bijzondere bijeenkomst vergaderde,

waarvan geen verslag werd opgemaakt, 't zij om zekere ongewone toestanden en aangelegenheden te bespreken, 't zij om zijne houding vast te stellen of gepaste schikkingen te treffen.

Tijdens de oorlogsperiode was het niet altijd mogelijk de zittingen regelmatig op voorafbepaalde dagen te houden. Nochtans hadden de gewone vergaderingen in algemeenen regel plaats als volgt :

Van af begin April 1915 : des Zaterdags ;
» » December 1915 : » Vrijdags ;
» » Mei 1917 : » Woensdags ;
» » Mei 1919 : » Donderdags.

DERDE AFDEELING.

—

Personeel en Inrichting der Bureelen.

Begin October 1914 telden de stadsbureelen, buiten den stadssecretaris en den stadsontvanger, in 't geheel 8 beambten. Het waren : M. Lod. Verreet, bureeloverste, hoofdzakelijk gelast met de militie en de daarmeê in betrek staande zaken ; M. Fr. Meerbergen, gelast met den dienst der bevolking ; M. Gab. Helsen, tot wiens bevoegdheid vooral de kieszaken en de bouwingen behoorden ; M. Joz. De Ceulaer, bureeloverste van den Burgerlijken Stand ; M. Jul. Van In, den heer Cornelis, stadsontvanger, als helper toegevoegd ; M. Ed. Rodens, hulpklerk op 't bureel van den Burgerlijken Stand ; M. Alf. Alpaerts, als helper van den stadsbouwmeester, werkzaam op het bureel der Stadswerken, en M. Alf. Sluyts, beambte ter Secretarij.

In die samenstelling van het personeel der stadsbureelen had er, de eerste jaren van den oorlog, geene verandering plaats. Maar de werkzaamheden, door de beambten te verrichten, waren meestal van gansch anderen aard dan die, eertijds tot hunne hoofdbezigheden behoorende. In- of overschrijvingen van militianen of verlofgangers, bouwmachtigingen of woonstveranderingen, uitvoering van openbare werken of dergelijke vergden van 't stadspersoneel geen of zeer weinig werk ; doch de opeischingen van den bezetter ; de monsteringen van manschappen en dieren, door hem regelmatig ingericht ; de statistieken van allen aard, gedurig door hem geëischt ; de uitvoering van allerlei verordeningen en reglementen, zonder ophouden door hem uitgeveerdigd, gevoegd bij de staten en stukken zonder tal, waarvan de bevoorradingsdiensten de op-

making en overlegging vergden, namen al den tijd der beambten in beslag en dwongen sommigen hunner schier dagelijks na de bureeluren aan den arbeid te blijven.

Einde Juni 1916 diende M. Jul. Van In zijn ontslag in als stadsbeambte. Het werd door den Raad aanvaard in zitting van 1 Juli daaropvolgende. M. Edmond Francx werd, in zitting van 7 Augustus 1916, te zijner vervanging en ten voorloopigen titel tot hulpklerk benoemd. Hij werd als helper op het bureel van den heer Stadsontvanger geplaatst.

Geene andere wijzigingen hadden, in het tijdvak van 1 October 1914 tot 1 October 1919, plaats in de samenstelling van het personeel der stadsbureelen.

VIERDE AFDEELING.

§ 1. Kiezerslijsten.

Kiezerslijsten werden er, in de jaren 1915, 1916, 1917 en 1918, 't is te zeggen, tijdens de bezetting van het land door den vijand, niet opgemaakt. Overigens, eene verordening van den Gouverneur Generaal in België, van 16 Juni 1915, hief de verplichting op, tot de herziening der kiezerslijsten over te gaan en bepaalde tevens dat er geene verkiezing voor de gemeenteraden zouden plaats hebben.

De kiezerslijsten voor 1919-'20 werden gesloten den 3 Juli 1919 en bevatten 6961 kiezers voor de Kamers. Zij werden van kracht op 25 October 1919 en moesten dienst doen bij de Wetgevende kiezingen van 16 November 1919.

§ 2. Verkiezingen.

Geene verkiezingen hadden plaats in den loop der jaren 1915, 1916, 1917 en 1918.

§ 3. Lijsten der Gezworenen.

Op die lijsten kwamen de volgende ingeschrevenen voor :

In 1915 :	wegens cijnsbetaling :	35 ;	wegens hun ambt :	52.
» 1916 :	»	»	36 ;	»	»	49.
» 1917 :	»	»	34 ;	»	»	48.
» 1918 :	»	»	34 ;	»	»	50.
» 1919 :	»	»	35 ;	»	»	51.

Totalen : in 1915 : 87 ; in 1916 : 85 ; in 1917 : 82 ; in 1918 : 84 ; in 1919 : 86.

VIJFDE AFDEELING.

Gemeentegoederen.

A. Aankoopen.

Ten einde eene verrechting te kunnen uitvoeren in de Lanteernstraat, kocht de stad aan van M. A. Vermeylen-De Groof, T./S., 4 vierk. meters grond, wijk A, nr 64, mits den prijs van 12 fr. De aangekochte erve werd bij de openbare wegenis ingelijfd.

In 1917 hood zich voor de Stad de gelegenheid aan om den aankoop te doen van den eigendom « de Groote Hofstad », gelegen nabij de Molpoort, en van de bleekerij en hooilanden, daartegenover gelegen, aan de andere zijde van den Moldijk. Het Stadsbestuur nam die gelegenheid waar, en bij akte van 23 April 1917 kocht het aan, mits den prijs van 160.000 fr., van Mevr. M. G. H. Peyrot, wede van den heer C. E. Van Geetruyen en van beider zoon J. A. O. M. Van Geetruyen : A) de erve, gelegen wijk I, nrs 389, 387*b*, 388*a*, 388*b*, 387*c*, 387*d*, 383, 384*b*, groot samen 169,74 aren, uitmakende de Groote Hofstad ; B) de hooilanden, gekend ten kadaster wijk I, nrs 378*a* en 379*a*, samen groot 169,69 aren ; C) eene bleekerij, gelegen wijk I, nrs 380*b*, 380*c*, 380*d*, 380*e*, 380*f*, 380*a*/2, 380*b*/2, 380*c*/2, 382, 381*d*, 381*e*, samen groot 103,56 aren.

Voor den aanleg van het nieuw Kerkhof, op Kloosterheide, werden in 1918 door de Stad twee aankoopen van erve gedaan, namelijk :

A) van het Bestuur van Gast- en Godshuizen, T./S., bij akte van 7 Meert 1918, mits den prijs van 5832 fr., een afgekapt schaarbosch, groot 129,60 aren, gelegen buiten de Leuvensche poort, langsheen den ijzeren weg, nabij de statie van Kloosterheide, wijk B, nr 276*e* ;

B) van Mej. Mar. Henot, bijzondere te Leuven, een perceel labeurland, groot 132,80 aren, gelegen tezelfder plaatse, gekend ten kadaster wijk B, nr 270. Die aankoop geschiedde den 23 Meert 1918, mits de somme van 6002,56 fr.

Ter verbreeding der Viergebroedersstraat, bij de herbouwing van de huizen, aan M. Peeters-De Vriendt en zonen toehoorende, kocht de Stad van deze aan, bij akt van 23 Juli 1818, eenen reepel erve, groot 26 vierkante meters, gelegen wijk H, deel van nrs 500*c* en 500*d*, mits den prijs van 600 fr.

Den 28 Augustus 1918 stond het Bestuur van Gast- en Godshuizen aan de Stad Lier af, mits den prijs van 11.782 fr., een perceel erve, groot 50,47 aren, gelegen tegen den Mechelschen steenweg, wijk F, nr 7. Dit perceel was toen, op eisch der Duitsche bezetters, reeds sedert geruimen tijd, in Soldatenkerkhof herschapen. De Stad betaalde ook aan den bewinner van dit perceel, ten titel van huurverlies, eene som van 200 fr.

Van M. Dhaenens-De Strycker, van Gent, kocht de Stad aan, den 31 Juli 1919, mits den prijs van 13.400 fr., den eigendom « Het Schippershuis », gestaan bij de St Jansbrug, op de Wilsonplein, gekend ten kadaster wijk K, nrs 96 en 97. De aankoop van dien eigendom, groot 240 vierkante meters, geschiedde met het oog op de noodzakelijkheid eener gebeurlijke wegruiming, bij 't maken eener brug, voor het tramlijnvak, dat langsdaar is ontworpen.

B. Verkoopen.

Door den Gemeenteraad, daartoe gemachtigd bij beslissing van 2 October 1916, stond het Stadsbestuur af aan M. Charon-Volkaerts, twee perceeltjes gedempte vliet, gelegen achter diens eigendom, St Gummarusstraat, en achter dien van zijnen gebuur. Die perceeltjes, voortkomende van den gevulden Kerkhofmolenloop (waterloop nº 32), groot het eene 114 v. met. en 't andere 83 vierk. met., werden hem afgestaan mits den prijs van 10 fr. den vierk. met., 't zij mits de globale som van 1970 fr.

De verkoop van grondoverschotten, waartoe bij machtiging van den Raad van 25 Januari 1913 en van de Bestendige Deputatie van 6 Meert 1914, op 22 en 29 Juli 1914 in openbare veiling werd overgegaan, en die vermeld is in ons verslag over dienstjaar 1913-'14, bl. 29, werd eerst in 1917 bepaald geregeld.

In zitting van 7 April van dit jaar keurde de Raad de toewijzing goed, zooals zij in openbare veiling had plaats gehad, namelijk : A) van lot 1, groot 342 mt2, aan M. F. A. Lodewyckx, mits den prijs van 2600 fr., en B) van loten 2, 3 en 4, samen groot 453 m²2, aan M. Lod. Rutten, mits den prijs van 4000 fr.

Mits die goedkeuring is de vereffening van den verkoop bepaald kunnen geregeld worden.

C. Verwisselingen.

Tusschen 1 October 1914 en 1 October 1919 ging het Stadsbestuur tot geene enkele verwisseling van eigendom over.

ZESDE AFDEELING.

—

Gemeentereglementen.

Wij laten hier de stadsreglementen volgen, door den Raad gestemd in het tijdverloop van 1 October 1914 tot 1 October 1919, en die door de bevoegde Overheden voor kennis genomen of goedgekeurd, en werkelijk in toepassing gebracht werden :

Taks op het verkeer.

Zitting van 28 December 1914.

De Gemeenteraad der Stad Lier,

Gezien de dringende noodwendigheden, voortspruitende uit de omstandigheden ;

Besluit :

Art. 1. — De volgende taksen zullen geheven worden aan de verschillige poorten der stad :

A) op elk doorrijdend particulier voertuig, ter uitzondering van automobielen, rijwielen, kordewagens, stoot- en hondenkarren, 0,10 fr. per wiel ;

B) op elk doorrijdend particulier automobiel, één frank ;

C) op elk particulier rijwiel, 0,20 fr. ;

D) per voetganger (ter uitzondering der inwoners van Lier), fr. 0,10.

Art. 2. — De doorgang zal geweigerd worden aan alwie de betaling der verschuldigde taks weigert.

Art. 3. — De verschillige taksen moeten maar één's per dag door denzelfden persoon betaald worden. De betaling moet kunnen bewezen worden door het vertoonen van een bewijsschrift, door de ter inning aangestelde personen afgeleverd.

—

Reglement ter bevordering der openbare gezondheid.

Zitting van 6 Februari 1915.

De Gemeenteraad der Stad Lier,

Overwegende dat het noodig is, in het belang der openbare gezondheid, in de huidige omstandigheden, bijzondere voorzorgmaatregelen te nemen ;

Gezien de aanbevelingen van de plaatselijke Geneeskundige Commissie ;

Besluit :

Worden tijdelijk verboden :

a) de handel in vodden en beenen, 't is te zeggen de aankoop, de invoer, de verkoop en de uitvoer dier afvalartikelen ;

b) de vervaardiging, het vervoer, den aankoop en 't verbruik van limonade en van platte (witte) kaas ;

c) binnen de bebouwde gedeelten van de stad en bijvang, de ruiming van privaten of gemakken, op andere wijze dan bij middel van de toestellen van den openbaren beirruimingsdienst, zonder voorafgaande schriftelijke machtiging van den heer Burgemeester.

De overtreders van het huidige besluit zullen gestraft worden met straffen van enkele politie. Daarenboven zullen de koopwaren, in bezit der overtreders gevonden, verbeurd worden.

—

Reglement op het bouwen.

Zitting van 3 Mei 1915.

De Gemeenteraad der Stad Lier,

Gezien de bestaande politiereglementen op het bouwen ;

Overwegende dat het noodig is dezer bepalingen nopens sommige punten te volledigen en te verbeteren ;

Besluit :

Art. 1. — Dikte der muren. — De voorgevel, de achtergevel en de scheidsmuren tusschen de huizen zullen minstens 1 1/2 steen of minstens 0,28 m. dik zijn.

De aanleg moet bestaan uit minstens 3 versnijdingen, elk van 2 lagen hoog ; aan weerskanten moet 5 cm. verbreed worden voor elke versnijding. De scheidsmuren, ter lengte van den hoogen bouw, moeten op 2 met. diepte gemaakt worden, gemeten tusschen den straatweg en de bovenste laag der versnijding van de fondamenten.

Art. 2. — De beirputten moeten een verkeerd gewelf tot vloer hebben, gemaakt in asschemortel ; daarop moeten minstens 3 lagen tichelen volgen in cementmortel ; muren, vloer en gewelf moeten bezet worden met een laag cement van minstens 0,01 m. dik. Het gewelf moet in cementmortel gesteken en alle hoeken afgerond worden. Na de afwerking moet de put vol water worden gezet ; is het water na 10 dagen meer dan 0,05 m gezakt, dan mag de put niet gebruikt worden.

Art. 3. — Goten. — De goten moeten bestaan uit beton- of terra-cottabuizen van ten minste 0,15 m. opening ; zij moeten gelegd worden op eene laag beton van minstens 0,20 m. dik en 0,30 m. breed en voorzien zijn van de noodige schep- en toezichtsputten en van luchtafsnijders. De putten moeten in cementmortel gemetseld worden en bezet met cement op minstens 0,01 m. dik.

Art. 4. — De roosteringen. — De juffers mogen niet in de scheidsmuren dragen ; alleen de balken mogen rusten op de traveelribben aan de schouwen.

Art. 5. — De plans. — De plans moeten geteekend zijn op de schaal van 2 cent. per meter voor de voorgevels en op 1 cm. voor het overige. Zij moeten behelzen : a) de teekeningen der kelderingen, der putten met de goten, van het gelijkvloers, van de verdiepingen en van den zolder ; b) eene lengte en eene breedte doorsnede ; c) de dikte en hoogte der muren ; de lengte, breedte en hoogte der plaatsen en putten.

Art. 6. — Alle schikkingen, voorkomende in vorige verordeningen op het bouwen en die tegenstrijdig zouden zijn met de schikkingen van het tegenwoordig reglement zijn afgeschaft.

Art. 7. — Artikels 10, 11 en 12 van de politieverordening op het bouwen, door den Gemeenteraad gestemd in zitting van 21 Januari 1911, zijn op de overtredingen van art. 1, 2, 3, 4 van het tegenwoordig reglement toepasselijk.

—

Politieverordening op het verkeer op de wandelingen.

Zitting van 11 September 1915.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Gezien art. 3 van het politiereglement van 20 Februari 1875 op het behoud der openbare wandelingen ;

Overwegende dat er redenen bestaan om den toegang tot de stadsvesten te regelen ;

Besluit :

Art. 1. — De toegang tot het verblijf op de openbare wandelingen (stadsvesten) is verboden 's avonds : van af 1 Mei tot 1 Oogst, na 10 uren (torenuur) ; van af 1 Augustus tot 1 Mei, na 9 uren (torenuur).

Art. 2. — De overtredingen aan het tegenwoordig reglement zullen gestraft worden met een geldboete van 1 tot 10 franks. Bij

hervalling zal de gevangenzitting van één tot drie dagen mogen uitgesproken worden, onverminderd de geldboete.

Art. 3. — De overtredingen aan het tegenwoordig reglement zullen bestatigd worden door den kommissaris en de agenten van politie en door de bewakers der wandelingen, door het College van Burgemeester en Schepenen aangesteld.

—

Politiereglement op het bouwen van voorloopige woningen.

Zitting van 11 September 1915.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Overwegende dat het noodig is, gezien de omstandigheden, in 't belang der openbare gezondheid en veiligheid, maatregelen voor te schrijven, regelende 't opbouwen van voorloopige woningen en gebouwen;

Gezien art. 3, titel XI der wet van 16-24 Oogst 1790 en 78 der wet van 30 Meert 1836;

Besluit:

Art. 1. — Geene houten of voorloopige woningen en gebouwen, van welken aard ook, mogen opgericht worden, zonder voorafgaande schriftelijke toelating van het Schepencollege.

Art. 2. — Aan de aanvragen, welke ingediend worden om die machtiging te bekomen, moeten gehecht zijn: a) een behoorlijk liggingsplan; b) een plan in dubbel, aanduidende de indeeling der plaatsen met al dezer afmetingen. Voor de bouwingen langsheen de groote wegenis moet dit plan in driedubbel zijn.

Art. 3. — De aanvragen moeten zoo volledig mogelijk opgeven welke materialen aan de voorloopige woningen zullen gebezigd worden.

Art. 4. — De ontworpen bouwingen moeten de vereischte stevigheid en ruimte bezitten en door hunne samenstelling en indeeling derwijze zijn opgevat, dat zij alle wenschelijke waarborgen aanbieden voor de gezondheid en de veiligheid van de bewoners en van het publiek.

Art. 5. — In de geagglomereerde of aaneengebouwde gedeelten der stad mogen enkel voorloopige gebouwen worden opgericht, wier gevel in esthetisch opzicht voldoening geeft.

Art. 6. — Tot op eene hoogte van 2m50 boven den grond zal geen uitsprong van meer dan 0m10 op 't vlak des voormuurs geduld worden.

Art. 7. — De keldergaten mogen, buiten de plint, niet meer dan 0m25 breed zijn. Zij moeten met een vastliggend roosterwerk, waarvan de staven loodrecht op den gevel geplaatst zijn, voorzien worden. Die staven, hoogstens 0m03 van elkaar gelegd, moeten minstens 0m01 dik zijn en 0m25 hoog en de heele breedte der opening benemen. De grondslag van dien rooster en de lijst, waarin die vastgemaakt is, moet met het vlak van den zoomweg gelijk komen.

De bestaande keldermondingen en dier afsluitingen zullen, waar die in goede voorwaarden zijn gebleven, mogen behouden worden.

De voetkrabbers moeten in den muur vastgemaakt worden en mogen niet meer dan 0m05 buiten de plint of den gevel uitsteken.

Art. 8. — De dorpel der ingangdeur moet minstens 0m15 boven de kruin van den steenweg liggen of met den bestaanden samenvallen. Hij zal, wanneer de bestaande vervangen wordt, niet meer dan 0m05 buiten de plint of den ondermuur vooruitspringen. De hoeken ervan moeten afgerond zijn.

Art. 9. — De hoogte van den ingang der inrijpoort moet gelijk staan met de kruin van den steenweg.

Art. 10. — Het water der daken en de huishoudelijke waters moeten door eene onderaardsche goot naar de stadsriool afgeleid worden. In geen geval zal gedoogd worden dat die waters op de openbare wegenis uitloopen.

Art. 11. — Geene veranderingen zullen aan de hellingen van de bermen toegebracht worden.

Art. 12. — Het uitvoeren der werken mag het verkeer op de baan of het afloopen der waters niet hinderen.

Art. 13. — De opgelegde voorwaarden verbinden den verkrijger, diens vertegenwoordigers of opvolgers.

Art. 14. — De toelating wordt verleend zonder erkenning van eenig recht ten voordeele van den aanvrager, en vervalt, zoo daarvan binnen de drij maanden na de beteekenis geen gebruik gemaakt is.

Art. 15. — Voor alle werken, op de baan te verrichten en 't maken van uitsprongen op de wegenis, buiten die van de aangemaakte elementen van 't gebouw, zooals balkons, zonnetenten, enz., zal afzonderlijke toelating dienen verkregen.

Art. 16. — De verkrijger moet, op eerste verzoek van het Schepencollege, binnen de maand, en zonder aanspraak te kunnen maken op eenige schadeloosstelling, het voorloopig opgericht gebouw afbreken en wegruimen.

Hij is ook gehouden, zoowel tijdens de opbouwing als later, eender op welk oogenblik, er de veranderingen aan toe te brengen, die het Stadsbestuur zal voorschrijven.

Art. 17. — Het Schepencollege zal, minstens vijf dagen vóór de werken beginnen, kennis krijgen van dag en uur waarop zij zullen aanvangen.

Art. 18. — Alle overtreding aan de tegenwoordige verordening, waarvoor 't strafwetboek geene bijzondere straffen voorziet, wordt gestraft met eene geldboete van vijf tot vijf-en twintig franken, of ingeval van onvermogen of niethetaling, met eene gevangenis van één tot zeven dagen.

Bij hervalling mag de rechter, boven de boete, eene gevangzitting uitspreken van één tot zeven dagen.

Er bestaat hervalling van den stond dat de belanghebbende, na de eerste veroordeeling, aan eene tweede aanmaning niet voldoet.

Art. 19. — Onverminderd de straffen die voorgaan, zullen alle werken, gemaakt in tegenstrijdigheid met de voorschriften van het tegenwoordig reglement, of van de besluiten, in uitvoering van hetzelve genomen, ten koste der wederstrevers afgebroken of vernietigd worden, in hunnen vorigen toestand hersteld, gemaakt of hermaakt volgens de voorwaarden van het toelatingsbesluit.

Ingeval de verwezene nalatig blijft, binnen den tijd door het vonnis te bepalen, de bevolene werken uit te voeren, worden deze van ambtswege verricht, en de kosten ervan ingevorderd, overeenkomstig artikel 11 der wet van 1 Februari 1844.

—

Verordening op het bouwen.

Zitting van 30 October 1915.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Gezien de art. 75-78 en 90 der gemeentewet;

Gezien art. 3, titel XI der wet van 16-24 Oogst 1790;

Gezien de wetten van 1 Februari 1844 en 15 Oogst 1897, gewijzigd door de wet van 18 Mei 1914;

Gezien het stedelijk reglement op 't bouwen van 2 Juli 1855 en het bijvoegsel van 25 Februari en 25 November 1911;

Overwegende dat, gezien de verwoestingen, uit de oorlogsgebeurtenissen voortgesproten, het noodig kan geoordeeld worden aan het algemeen plan der stad, aan de lijnrichting der verbindingswegen en den aanleg van zekere kwartieren, veranderingen of hervormingen toe te brengen, die tegelijker tijd voldoen aan de vereischten van het verkeer, van de openbare gezondheid en van de esthetiek;

Gezien dat, onaangemerkt de huidige gebeurtenissen, die hervormingsstudiën noodig zijn, wil men in de aancengebouwde gedeelten (agglomeraties) der gemeenten, de doelmatige toepassing van voornoemde wet van 28 Mei 1914 verzekeren en voor de toekomst voorbereiden de gepaste tusschenkomst van de Koninklijke Commissie van Monumenten en Zichten, gelast, krachtens art. 1, 3 en 4 van het KK. besluit van 29 Mei 1912, advies uit te brengen over de ontwerpen van werken, van aard om het behoud of het ongeschonden voortbestaan der meest belangwekkende zichten des lands in gevaar te brengen, en over de voorontwerpen en ontwerpen van wegeniswerken, die in steden of elders rechtstrecks of onrechtstrecks in verband staan met de kwestiën van esthetiek;

Besluit:

Art. 1. — De eigendommen, palende aan de Groote Merkt, Vischmerkt, de boorden der Kleine Nethe binnen de stad, Werf, Messenstraat, Mosdijk, Rechtestraat, H. Geeststraat, Kerkhofplaats, Berlaerstraat, Berlarij, Antwerpstraat, Lisperstraat, Huibrechtstraat, Mechelstraat, Eikelstraat, Kaai, Begijnhofstraat, Begijnhof, Kerkstraat, Arragonstraat, Dijkje, Vredenbergstraat, Kluizeplein, zullen buiten de afzonderlijke bepalingen, door de lijnrichtingsplannen vastgesteld en de in voege zijnde politieverordeningen op het bouwen, voor wat hunnen uiterlijken vorm betreft, onderworpen zijn aan het toezicht der stadsoverheid, zoodat er aan de bestaande gebouwen niets zal mogen veranderd worden, geene nieuwe zullen mogen opgericht, geene beplantingen gedaan worden en in het algemeen de bestaande of toekomende toestand of uitzicht, op gelijk welke manier, zal mogen gewijzigd worden, zonder voorafgaandelijke toestemming van het College van Burgemeester en Schepenen.

Art. 2. — De aanvragen voor 't vaststellen van rooilijnen en voor 't oprichten van gebouwen, zullen, vergezeld van plans op schaal van 0m02 geteekend, worden ingediend overeenstemmend met de vroeger vastgestelde voorschriften. Zij zullen daarenboven alle noodige opheldering moeten aangeven, namelijk wat betreft de te bezigen materialen, ten einde over den aard der uit te voeren werken te kunnen oordeelen.

Art. 3. — Bij 't nemen der beslissingen, houdende uitspraak over de aanvragen, zal het Schepencollege de volgende regels in aanmerking nemen : 1° De nieuwe gebouwen, hoewel voldoende aan de vereischten der moderne samenleving, zullen hunne ingeving moeten putten in de bouwkundige overleveringen der streek ; 2° de plans, opstand- en profielteekeningen der gebouwen zullen niet alleen op zichzelf, maar ook met betrek op de aanpalende gebouwen worden beoordeeld, en dit ten einde de gepaste eenheid en overeenstemming van vorm en kleur in het algemeen uitzicht van den omtrek te verzekeren.

Art. 4. — Het Schepencollege wordt uitgenoodigd een raadgevend komiteit te stichten, gelast het terzij te staan bij de voorloopige studiën en bij 't nemen der besluiten, houdende uitspraak over de aanvragen van lijnrichting en bouwingen. Opdat dit komiteit de onmiddellijke onmisbare bevoegde elementen zou bezitten, behoort het samengesteld te zijn als volgt : een of twee afgeveerdigden van het Gemeentebestuur ; twee afgeveerdigden van de KK. Kommissie van Monumenten en Zichten ; een afgeveerdigde van de Vereeniging der Steden en Dorpen van België ; een afgeveerdigde van de Vereeniging van den officiëelen dienst der Groote en Kleine Wegenis.

Art. 5. — Om de spoedige verwezenlijking te verzekeren van het programma, in het onderhavig besluit vervat, zal het raadgevend komiteit alle 14 dagen verslag geven over zijne werkzaamheden.

Art. 6. — De overtredingen van de voorschriften van bovenstaande art. 1 en 3 vallen onder de toepassing der art. 9 en 10 van de samengeordende wetten van 1 Februari 1844, 15 April 1897 en 28 Mei 1914.

Art. 7. — De Gemeentelijke politieverordening op het bouwen, van 20 Oogst 1915, wordt afgeschaft en vervangen door dees reglement.

Verordening tot waarborging der zedelijkheid.

Zitting van 20 Mei 1916.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Gezien art. 94 en 96 der gemeentewet ;

Overwegende dat er redenen bestaan om, in het belang der minderjarige meisjes, bijzondere maatregelen te treffen, ten einde de openbare zedelijkheid te waarborgen en alle aanhitsing tot de ontucht te voorkomen ;

Besluit :

Art. 1. — Het is aan alle meisjes of vrouwen, minder dan 21 jaar oud, verboden in de drankhuizen te gaan. Worden daar van uitgezonderd de leden van het gezin des drankhuishouders en de vrouwen die het huis bewonen, alsook de minderjarigen, die vergezeld zijn van hunne ouders, hunnen voogd of echtgenoot.

Art. 2. — Aan allen drankhuishouder is het verboden minderjarige meisjes of vrouwen, die niet vergezeld zijn van een der bovengemelde personen, in zijn drankhuis toe te laten.

Art. 3. — Alle meisjes of vrouwen, zich in een drankhuis bevindende, zijn verplicht een eenzelvigheidsbewijs, hun door de plaatselijke politie, ingevolge de thans bestaande voorschriften afgeleverd, bij zich te hebben en het, op eerste verzoek, aan de politie te vertoonen.

Art. 5. — De overtreding der voorgaande schikkingen zal gestraft worden met eene boete van vijf tot vijf en twintig franks en met eene gevangenzitting van één tot vijf dagen, afzonderlijk of gezamenlijk toe te passen.

In geval van hervalling zal het maximum der boet of der straf altijd toegepast worden.

Afschrift dezer verordening zal toegezonden worden aan de Bestendige Deputatie des Provincieraads, aan de Griffie der Rechtbank van eersten aanleg en aan het Vredegerecht, ten einde inschrijving in het daartoe bestemde register.

Taks op de Bestratingswerken.

Zitting van 28 December 1916.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Herzien zijne beraadslaging van 29 December 1906, houdende stemming van een reglement op de toepassing eener taks op de bestratingswerken ;

Overwegende dat het heffingstermijn, bepaald voor de toepassing der taks, vervalt op 31 December 1916 ;

Overwegende dat de toepassing dier taks alleszins gerechtveerdigd is en dat zij goede uitslagen heeft opgeleverd ;

Gezien artikelen 108 en 110 der grondwet ;

Gezien de wet van 16-24 Augustus 1790, titel XI, art. 3 ;

Gezien art. 76, nrs 5 en 7, alsook art. 78 der gemeentewet ;

Gezien de schikkingen der wet van 1 Februari 1844 ;

Gezien het ingesteld onderzoek de commodo et incommodo, gesloten den 26 December 1916 's middags, dat geene reklamen heeft uitgelokt ;

BESLUIT :

ART. 1. — Er zal gedurende eenen nieuwen termijn van tien jaar, aanvang nemende den 1 Januari 1917 en eindigende op 31 December 1926, voortgegaan worden met het heffen eener taks, bestemd om de kosten van het kasseien, maken van stoepen of onderaardsche goten te bestrijden, in de straten, wegen of paden, met zulke werken van stadswege thans nog niet voorzien.

ART. 2. Zijn aan de belasting onderworpen, op voet der regels in volgende artikelen vastgesteld, de panden komende tegen dergelijke wegenissen, wanneer er op gebouwd wordt of reeds gebouwd is, of ze afgesloten zijn anders dan met eene gracht, hetzij langshenen, hetzij binnen den afstand van 20 meters van dezelve.

ART. 3. — De belasting voor bestratingswerken verplicht tot de geheele of gedeeltelijke wedergave aan de stadskas, van de onkosten gedaan :

1° Voor het kasseien ;
2° Voor het leggen van stoepen ;
3° Voor het insluiten van stoepen met arduinen sponden ;
4° Voor het maken van onderaardsche goten.

ART. 4. — De belastingen moeten betaald worden door hen, die de gebouwen of beluiken bezitten, op het oogenblik dat de belasting invorderbaar wordt, of door degenen op wie de panden zouden overgaan vóór dat de belastingen voldaan zijn.

Zij zijn in haar geheel invorderbaar onmiddellijk na de voltooiïng der werken.

ART 5. — Er zal betaald worden :

1° Voor de kasseïng en 't leggen van stoepen per vierkante meter ;

A)	met nieuwen kassei . . .	fr. 6,—
B)	met ouden kassei . . .	» 3,—
C)	met cementvloersteenen . .	» 5,—
2°	Voor het insluiten van stoepen met arduinen sponden, per loopende m.,	» 3,—
3°	Voor eene onderaardsche goot, per loopende meter	» 6,—

ART. 6. — Voor de berekening der belasting, per loopende meter geheven, zal genomen worden de lengte langsheen de straat, weg of pad, van de panden aan de belasting onderworpen, met de aanhoorige open plaatsen en hoven, ter uitzondering van de hoveniershoven of landelijke bewinningen, afgesloten met eene levende haag.

Die lengte, vermenigvuldigd met de breedte van den stoep, en dezelfde lengte vermenigvuldigd met de helft van de breedte der straat, indien deze langs weerszijden bebouwbaar is, zal het getal uitmaken der vierkante meters, waarvoor de belasting per vierkante meter verschuldigd is.

Het gedeelte der straten of wegen, gekasseid door den Staat of door de Provincie, of met hunne tusschenkomst door de Stad, wordt niet in aanmerking genomen voor de berekening van het getal vierkante meters.

In de straten, slechts langs eenen kant bebouwbaar, of meer dan tien meters breedte tusschen de stoep hebbende, zal er niet boven de vijf meters breedte in de berekening worden gebracht.

ART. 7. — In de straten of stegen, op bijzondere eigendommen ontstaan, zullen degenen, vermeld in art. 4, volgens voorgaande berekeningen, al de kosten der werken, vermeld in art. 3, betalen.

ART. 8. — Wanneer panden, tot dan toe vrij van de belasting, gebracht worden in de voorwaarden, voorzien bij art. 2, zullen de bezitters van die panden gehouden zijn onmiddellijk de belasting te betalen.

ART. 9. — Voor de gebouwen, opgericht boven eenen doorgang, aan eenen anderen eigenaar toehoorende, zijn de belastingen door den bezitter dezer gebouwen verschuldigd.

Wijziging van het Reglement op de Openbare Vermakelijkheden.

Zitting van 28 April 1917.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Gelet op art. 76, nr 5 der gemeentewet;

Besluit :

Art. 10. — De mekanische en automatische pianos en orkestrions, zich bevindende in de drankhuizen en andere openbare inrichtingen, zijn onderworpen aan eene taks van 60 fr. per semester.

Art. 11. — Dit bedrag van 60 fr. is betaalbaar in 't begin van elken semester in éénmaal, binnen de maand na de aflevering van de waarschuwingsakte der rol.

Het is verschuldigd door hem, die 't speeltuig houdt, hij weze er eigenaar van of niet;

Het is onverdeelbaar, hoe gering ook de tijd weze, gedurende welke het in den loop van den semester in het drankhuis geplaatst bleef.

De belastingschuldigen moeten in den loop der maanden Januari en Juli het getal der in hunne instelling aanwezig zijnde mekanieke pianos of speeltuigen aangeven. Wie zulk speeltuig plaatst in den loop van den semester, is gehouden daarvan onmiddellijk aangifte te doen.

—

Taks op de Bestratingswerken.

Zitting van 7 December 1917.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Herzien zijne beraadslaging van 28 December 1916, goedgekeurd door den Generaal-Gouverneur in België, den 21 Meert 1917, houdende stemming van een reglement regelende de toepassing eener taks op de bestratingswerken;

Overwegende dat het heffingstermijn, bepaald voor de toepassing dier taks, vervalt op 31 December 1917;

Overwegende dat de toepassing dier taks alleszins gerechtveerdigd is en dat zij goede uitslagen heeft opgeleverd;

Gezien artikelen 108 en 110 der grondwet;

Gezien de wet van 16-24 Augustus 1790, titel XI, art. 3;

Gezien art. 76, nrs 5 en 7, alsook art. 78 der gemeentewet;

Gezien de schikkingen der wet van 1 Februari 1844;

Besluit :

Art. 1. — Er zal gedurende een nieuwen termijn van één jaar, aanvang nemende den 1 Januari 1918 en eindigende op 31 December 1918, voortgegaan worden met het heffen eener taks, bestemd om de kosten van het kasseien, maken van stoepen of onderaardsche goten te bestrijden, in de straten, wegen of paden, met zulke werken van stadswege thans nog niet voorzien.

Art. 2. — Zijn aan de belasting onderworpen, op voet der regels in volgende artikelen vastgesteld, de panden komende tegen dergelijke wegenissen, wanneer er op gebouwd wordt of reeds gebouwd is, of ze afgesloten zijn anders dan met eene gracht, hetzij langsheenen, hetzij binnen den afstand van 20 met. van dezelve.

Art. 3. — De belasting voor bestratingswerken verplicht tot de geheele of gedeeltelijke wedergave aan de stadskas, van de onkosten gedaan :

1° Voor het kasseiën;
2° Voor het leggen van stoepen;
3° Voor het insluiten van stoepen met arduinen sponden;
4° Voor het maken van onderaardsche goten.

Art. 4. — De belastingen moeten betaald worden door hen, die de gebouwen of beluiken bezitten, op het oogenblik dat de belasting invorderbaar wordt, of door degenen op wie de panden zouden overgaan vóór dat de belastingen voldaan zijn.

Ze zijn in haar geheel invorderbaar onmiddellijk na de voltooiïng der werken.

Art. — Er zal betaald worden :

1°	Voor de kasseiïng en het leggen van stoepen per vierkante meter :	
	A) met nieuwen kassei .	fr. 6,—
	B) met ouden kassei . .	» 3,—
	C) met cementvloersteenen .	» 5,—
2°	Voor het insluiten van stoepen met arduinen sponden, per loopende m.	» 3,—
3°	Voor eene onderaardsche goot, per loopende meter	» 6,—

Art. 6. — Voor de berekening der belasting, per loopende meter geheven, zal genomen worden de lengte langsheen de straat, weg of pad, van de panden aan de belasting onderworpen, met

de aanhoorige open plaatsen en hoven, ter uitzondering van de hoveniershoven of landelijke bewinningen, afgesloten met eene levende haag.

Die lengte, vermenigvuldigd met de breedte van den stoep, en dezelfde lengte vermenigvuldigd met de helft van de breedte der straat, indien deze langs weerszijden bebouwbaar is, zal het getal uitmaken der vierkante meters, waarvoor de belasting per vierkante meter verschuldigd is.

Het gedeelte der straten of wegen gekasseid door den Staat of door de provincie, of met hunne tusschenkomst door de stad, wordt niet in aanmerking genomen voor de berekening van het getal vierkante meters.

In de straten, slechts langs eenen kant bebouwbaar of meer dan tien meters breedte tusschen de stoepen hebbende, zal er niet boven de vijf meters breedte in de berekening worden gebracht.

Art. 7. — In de straten of stegen, op, bijzondere eigendommen ontstaan, zullen degenen, vermeld in artikel 4, volgens voorgaande berekeningen, al de kosten der werken, vermeld in artikel 3, betalen.

Art. 8. — Wanneer panden, tot dan toe vrij van de belasting, gebracht worden in de voorwaarden, voorzien bij artikel 2, zullen de bezitters van die panden gehouden zijn onmiddelijk de belasting te betalen.

Art. 9. — Voor de gebouwen, opgericht boven eenen doorgang, aan eenen anderen eigenaar toehoorende, zijn de belastingen door den bezitter dezer gebouwen verschuldigd.

—

Belasting op Stoomketels en Motoren.

Zitting van 16 Februari 1918.

De Gemeenteraad der Stad Lier,

Gezien art. 108 en 110 der Grondwet;

Gezien art. 75 en 76 n° 5 der Gemeentewet;

Besluit:

Art. 1. — Te rekenen van 1 januari 1918, en voor een termijn van vijf achtereenvolgende jaren, wordt in onze stad eene jaarlijksche belasting geheven;

a) van 2 fr. per vierkanten meter geheele-vlakte der stoomketels; b) van 2 fr. per stoompaard op de beweegkracht van alle

motoren, van meer dan 5 stoompaarden of gelijkstaande kracht, bewogen door eene andere kracht dan stoom.

Art. 2. — Deze belasting is ten volle verschuldigd voor iederen stoomketel of motor, in werking gesteld in den loop van het jaar. Eene vermindering van de helft wordt toegestaan ingeval van ingebruikneming na 30 juni.

Art. 3 — Eene teruggave van de helft der taks zal toegestaan worden voor stoomketels of motoren, indien het bewijs geleverd wordt dat zij minstens 6 maanden van 't zelfde jaar niet benuttigd werden. Als voorwaarde van teruggave is de belanghebbende verplicht aan het Gemeentebestuur schriftelijk kennis te geven van den dag, waarop het werktuig zal beginnen stil te liggen.

Art. 4. — Het stilliggend werktuig zal niet terug in werking mogen gesteld worden zonder vooralgaandelijk 't Gemeentebestuur te hebben verwittigd, op straf voor den belastingschuldige van eene boete van 20 tot 30 fr., dewelke bij hervalling zal gebracht worden van 40 tot 60 fr., onverminderd de verschuldigde taks. Dezelfde straffen zijn toepasselijk op de hoofden der nijverheidsgestichten of werkhuizen, welke, zonder vooralgaandelijk geschreven bericht aan 't Gemeentebestuur, een nieuw tuig in werking zullen gesteld hebben.

Art. 5. — Zijn van de belasting ontslagen: a) de reservestoomketels of motors, die slechts in werking gesteld worden om stoomketels of motors te vervangen, welke tijdelijk buiten gebruik zouden zijn; b) de motors, die hunne beweegkracht putten uit eenen voortbrenger (generator), die reeds in de stad of elders belast geworden is. De gestichten, welke electriciteit voortbrengen voor de beweegkracht, zullen aangeslagen worden voor de stoomketels, welke zij op het grondgebied der stad benuttigen.

De gestichten, waarvan de motors hunne beweegkracht putten in een electriciteitsvoortbrengend gesticht (centrale d'électricité), zullen uit hoofde dezer motoren aangeslagen worden, zelfs indien het voortbrengend gesticht reeds belast werd in de stad of elders, uit hoofde zijner voortbrengende toestellen.

Art. 6. — De belasting zal gerekend worden voor wat de geheele vlakte der ketels betreft, zooals dezelve zal aangeduid worden door de Ambtenaren van Bruggen en Wegen, gelast met den dienst van onderzoek en beproeving der stoomketels. Voor wat de paardenkracht der motors aangaat, deze zal voortspruiten

uit de machtigingen krachtens welke dezelve zullen daargesteld zijn, uitgezonderd in geval van verschil, dezelve vast te stellen door eene tegenstrijdige schatting.

Art. 7. — Het College van Burgemeester en Schepenen maakt de rollen op, welke door de Bestendige Deputatie van den Provincialen Raad uitvoerbaar worden verklaard overeenkomstig art. 137 der gemeentewet. De invordering dezer belasting zal door den Gemeenteontvanger bewerkstelligd worden, overeenkomstig art. 137 en 138 § 1 dezer wet, samengevoegd met art. 8 der wet van 5 Juli 1871.

Art. 8. — Deze taks is betaalbaar per jaar, in éénmaal, uiterlijk vóór 1 Juli, en voor degenen na dien datum in werking gesteld, binnen de maand na de inwerkingstelling.

Art. 9. — De bezwaren zullen aan de Bestendige Deputatie van den Provincialen Raad toegezonden worden binnen de drie maanden, te rekenen van den datum der aflevering van het waarschuwingsuittreksel van de rol. De reklamant is niet gehouden het bewijs te leveren van de betaling der belasting.

Art. 10. — De politiekommissaris en de politiebeambten zijn gemachtigd de overtredingen, voorzien bij art. 4, vast te stellen. De vervolgingen zullen geschieden voor de Rechtbank van Enkele Politie of voor die van Eersten Aanleg, volgens de gevallen, overeenkomstig art. 15 der wet van 29 April 1819.

—

Buiten de hierboven medegedeelde reglementen stelde de Raad ook bepaald vast, na lange besprekingen, in meerdere ververgaderingen voortgezet, in zijne zitting van 25 Oogst 1917, eene gansch vernieuwde : « Algemeene Verordening op het Bouwen ».

Zij werd den 5 October daaropvolgende door het bevoegd Hooger Bestuur voor kennis genomen, en is sedert hare afkondiging in toepassing.

Hare uitgebreidheid laat ons niet toe ze in dees verslag op te nemen. Zij is overigens afzonderlijk gedrukt en verkrijgbaar op het Bureel der Stadswerken, ten Raadhuize van Lier.

TITEL III.

—

GELDWEZEN DER STAD.

—

Ontleding der Stadsrekening van 1914.

—

Buitengewone Dienst.

—

Buitengewone Ontvangsten.

I.

1	Overschot op den buitengewonen dienst der rekening 1913	fr. 576181,32

II.

4	Vergunningen op het kerkhof	» 4308,66
6	Nieuwe brug over de Nethe tusschen de Groote Merkt en de Rechtestraat. — Provincietoelage	» 2500,00
10^1	Ruiling tusschen de Stad en de We Claes-Melis en deelhebbers	» 787,76
10^2	Nieuwe klas aan de Meisjesschool (Hagenbroeck)	» 4419,00
10^3	Werken aan de Ogezlaan.	» 3916,00
10^4	Vloeddeuren aan de Berlaerbeek . . .	» 601,96
10^5	Werken aan de Leopoldplaats	» 800,00
10^6	Toelage der Provincie voor gezondheidswerken aan de waterloopen	» 18659,00
	Totaal	fr. 614173,60

Buitengewone Uitgaven.

4	Nieuwe brug over de Nethe tusschen de Groote Merkt en de Rechtestraat (2e krediet) .	fr. 174,50
7	Aankoop van toestellen voor reinigheids- en branddienst	» 1353,00
11	Vergrooting der Leopoldplaats. — Aanleg, kasseïng en kandelaber	» 19550,66
12	Verbetering van den Netheboord, Mosdijk .	» 5366,00
13	Buitengewone herstelling aan wegen en straten.	» 16384,76
14	Bekiezeling van landbouwwegen	» 1996,29
15	Buitengewone toelage aan de Kerk der H. Familie. — Aandeel proceskosten	» 3256,00
	Over te dragen	fr. 48081,21

	Overdracht	fr.	48081.21
16[1]	Maatregelen, buitengewone gezondheid en andere werken, door de omstandigheden noodzakelijk gemaakt	»	8854,09
16[3]	Afkoop van eeuwigdurende renten ten laste der Stad	»	2433,04
16[4]	Gezondheidswerken : Waterloopen. Aan de Provincie betaald voor toezicht . . .	»	1679,10
16[5]	Aankoop van revolvers voor de politie en kleedij voor den kommissaris	»	1310,60
16[6]	Meubels nieuwe klas Middelbare Meisjesschool	»	649,08
	Totaal	fr.	63007,12

Balans buitengewone dienst.

Buitengewone Ontvangsten .	fr.	614173,60
Buitengewone Uitgaven . .	»	63007,12
Overschot buitengewonen dienst.	fr.	551,166,48

GEWONE DIENST.

Gewone Ontvangsten.

Eerste Hoofdstuk.

11	Overschot op den gewonen dienst der rekening 1913	fr.	30405,83

Tweede Hoofdstuk.

A. BELASTINGEN.

12	Opcentiemen tot 31 December 1913 : 85 op de grondbelastingen (661) . . 85 op de personeele belastingen (574) . 80 op de patenten (190) . . .	fr.	92656,45
13	Belasting op 't kadastraal inkomen (tot 31-12-'22)	»	20489,63
14	Belasting op de hemeubeling (tot 31 Dec. 1922)	»	4123,91
15	Opcentiemen op de Staatsbelasting op automobielen en motorvoertuigen . . .	»	520,38
16	Opcentiemen op de cinemavertooningen . .	»	534,89

B. GEMEENTEFONDSEN.

17	Vermoedelijk aandeel in het gemeentefonds (wet van 18 Juli 1860)	fr.	87184,00
18	Aandeel in het bijzonder fonds, ingericht door de wet van 19 Augustus 1889 . . .	»	14224,50
	Over te dragen	fr.	219733,76

	Overdracht	fr.	219733,76

C. ANDERE INKOMSTEN.

19	Plaatsgeld op de markten, foiren en kaaien .	fr.	14752,42
20	Opbrengst der bruggelden . . .	»	140,20

D. TAKSEN.

21	Taks voor de bestratingswerken (tot 31 Dec. 1916)	fr.	459,54
22	Taks op het geslacht vleesch (tot 31 Dec. 1918).	»	2507,55
23	Taks op de openb. vermakelijkheden (tot 31-12-22)	»	5032,25
24	Taks op de stoomketels en motoren (tot 31-12-17)	»	1539,00
25	Taks op de prachtpeerden en rijtuigen op 4 wielen (tot 31 December 1922). . . .	»	437,50

E. INKOMSTEN VAN GOEDEREN EN KAPITALEN.

27	Huurprijzen en opbrengsten van stadseigendommen	fr.	5273,65
28	Grondcijnsen	»	19,56
29	Cijns, verschuldigd voor het wegruimen eener beplanting	»	10,00
30	Grassingen op de buurtwegen . . .	»	228,75
34	Opbrengst der actiën in de buurtspoorwegen .	»	14372,46
	Totaal	fr.	264506,64

Derde Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten.

38	Akten van den Burgerlijken Stand . .	fr.	273,00
39	Straatmest en ruiming der privaten . .	»	37,50
40	Verkoop van onbruikbare voorwerpen . .	»	
41	Inkomgelden van het Museum . . .	»	6,00
42	Beloop der boeten van de Burgerwacht . .	»	173,85
46	Onvoorziene ontvangsten	»	1225,01
	Totaal	»	1715,40

Vierde Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het Onderwijs.

48	Inkomsten der rondatie Heyns . . .	fr.	528,50
49	Toelage Staat en Provincie in de wedden der tusschentijdige onderwijzers . . .	»	185,53
50	Toelage van den Staat voor het Lager Onderwijs	»	33300,00
51	Aandeel van den Staat in de verplichtende verhooging van jaarwedde . . .	»	4000,00
52	Toelage der Provincie voor 't Lager Onderwijs.	»	3900,00
53	Toelagen van den Staat voor de Scholen voor Volwassenen	»	1400,00
	Over te dragen.	fr.	43314,03

	Overdracht	fr.	43314,03
54	Inkomsten van uitstaande gelden der Bewaarschool	»	172,50
55	Toelage van den Staat voor de Bewaarschool	»	1325,00
56	Toelage van Staat en Provincie voor de Stadsteekenschool	»	2951,00
	Totaal	fr.	47762,53

Vijfde Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde.

60	Wedergaaf, door de Liefdadige Besturen, van de storting van het gemeenzaam fonds	fr.	13539,19
63	Verhaal der boordeigenaars van verbindingskosten met stadsriolen	»	686,78
64	Ontvangen van den verkoop van bloem	»	13668,75
65	Verschillende oorlogsontvangsten	»	18026,54
66	Leening bij de Maatschappij Het Gemeentekrediet aangegaan	»	100000,00
	Totaal	fr.	145921,26

Opsomming der gewone ontvangsten.

1e	Hoofdstuk. — Overschot vorig jaar	fr.	30405,83
2e	» — Belastingen, inkomsten, taksen	»	264506,64
3e	» — Verschillende opbrengsten	»	1715,40
4e	» — Inkomsten en toelagen voor het onderwijs	»	47762,53
5e	» — Ontvangsten voor orde	»	145921,26
	Totaal der gewone ontvangsten	fr.	490311,66

Gewone Uitgaven.

Eerste Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur.

17	Jaarwedde van den burgemeester	fr.	3000,00
18	Jaarwedden der schepenen	»	4500,00
19	Presentiegelden der gemeenteraadsleden	»	1147,35
20	Jaarwedde van den secretaris	»	4432,00
21	Jaarwedde van den stadsontvanger	»	3200,00
22	Jaarwedden van de beambten van het Raadhuis	»	9950,00
23	Algemeene bestuurskosten	»	2339,04
24	Zegels en registers van den Burgerlijken Stand	»	812,48
25	Vuur en licht voor de bureelen van 't Raadhuis	»	613,46
27	Jaarwedde van den concierge	»	1000,00
	Over te dragen	fr.	30996,33

	Overdracht	fr.	30996,33
28	Grondbelastingen van stadseigendommen	»	1006,42
29	Onderhoud van stadshorlogiën en klokkenspel	»	32,84
30	Jaarwedde van den reguleerder van stadshorlogiën	»	440,00
31	Jaarwedde van den opwinder van stadshorlogiën	»	400,00
32	Jaarwedde van den klokkenspeler	»	366,66
33	Nationale en openbare feesten en plechtigheden	»	3622,44
	Totaal	fr.	36904,69

Tweede Hoofdstuk. — Openbare veiligheid.

34	Jaarwedde van den politiekommissaris	»	3400,00
35	Jaarwedden van het overige personeel der politie	»	21421,56
36	Kleeding van hetzelve	»	2625,00
37	Bureelonkosten van den politiekommissaris	»	739,12
38	Vuur en licht der politiewacht en bureelen	»	502,36
39	Onkosten der politiehonden	»	525,00
40	Onkosten der nachtwacht	»	684,00
41	Onkosten betreffende het stadsgevangenhuis	»	211,40
42	Schadeloosstelling voor het keuren van visch	»	100,00
43	Bezoldiging van den toezichter der zwemplaats en uitgaven hiertoe betrekkelijk	»	522,40
44	Onkosten van den branddienst	»	554,65
45	Verzekering van het pompierskorps	»	300,90
46	Jaarwedde van den toezichter der brandspuiten	»	637,50
48	Jaarwedde van den torenwachter	»	560,00
49	Onderhoudskosten van het Vredegerecht	»	15,30
50	Druk- en andere kosten van militie, burgerwacht en kiezingen	»	1585,26
51	Uitgaven voor den dienst der burgerwacht	»	2280,75
51¹	Uitgaven voor den dienst der burgerwacht in 1913 (aanvullend krediet)	»	595,00
52	Jaarwedden der keurders van 't geslacht vleesch	»	2600,00
53	Onkosten betreffende de keuring van 't geslacht vleesch	»	67,50
54	Toezicht op de kalverenmarkt	»	400,00
55	Proefneming voor de uitvoering der wetten en verordening op de vervalsching der eetwaren	»	—
56	Onkosten van eenen ontsmettingsdienst	»	54,65
	Totaal	fr.	40382,44

Derde Hoofdstuk. — Gemeentewerken.

57[1]	Onderhoud der stadsgebouwen en hunner meubelen	fr.	4925,04
57[2]	Onderhoud van stads- en buurtwegenis, wandelingen en beplantingen.	»	15071,50
57[4]	Zuiverhouden van straten, haven en grachten, van vuilnis, onderhoud van vervoermiddelen	»	16913,63
57[5]	Onderhoud der waterleidingen en pompen	»	1079,51
57[6]	Onderhoud van waterwerken op de Nethen, sluizen, dijken, palen, bruggen, enz.	»	1108,05
58	Jaarwedden van den bouwmeester, bestuurder van stadswerken	»	1275,00
59	Jaarwedde hulpklerk stadswerken	»	1000,00
60	Jaarwedde van den opzichter van stadswerken	»	1050,00
61	Brandverzekering van stadsgebouwen	»	850,19
	Totaal	fr.	43272,72

Vierde Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten.

62	Toelage aan het Armbestuur	fr.	9500,00
63	Bedelaarswerkhuizen (wet van 27 Nov. 1891)	»	588,69
64	Bureelonkosten der Commissie van geneeskundig toevoorzicht	»	100,00
65	Vergoeding aan de heeren koepokinenters	»	400,00
66	Toelage aan 't Bestuur van Gast- en Godshuizen.	»	600,00
	Totaal	fr.	11188,69

Vijfde Hoofdstuk. — Godsdienst.

67	Toelage aan de Kerkfabriek St-Jozef, van Lisp	fr.	200,00
68	Vergoeding voor huishuur aan den pastoor der parochie van het H. Hart	»	800,00
	Totaal	fr.	1000,00

Zesde Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs.

I. Middelbaar Onderwijs.

69[1]	Aandeel der stad in de onkosten der Middelbare School voor jongens	fr.	7482,32
69[2]	Onderhoud der schoolmeubelen	»	322,29
69[3]	Vergoeding van huishuur aan den bestuurder	»	641,67
70[1]	Aandeel der stad in de onkosten der Middelbare Meisjesschool	»	2875,00
70[2]	Onderhoud der schoolgebouwen en meubelen, verwarming en verlichting	»	1125,00
	Over te dragen	»	12446,28

	Overdracht	fr.	12446,28
70[3]	Vergoeding van huishuur aan de bestuurster	»	600,00
70[4]	Aandeel der stad in de verhooging der nieuwe jaarwedde van den secretaris-schatbewaarder en van de concierge	»	111,67

II. Lager Onderwijs.

71	Onkosten van 't Lager Onderwijs	fr.	86286,37
72	Onkosten der Scholen voor Volwassenen	»	2755,97
73	Onkosten der Stadsbewaarschool,	»	4666,96
74	Uitgaven voor 't Lager Onderwijs (niet gewone dienst)	»	1866,00
75	Aandeelen der stad in de pensioenen voor het Lager Onderwijs en de Teekenschool	»	5260,32
76	Toelage aan de Vrije Adulten- en Bewaarscholen	»	2040,00
77	Vergoeding voor tusschentijdig personeel	»	1494,71
78	Oefenschool : Vergoeding aan behoeftige leerlingen en onderhoud der gebouwen	»	1914,95
	Totaal	fr.	119423,23

Zevende Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs.

79	Onkosten der Stads Teeken- en Bouwkundige School	fr.	12517,02
80	Toelage aan de Huishoudschool	»	408,00
81	Toelage aan de KK. Muziekmaatschappij Sinte Cecilia	»	200,00
82	Toelage aan de Bordnurschool van Lisp.	»	400,00
83	Toelagen aan jongelingen die zich op de studiën van kunst en wetenschap toeleggen	»	625,73
84	Toelage aan de Vakscholen	»	900,00
85	Toelage aan de Volksbibliotheek	»	400,00
86	Toelage aan de Vrije Muziekschool	»	750,00
87	Jaarwedde van den bibliotheekbewaarder	»	330,00
88	Jaarwedde van den huisbewaarder van 't Museum	»	330,00
89	Onderhoud van kunstverzamelingen	»	229,45
	Totaal	fr.	17090,20

Achtste Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden.

91	Intrest der eeuwigdurende renten	fr.	4095,97
92	Annuïteiten van leeningen bij het Gemeentekrediet aangegaan	»	69400,64
93	Annuïteiten voor het leggen van de buurtspoorwegen	»	13275,00
	Totaal	fr.	86771,61

Negende Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde.

94	Voorschotten aan behoeftige reizigers	fr.	20,00
96	Bijdrage in het Gemeenzaam fonds	»	8749,59
97	Verbinden der eigendommen met stadsrioten	»	920,76
	Totaal	fr.	9690,35

Tiende Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard.

100	Pensioenen en wachtgelden van verschillende oud-beambten	fr.	3187,50
101	Bijdrage in de Voorzienigheidskas der gemeente-secretarissen	»	177,28
102	Huurprijs van grassingen op domeingoederen	»	295,40
103	Onvoorziene uitgaven	»	1812,50
104	Wedergaaf van onintbare opcentiemen op 's Rijks belastingen voor het dienstjaar 1912	»	619,54
105	Premiën voor vee- en peerdenmerkten	»	740,00
107	Onkosten van 't hulpfonds tegen werkloosheid	»	755,00
	Totaal	fr.	7587,22

Elfde Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven.

110	Buitengewone bestratings en gezondheidswerken	fr.	643,54
111	Verbetering aan de Vredenbergzaal	»	843,92
	Totaal	fr.	1487,46

Twaalfde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke uitgaven tijdens den oorlog.

115	Aankoop van hloem tot voeding der bevolking	fr.	13668,75
116	Herstelling stadsgebouwen, bruggen, kazernen, enz., door de krijgsverrichtingen, beschadigd	»	9893,31
117	Inrichting van gebouwen tot schoollokalen	»	2301,58
118	Ondersteuning van noodlijdenden en werkloozen	»	50461,20
119	Ontgraving van gesneuvelden	»	1116,45
120	Aankoop van strool voor militaire logementen.	»	6339,50
121	Uitgaven betreffende de burgerlijke politie	»	4672,85
122	Allerlei uitgaven.	»	4399,30
123	Gelden en weerdens uit de stadskas geroofd	»	45929,85
	Totaal	fr.	138782,80

Opsomming der gewone Uitgaven.

1e	Hoofdstuk. Plaatselijk bestuur	fr.	36904,69
2e	» Openbare veiligheid	»	40382,44
3e	» Gemeentewerken.	»	43272,72
4e	» Liefdadige Gestichten	»	11188,69
	Over te dragen	fr.	131748,54

	Overdracht	fr.	131748,54
5e	Hoofdstuk. Godsdienst	»	1000,00
6e	» Openbaar Onderwijs	»	119423,23
7e	» Schoone Kunsten, Kunst- en Vak-onderwijs	»	17090,20
8e	» Gevestigde en andere schulden.	»	86771,61
9e	» Uitgaven voor orde	»	9690,35
10e	» Uitgaven van verschillenden aard	»	7587,22
11e	» Toevallige uitgaven	»	1487,46
12e	» Uitzonderlijke uitgaven tijdens den oorlog	»	138782,80
	Totaal der gewone uitgaven.	fr.	513581,41

Balans gewone dienst.

Gewone ontvangsten	fr.	490311,66
Gewone uitgaven	»	513581,41
Tekort op den gewonen dienst	fr.	23269,75

Ontleding der Stadsrekening van 1915.

BUITENGEWONE DIENST.

Buitengewone Ontvangsten.

I.

1	Ontleeningen ter bestrijding der werkloosheid en ter ondersteuning der behoeftigen.	fr.	—
1^2	Overschot, volgens goedgekeurde rekening 1914, op den buitengewonen dienst	»	551166,48

II.

2	Vergunningen op het Kerkhof	»	1200,00
2^2	Bijdragen van Staat, Provincie en boordeigenaars in de verbetering der Fortbeek	»	6896,00
	Algemeen totaal van den buitengewonen dienst	fr.	559262,48

Buitengewone Uitgaven

1	Uitgaven ter bestrijding der werkloosheid en ter ondersteuning der behoeftigen.	fr.	—
2^2	Nieuwe Meisjesschool Hagenbroeck	»	2302,10
2^3	Bekiezelingswerken der Pauw- en Beuntstraten	»	3033,14
2^4	Bergplaats voor afgekeurde eetwaren	»	1035,00
2^5	Verbetering van de monding der Maasfortbeek	»	1715,00
2^6	Werken Ste Annastraat	»	2497,98
	Algemeen totaal van den buitengewonen dienst	fr.	10583,22

Balans van den buitengewonen dienst.

Buitengewone ontvangsten .	fr. 559262,48	
Buitengewone uitgaven . .	» 10583,22	
Overschot op den buitengewonen dienst		fr. 548679,26

GEWONE DIENST.

Gewone Ontvangsten.

Eerste Hoofdstuk.

3	Overschot op gewonen dienst der rekening 1914	fr.	—

Tweede Hoofdstuk.

A. BELASTINGEN.

4	Opcentiemen tot 31 December 1923 : 85 op de grondbelastingen (661) / 85 op de personeele belastingen (574) / 20 op de patenten (190) . .	fr.	82880,63
5	Belasting op 't kadastraal inkomen (tot 31-12-'22)	»	21701,76
6	Belasting op de bemeubeling (tot 31 Dec. 1922)	»	2959,76
7	Opcentiemen op de cinemavertooningen.	»	117,60

B. GEMEENTEFONDSEN.

8	Vermoedelijk aandeel in het Gemeentefonds, wet van 18 Juli 1860	fr.	72120,00
9	Aandeel in het bijzonder fonds, ingericht door de wet van 19 Augustus 1889 . .	»	4140,00

C. ANDERE INKOMSTEN.

10	Plaatsgeld op de markten, fooren en kaaien .	»	8901,99
10²	Opbrengst der bruggelden	»	6,75

D. TAKSEN.

11	Taks voor de bestratingswerken, tot 31 Dec. 1916	fr.	106,95
12	Taks op het geslacht vleesch, tot 31 Dec. 1918	»	1559,45
13	Taks op de openb. vermakelijkheden, tot 31-12-22	»	120,00
14	Taks op stoomketels en motoren, tot 31 Dec. 1917	»	716,00

E. INKOMSTEN VAN GOEDEREN EN KAPITALEN.

15	Huurprijs van het Gasgesticht . . .	fr.	1482,72
16	Huurprijzen en opbrengsten van stadseigendommen	»	1658,10
17	Grondcijnsen	»	19,56
18	Cijns, verschuldigd voor het wegruimen eener beplanting	»	10,00
	Over te dragen	fr.	198501,27

	Overdracht	fr.	198501,27
19	Grassingen op de buurtwegen . . .	»	228,75
20	Opbrengst van gewonen houthak, plantsoen en grassingen	»	8,00
22	Intrest der sommen, ingehouden door het Gemeentekrediet voor het maatschappelijk deel der Stad in aangegane leeningen . .	»	19924,19
24	Intrest van de gelden der leening, tijdelijk op de Spaarkas geplaatst	»	1331,15
25²	Aandeel der Stad in de winsten der maatschappij Het Gemeentekrediet, jaar 1914 . .	»	3037,50
	Totaal	fr.	223030,86

Derde Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten.

26	Akten van den Burgerlijken Stand . .	fr.	68,75
27	Straatmest en ruiming der privaten . .	»	382,00
28	Verkoop van onbruikbare voorwerpen . .	»	1650,14
29	Toelagen voor het onderhoud van buurtwegen van groot verkeer	»	1336,46
30	Onvoorziene ontvangsten	»	310,84
31	Opbrengst van den beiruimingsdienst . .	»	5692,45
	Totaal	fr.	10440,64

Vierde Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het Onderwijs.

32	Inkomsten der fondatie Heyns . . .	fr.	350,00
33	Toelage van Staat en Provincie in de wedden der tusschentijdige onderwijzers . .	»	254,40
34	Toelage van den Staat voor het Lager Onderwijs	»	50989,00
36	Toelage der Provincie voor het Lager Onderwijs	»	7079,00
37	Toelage van den Staat voor de Scholen voor Volwassenen	»	1300,00
39	Toelage van den Staat voor de Bewaarschool .	»	1325,00
40	Toelage van Staat en Provincie voor de Stadsteekenschool	»	5777,00
	Totaal	fr.	67074,40

Vijfde Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde.

44	Wedergaaf door de Liefdadige Besturen voor de storting van het gemeenzaam fonds . .	fr.	15048,84
45	Wedergaaf van onkosten van militaire inkwartieringen en vervoermiddelen . . .	»	980,61
	Over te dragen	fr.	16029,45

	Overdracht	fr.	16029,45
47	Verhaal der boordeigenaars van verbindingskosten met stadsriolen	»	401,25
48	Wedergaat door den Staat, van de herinrichtingskosten der Normaalschool	»	12977,68
48^2	Toelaag van den Staat voor 't Werkloozenfonds	»	44,00
48^3	Terugbetaling der onkosten voor het Soldatenkerkhof	»	12762,50
48^4	Terugbetaling der ontgraving- en begrafeniskosten van gesneuvelden	»	7253,00
48^5	Toelaag voor herstelling aan St Gummarustoren	»	500,00
48^6	Toelaag voor herstelling aan St Pieterskapel	»	300,00
45^7	Verschillige oorlogsontvangsten	»	8027,18
	Totaal	fr.	58495,06

Zesde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog.

49	Leening ter bestrijding der werkloosheid en ondersteuning van behoeftigen	fr.	295000,00
50	Uitgifte van Obligatiën	»	50000,00
	Totaal	fr.	345000,00

Opsomming der gewone ontvangsten.

1e	Hoofdstuk.	Overschot van het vorig jaar	fr.	—
2e	»	Belastingen. — Inkomsten. — Taksen	»	223030,86
3e	»	Verschillende opbrengsten	»	10440,64
4e	»	Inkomsten en toelagen voor 't onderwijs	»	67074,40
5e	»	Ontvangsten voor orde	»	58495,06
6e	»	Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog	»	345000,00
		Totaal der gewone ontvangsten	fr.	704040,96

Gewone Uitgaven.

Eerste Hoofdstuk. Plaatselijk Bestuur.

3	Jaarwedde van den burgemeester	fr.	3000,00
4	Jaarwedden der schepenen	»	4800,00
5	Presentiegelden der gemeenteraadsleden	»	1600,00
6	Jaarwedde van den secretaris	»	4432,00
7	Jaarwedde van den stadsontvanger	»	3200,00
8	Jaarwedden van de beambten van het Raadhuis	»	10450,00
	Over te dragen	fr.	27482,00

	Overdracht	fr.	27482,00
9	Algemeene bestuurskosten	»	3996,28
10	Zegels en registers van den Burgerlijken Stand.	»	849,50
12	Vuur en licht voor de bureelen van 't Raadhuis	»	563,56
13	Jaarwedde van den concierge	»	1000,00
14	Grondbelastingen van stadseigendommen	»	1021,22
15	Onderhoud van stadshorlogiën en klokkenspel	»	5,20
16	Jaarwedde van den reguleerder van stadshorlogiën	»	440,00
17	Jaarwedde van den opwinder van stadshorlogiën.	»	440,00
	Totaal	fr.	35797,76

Tweede Hoofdstuk. — Openbare veiligheid.

20	Jaarwedde van den politiekommissaris	fr.	3400,00
20^2	Vergoeding voor den ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Rechtbank van Lier, jaar 1914-1915	»	1034,76
21	Jaarwedden van het overig personeel der politie	»	15305,86
22	Kleeding van hetzelve	»	1618,33
23	Bureelonkosten van den politiekommissaris	»	747,92
24	Vuur en licht der politiewacht en bureelen	»	863,18
25	Onkosten der politiehonden	»	651,50
26	Onkosten der nachtwacht.	»	398,02
27	Onkosten betreffende het stadsgevangenhuis	»	248,25
28	Schadeloosstelling voor het keuren van visch	»	100,00
29	Bezoldiging van den toezichter der zwemplaats en uitgaven hiertoe betrekkelijk	»	526,91
30	Onkosten van den branddienst	fr.	7,60
32	Jaarwedde van den toezichter der brandspuiten en den stadstimmerman	»	690,00
33	Jaarwedde van den torenwachter.	»	560,00
35	Onderhoudskosten van het Vredegerecht.	»	27,76
36	Druk- en andere kosten van militie, burgerwacht en kiezingen	»	12,50
37	Jaarwedden der keurders van 't geslacht vleesch	»	2600,00
38	Onkosten betreffende de keuring van 't geslacht vleesch	»	60,00
39	Toezicht op de kalverenmerkt	»	400,00
41	Onkosten van eenen ontsmettingsdienst	»	81,89
	Totaal	fr.	29334,48

Derde Hoofdstuk. — Gemeentewerken.

42[1]	Onderhoud der stadsgebouwen en hunner meubels	fr.	4107,89
42[2]	Onderhoud van stads- en buurtwegenis, wandelingen en beplantingen	»	16698,79
42[3]	Onderhoud der buurtwegen van groot verkeer	»	2672,92
42[4]	Zuiverhouden van straten, haven en grachten, vervoer van vuilnis, onderhoud van vervoermiddelen	»	21191,49
42[5]	Onderhoud der waterleidingen en pompen	»	1280,89
42[6]	Onderhoud der waterwerken op de Nethen, sluizen, dijken, palen, bruggen, enz.	»	333,86
42[7]	Manœuvers van bruggen en sluizen	»	255,00
44	Jaarwedde hulpklerk stadswerken	»	1075,00
46	Brandverzekering van stadsgebouwen	»	532,25
	Totaal	fr.	48148,09

Vierde Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten.

47	Toelage aan het Armbestuur	fr.	9500,00
48	Bedelaarswerkhuizen (wet van 27 Novem. 1891)	»	1744,71
48[2]	Bedelaarswerkhuizen	»	1504,64
49	Bureelonkosten der Commissie van Geneeskundig Toevoorzicht	»	100,00
50	Vergoeding aan de heeren koepokinenters	»	400,00
51	Toelage aan 't Bestuur van Gast- en Godshuizen	»	600,00
	Totaal	fr.	13849,35

Vijfde Hoofdstuk. — Godsdienst.

52	Toelage aan de Kerkfabriek St-Jozef, van Lisp.	fr.	200,00
53	Vergoeding voor huishuur aan den pastoor der parochie van het H. Hart	»	600,00
	Totaal	fr.	800,00

Zesde Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs.

§ I. Middelbaar Onderwijs.

54[1]	Aandeel der Stad in de Onkosten der Middelbare School voor jongens	fr.	1840,24
54[2]	Onderhoud der schoolmeubelen	»	343,77
54[3]	Vergoeding van huishuur aan den bestuurder	»	700,00
55[2]	Onderhoud der schoolgebouwen en meubelen, verwarming en verlichting	»	900,00
	Over te dragen	fr.	3784,01

	Overdracht	fr.	3784,01
55[4]	Aandeel der Stad in de verhooging der nieuwe jaarwedden van de secretarissen schatbewaarders en de concierge	»	111,67

§ II. Lager Onderwijs.

56	Onkosten van 't Lager Onderwijs	fr.	104303,28
57	Onkosten der Scholen voor Volwassenen	»	2825,45
58	Onkosten der Stadsbewaarschool.	»	4774,70
59	Uitgaven voor 't Lager Onderwijs (niet gewone dienst)	»	343,43
60	Aandeel der Stad in de pensioenen voor het Lager Onderwijs en de Teekenschool.	»	6123,68
61	Toelagen aan de Vrije Adulten- en Bewaarscholen	»	2440,00
62	Vergoeding voor tusschentijdig personeel	»	879,55
63	Oefenschool. — Vergoeding van behoeftige leerlingen en onderhoud der gebouwen	»	1889,40
	Totaal	fr.	127475,17

Zevende Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs.

64	Onkosten der Stads Teeken- en Bouwkundige School	fr.	12575,99
68	Toelagen aan jongelingen, die zich op de studiën van kunst en wetenschap toeleggen	»	52,00
69	Toelage aan de Vakscholen	fr.	1500,00
71	Toelage aan de Vrije Muziekschool	»	200,00
72	Jaarwedde van den bibliotheekbewaarder	»	330,00
73	Jaarwedde van den huisbewaarder van 't Museum	»	316,25
74	Onderhoud van kunstverzamelingen	»	118,60
	Totaal	fr.	15092,84

Achtste Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden.

76	Intrest der eeuwigdurende renten.	fr.	4186,67
77	Annuïteiten van leeningen, bij 't Gemeentekrediet aangegaan	»	71050,00
	Totaal	fr.	75236,67

Negende Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde.

81	Bijdrage in het gemeenzaam fonds	fr.	4090,00
84	Onkosten van herinrichting der Normaalschool	»	13735,23
	Totaal	fr.	17825,23

Tiende Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard.

86	Pensioenen en wachtgelden van verschillende oud-beambten	fr.	3100,00
87	Bijdrage in de Kas der gemeentesecretarissen	»	177,28
88	Huurprijs van grassingen op domeingoederen	»	294,00
89	Onvoorziene uitgaven	»	1559,28
90	Wedergaaf van oninbare opcentiemen op 's Rijks-belastingen voor het dienstjaar 1914	»	7053,77
91	Premiën voor vee- en paardenmarkten	»	100,00
	Totaal	fr.	12284,33

Elfde Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven.

96	Onkosten van den reukloozen ruimingsdienst	fr.	12031,07
96^3	Ontgravingen en begravingen van gesneuvelden	»	7173,47
96^4	Aankoop van strooi voor militairen	»	698,50
96^5	Allerlei uitgaven	»	12810,16
96^6	Herstellingen aan allerlei gebouwen	»	16125,41
96^7	Wedergaaf van plaatsgelden, Foor 1914.	»	650,00
	Totaal	fr.	49488,61

Twaalfde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke uitgaven tijdens den oorlog.

97	Bestrijding der werkloosheid en ondersteuning van behoeftigen	fr.	185904,30
98	Intrest van leeningen onder art. 97 vermeld	»	8887,56
	Totaal	fr.	194781,86
99	Tekort der rekening 1914	»	23269,75

Opsomming der gewone uitgaven.

1e	Hoofdstuk.	Plaatselijk bestuur	fr.	35797,76
2e	»	Openbare veiligheid	»	29334,48
3e	»	Gemeentewerken	»	48148,09
4e	»	Liefdadige Gestichten	»	13849,35
5e	»	Godsdienst	»	800,00
6e	»	Openbaar Onderwijs	»	127475,17
7e	»	Schoone Kunsten, Kunst- en Vak-onderwijs	»	15092,84
8e	»	Gevestigde en andere schulden	»	75236,67
9e	»	Uitgaven voor orde	»	17825,23
10e	»	Uitgaven van verschillenden aard	»	12284,33
11e	»	Toevallige uitgaven	»	49488,61
12e	»	Uitz^{e} uitgaven tijdens den oorlog	»	194781,86
		Tekort rekening 1914	»	23269,75
		Totaal der gewone uitgaven	fr.	643384,14

Balans gewone dienst.

Gewone ontvangsten	fr.	704040,96
Gewone uitgaven	»	643384,14
Overschot op den gewonen dienst	fr.	60656,82

Algemeen balans.

De buitengewone ontvangsten bedragen	fr.	559262,48
De gewone ontvangsten bedragen	»	704040,96
Totaal der ontvangsten	fr.	1263303,44
De buitengewone uitgaven bedragen	fr.	10583,22
De gewone uitgaven bedragen	»	643384,14
Totaal der uitgaven	fr.	653967,36
Overschot der rekening 1915	fr.	609336,08
Overschot op den buitengewonen dienst	fr.	548679,26
Overschot op den gewonen dienst	»	60656,82
Overeenstemmend totaal met het overschot der rekening 1915	»	609336,08

Ontleding der Stadsrekening van 1916.

BUITENGEWONE DIENST.

Buitengewone Ontvangsten.

§ I.

1	Overschot op den buitengewonen dienst der rekening 1915, daarin begrepen eene som som van fr. 527856,73, ingeschreven op de Spaarkas en voortkomende van de ontleening in 1912 aangegaan, en bestemd voor de uitvoering van buitengewone werken nog te verrichten	fr.	548679,26

§ II.

2	Vergunningen op het kerkhof	fr.	2040,60
3^2	Toelagen van Staat en Provincie voor de bekiezelingswerken der Pauwstraat, weg n° 22	»	11733,00
		»	2634,09
3^3	Verkoop van grond		
	Totaal	fr.	565086,86

Buitengewone Uitgaven.

1	Uitvoering van buitengewone werken met beneuttiging der gelden, voortkomende van de leening van 1912, en begrepen in art. 1 der buitengewone ontvangsten . . .	fr.	160557,10
2[2]	Buitengewone herstelling der Dekenij . .	»	5878,26
2[3]	Verbetering Maasforthbeek. Uitbetaling Lanens .	»	5250,00
2[4]	Groote herstelling : wegen en straten (Kerk-, Arragon- en Vredenbergstraten) . .	»	13000,00
	Totaal	fr.	184685,36

Balans buitengewone dienst.

Buitengewone ontvangsten	fr.	565086,86
Buitengewone uitgaven .	»	184685,36
Overschot op den buitengewonen dienst	fr.	380401,50

GEWONE DIENST.

Gewone Ontvangsten.

Eerste Hoofdstuk.

4	Overschot op den gewonen dienst, rekening 1914	fr.	60656,82

Tweede Hoofdstuk.

A. BELASTINGEN.

5	Opcentiemen (tot 31 December 1923) : 85 op de grondbelasting (661) . . 85 op de personeele belastingen (574). 20 op de patenten (190) . .	fr.	91436,07
6	Belasting op 't kadastraal inkomen (tot 31-12-'22)	»	3467,46
7	Belasting op de bemeubeling (tot 31 Dec. 1922)		
8	Opcentiemen op de cinemavertooningen . .	»	610,89

B. GEMEENTEFONDSEN.

10	Vermoedelijk aandeel in 't Gemeentefonds (wet van 18 Juli 1860)	fr	81264,00
11	Aandeel in het bijzonder fonds, ingericht door de wet van 19 Augustus 1889 . . .	»	9009,00

C. ANDERE INKOMSTEN.

12	Plaatsgeld op de marklen en kaaien . .	fr.	6942,25
13	Opbrengst der bruggelden . . .	»	12,20
	Over te dragen	fr.	192740,87

	Overdracht	fr.	192740,87

D. TAKSEN.

14	Taks voor de bestratingswerken (tot 31 Dec. 1917)	fr.	84,70
15	Taks op het geslacht vleesch (tot 31 Dec. 1918)	»	773,30
16	Taks op de openb. vermakelijkheden (tot 31-12-22)	»	350,00
17	Taks op stoomketels en motoren (tot 31 Dec. 1917)	»	579,00

E. INKOMSTEN VAN GOEDEREN EN KAPITALEN.

20	Huurprijs van het Gasgesticht . . .	fr.	1127,77
21	Huurprijzen en opbrengst van stadseigendommen	»	2760,94
22	Grondcijnsen	»	19,56
23	Cijns, verschuldigd voor het wegruimen eener beplanting.	»	10,00
24	Grassingen op de buurtspoorwegen . .	»	228,75
25	Opbrengst van gewonen houthak, plantsoen en grassingen	»	25,00
26	Intrest der sommen, ingehouden door 't Gemeentekrediet voor het maatschappelijk deel der Stad in aangegane leeningen . . .	»	9887,36
27	Aandeel der Stad in de winsten der maatschappij van het Gemeentekrediet . . .	»	3200,00
28	Opbrengst der actiën in de buurtspoorwegen .	»	11704,53
28[2]	Opbrengst der actiën in de buurtspoorwegen voor 1915	»	12577,31
29	Intrest van de gelden der leening, tijdelijk op de Spaarkas geplaatst	»	425,79
	Totaal	fr.	257065,57

Derde Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten.

31	Akten van den Burgerlijken Stand . .	fr.	118,61
32	Straatmest en ruiming der privaten . .	»	385,00
35	Onvoorziene ontvangsten	»	4695,69
	Totaal	fr.	5199,30

Vierde Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het Onderwijs.

38	Inkomsten der Fondatie Heyns . . .	fr.	437,50
39	Toelage van Staat en Provincie in de wedden der tusschentijdige onderwijzers . .	»	106,95
40	Toelage van den Staat voor 't Lager Onderwijs	»	41898,01
41	Tusschenkomst van den Staat in de bestuursvergoedingen	»	2300,00
42	Aandeel van den Staat in de verplichtende verhooging van jaarwedden . . .	»	5425,00
	Over te dragen	fr.	50167,46

	Overdracht	fr.	50167,46
43	Toelage der Provincie voor het Lager Onderwijs	»	6710,00
44	Toelage van den Staat voor de Scholen voor Volwassenen	»	1430,00
46	Toelage van den Staat voor de Bewaarschool	»	1325,00
47	Toelage van Staat en Provincie voor de Stadsteekenschool	»	6000,00
	Totaal	fr.	65632,46

Vijfde Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde.

51	Wedergaaf, door de Liefdadige Besturen, van de storting van het Gemeenzaam fonds	fr.	15048,84
54	Verhaal der boordeigenaars van verbindingskosten met stadsriolen	»	631,58
55	Wedergaaf, door den Staat, van de herinrichtingskosten der Normaalschool	»	834,82
	Totaal	fr.	16515,24

Zesde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog.

59	Leening, aan te gaan : A) tot kwijting van het aandeel der Stad in de bestrijding der werkloosheid en ondersteuning van behoeftigen ; B) ter vervanging der hulpmiddelen, waarvan de Stad tijdelijk beroofd is tengevolge der oorlogsgebeurtenissen (zie o. m. art. 5, 6, 7, 9, 13, 14, 16, 17 en 18 der gewone ontvangsten hiervoor)	fr.	300000,00
60	Leening bij het Gemeentekrediet, of aan zulke instelling of personen die daartoe bereid zouden zijn, aangegaan tot dekking der opgelegde boet van 20000 mark	»	25000,00
		»	8043,75
61	Verschillige oorlogsontvangsten		
	Totaal	fr.	333043,75

Opsomming der gewone ontvangsten.

1e	Hoofdstuk.	Overschot van 't vorig jaar	fr.	60656,82
2e	»	Belastingen. — Inkomsten. — Taksen	»	257065,57
3e	»	Verschillende opbrengsten	»	5199,30
4e	»	Inkomsten en toelagen voor 't onderwijs	»	65632,46
5e	»	Ontvangsten voor orde	»	16515,24
6e	»	Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog	»	333043,75
		Totaal der gewone ontvangsten	fr.	738113,14

Herhaling der ontvangsten.

De buitengewone ontvangsten bedragen	fr.	565086,86
De gewone ontvangsten bedragen	»	738113,14
Algemeen totaal der ontvangsten	fr.	1303200,00

GEWONE DIENST.

Gewone Uitgaven.

Eerste Hoofdstuk.

3	Tekort op den gewonen dienst der rekening 1915	fr.	—

Tweede Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur.

4	Jaarwedde van den burgemeester	fr.	3000,00
5	Jaarwedden der schepenen	»	4800,00
6	Presentiegelden der gemeenteraadsleden.	»	1600,00
7	Jaarwedde van den secretaris	»	4432,00
8	Jaarwedde van den stadsontvanger	»	3200,00
9	Jaarwedden van de beambten van het Raadhuis	»	10445,81
10	Algemeene bestuurskosten	»	4878,59
11	Zegels en registers van den Burgerlijken Stand	»	843,19
13	Vuur en licht van de bureelen van 't Raadhuis.	»	896,18
14	Jaarwedde van den concierge	»	1000,00
15	Grondbelastingen van stadseigendommen	»	793,59
16	Onderhoud van stadshorlogiën en klokkenspel	»	26,25
17	Jaarwedde van den reguleerder van stadshorlogiën	»	440,00
18	Jaarwedde van den opwinder van stadshorlogiën.	»	440,00
	Totaal	fr.	36795,61

Derde Hoofdstuk. — Openbare veiligheid.

21	Jaarwedde van den politiekommissaris	fr.	3917,38
22	Jaarwedden van het overig personeel der politie	»	15635,00
23	Kleeding van hetzelve	»	1500,00
24	Bureelonkosten van den politiekommissaris	»	870,48
25	Vuur en licht der politiewacht en -bureelen	»	799,57
26	Onkosten der politiehonden	»	662,10
27	Onkosten der nachtwacht.	»	349,10
28	Onkosten betreffende het stadsgevangenhuis	»	161,80
29	Schadeloosstelling voor het keuren van visch	»	100,00
30	Bezoldiging van den toezichter der zwemplaats en uitgaven hiertoe betrekkelijk	»	374,71
		»	475,98
31	Onkosten van den branddienst		
	Over te dragen	fr.	24846,12

	Overdracht	fr.	24846,12
32	Verzekering van het pompierskorps	»	180,55
33	Jaarwedde van den toezichter der brandspuiten en den stadstimmerman	»	782,50
34	Jaarwedde van den torenwachter.	»	560,00
35	Verlichting der stadsstraten	»	—
36	Onderhoudskosten van het Vredegerecht.	»	9,45
37	Druk- en andere kosten van militie, veiligheids wacht en kiezingen	»	16,25
38	Jaarwedde der keurders van 't geslacht vleesch	»	2600,00
39	Onkosten betreffende de keuring van 't geslacht vleesch	»	5,75
40	Toezicht op de kalverenmarkt	»	400,00
41	Proefneming voor de uitvoering der wetten en verordening op de vervalsching der eetwaren	»	8,10
42	Onkosten van eenen ontsmettingsdienst.	»	282,50
43	Onkosten der veiligheidswacht	»	354,40
	Totaal	fr.	30045,62

Vierde Hoofdstuk. — Gemeentewerken.

44^1	Onderhoud der stadsgebouwen en hunner meubelen	fr.	6049,95
44^2	Onderhoud van stads- en buurtwegenis, wandelingen en beplantingen	»	14507,85
44^4	Zuiverhouden van straten, haven en grachten; vervoer v^n vuilnis, onderhoud v^a vervoermiddelen	»	26257,20
44^5	Onderhoud der waterleidingen en pompen	»	927,49
44^6	Onderhoud der waterwerken op de Nethen, sluizen, dijken, palen, bruggen, enz.	»	878,98
44^7	Manœuvers van bruggen en sluizen	»	360,00
46	Jaarwedde hulpklerk stadswerken	»	1300,00
47	Jaarwedde van den opzichter van stadswerken	»	866,67
48	Brandverzekering van stadsgebouwen	»	551,10
	Totaal	fr.	51699,24

Vijfde Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten.

49	Toelage aan het Armbestuur	fr.	9500,00
50	Bedelaarswerkhuizen (wet van 27 Nov. 1891)	»	3019,41
51	Bureelonkosten der Commissie van geneeskundig toevoorzicht	»	100,00
		»	400,00
52	Vergoeding aan de heeren koepokinenters	»	1200,00
53	Toelage aan 't Bestuur van Gast- en Godshuizen	»	14219,41
	Totaal	fr.	

Zesde Hoofdstuk. — Godsdienst.

54	Toelage aan de Kerkfabriek St Jozef, van Lisp	»	200,—
55	Vergoeding voor huishuur aan den pastoor der parochie van het H. Hart	»	800,—
	Totaal	fr.	1000,—

Zevende Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs.

§ I. MIDDELBAAR ONDERWIJS.

56^2	Onderhoud van schoolmeubelen	fr.	109,20
56^3	Vergoeding van huishuur aan den bestuurder	»	700,—
57^2	Onderhoud der schoolgebouwen en meubelen, verwarming en verlichting	»	693,75
57^4	Aandeel der Stad in de verhooging der nieuwe jaarwedden van de secretarissen-schatbewaarders en den concierge	»	111,67

§ II. LAGER ONDERWIJS.

58	Onkosten van 't Lager Onderwijs	fr.	112732,73
59	Onkosten der Scholen voor Volwassenen	»	3395,93
60	Onkosten der Stadsbewaarschool.	»	5097,90
61	Uitgaven voor 't Lager Onderwijs (niet gewone dienst)	»	479,00
62	Aandeel der Stad in de pensioenen voor 't Lager Onderwijs en de Teekenschool	»	6100,05
63	Toelage aan de Vrije Adulten- en Bewaarscholen	»	2840,00
63^2	Toelagen Bewaarschool Spoorweglei (achterstel 1914 en 1915)	»	600,00
64	Vergoeding voor tusschentijdig personeel	»	143,42
65	Oefenschool. — Vergoeding aan behoeflige leerlingen en onderhoud der gebouwen	»	2204,53
65^2	Lager Onderwijs : Personeel. — Achterstallige wedden, woonst- en bestuursvergoeding 1914	»	14775,14
65^3	Lager Onderwijs. — Tusschentijdig personeel, achterstallige wedden 1914	»	963,93
	Totaal	fr.	150947,27

Achtste Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Volksonderwijs.

66	Onkosten der Stads Teeken- en Bouwkundige School	fr.	8021,02
67	Toelage aan de Huishoudschool	»	408,00
69	Toelage aan de Borduurschool van Lisp	»	400,00
	Over te dragen	fr.	9729,02

	Overdracht	fr.	9729,02
70	Toelagen aan jongelingen, die zich op de studiën van kunst en wetenschap toeleggen	»	72,00
71	Toelage aan de Vakscholen	»	1500,00
72	Toelage aan de Volksbibliotheek	»	400,00
73	Toelage aan de Vrije Muziekschool	»	200,00
74	Jaarwedde van den bibliotheekbewaarder	»	330,00
75	Jaarwedde van den huisbewaarder van 't Museum	»	330,00
	Totaal	fr.	12561,02

Negende Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden.

78	Intrest der eeuwigdurende renten	fr.	4141,32
79	Annuïteiten van leeningen, bij 't Gemeentekrediet aangegaan	»	90273,00
80	Annuïteiten voor 't leggen van buurtspoorwegen	»	13275,00
	Totaal	fr.	107689,32

Tiende Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde.

81	Voorschotten aan behoeftige reizigers	fr.	7,25
82	Ruimingskosten van niet vlot- of bevaarbare waterloopen	»	3014,00
83	Bijdrage in het Gemeenzaam fonds	»	15048,84
84	Verbinding der eigendommen met stadsriolen	»	26,50
	Totaal	fr.	18096,59

Elfde Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard.

87	Stortingen op de Lijfrentkas, ten voordeele der stadsbeambten en leden van 't politiekorps	fr.	4353,83
87^2	Burgerlijke politie. — Achterstallige wedden 1915	»	25379,93
87^5	Herstellingen van stadsgebouwen en rivierdijken 1915	»	17752,42
88	Pensioenen en wachtgelden van verschillende oud-beambten	»	3100,00
89	Bijdrage in de Voorzieningskas der gemeentesecretarissen	»	177,28
90	Huurprijs van grassingen op domeingoederen	»	294,00
91	Onvoorziene uitgaven	»	2785,18
92	Wedergaaf van oninbare opcentiemen op 's Rijksbelastingen en stadstaksen voor 't dienstjaar 1915	»	18345,03
93	Premiën voor vee- en peerdenmarkten	»	200,00
96	Toelagen aan werkbeurzen	»	100,00
	Totaal	fr.	72487,67

Twaalfde Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven.

97	Stadsaandeel in de uitwendige herstellingswerken aan St Gummaruskerk	fr.	—
98	Onkosten van den reukloozen ruimingsdienst	»	—
	Totaal	fr.	—

Dertiende Hoofdstuk. — Uitzonderlijke uitgaven tijdens den oorlog.

99	Intrest der leeningen in 1914 en 1915	fr.	12969,35
100	Aandeel der Stad in de bestrijding der werkloosheid en ondersteuning van behoeftigen	»	66692,37
101	Intrest van de leeningen, onder art. 59 der ontvangsten vermeld	»	2500,00
104	Bedrag der hoet, opgelegd door de Duitsche Overheid	»	25000,00
105	Herstelling St Gummarustoren	»	10234,62
106	Herstelling St Pieterskapel	»	1962,06
107	Burgerlijke politie	»	27900,68
108	Verschillende oorlogsuitgaven	»	8028,87
109^1	Verzekering pompiers	»	180,55
109^2	Bestuurskosten	»	8,79
109^3	Terugbetaling waarborgsommen	»	3789,70
109^4	Stadsgebouwen	»	2731,25
109^5	Verschillende rekeningen	»	7005,61
109^6	Werken aan rivierdijken	»	5574,01
110^1	Lager Onderwijs, schoolbenoodigheden en wedde	»	2421,38
110^2	Toelagen aan Huishoudscholen	»	390,00
110^3	Toelagen aan Bewaarscholen	»	200,00
110^4	Onkosten Adultenonderwijs	»	55,00
111	Annuïteiten voor 't leggen van de buurtwegen, jaar 1915	fr.	13275,00
	Totaal	fr.	190919,24

Opsomming der gewone uitgaven.

1e	Hoofdstuk.	Tekort der rekening 1915	fr.	—
2e	»	Plaatselijk Bestuur	»	36795,61
3e	»	Openbare veiligheid	»	30045,62
4e	»	Gemeentewerken	»	51699,24
5e	»	Liefdadige Gestichten	»	14219,41
6e	»	Godsdienst	»	1000,00
7e	»	Openbaar Onderwijs	»	150947,27
8e	»	Schoone Kunsten, Kunst en Vakonderwijs	»	12561,02
		Over te dragen	fr.	297268,17

		Overdracht	fr. 297268,17
9e	»	Gevestigde en andere schulden	» 107689,32
10e	»	Uitgaven voor orde	» 18096,59
11e	»	Uitgaven van verschillenden aard	» 72487,67
12e	»	Toevallige uitgaven	»
13e	»	Uitzonderlijke uitgaven	» 190919,24
		Totaal der gewone uitgaven	fr. 686460,99

Herhaling der uitgaven.

De buitengewone uitgaven bedragen	fr. 184685,36
De gewone uitgaven bedragen	» 686460,99
Algemeen totaal der uitgaven	fr. 871146,35

Algemeene balans.

Buitengewone ontvangsten	fr. 565086,86	
Buitengewone uitgaven	» 184685,36	
Overschot op den buitengewonen dienst		fr. 380401,50
Gewone ontvangsten	fr. 738113,14	
Gewone uitgaven	» 686460,99	
Overschot op den gewonen dienst		fr. 51652,15
Batig slot der rekening 1916		» 432053,65
Algemeen totaal der ontvangsten	fr. 1303200,—	
Algemeen totaal der uitgaven	» 871146,35	
Batig slot der rekening 1916		fr. 432053,65

Ontleding der Stadsrekening van 1917.

BUITENGEWONE DIENST.

Buitengewone Ontvangsten.

§ I.

1[2]	Overschot op den buitengewonen dienst der rekening 1916	fr. 380401,50

§ II.

2	Vergunningen op het kerkhof	fr. 5083,36
3[2]	Verkoop van grond	» 1970,00
	Totaal	fr. 387454,86

Buitengewone Uitgaven.

§ I.

1	Uitvoering van buitengewone werken bij middel der gelden van de leening van 1912	fr. —

§ II.

3	Aanleg van een nieuw kerkhof	fr. 12042,63
3[2]	Saldo van den aannemingsprijs der bestratingswerken in de Kerk-, Arragon- en Vredenbergstraten	» 1926,77
3[3]	Registratierechten eigendom Van Geetruyen	» 1350,00
	Totaal	fr. 15319,40

Balans buitengewone dienst.

De buitengewone ontvangsten bedragen	fr. 387454,86
De buitengewone uitgaven bedragen	» 15319,40
Overschot op den buitengewonen dienst	fr. 372135,44

GEWONE DIENST.

Gewone Ontvangsten.

Eerste Hoofdstuk.

4	Overschot op den gewonen dienst der rekening 1916	fr 51652,15

Tweede Hoofdstuk.

A. BELASTINGEN.

5	Opcentiemen tot 31 December 1923 : 85 op de grondbelastingen (661) . 85 op de personeele belastingen (574) . 80 op de patenten (190)	fr. 82585,09
6	Belasting op 't kadastraal inkomen (tot 31-12-'22)	» 18261,64
7	Belasting op de bemeubeling (tot 31 Dec. 1922)	» 2845,39
8	Opcentiemen op de cinemavertooningen	» 1610,78

B. GEMEENTEFONDSEN.

10	Vermoedelijk aandeel in het gemeentefonds (wet van 18 Juli 1860)	fr. 78637,00
11	Aandeel in het bijzonder fonds, ingericht door de wet van 19 Augustus 1889	» 5353,00

C. ANDERE INKOMSTEN.

12	Plaatsgeld op de markten en kaaien	fr. 4457,25
13	Opbrengst der bruggelden	» 18,70
	Over te dragen	fr. 245421,00

	Overdracht	fr.	245421,00
	D. Taksen.		
14	Taks voor de bestratingswerken	fr.	169,67
15	Taks op het geslacht vleesch (tot 31 Dec. 1918).	»	724,45
16	Taks op de openb. vermakelijkheden (tot 31-12-22)	»	1243,75
17	Taks op de stoomketels en motoren (tot 31-12-17)	»	611,50
	E. Inkomsten van Goederen en Kapitalen.		
20	Huurprijs van het Gasgesticht	fr.	1349,13
21	Huurprijzen en opbrengsten van stadseigendommen	»	3366,40
22	Grondcijnsen	»	19,56
23	Cijns, verschuldigd voor het wegruimen eener beplanting	»	10,00
24	Grassingen op de buurtwegen	»	228,75
25	Opbrengst van gewonen houthak, plantsoen en grassingen	»	1613,00
26	Intrest der sommen, ingehouden door het Gemeentekrediet voor het maatschappelijk deel der Stad in aangegane leeningen	»	7845,69
27	Aandeel der Stad in de winsten der maatschappij het Gemeentekrediet	»	3200,00
28	Opbrengst der actiën in de buurtspoorwegen	»	14774,92
29	Intrest van gelden, tijdelijk op intrest geplaatst	»	432,27
	Totaal	fr.	229357,94
	Derde Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten.		
32	Akten van den Burgerlijken Stand	fr.	105,46
33	Straatmest en ruiming der privaten	»	420,00
36	Onvoorziene ontvangsten	»	3904,71
	Totaal	»	4430,17
	Vierde Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het Onderwijs.		
	A) Lager Onderwijs.		
38	Inkomsten der fondatie Heyns	fr.	350,00
39	Toelage van den Staat voor het Lager Onderwijs	»	38459,00
40	Tusschenkomst van den Staat in de Besturen vergoedingen	»	1725,00
41	Aandeel van den Staat in de verplichtende verhooging van jaarwedde	»	11475,00
42	Toelage der Provincie voor 't Lager Onderwijs.	»	6481,00
	Over te dragen.	fr.	58490,00

	Overdracht	fr.	58490,00
	B. Adultenonderwijs.		
44	Toelagen van den Staat voor de Scholen voor Volwassenen	fr	1260,00
	C. Bewaarscholen.		
47	Toelage van den Staat voor de Bewaarschool	»	1325,00
	D. Stadsteekenschool.		
49	Toelage van Staat en Provincie voor de Stadsteekenschool	fr.	4750,00
	E. Tusschentijdig personeel.		
50	Toelage Staat en Provincie in de vergoedingen van tusschentijdig personeel	fr.	137,28
	Totaal	fr.	65962,28
	Vijfde Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde.		
52	Wedergaaf, door de Liefdadige Besturen, van de storting van het gemeenzaam fonds	fr.	13706,66
53	Wedergaaf der boordeigenaars, wegens ruiming der beken en rivieren	»	3148,49
54	Verhaal der boordeigenaars van verbindingskosten met stadsriolen	»	147,00
54^2	Wedergaaf der eigenaars in de herstelling der afwateringsgoot Mol	fr.	595,89
	Totaal	fr.	17597,64
	Zesde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog.		
58	Leening, aan te gaan : a) tot kwijting van het aandeel der Stad in de bestrijding en ondersteuning van behoeftigen ; b) ter vervanging der hulpmiddelen, waarvan de Stad tijdelijk beroofd is tengevolge der oorlogsgebeurtenissen (zie o. m. art. 5, 6, 7, 9, 16, 17 en 18 der gewone ontvangsten hiervoor)	fr.	1200000,00
58^2	Bijdrage van den Staat in de buitengewone uitgaven tot herinrichting der Middelb. Scholen	»	3150,00
58^3	Verschillende oorlogsontvangsten.	»	41452,84
	Totaal	fr.	1244602,84
	Zevende Hoofdstuk.		
59	Voorafneming op den buitengewonen dienst om het evenwicht te verzekeren	fr.	—

Opsomming der gewone ontvangsten.

1e	Hoofdstuk.	Overschot van het vorig jaar	fr.	51652,15
2e	»	Belastingen. — Inkomsten. Taksen	»	229357,94
3e	»	Verschillende opbrengsten	»	4430,17
4e	»	Inkomsten en toelagen voor 't onderwijs	»	65962,28
5e	»	Ontvangsten voor orde	»	17597,64
6e	»	Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog	»	1244602,84
7e	»	Voorafneming op den buitengewonen dienst om 't evenwicht te herstellen	»	»
		Totaal der gewone ontvangsten	fr.	1613603,02

Gewone Uitgaven.

Eerste Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur.

4	Jaarwedde van den burgemeester	fr.	3000,00
5	Jaarwedden der schepenen	»	4800,00
6	Presentiegelden der gemeenteraadsleden.	»	1600,00
7	Jaarwedde van den secretaris	»	4432,00
8	Jaarwedde van den stadsontvanger	»	3408,00
9	Jaarwedden van de beambten van het Raadhuis	»	10599,94
10	Algemeene bestuurskosten	»	3499,87
11	Zegels en registers van den Burgerlijken Stand	»	427,86
13	Vuur en licht voor de bureelen van 't Raadhuis	»	2625,99
14	Jaarwedde van den concierge	»	1000,00
15	Grondbelastingen van stadseigendommen	»	795,96
16	Onderhoud van stadshorlogiën en klokkenspel	»	118,40
17	Jaarwedde van den regulcerder van stadshorlogiën	»	440,00
18	Jaarwedde van den opwinder van stadshorlogiën	»	440,00
	Totaal	fr.	37188,02

Tweede Hoofdstuk. — Openbare veiligheid.

21	Jaarwedde van den politiekommissaris	fr.	3400,00
22	Vergoeding voor den ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Rechtbank van Lier	»	517,38
23	Jaarwedden van het overig personeel der politie	»	15735,00
24	Kleeding van hetzelve	»	1500,00
25	Bureelonkosten van den politiekommissaris	»	672,89
26	Vuur en licht der politiewacht en bureelen	»	1721,10
27	Onkosten der politiehonden	»	712,32
28	Onkosten der burgerlijke politie en nachtwakers	»	32757,10
	Totaal	fr.	57015,79

	Overdracht	fr.	57015,79
29	Onkosten betreffende het stadsgevangenhuis	»	158,50
30	Schadeloosstelling voor het keuren van visch	»	100,00
31	Bezoldiging van den toezichter der zwemplaats en uitgaven hiertoe betrekkelijk	»	403,20
32	Onkosten van den branddienst	»	1198,66
33	Verzekering van het pompierskorps	»	180,55
34	Jaarwedde van den toezichter der brandspuiten en den stadstimmerman	»	782,50
35	Jaarwedde van den torenwachter.	»	560,00
37	Onderhoudskosten van het Vredegerecht.	»	1,70
39	Jaarwedden der keurders van 't geslacht vleesch	»	2600,00
41	Toezicht op de kalverenmerkt	»	400,00
42	Proefneming voor de uitvoering der wetten en verordening op de vervalsching der eetwaren	»	10,45
43	Onkosten van eenen ontsmettingsdienst.	»	328,00
	Totaal	fr.	63739,25

Derde Hoofdstuk. — Gemeentewerken.

44[1]	Onderhoud der stadsgebouwen en hunner meubels	fr.	7246,78
44[2]	Onderhoud van stads- en buurtwegenis, wandelingen en beplantingen	»	12899,06
44[4]	Zuiverhouden van straten, haven en grachten, vervoer van vuilnis, onderhoud van vervoermiddelen	»	23033,68
44[5]	Onderhoud der waterleidingen en pompen	»	866,36
64[5]	Onderhoud der waterwerken op de Nethen, sluizen, dijken, palen, bruggen, enz.	»	3261,89
44[7]	Manœuvers van bruggen en sluizen	»	360,00
46	Jaarwedde beambte stadswerken.	»	1300,00
47	Jaarwedde van den opzichter van stadswerken	»	1300,00
48	Brandverzekering van stadsgebouwen	»	687,37
49	Verzekering der werklieden van den stadsdienst	»	467,10
	Totaal	fr.	51422,24

Vierde Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten.

50	Toelage aan het Armbestuur	fr.	9500,00
51	Bedelaarswerkhuizen (wet van 27 Novem. 1891)	»	1733,48
52	Bureelonkosten der Commissie van Geneeskundig Toevoorzicht	»	100,00
53	Vergoeding aan de heeren koepokinenters	»	400,00
54	Toelage aan 't Bestuur van Gast- en Godshuizen	»	600,00
	Totaal	fr.	2333,48

Vijfde Hoofdstuk. — Godsdienst.

52	Toelage aan de Kerkfabriek St-Jozef, van Lisp.	fr.	200,00
53	Vergoeding voor huishuur aan den pastoor der parochie van het H. Hart	»	800,00
	Totaal	fr.	1000,00

Zesde Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs.

§ 1. MIDDELBAAR ONDERWIJS.

57^1	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare School voor jongens	fr.	7389,60
57^2	Onderhoud der schoolmeubelen	»	350,00
57^3	Vergoeding van huishuur aan den bestuurder	»	700,00
58^1	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare Meisjesschool	»	2875,00
58^2	Onderhoud der schoolgebouwen en meubelen, verwarming en verlichting	»	956,25
58^3	Vergoeding van huishuur aan de bestuurster	»	150,00
58^4	Aandeel der stad in de verhooging der nieuwe jaarwedde van den secretaris-schatbewaarder en van de concierge	»	111,67
59	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare Jongensschool (achterstel 1915)	»	5502,88
60	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare Meisjesschool (achterstel 1915)	»	2875,00

II. LAGER ONDERWIJS.

61	Onkosten van 't Lager Onderwijs	fr.	118772,25
62	Onkosten der Scholen voor Volwassenen	»	3682,25
63	Onkosten der Stadsbewaarscholen	»	5576,34
65	Aandeelen der stad in de pensioenen voor het Lager Onderwijs en de Teekenschool	»	82,86
66	Toelage aan de Vrije Adulten- en Bewaarscholen	»	2840,00
67	Vergoeding voor tusschentijdig personeel	»	228,80
68	Oefenschool : Vergoeding aan behoeftige leerlingen en onderhoud der gebouwen	»	2371,11
	Totaal	fr.	154464,01

Zevende Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs.

69	Onkosten der Stads Tecken- en Bouwkundige School	fr.	9371,99
70	Toelage aan de Huishoudschool	»	408,00
72	Toelage aan de Borduurschool van Lisp.	»	400,00
	Over te dragen	fr.	10179,99

	Overdracht	fr.	10179,99
73	Toelagen aan jongelingen die zich op de studiën van kunst en wetenschap toeleggen	»	72,00
74	Toelage aan de Vakscholen	»	1500,00
75	Toelage aan de Volksbibliotheek	»	400,00
76	Toelage aan de Vrije Muziekschool	»	250,00
77	Jaarwedde van den bibliotheekbewaarder	»	330,00
78	Jaarwedde van den huisbewaarder van 't Museum	»	330,00
	Totaal	fr.	13061,99

Achste Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden.

81	Intrest der eeuwigdurende renten	fr.	4095,97
82	Annuïteiten van leeningen bij het Gemeentekrediet aangegaan	»	107421,28
82^2	Annuïteiten achterstellen	»	75654,36
83	Annuïteiten voor het leggen van de buurtspoorwegen	»	13977,00
	Totaal	fr.	201148,61

Negende Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde.

86	Ruimingskosten van niet vlot- of bevaarbare waterloopen	fr.	1112,92
87	Bijdrage in het Gemeenzaam fonds	»	13706,66
88	Verbinden der eigendommen met stadsriolen	»	245,66
89	Bijdrage in 't Gemeenzaam fonds (achterstel 1915)	»	13068,84
	Totaal	fr.	28134,08

Tiende Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard.

91	Pensioenen en wachtgelden van verschillende oud-beambten	fr.	3100,00
92	Bijdrage in de Voorzienigheidskas der gemeentesecretarissen	»	177,28
93	Huurprijs van grassingen op domeingoederen	»	295,40
94	Onvoorziene uitgaven	»	2416,67
95	Wedergaaf van oninbare opcenliemen op 's Rijks belastingen voor het dienstjaar 1916	»	11103,89
100	Wedergaaf van waarborgsommen, door foorkramers gestort in 1914	»	2135,00
	Totaal	fr.	19228,24

Elfde Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven.

101	Stadsaandeel in de uitwendige herstellingswerken van St-Gommaruskerk	fr.	—

Twaalfde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke uitgaven tijdens den oorlog.

102	Intrest der leeningen in 1914, 1915, 1916, 1917	fr. 43359,02
103	Aandeel der Stad in de ondersteuning van behoeftigen, schoolmaaltijden, kosteloze geneeskundigen dienst.	» 287943,13
104	Intrest van de leeningen, onder art. 59 der ontvangsten vermeld	» 2636,64
106	Betaling eener boet, door de bezettende macht opgelegd	» 625,00
107	Duurtetoeslag aan stads-, politie- en onderwijzend personeel	» 5256,38
108	Verschillende oorlogsuitgaven	» 27326,67
109	Hulpgelden aan de burgerskenken	» 27545,97
110	Behoudswerken aan St-Gummarustoren	» 785,50
111	Behoudskosten aan St-Pieterskapel	» 240,35
112	Bedrijfskapitaal aan 't Gemeentemagazijn gestort	» 384427,48
	Totaal	fr. 780146,24

Opsomming der gewone Uitgaven.

1e	Hoofdstuk.	Plaatselijk bestuur	fr. 37188,02
2e	»	Openbare veiligheid	» 63739,35
3e	»	Gemeentewerken.	» 51422,24
4e	»	Liefdadige Gestichten	» 12333,48
5e	»	Godsdienst	» 1000,00
6e	»	Openbaar Onderwijs	» 154464,01
7e	»	Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs	» 13061,99
8e	»	Gevestigde en andere schulden.	» 201148,61
9e	»	Uitgaven voor orde	» 28134,08
10e	»	Uitgaven van verschillenden aard	» 19228,24
11e	»	Toevallige uitgaven	» —
12e	»	Uitzonderlijke uitgaven tijdens den oorlog	» 780146,24
		Totaal der gewone uitgaven	fr. 1361866,26

Algemeene balans.

Buitengewone ontvangsten	fr. 387454,86	
Buitengewone uitgaven	» 15319,40	
Overschot op den buitengewonen dienst		fr 372135,46
Gewone ontvangsten	fr. 1613603,02	
Gewone uitgaven	» 1361866,26	
Overschot op den gewonen dienst		fr. 251736,76
Batig slot der rekening 1917		fr. 623872,22

Ontleding der Stadsrekening van 1918.

BUITENGEWONE DIENST.

Buitengewone Ontvangsten.

§ I.

1[2]	Overschot op den buitengewonen dienst der rekening 1917	fr. 372135,46

§ II.

2	Vergunningen op het Kerkhof	fr. 6542,00
3[2]	Verkoop van grond	» 2938,00
3[3]	Afschaffing van een gedeelte van voetpad n° 61	» 2500,00
	Totaal	fr. 384115,46

Buitengewone Uitgaven.

§ I.

1	Uitvoering van werken, bij middel der gelden van de leening van 1912	fr. 5120,00

§ II.

2	Aanleg van een nieuw kerkhof	fr. 10592,36
5[2]	Aankoop van grond Antwerpstraat en Bollaerstr.	» 1117,51
	Totaal	fr. 16829,87

GEWONE DIENST.

Gewone Ontvangsten.

Eerste Hoofdstuk.

3	Overschot op gewonen dienst der rekening 1917	fr. 251736,76

Tweede Hoofdstuk.

A. BELASTINGEN.

5	Opcentiemen (tot 31 December 1923) : 85 op de grondbelastingen (661) 85 op de personeele belastingen (574) 20 op de patenten (190)	fr. 96597,99
6	Belasting op 't kadastraal inkomen (tot 31-12-'22)	» 22270,99
7	Belasting op de bemeubeling (tot 31 Dec. 1922)	» 3151,13
8	Opcentiemen op de cinemavertooningen.	» 2004,29
	Over te dragen	fr. 375761,16

	Overdracht	fr.	375761,16
	B. Gemeentefondsen.		
8	Vermoedelijk aandeel in het Gemeentefonds, wet van 18 Juli 1860	fr.	36930,00
9	Aandeel in het bijzonder fonds, ingericht door de wet van 19 Augustus 1889 . .	»	2884,00
	C. Andere Inkomsten.		
11	Plaatsgeld op de markten en kaaien . .	fr.	3911,20
12	Opbrengst der bruggelden . . .	»	46,80
	D. Taksen.		
13	Taks voor de bestratingswerken . . .	fr.	138,85
14	Taks op het geslacht vleesch, (tot 31 Dec. 1918)	»	637,40
15	Taks op de openb. vermakelijkheden, (tot 31-12-22)	»	2423,75
16	Taks op stoomketels en motoren . . .	»	442,00
17	Taks op de prachtpaarden en rijtuigen op 4 wielen (tot 31 December 1922)	»	—
	E. Inkomsten van Goederen en Kapitalen.		
18	Huurprijs van het Gasgesticht . . .	fr.	1871,59
19	Huurprijzen en opbrengsten van stadseigendommen	»	4375,07
20	Grondcijnsen	»	19,56
21	Cijns, verschuldigd voor het wegruimen eener beplanting	»	10,00
22	Grassingen op de buurtwegen . . .	»	228,75
23	Opbrengst van gewonen houthak, plantsoen en grassingen	»	376,00
24	Intrest der sommen, ingehouden door 't Gemeentekrediet voor het maatschappelijk deel der Stad in aangegane leeningen . . .	»	6387,35
25	Aandeel der Stad in de winsten der maatschappij van het Gemeentekrediet . . .	»	3200,00
26	Opbrengst der actiën in de buurtspoorwegen .	»	23539,21
27	Intrest van de gelden der leening, tijdelijk op de Spaarkas geplaatst	»	6525,10
29	Intrest van gelden, tijdelijk op intrest geplaatst	»	419,28
	Totaal	fr.	218390,31
	Derde Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten.		
30	Akten van den Burgerlijken Stand . .	fr.	227,71
31	Straatmest en ruiming der privaten . .	»	1708,50
33	Onvoorziene ontvangsten	»	1345,40
	Totaal	»	3281,61

Vierde Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het Onderwijs.

	A) Lager Onderwijs.		
34	Inkomsten der fondatie Heyns . . .	fr.	1956,50
35	Toelage van den Staat voor het Lager Onderwijs	»	18000,00
36	Tusschenkomst van den Staat in de Bestuursvergoedingen	»	850,00
	B. Adultenonderwijs.		
39	Toelagen van den Staat voor de Scholen voor Volwassenen	fr	630,00
	C. Bewaarscholen.		
40	Inkomsten van uitstaande gelden der Bewaarschool	»	1552,50
41	Toelage van den Staat voor de Bewaarschool .	»	675,00
	D. Stadsteekenschool.		
42	Toelage van Staat en Provincie voor de Stadsteekenschool	fr.	2100,00
	E. Tusschentijdig personeel.		
43	Toelage Staat en Provincie in de vergoedingen van tusschentijdig personeel . . .	fr.	57,00
	Totaal	fr.	25821,00
	Vijfde Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde.		
45	Wedergaaf, door de Liefdadige Besturen, van de storting van het gemeenzaam fonds . .	fr.	14097,71
46	Wedergaaf der boordeigenaars, wegens ruiming der beken en rivieren	»	532,83
47	Verhaal der boordeigenaars van verbindingskosten met stadsriolen	»	339,75
48	Voedingskosten voor door de Duitsche Overheid opgesloten personen	»	3629,06
	Totaal	fr.	18599,35
	Zesde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog.		
50	Leening, aan te gaan : a) tot kwijting van het aandeel der Stad in de ondersteuning van behoeftigen en van de door den oorlog vereischte instellingen van behulpzaamheid ; ; b) ter vervanging der hulpmiddelen, waarvan de Stad tijdelijk beroofd is ; c) ter uitkeering van uitzonderlijke tegemoetkomingen aan het Bestuur van Gast- en Godshuizen en aan het Weldadigheidsbureel	»	970000,00
	Over te dragen	fr.	970000,00

		Overdracht	fr. 970000,00
51		Uitgifte van obligatiën	» 50000,00
51²		Uitgifte van obligatiën	» 50000,00
52		Verschillende oorlogsontvangsten.	» 75918,57
53		Verschillende ontvangsten voor strooi	» 230,50
54		Verkoop van paardenmest	» 32006,00
		Totaal	fr. 1178155,07

Opsomming der gewone ontvangsten.

1e	Hoofdstuk.	Overschot van 't vorig jaar	fr. 251736,76
2e	»	Belastingen.— Inkomsten. Taksen	» 218390,31
3e	»	Verschillende opbrengsten	» 3281,61
4e	»	Inkomsten en toelagen voor 't onderwijs	» 25821,00
5e	»	Ontvangsten voor orde	» 18599,35
6e	»	Uitzonderlijke ontvangsten tijdens den oorlog.	» 1178155,07
		Totaal der gewone ontvangsten	fr. 1695984,10
		Totaal der buitengewone ontvangsten	fr. 384115,46
		Algemeen totaal	fr. 2080099,56

Gewone Uitgaven.

Eerste Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur.

6	Jaarwedde van den burgemeester	fr. 3000,00
7	Jaarwedden der schepenen	» 4800,00
8	Presentiegelden der gemeenteraadsleden.	» 1600,00
9	Jaarwedde van den secretaris	» 4432,00
10	Jaarwedde van den stadsontvanger	» 3408,00
11	Jaarwedden van de beambten van het Raadhuis	» 11216,64
12	Algemeene bestuurskosten	» 5168,34
13	Zegels en registers van den Burgerlijken Stand	» 646,16
15	Vuur en licht voor de bureelen van 't Raadhuis	» 484,50
16	Jaarwedde van den concierge	» 1000,00
17	Grondbelastingen van stadseigendommen	» 1215,80
19	Jaarwedde van den reguleerder van stadshorlogiën	» 440,00
20	Jaarwedde van den opwinder van stadshorlogiën	» 440,00
	Totaal	fr. 37851,44

Tweede Hoofdstuk. — Openbare veiligheid.

23	Jaarwedde van den politiekommissaris	fr. 3400,00
24	Vergoeding voor den ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Rechtbank van Lier	» 530,00
	Over te dragen	fr. 3930,00

	Overdracht	fr. 3930,00
25	Jaarwedden van het overig personeel der politie	» 15975,00
26	Kleeding van hetzelve	» 2042,50
27	Bureelonkosten van den politiekommissaris	» 1071,57
28	Vuur en licht der politiewacht en bureelen	» 481,50
29	Onkosten der politiehonden	» 918,80
30	Onkosten der burgerlijke politie en nachtwakers	» 68727,55
31	Onkosten betreffende het stadsgevangenhuis	» 2382,85
32	Schadeloosstelling voor het keuren van visch	» 100,00
33	Bezoldiging van den toezichter der zwemplaats en uitgaven hiertoe betrekkelijk	» 833,29
34	Onkosten van den branddienst	» 268,23
35	Verzekering van het pompierskorps	» 242,40
36	Jaarwedde van den toezichter der brandspuiten en den stadstimmerman	» 780,00
36²	Wedden van den grafmaker en helper	» 416,67
37	Jaarwedde van den torenwachter.	» 560,00
40	Druk- en andere kosten van militie, veiligheidswacht en kiezingen	» 63,50
41	Jaarwedde der keurders van 't geslacht vleesch	» 2600,00
43	Toezicht op de kalverenmarkt	» 400,00
44	Proefneming voor de uitvoering der wetten en verordening op de vervalsching der eetwaren	» 56,55
45	Onkosten van eenen ontsmettingsdienst	» 235,00
	Totaal	fr. 102085,41

Derde Hoofdstuk. — Gemeentewerken.

46¹	Onderhoud der stadsgebouwen en hunner meubels	fr. 6370,05
46²	Onderhoud van stads- en buurtwegenis, wandelingen en beplantingen	» 14285,56
46⁴	Zuiverhouden van straten, haven en grachten, vervoer van vuilnis, onderhoud van vervoermiddelen	» 33230,43
46⁵	Onderhoud der waterleidingen en pompen	» 1619,13
46⁶	Onderhoud der waterwerken op de Nethen, sluizen, dijken, palen, bruggen, enz.	» 1201,52
46⁷	Manœuvers van bruggen en sluizen	» 360,00
48	Jaarwedde beambte stadswerken.	» 1600,01
49	Jaarwedde van den opzichter van stadswerken	» 1500,00
50	Brandverzekering van stadsgebouwen	» 721,26
51	Verzekering der werklieden van den stadsdienst	» 648,90
52	Jaarwedde technisch toezichter	» 1000,00
	Totaal	fr. 62536,86

Vierde Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten.

53	Toelage aan het Armbestuur	fr.	9500,00
54	Bedelaarswerkhuizen (wet van 27 Novem. 1891)	»	1785,32
55	Bureelonkosten der Commissie van Geneeskundig Toevoorzicht	»	100,00
56	Vergoeding aan de heeren koepokinenters	»	400,00
57	Toelage aan 't Bestuur van Gast- en Godshuizen	»	600,00
	Totaal	fr.	12385,32

Vijfde Hoofdstuk. — Godsdienst.

58	Toelage aan de Kerkfabriek St Jozef, van Lisp	»	200,00
59	Vergoeding voor huishuur aan den pastoor der parochie van het H. Hart	»	800,00
	Totaal	fr.	1000,00

Zesde Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs.

§ 1. MIDDELBAAR ONDERWIJS.

60^1	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare School voor jongens	fr.	7389,60
60^2	Onderhoud van schoolmeubelen	fr.	344,97
60^3	Vergoeding van huishuur aan den bestuurder	»	700,00
61^1	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare Meisjesschool	»	2875,00
61^2	Onderhoud der schoolgebouwen en meubelen, verwarming en verlichting	»	1139,11
61^3	Vergoeding van huishuur aan de bestuurster	»	600,00
61^4	Aandeel der Stad in de verhooging der nieuwe jaarwedden van de secretarissen-schatbewaarders en den concierge	»	111,67
62	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare Jongensschool (achterstel 1916)	»	6994,03
63	Aandeel der Stad in de onkosten der Middelbare Meisjesschool (achterstel 1916)	»	2875,00

II. LAGER ONDERWIJS.

64	Onkosten van 't Lager Onderwijs	fr.	122593,92
65	Onkosten der Scholen voor Volwassenen	»	3231,59
66	Onkosten der Stadsbewaarscholen	»	4979,65
69	Toelage aan de Vrije Adulten- en Bewaarscholen	»	3085,83
70	Vergoeding voor tusschentijdig personeel	»	369,20
71	Oefenschool : Vergoeding aan behoeftige leerlingen en onderhoud der gebouwen	»	1779,85
71^2	Onkosten geneeskundig toezicht (1917-1918)	»	5862,73
	Totaal	fr.	164932,17

Zevende Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs.

72	Onkosten der Stads Teeken- en Bouwkundige School	fr.	8918,84
73	Toelage aan de Huishoudschool	»	408,00
75	Toelage aan de Borduurschool van Lisp.	»	400,00
76	Toelagen aan jongelingen, die zich op de studiën van kunst en wetenschap toeleggen	»	72,00
77	Toelage aan de St-Jozefsvakscholen	»	7642,00
78	Toelage aan de Volksbibliotheek.	»	400,00
79	Toelage aan de Vrije Muziekschool	»	250,00
80	Jaarwedde van den bibliotheekbewaarder	»	382,50
81	Jaarwedde van den huisbewaarder van 't Museum	»	330,00
	Totaal	fr.	18803,34

Achtste Hoofdstuk. Gevestigde en andere schulden.

84	Intrest der eeuwigdurende renten	fr.	4125,91
85	Annuïteiten van leeningen, bij 't Gemeentekrediet aangegaan	»	39814,00
86	Annuïteiten voor 't leggen van buurtspoorwegen	»	13977,00
	Totaal	fr.	57916,91

Negende Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde.

88	Ruimingskosten van niet vlot- of bevaarbare waterloopen	fr.	71,72
89	Bijdrage in het Gemeenzaam fonds	»	140097,8
90	Verbinding der eigendommen met stadsrioten	»	152,00
91	Voedingskosten van voor de Duitsche Overheid opgeslotenen	»	9458,70
	Totaal	fr.	23780,13

Tiende Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard.

92	Stortingen op de Lijfrentkas, ten voordeele der stadsbeambten en leden van 't politiekorps	fr.	5216,67
93	Pensioenen en wachtgelden van verschillende oud-beambten	»	2762,50
94	Bijdrage in de Voorzieningskas der gemeentesecretarissen	»	177,28
95	Huurprijs van grassingen op domeingoederen	»	505,25
96	Onvoorziene uitgaven	»	8406,15
97	Wedergaaf van onlnbare opcentiemen op 's Rijksbelastingen en stadstaksen voor 't dienstjaar 1917	»	11418,95
100	Onkosten van 't Hulpfonds tegen werkloosheid	»	382,50
	Totaal	fr.	28869,30

Elfde Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven.

102	Stadsaandeel in de uitwendige herstellingswerken aan St Gummaruskerk . . .	fr. —

Twaalfde Hoofdstuk. — Uitzonderlijke uitgaven tijdens den oorlog.

103	Intrest der leeningen in 1914, 1915, 1916, 1917	fr. 66068,64
100	Aandeel der Stad in de ondersteuning van behoeftigen en instellingen van behulpzaamheid, door den oorlog noodzakelijk gemaakt .	» 603379,69
105	Uitzonderlijke toelage aan Gast- en Godshuizen	» 20000,00
107	Duurtetoeslag aan stads-, politie- en onderwijzend personeel	» 57918,04
108	Intrest van de leeningen, onder art. 50 der ontvangsten vermeld	» 15054,43
110	Geldboete voor niet geleverde aardappelen .	» 12500,00
112	Aankoop van grond Mechelsteenweg (Soldatenkerkhof).	» 11982,00
113	Boet door de bezettende macht opgelegd .	» 32500,00
114	Verschillende oorlogsuitgaven . . .	» 377652,45
115	Vergelding eener 13^e maand . . .	» 12659,18
116	Achterstallige rekeningen 1914 . . .	» 3200,75
	Totaal	fr. 1212915,18

Opsomming der gewone uitgaven.

1^e	Hoofdstuk.	Plaatselijk Bestuur . . .	fr. 37851,44
2^e	»	Openbare veiligheid . . .	» 102085,41
3^e	»	Gemeentewerken . . .	» 62536,86
4^e	»	Liefdadige Gestichten . .	» 12385,32
5^e	»	Godsdienst	» 1000,00
6^e	»	Openbaar Onderwijs. . .	» 164932,17
7^e	»	Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs	» 18803,34
8^e	»	Gevestigde en andere schulden .	» 57916,91
9^e	»	Uitgaven voor orde . . .	» 23780,13
10^e	»	Uitgaven van verschillenden aard .	» 28869,30
11^e	»	Toevallige uitgaven . . .	» —
12^e	»	Uitzonderlijke uitgaven . .	» 1212915,18
		Totaal der gewone uitgaven	fr. 1723076,06
		Totaal der buitengewone uitgaven	» 16829,87
		Algemeen totaal der uitgaven	fr. 1739905,93

Algemeene balans.

Buitengewone ontvangsten .	fr. 384115,46	
Buitengewone uitgaven . .	» 16829,87	
Overschot op den buitengewonen dienst		fr. 367285,59
Gewone ontvangsten . .	fr. 1695984,10	
Gewone uitgaven . . .	» 1723076,06	
Malislot op den gewonen dienst		fr. 27091,96

TITEL IV.

INSTELLINGEN VAN WELDADIGHEID.

EERSTE AFDEELING.

Bureel van Weldadigheid.

Dienstjaar 1914-1915.

1° *Bestuur (personeel).*

Het mandaat, als bestuurlid, van den heer A. Dierckx werd door den Gemeenteraad, in zitting van 28 December 1914, voor 5 jaren vernieuwd. Zijne heraanstelling heeft plaats gehad in de bureelzitting van 6 Januari 1915.

Tengevolge van het overlijden, den 14 Maart 1915, van den heer Victor Segers, in leven toezichter der eigendommen van de twee Liefdadige Besturen dezer stad, hebben deze Besturen, in hunne vereenigde zitting van 30 Meert 1915, den heer August Ceulemans, voor eenen proeftijd van twee jaren, tot dit ambt benoemd.

2° *Roerende en onroerende Goederen.*

Door de oorlogsgebeurtenissen van September en October 1914 zijn de volgende hoevegebouwen des Bureels gansch vernietigd geworden, namelijk de hoeven in huur bij : a) Jos. Bats, in de Spekkestraat, aan het Fort, te Lier ; b) L. Willems, Kruisstraat, te Konings-Hoyckt ; c) Aug. Van Meerbeeck, Emblehemsche steenweg, te Kessel, en d) Frans Liekens, Drapstraat, te Mortsel.

Verschillende andere hoeven, alsook stadsgebouwen zijn, door dezelfde oorzaak, zwaar beschadigd en eischen groote herstellingswerken.

In de tegenwoordige tijdsomstandigheden heeft het Bureel, met goedkeuring der bestuurlijke Overheden, geene openbare herverhuring van eigendommen gedaan ; de verloopen huurtermijnen werden, zooveel mogelijk, met de oude huurders voor twee jaren verlengd.

3° *Giften en legaten.*

Geene.

4° *Aankoop, verkoop en verwisseling van Eigendommen.*

Geene.

5° *Afleg en wederaanleg van kapitalen.*

Geene.

6° *Rekendienst.*

A) De begrooting voor het jaar 1915, door den Gemeenteraad goedgekeurd, bedraagt in algemeene ontvangsten, alsook in algemeene uitgaven, de som van fr. 222213,90 ;

B) de rekening van den ontvanger, over het dienstjaar 1914, sluit als volgt :

Algemeene ontvangsten.	fr.	191309,87
Algemeene uitgaven	»	159752,85
Batig slot	fr.	31557,02

7° *Statistiek der behoeftigheid.*

Gedurende het jaar 1914 zijn 588 huisgezinnen, bevattende 3646 personen, bedeeld geweest in geld, kleederen en beddengoed. 1416 Huisgezinnen hebben, gedurende hetzelfde tijdvak, kosteloos den geneeskundigen onderstand ten huize genoten, waarvoor de Gasthuisapotheek alleen 13834 armerecepten heeft uitgevoerd.

In het jaar 1914 zijn op eene *bestendige wijze* ondersteund geweest :

Onderlingen en gebrekkelijke personen	597
Weezen en verlaten kinderen	159
Zinneloozen, blinden en doofstommen (in gestichten geplaatst)	72
Samen	828

8° *Bedeelingen uitgereikt in 1914.*

In geld (wekelijksche onderstand) . . .		fr.	43740,60
In kleederen en beddengoed		»	2944,15
In kostgelden betaald voor :			
A) onderlingen en gebrekkelijke personen	fr. 5906,23		
B) weezen en verlaten kinderen .	» 3596,29	»	23041,71
C) zinneloozen, blinden en doofstommen (Gemeenzaam fonds) . .	» 13539,19		
In kostgelden voor opgeslotenen in Toevluchtshuizen en Weldadigheidsscholen		»	490,56
In geneeskosten.		»	6317,67
In begrafeniskosten		»	94,09
Betaald aan vreemde behoeftigen, voor rekening hunner gemeenten		»	376,00
Samen		fr.	77004,78

Dienstjaar 1915-1916.

1° *Bestuur (personeel).*

De heer Aug. Bauwens werd door den Gemeenteraad, in zitting van 4 December 1915, tot lid van het Bureel hernoemd en als zoodanig heraangesteld den 23 Februari 1916.

De ontvanger, heer Jos. Naets, overleden zijnde den 12 Januari 1916, is de heer Emm. Broes, in zitting der twee Besturen van 10 Februari 1916, tot ontvanger benoemd met goedkeuring door den Gemeenteraad in zitting van 26 Februari 1916. Zijne borgstelling (25000 fr.) in regel bevonden zijnde, is de nieuwe titularis op 1 April 1916 aangesteld. De rekening van klerk tot meester, door de erven van den aflijvigen ontvanger aan zijn opvolger, werd door den Raad goedgekeurd in zitting van 16 December 1916.

Den 29 April 1916 overleed de heer Aug. Bauwens, bestuurlid. In zijne vervanging werd de heer Frans Lanens, ingenieur, door den Gemeenteraad, in zitting van 20 Mei 1916, tot bestuurlid benoemd, en aangesteld den 31 Mei 1916.

Ter gelegenheid van zijn 50-jarig dienstjubilé (Mei 1866 tot Mei 1916), werd den heer J. Nys, huisbewaarder van 't H. Geesthuis, door de twee Besturen een schoon geschenk aangeboden, met eene hartelijke toespraak door den heer Burgemeester, als voorzitter der vereenigde Weldadige Besturen onzer stad.

2° *Roerende en onroerende Goederen.*

Hoofdens den oorlogstoestand en de bezetting van onze stad door de Duitsche krijgslieden, heeft het Bureel de eigendommen, die in 1916 aan herverhuring onderworpen waren, uitterhand aan de oude huurders in huur gegeven voor den oorlogsduur.

Al de notenboomen, op de gronden van het Bureel staande, werden door de Duitsche Krijgsoverheid aangeslagen en weggevoerd.

Op de puinen der door den oorlog afgebrande hoeve, te Konings-Hoyckt, in huur bij L. Willems, heeft het Bureel, ten behoeve van den pachter, eene tijdelijke noodwoning doen oprichten.

3° *Verleende onderstand voor voeding der behoeftigen.*

Op aandringen van het Nationaal Komiteit, heeft het Bureel zijne gelden, voor onderstand bestemd, te beginnen met 1 September 1915, aan het plaatselijk Komiteit uitbetaald, om door dit Komiteit uitgedeeld te worden. Die toelage bedraagt 1250 fr. per week.

Als afgeveerdigde voor ons Bureel, bij het plaatselijk Komiteit, werd de heer Aug. Dierckx aangesteld, die nadien vervangen werd door den heer Fr. Lanens.

4° *Rekenwezen.*

De rekening van den ontvanger, over het dienstjaar 1915, sloot als volgt :

Algemeene ontvangsten.	fr.	189024,69
Algemeene uitgaven	»	165128,03
Overschot	fr.	23896,66

De begrooting voor 't dienstjaar 1916 beloopt, in algemeene ontvangsten en uitgaven, ter somme van fr. 177929,21.

5° *Bedeelingen in 1915 uitgereikt :*

In geld	fr.	63943,20
In natuur	»	566,29
In kostgeld van geplaatsten	»	25718,14
In genees- en begraafniskosten . . .	»	5365,17
Samen	fr.	95592,80

Dienstjaar 1916-1917.

1° *Bestuur (personeel).*

In zitting van 18 November 1916 heeft de Gemeenteraad het mandaat als bestuurlid vernieuwd van den heer Jos. Janssens. Zijne heraanstelling heeft plaats gehad op 10 Januari 1917.

Ter gelegenheid van het 25-jarig dienstjubilé (1891-1916) van den heer Jos. Van der Hallen, als secretaris der twee Besturen, werd hem door die Besturen, onder voorzitterschap van den heer Burgemeester, in vereenigde zitting, een prachtig geschenk aangeboden. Ter oorzake van den oorlog en de afwezigheid onzer Staatsregeering, kan voor dezen ambtenaar op heden nog geen Burgerlijk Eereteeken aangevraagd worden.

2° *Roerende en onroerende Goederen.*

Den 10 September 1917 heeft, door het ambt van den notaris Jos. Van Cauwenbergh, T/S, de herverhuring van eigendommen plaats gehad, welke, hoofdens den oorlogstoestand, eene merkelijke vermindering van huurprijzen heeft voor gevolg gehad.

Door eenen stormwind werden de oude hoevegebouwen (Suikerhoeve), in Hagenbroeck, T/S, in huur bij Gyzels, omgewaaid en in puin gelegd. Met machtiging der bevoegde Overheden heeft het Bureel die hoeve bij openbare aanbesteding doen herbouwen, ter uitzondering van de schuur, mits den prijs van fr. 30945,00.

Aan de hoevegebouwen Vermeiren (Hagenbroeck), T/S en Vercammen, te Konings-Hoyckt, zijn insgelijks groote herstellingen moeten geschieden.

3° *Geldontleeningen.*

Om te voorzien in 't gebrek aan geldmiddelen, om de gewone uitgaven van het Bureel te dekken, heeft het Bureel zich genoodzaakt gezien, met goedkeuring der Overheden, eene leening aan te gaan bij de Liersche *Spaar- en Leengilde,* tot beloop van 25000 fr., mits den intrest van 4 %.

4° *Onderstand aan noodlijdende (schamele) burgers.*

Als bijdrage voor het onpartijdig Komiteit, met dat doel te Lier tot stand gekomen, heeft het Bureel eene som van 500 fr. per maand ter beschikking gesteld tot einde van 1917, alswanneer de stadskas die toelage op zich genomen heeft.

5° *Rekenwezen.*

De rekening over het dienstjaar 1916 bedroeg :

In algemeene ontvangsten	fr.	170488,53
In algemeene uitgaven	»	147013,10
Batig slot	fr.	23475,43

De begrooting voor 1917 bedraagt in algemeene ontvangsten en uitgaven de som van fr. 200917,03.

6° *Bedeeling in 1916 :*

In geld en aan het Komiteit	fr.	67890,89
In natuur	»	452,45
In kostgelden van geplaatsten	»	23752,81
In genees- en begrafeniskosten	»	8044,47
Samen	fr.	100140,62

Dienstjaar 1917-1918.

1° *Bestuur (personeel).*

De heer Eg. Brors, bestuurlid, overleed den 30 Juli 1917; hij werd vervangen door den heer Gustaaf De Beukeleer, bij besluit van den Gemeenteraad van 1 October 1917, en als dusdanig aangesteld den 10 dito.

Gemelde heer G. De Beukeleer voleindigde het mandaat van zijn voorganger, hetwelk op 31 December 1917 verviel. In zitting van den Raad van 7 December 1917 werd hij echter voor 5 jaren hernoemd en heraangesteld den 9 Januari 1918.

2° *Roerende en onroerende Goederen.*

Op 2 en 16 September 1918 heeft de herverhuring van eigendommen plaats gehad, door het ministerie van den notaris Louis De Strycker, T/S. Zij had enkele huurverhoogingen voor gevolg.

3° *Giften en legaten.*

Gemachtigd door de bestuurlijke Overheden hebben de twee Besturen aanveerd eene gift onder levenden, gedaan door de twee gezusters Jufvr. Verrydt, T/S., onder voorbehoud van het vruchtgebruik gedurende hun leven, van twee perceelen beemd, gelegen te Duffel, in het Abroeck, gekadastreerd wijk B, nrs 205 en 216, met eene gezamentlijke grootte van 1 h. 89 a. 75 c.

4° *Rekenwezen.*

De rekening van den ontvanger, over het jaar 1917, sloot als volgt :

Algemeene ontvangsten	fr.	193769,36
Algemeene uitgaven	»	161783,82
Overschot	fr.	31985,54

De begrooting van het jaar 1918 beloopt, in ontvangsten en uitgaven, ter somme van fr. 149231,46.

5° *Onderstand in 1917 uitgereikt :*

In geld en aan het Komiteit	fr.	70285,78
In natuur	»	387,50
In kostgelden van bestedelingen	»	24847,65
In genees- en begrafeniskosten	»	4353,68
Samen	fr.	99874,61

Dienstjaar 1918-1919.

1° *Bestuur (personeel).*

Het mandaat, als bestuurlid, van den heer Gustaaf Van In werd door den Gemeenteraad, in zitting van 9 November 1918, voor 5 jaren vernieuwd. Hij werd heraangesteld in de Bestuurszitting van 8 Januari 1919 en herkozen als voorzitter des Bureels.

Den 25 Juni gaf gemelde heer, hoofdens ziekte, zijn ontslag als bestuurlid-voorzitter, na 37 jaren al zijne krachten en begaafdheden aan de openbare weldadigheid gewijd te hebben. Tot zijn opvolger werd door den Raad benoemd, in zitting van 4 Oogst 1919, de heer Frans Verhagen, die als dusdanig is aangesteld den 13 dito.

De heer Joz. Janssens, naar Bouchout vertrokken, gaf zijn ontslag als bestuurlid den 13 Oogst 1919, na 18 jaren ambtswaarneming in het bestuur. De gemeenteraad, in zitting van 6 September 1919, benoemde tot zijn opvolger de heer Victor Wynans, die den 11 September 1919 als bestuurlid is aangesteld.

In dezelfde bestuurszitting van 11 September 1919, is de heer Aug. Dierckx tot voorzitter van het Bureel gekozen.

2° *Roerende en onroerende Goederen.*

De verhuring van eigendommen, door den notaris Fr. Van den Brande, op 10 en 15 September 1919 gedaan, heeft eene merkelijke prijsverhooging teweeggebracht tegenover de vorige huren.

3° *Verkooping van eigendommen.*

Met goedkeuring van de bestuurlijke Overheden heeft het Bureel verkocht, mits den prijs van 4000 fr., aan Const. Andries, te Kessel, een deel hofgrond, groot 25 aren, afgenomen van het perceel te Kessel, wijk D, n° 356.

4° *Giften en legaten.*

Na zijn ontslag, in Juli 1919, schonk de heer Gust. Van In, als handgift aan het Bureel, eene obligatie van een nominaal kapitaal van 1000 fr. van het Gemeentekrediet, intrest dragende aan 3 %.

5° *Voedingsonderstand.*

Ingevolge de nieuwe regeling, getroffen in zake voedingsonderstand, heeft het Bureel, op 15 Juni 1919, zijne toelage van 1250 fr. per week aan het Steunkomiteit, geschorst en zelf zijne bedeelingen hernomen. Deze dienst werd voorloopig toevertrouwd aan den heer A. Van Dessel, bediende bij het plaatselijk Komiteit, daar de heer J. Nys, huisbewaarder, hoofdens zijnen hoogen ouderdom en ziekelijkheid dien dienst niet meer kan uitoefenen.

6° *Rekenwezen.*

Uitslag der rekening van den ontvanger over 't dienstjaar 1918 :

Algemeene ontvangsten.	fr.	137662,42
Algemeene uitgaven	»	125238,79
Overschot	fr.	12423,63

Bedrag der begrooting voor het jaar 1910 : algemeene ontvangsten in evenwicht met de algemeene uitgaven ter somme van fr. 138532,45.

7° *Bedeelingen gedaan in 1818 :*

In geld en aan het Komiteit	fr.	67433,40
In natuur	»	767,75
In kostgelden	»	26890,99
In genees- en begrafeniskosten . . .	»	5273,59
Samen	fr.	100365,73

TWEEDE AFDEELING.

Bestiering der Gast- en Godshuizen.

Verslag over het dienstjaar 1914-1915.

A. *Bestuur (personeel.)*

In vervanging van den heer Em. De Strycker, bestuurlid-voorzitter, wiens mandaat op 31 December 1914 ten einde liep, en die in den vreemde verblijft, is de heer Gom. Van Bostraeten, nijveraar te Lier, voor 5 jaren gekozen door den Gemeenteraad, in zijne zitting van 28 December 1914. Dit nieuw bestuurlid is aangesteld geworden in de bestuurszitting van 1 Maart 1915.

Tot voorzitter der Bestiering is, in de bestuurszitting van 14 September 1914, de heer Mod. Van Ockelyen gekozen, in vervanging van den voornoemden heer Em. De Strycker.

In zitting van 7 December 1914, behoorlijk door den Gemeenteraad goedgekeurd in zitting van 28 December 1914, heeft de Bestiering tijdelijk tot geneesheer van het Gasthuis benoemd de heer Dr F. Mets, geneesheer te Lier, in vervanging der geneesheeren Aug. Laporta en F. Van den Wyngaert, die tijdelijk in Engeland verblijven.

B. *Roerende en onroerende Goederen.*

De volgende hoevegebouwen der Bestiering zijn door de krijgsverrichtingen, welke in September-October 1914 in de omstreken van Lier hebben plaats gehad, gansch vernietigd geworden, te weten : de hoeven in huur bij : a) Aug. Coenen (Mostaardpothoeve), in het Spreet, te Lier ; b) de wed. Heylen, te Bevel ; c) de wed. Haverals, te Kessel. Verscheidene andere hoeven en hofsteden, alsook vele stadseigendommen, werden insgelijks erg beschadigd en hebben zware herstellingen gevergd. Het St Antoniusgodshuis en zijne kapel, gestaan in de Berlaerstraat, T/S, is ook ongeveer gansch afgebrand, ter uitzondering van eenige achterstaande huisjes van ouderlingen, die nu nog bewoond worden. De drie aanpalende huizen der Bestiering, welke in huur en bewoond waren door Aug. Ceulemans, de wed. Coeckelbergs en J. Van Dessel, zijn insgelijks geheel afgebrand.

Ons Ste Elisabethgasthuis is insgelijks getroffen geworden tijdens de eerste dagen der beschieting onzer stad ; den eersten dag veroorzaakten de ontploffingen de dood van 2 vrouwen en 6 in verpleging zijnde Belgische soldaten, buiten talrijke andere gekwetsten.

Evenals het Weldadigheidsbureel, heeft de Bestiering de verloopen huurtermijnen van eenige eigendommen, zooveel mogelijk, met de oude huurders voor twee jaren verlengd, mits de bestaande huurprijzen.

Hoofdens de oorlogsgebeurtenissen, heeft de heer Corneel Masson, aannemer der bijzonderste gasthuiswerken, in Oogst 1914, die werken gestaakt en tot heden nog niet hernomen.

C. *Giften en Legaten.*

Namens de erven der echtelingen Corn. De Beuckeleer-Block, beiden te Lier overleden in 1915, heeft de Bestiering eene som van 600 fr. ontvangen, als handgift voor de twee Weezenhuizen der Bestiering.

D. *Verkoop, aankoop en ruiling van Eigendommen.*

Geene.

E. *Afleg en wederaanleg van kapitalen.*

Met goedkeuring der Bestendige Deputatie des Provincieraads, heeft de Bestiering aanveerd de aflegging, door den heer Ernest Hanssens, grondeigenaar, te Itegem, eener eeuwigdurende rent, groot in hoofdsom fr. 1496,59, destijds gesticht geweest aan den penning zestien. Kapitaal en verloopen intresten dier rent zijn aan de Bestiering afgeteld en het kapitaal is voorbehouden tot bekostiging der groote gasthuiswerken, welke in Meert 1914 aanbesteed zijn geweest (zie het verslag van het vorig jaar).

F. *Rekendienst.*

1° De begrooting voor 't dienstjaar 1915, door den Gemeenteraad goedgekeurd, bedraagt in ontvangsten, evenals in uitgaven, de som van fr. 325683,49 ;

2° de rekening van den ontvanger, over het dienstjaar 1914, sluit als volgt :

Algemeene ontvangsten	fr.	245260,17
Algemeene uitgaven	»	151632,98
Bonistot	fr.	93627,19

G. *Beweging der zieken van het Gasthuis in 1914 :*

Gedurende het jaar 1914 werden 1173 zieken en gekwetste personen (waaronder 748 krijgslieden), in het gasthuis verzorgd, welke aldaar 23777 verpleegdagen (waaronder 4714 verpleegdagen van militairen) genoten hebben. 87 Sterfgevallen (waaronder 14 soldaten) hebben er in 1914 plaats gehad.

Tijdens de algemeene vlucht der Liersche bevolking, hoofdens de beschieting en de bestorming onzer stad (in Septem.-Oct. 1914) zijn de zieken van ons Gasthuis naar verschillende Gasthuizen, Gestichten en Ambulanciën, te Antwerpen, overgevoerd en in veiligheid gebracht ; ons Gasthuis heeft alsdan ledig gestaan van 1 tot 25 October 1914, dag waarop de weggevoerde verpleegden hunne terugreis stilaan aanveerd hebben.

De tarief der verplegings- en onderhoudskosten voor het jaar 1915, in ons Gasthuis, is hetzelfde gebleven als voor het jaar 1914.

H. *Bevolking der Gods- en Weezenhuizen op 1 Oogst 1915.*

	Mannen	Vrouwen	Totaal
St Jacobsgodshuis . . .	25	1	26
St Antoniusgodshuis . . .	—	18	18
Ste Barbara- & Beatrixgodshuis . .	—	23	23
St Joachim- en Ste Annagodshuis .	12	18	30
Meisjesweezenhuis, de weesmeisjes en hunne meesteressen verblijven, sedert 29 September 1914, te Grauw (Zeeland-Nederland).			
Jongensweezenhuis, de weesjongens verblijven, sedert 30 September 1914, te Borculo (Gelderland-Nederland); de huisbezorger is, met zijn gezin, in het Gesticht weergekeerd in October 1914.			
Infirmerij (Begijnhof) . . .	—	1	1
	37	61	98

Dienstjaar 1915-1916.

1° *Bestuur (personeel).*

De heer Ach. Van In, wiens mandaat, als bestuurlid, door den Raad, in zitting van 4 December 1915, vernieuwd werd, overleed den 12 Januari 1916. Als bestuurlid werd hij vervangen door den heer Joz. Van Cauwenbergh, notaris, T/S, die door den Gemeenteraad benoemd werd in zitting van 26 Februari 1916 en aangesteld den 13 Maart daaropvolgende. Als apotheker-beheerder onzer Gasthuis-apotheek werd de heer Ach. Van In vervangen door ons medebestuurlid Aug. Slootmans, rustend apotheker.

Op 6 September 1915 gaf Juffv. Docx, begijntje, haar ontslag als bestuurster der Begijnhof-Infirmerij. De Bestiering, in zitting van 20 September 1915, benoemde tot hare opvolgster Jufvrouw Maria Vercammen.

2° *Roerende en onroerende Goederen.*

Hoofdens den oorlogstoestand heeft de Bestiering, den 27 September 1915, hare eigendommen, waarvan de huur eindigde, opnieuw aan de oude huurders, voor den duur van den oorlog,

in huur gegeven, met eene merkelijke vermindering van huurprijzen, wegens onbruikbare landen, bezet met prikkeldraad en belemmerd door loopgraven en krijgsspoorwegen.

De Duitsche krijgsoverheid heeft opgeëischt en doen vellen de notenboomen, staande op de eigendommen der Bestiering. Hetzelfde is nadien gebeurd voor koper, brons, tin en wol, hetwelk bij de Duitschers ingeleverd werd, met of zonder betaling hunner waarde.

3° *Giften en Legaten.*

Wegens de erve De Beukeleer-Block, T/S, werd aan de Bestiering uitbetaald eene handgift van 300 fr. voor Weezenhuizen onzer stad.

De Bestiering heeft insgelijks aanveerd een legaat van 5000 fr., vermaakt aan ons Ste Annagodshuis, door wijlen Juffv. Florencia Mylemans.

4° *Verkooping van Eigendommen.*

Gemachtigd door de Hoogere Overheden, heeft de Bestiering verkocht : A) mits de som van fr. 2928,00, aan Pet. Van Leemput, T/S, 685 m2 grond aan de Spoorweglei, T/S, afgenomen van het perceel, te Lier, wijk A, n^r^ 371a ; B) mits den prijs van fr. 11782,00, aan de Stad Lier, om er een krijgskerkhof op te richten, 50 aren 47 centiaren grond, gelegen te Lier, tegen den Mechelschen steenweg, afgenomen van het perceel wijk F, n^r^ 7.

5° *Meisjesweezenhuis.*

Aan het Nederlandsch Steunkomiteit, te Grauw (Zeeland, heeft de Bestiering doen toekomen, ten behoeve van ons Meisjesweezenhuis, aldaar, hoofdens den oorlog uitgeweken, eene som van 2500 fr., om in het onderhoud te helpen voorzien.

6° *Rekenwezen.*

De rekening van het dienstjaar 1915 beliep :

In algemeene ontvangsten	fr. 215043,88
en in algemeene uitgaven	» 181528,04
met een batig slot van	fr. 33515,84

De begrooting van 1916 bedroeg in algemeene ontvangsten en uitgaven de som van fr. 219058,08.

Dienstjaar 1916-1917.

—

A. *Bestuur (personeel).*

De Gemeenteraad heeft, in zitting van 18 November 1916, het bestuursmandaat van den heer A. Slootmans voor 5 jaren vernieuwd. Hij is heraangesteld in zitting van 8 Januari 1917.

B. *Roerende en onroerende Goederen.*

De herverhuring van eigendommen heeft, door het ministerie van notaris Van Cauwenbergh, T/S, op 10 September 1917 plaats gehad. Door de Duitsche Overheid is beslag gelegd op al de kanadaboomen en het schaarhout, staande op onze eigendommen, gelegen buiten den gordel der versterking van Lier. Het koper onzer Gasthuis-brouwerij werd insgelijks door de Duitschers, zonder betaling, afgebroken en weggevoerd. De lokalen van ons ongebruikt Meisjesweezenhuis werden door de Bestiering ter beschikking gesteld van het Plaatselijk Komiteit der Burgerskeuken.

Tijdens den oorlog zijn er in onze bosschen overal menigvuldige diefstallen gepleegd van boomen en ander hout, waarvan de daders niet konden ontdekt worden.

C. *Afleg van kapitalen.*

Door den heer G. Hendrickx, T/S, werden aan onze Bestiering, mits de hoofdsom van fr. 1500,00, twee graancijnsen gekweten.

D. *Voorloopige heraanleg van kapitalen.*

Met de gelden, voortkomende van verkochte eigendommen en afgelegde kapitalen, heeft de Bestiering, tot een beloop van 50000,00 frank, Schatkistbons aan 4 % aangekocht, welke nadien in 5 % werden omgezet.

E. *Aankoop en verkoop van Eigendommen.*

Met het inzicht later het afgebrand St Antoniusgodshuis te vereenigen met de andere Godshuizen der Begijnhofstraat, T/S, heeft de Bestiering, met goedkeuring der bevoegde Overheden, aangekocht van den heer Neve-Cools te Gent, mits den totalen koopprijs van 60000 fr., de eigendommen gelegen tegen de Paradijsstraat, te Lier, gekadastreerd wijk K, n^{rs} 254A, 255A, 256A, 257A, 258B en 259B, groot te zamen 93 aren 22 centiaren. In

afwachting, zijn de ouderlingen van St Antoniusgodshuis overgebracht in de ledigstaande huisjes van Ste Barbaragodshuis.

Onder machtiging der Overheden heeft de Bestiering verkocht, mits de som van fr. 3338,28. aan Louis Willems, T/S, een deel achtergrond, Spoorweglei, T/S, groot 556,38 m2, afgenomen van het perceel wijk A, n^r 577B.

F. *Rekenwezen.*

De ontvangersrekening over het jaar 1916 bedroeg :

In algemeene ontvangsten	fr.	221871,99
en in algemeene uitgaven	»	209521,66
met een overschot	fr.	12350,33

De begrooting van 1917 bedraagt in algemeene ontvangsten en uitgaven fr. 268356,77.

Dienstjaar 1917-1918.

—

1° *Bestuur (personeel).*

Het mandaat van den heer Adg. Smets, bestuurlid, eindigde den 31 December 1917; daar deze heer, om reden van zijnen ouderdom, geene vernieuwing van zijn mandaat meer verlangde, is, als zijn opvolger, door den Gemeenteraad, de heer Fr. Haverals benoemd, in zitting van 5 November 1917; zijne aanstelling heeft plaats gehad den 7 Januari 1918.

2° *Roerende en onroerende Goederen.*

Door het ambt van notaris De Strycker, T/S, heeft op 2 en 16 September 1918, de herverhuring van eigendommen plaats gehad, die eenige verhooging van huurprijzen opleverde.

3° *Verkoop van Eigendommen.*

Met machtiging der bevoegde Overheden heeft de Bestiering verkocht : A) aan Constant Wouters, T/S, mits 2000 fr., een perceel beemd, te Lier (Loo), wijk B, n^r 368, groot 27 a. 45 c.; B) aan de Stad Lier, voor eene nieuwe begraafplaats, mits den prijs van fr. 5832,00, het schaarbosch, gestaan te Lier (Kloosterheide), wijk B, n^r 276B, groot 1 hect. 29 aren 60 cent.; C) aan Frans Op de Beeck, T/S, mits fr. 11010,00, het perceel land, te Lier (Pullaer), wijk F, n° 190A, groot 73 a. 40 c.; D) aan Louis Bartholomeus, te Herenthals, mits de som van fr. 11962,00, een

deel land en bosch, gelegen te Nylen, wijk D, nr 589 en deelen van de nrs 588A en 590A, groot 55 a. 36 c.

4° *Geldontleening.*

Om den aankoop van de eigendommen, te Lier (Paradijsstraat), waarvan in 't vorig verslag melding is gemaakt, te kunnen betalen, heeft de Bestiering, met goedkeuring der Overheden, aan de Liersche Spaar- en Leengilde eene som van 50000 fr. ontleend, aan den intrest van 4 p. c. 's jaars.

5° *Afleg van kapitalen.*

Door Frans Goris, te Berlaer, werd aan het Bestuur gekweten eene eeuwigdurende rent, groot in hoofdsom fr. 1058,20.

6° *Uitwijkelingen van Roesselare.*

Den 19 October 1917 zijn te Lier aangekomen een groot getal uitwijkelingen van Roesselare en omstreken, die door de Duitsche krijgsoverheid weggezonden waren, en te Lier in ledigstaande huizen, alsook in de Godshuizen, opgenomen werden.

7° *Rekenwezen.*

De rekening over het dienstjaar 1917 sloot :

In algemeene ontvangsten . . .	fr.	286980,13
en in algemeene uitgaven . . .	»	277232,02
Met een overschot van	fr.	9748,11

De begrooting voor 1918 beloopt, in algemeene ontvangsten en uitgaven, ter somme van fr. 205752,57.

—

Dienstjaar 1918-1919.

—

A. *Bestuur (personeel).*

De heer Mod. Van Ockelyen, wiens mandaat door den Gemeenteraad, in zitting van 7 October 1918 vernieuwd werd, is den 6 Januari 1919 heraangesteld. In dezelfde zitting werd hij als voorzitter der Bestiering herkozen.

Den 31 Meert 1919 nam de heer Aug. Laporta ontslag, en op 25 Oogst 1919 eveneens Dr Van den Wyngaert, als gecos heeren der Bestiering.

De heer J. Van den Dries, portier van het Gasthuis, gaf zijn ontslag den 17 Februari 1919, en hij werd in het Gasthuis opgenomen, om er zijne laatste jaren rustig te slijten. Tot zijn opvolger benoemde de Bestiering de heer Frans Thys, die aangesteld werd den 24 Februari 1919.

De heer J. B. Verelst, huisbezorger van het St Jacobsgodshuis, vierde zijn 25-jarig dienstjubilé (April 1894 1919). Te dezer gelegenheid werd hem, namens de Bestiering, een schoon geschenk aangeboden.

B. *Roerende en onroerende Goederen.*

Den 10 en 15 September 1919 had, door het ministerie van notaris Van den Brande, T/S, de herverhuring plaats van een groot getal eigendommen der Bestiering ; die verhuring heeft eene merkelijke huurprijsvermeerdering opgebracht.

Mits den prijs van fr. 1255,75, kocht de Bestiering van het Amerikaansch leger, een werkpaard voor het Gasthuis.

C. *Voorloopige heraanleg van kapitalen.*

Een tweede aankoop van Schatkistbons 5 % tot beloop van 50000 fr., heeft plaats gehad met de gelden, voortkomende van verkochte eigendommen en afgelegde kapitalen.

D. *Bevolking der Gods- en Weezenhuizen.*

In verstandhouding met het College van Burgemeester en Schepenen, heeft de Bestiering, gezien de duurte der levensbehoeften, de bevolking der geslichten tot de volgende cijfers verminderd :

St Jacobsgodshuis	29
SS. Antonius-, Barbara- en Beatrixgodshuizen	29
St Joachim- en Ste Annagodshuis . .	12
Meisjesweezenhuis	40
Jongensweezenhuis	10
Samen	111

E. *Rekenwezen.*

De rekening van den Ontvanger, over het dienstjaar 1918, geeft den volgenden uitslag :

Algemeene ontvangsten . .	fr.	282550,19
Algemeene uitgaven . . .	»	300984,52
Tekort	fr.	18434,52

De begrooting voor 1919 beloopt, in algemeene ontvangsten en uitgaven, tot de som van fr. 276840,51.

DERDE AFDEELING.

Bijzondere Liefdadigheidsvereenigingen en Tentoonstellingen.

Genootschap St Vincentius a Paulo.

De verschillende afdeelingen, waaruit dit genootschap bestaat, hebben gedurende den oorlog niet opgehouden te werken.

De St Gummarusconferentie telde 25 werkende leden, en bezocht in die jaren wekelijks 7 à 10 huisgezinnen ; iedere week hield zij hare vergadering in St Jozefskransken. Hare ontvangsten beliepen rond de 6800 fr. en hare uitgaven 6548 fr.

De St Jan Berchmansconferentie (St-Gommaruscollege) vierde in het jaar 1917 haar 25-jarig bestaan. Wat hare leden in die droeve oorlogsjaren voor de arme huisgezinnen gedaan hebben, is waarlijk bewonderenswaardig.

De Conferentie van St-Jan Baptist, werkzaam in de parochie van de H. Familie, telde 5 werkende leden en bezocht wekelijks 5 huisgezinnen.

Ontvangsten 3600 fr., uitgaven 3550 fr.

De Conferentie van het H. Hart, op 't grondgebied der parochie van dien naam, telde 6 werkende leden en bezocht 5 huisgezinnen.

Balans voor die jaren : ontvangsten 3900 fr. en uitgaven 3730 fr.

De Conferentie van St-Jozef, in de parochie van Lisp, die 13 werkende leden telde, bezocht gemiddeld 3 huisgezinnen.

De inkomsten beliepen 4100 fr. en de uitgaven 3980 fr.

Werken van den Bijzonderen Raad der Conferentiën :

A) *Het Ziekenbezoek in 't Gasthuis.* Het bezoeken der mannelijke zieken in het Gasthuis, alle 14 dagen, ging regelmatig voort. Niettegenstaande de duurte en de schaarschte aan versnaperingen, wisten de heeren Vincentianen, die de bezoeken deden, de 40 zieken, die zij gemiddeld bezochten, tevreden te stellen.

B) *Begrafenis der verlaten armen in 't Gasthuis.* — Dit schoon werk werd ook regelmatig voortgezet, dank de goede zorgen van den Z. E. H. Pastoor van 't Gasthuis.

C) *Bibliotheek St-Franciscus (St-Jozefskransken).* — Na de vlucht werd de bibliotheek in een erbarmelijken toestand teruggevonden. Het lokaal lag geheel en al overhoop : vele boeken

waren verscheurd, andere verdwenen. Collegestudenten, samen met hoogstudenten, hebben stilaan orde en verbetering gebracht. Al de meestgelezen boeken werden ingebonden of hersteld ; een nieuwe catalogus werd opgemaakt en geschreven om de kosten van drukken te besparen. De geschreven lijst lag dan ter inzage voor al de bezoekers.

Van 1915 (Winter) tot 1916 (Zomer) werden ruim 3000 boekdeelen ter leen uitgegeven ; van 1916 (Winter) tot 1917 (Zomer) ruim 4000.

D) *Spaarbus* en *Militianenkring.* — Dezen zijn tijdens den oorlog niet in werking geweest.

Zuigelingenzorg.

Dit werk, tijdens den oorlog ontstaan, heeft eenen hoogst heilzamen invloed uitgeoefend op het behoud en de ontwikkeling der jeugd. Wij geven hier een overzicht van zijne werking tijdens de oorlogsjaren :

1° Datum der stichting, te Lier : 4 November 1915.

2° Zetel : in 1915-'16-'17-'18, Huibrechtstraat (Jongensweezenhuis) ; later Blokstraat, 5.

3° Doel : bescherming der eerste kindsheid : A) door aan de kindertjes der behoeftigen een gepast, voldoende en gezond voedsel te verschaffen ; B) door het aanprijzen der borstvoeding ; indien mogelijk, gemengde voeding ; C) door raadgevingen aan de ouders over de verzorging der kleinen, in 't algemeen ; in 't bijzonder : door omgeving, warmte, lucht, reinheid, kleeding, enz. ; D) toedienen van bijzonder voedsel, zooals « Farine Renaux » en « Phosphatine », aan verachterde en zwakke kinderen, tot zij den ouderdom van 3 jaren bereikt hebben.

4° Het lokaal « Zuigelingenzorg » was ingericht als volgt : A) keuken, dienende tot het bereiden der melk, pap, enz. ; spoelen der flesschen ; B) wachtzaal, of plaats dienende voor het ontkleeden der kleinen vóór de raadpleging ; C) raadplegingszaal, ook vergaderzaal van het Bestuur, waar de kindertjes gewogen en door de dokters onderzocht worden ; D) magazijn, dienende als bergplaats voor de waren, noodig tot het bereiden der pap.

Materieel : potten, flesschen, stoopen, emmers, cuisinière, tafels, gasvuren, kassen, kinderweegschaal, spoelmachien voor flesschen, enz.

Dienstpersoneel : Damen en Juffers uit verschillende klassen, verdeeld in groepen van 4, hadden wekelijks hunne beurt en wisselden malkaar dagelijks af voor het bereiden der pap, het uitdeelen der melk, verlengde melk, pap, enz. — De bereiding geschiedde van 7 tot 9 uren. Uitdeeling : van 9 tot 11 1/2 uren.

De leiding geschiedde onder het bijzonder toezicht van de voorzitster : Mme Ignaas Hellemans.

's Maandags en 's Woensdags had eene raadpleging plaats, van 2 1/2 tot 4 uren, welke door de heeren dokters onzer stad gehouden wierd ; sinds 1918 zijn er nog slechts twee heeren dokters aan ons werk gehecht : Dr Vos en Dr Mets.

1918. — De raadpleging van 's Maandags, Ie en IIe wijk der stad, geschiedt door den heer Dr Mets ; de raadpleging van 's Woensdags, IIIe en IVe wijk der stad, geschiedt door den heer Dr Vos ; bij beide raadplegingen is de voorzitster, Mme Ignaas Hellemans, aanwezig ; soms wordt zij bijgestaan of vervangen door de ondervoorzitster, Mme Mets ; de schatbewaarster, Mej. L. Vervliedt ; de schrijfster, (van af 5 Nov. 1915 tot Maart 1916, Mej. Bl. De Weert), nu Mej. M. Van den Brande ; geholpen : 's Maandags, door Mlle Broes en M. Bauwens ; 's Woensdags, door Mme Torfs en Mej. M. Odein.

Deze raadpleging bestaat : in het wegen der kleinen ; dezer nauwkeurig onderzoek door den dokter ; 't geven van raadgevingen of vermaningen aan de moeders, enz., 45 tot 60 kindertjes worden telkens aangeboden. Voor ieder kind bestaat er een fiche, waarop vermeld wordt : dag der inschrijving, naam en geboortedatum van het kind ; naam der ouders ; woonplaats ; gewicht van het kind ; aard van voeding van het kind. — Iedere moeder is in het bezit van eene gele kaart, dienende voor het dagelijks halen der melk, alsook eene witte kaart, waarop hetzelfde vermeld wordt als op de fiche, en welke bij iedere raadpleging moet meegebracht worden om in te vullen.

Betalend personeel : Eene werkvrouw, die zich gelast met het koken der melk en den onderhoud van 't lokaal ; een werkman, gelast met het spoelen der flesschen ; 2 gasten, gelast met het afhalen der melk op den buiten.

5° Belang der werkzaamheden. — Getal ondersteunden : In 1915, middelmatig 360 tot 380 ; in 1916, middelmatig 433 tot 479 ;

in 1917, middelmatig 340 tot 375 ; in 1918, middelmatig de eerste 6 maanden 350, de 2e helft 400 + 30 vluchtelingen.

Gemiddelde prijs van onderhoud per kind en per dag :

In 1915, fr. 0,22 ; in 1916, fr. 0,31 ; in 1917, fr. 0,45 tot 0,60 ; in 1918, fr. 0,50 tot 0,67, 0,80.

In 1917 beliepen de sterfgevallen nog slechts gemiddeld van 2 tot 3 per maand.

Waarin feitelijk de steun bestaat : a) in het dagelijks toedienen van melk, pap, enz. ; b) van tijd tot tijd : uitdeeling van kleedsel of eetwaren, welke ons door het Nationaal Komiteit voor Hulp en Voeding toegezonden worden ; c) kindskorf (mits kleine vergoeding te betalen).

De moeders, die hunne kindertjes met de borst opbrachten, ontvingen van af 1 December 1915 een bon, geldig voor drij middagmalen in de week, in het spijshuis van den Volksbond, Mechelstraat ; later, van af Mei 1916, 1 liter melk per dag, daar het spijshuis gesloten was, tengevolge de duurte van het vleesch en van gebrek aan aardappelen en vet.

Zwakke kinderen ontvingen, tot 3 jaar, dagelijks 1 lit. phosphatine of 1 lit. Farine Renaux.

Wijze van toedienen : Het voedsel der kleinen wordt in flesschen uitgereikt, van 9 tot 11 1/2 uren 's morgens. De moeders, die 1 lit. melk genieten, halen dit met een stoopje of potje.

Uitslagen : In 't algemeen zeer goed, volgens dokters en persoonlijke bestatigingen.

Bijzondere bemerkingen : Minder sterfgevallen, minder ziekte onder de kinderen, door te overtollig of te zwaar voedsel teweeggebracht ; regelmatig bijwinnen in gewicht voor de kleinen ; betere verzorging en verzuivering.

Eereleden : Mevr Schoeters, Fr. Hellemans, C. Cuykens, L. Verdonck, E. Raymakers, J. Van In.

Bestuursleden : Voorzitster, Mme Ign. Hellemans ; ondervoorzitster, Mme Dr Mets ; schatbewaarster, Mej. Louise Vervliedt ; schrijfster, Mej. Maria Van den Brande.

Werkende leden : Mme Torfs-Vermylen, Mejuf Ag. Broes, M. Bauwens, M. Cappuyns, M. Cornelis, A. Goossens, L. Louveau, M. Odein, M. en J. Schellekens, B. Van Breda, G. Van den Brande, Cl. Van Hoof, M. Van Rompaye, G. Verdonck,

Ed. Vos, J. Vercammen, M. Uyttenbroeck, M. Fierens, E. von den Busch, E. Van Oudenhyck, M. Verwilt, J. Dierckx, A. Versteken, J. Vloebergh, G. Verwilt, J. De la Haye, J. Bourse, J. Van Beirs.

Persoonlijke beschouwingen over de instelling : Zeer aanmoedigend is het voor ons, te zien met welke bereidwilligheid de moeders wekelijks met hunne kleinen naar de raadpleging komen, en met welk genoegen zij den vooruitgang van hun kindje bestatigen ; troostend is het, te zien hoe merkelijk de onderhoud der kleinen verbeterd is en hoeveel misbruiken (gesuikerde vodjes, te vaste navelbandjes, enz.) verdwenen zijn.

Burgers en welhebbende moeders betreurden het ten zeerste, in moeilijke omstandigheden geen voordeel uit deze nuttige instelling te mogen trekken, daar zij, niettegenstaande al 't mogelijke gedaan te hebben, hun geen melk, en zeker geen meel, zooals Farine Renaux, enz., konden aanschaffen voor hunne kleine of zwakke kinderen.

Later, toen er meer melk te onzer beschikking werd gesteld, is het ons toegelaten geweest aan de niet behoeftigen 1 lit. melk per kind onder de 2 jaar te verkoopen, aan inkoopprijs, en alzoo hadden wij ook het genoegen bij te dragen tot het welzijn van de kleinen, toehoorende aan de burgersklas.

Meermalen, tot onze groote voldoening, hoorden wij zeggen dat er aan de kindertjes geen oorlog te zien was, wel integendeel, dat zij er beter en gezonder uitzagen dan in vredestijd. Dit getuigt wel dat het werk « Zuigelingenzorg » zijn doel bereikt heeft, aangezien het grootste deel der kindertjes door ons werk gevoed werden.

Toon en Tooneelkundige Maatschappijen, het nut van « Zuigelingenzorg » inziende, gaven voorstellingen en stortten er de opbrengst van in onze kas ; ook naamlooze giften kwamen ons meermaals toe.

Indrukken : De moeders hebben in 't algemeen ondervonden, dat de raadgevingen en vermaningen, hun door de heeren dokters gegeven, doeltreffend en heilzaam voor de opvoeding hunner kleinen waren. Wij mogen dan met alle betrouwen hopen dat, langs dien weg, gemelde raadgevingen en vermaningen aan jongere vrouwen en moeders zullen medegedeeld worden, wat de heilzame vruchten van ons werk nog vermeerderen zal.

Eenige nuttige inlichtingen : De kosten van eerste inrichting werden door de Stad gedaan ; ook mochten wij ons verheugen in eene aanzienlijke medehulp van Steunkomiteit A. Een maandelijksche bijdrage van 250 fr. werd door den stedelijken Gemeenteraad gestemd, alsook eene merkelijke tegemoetkoming verleend door 't Nationaal Komiteit. Daar al deze inkomsten niet in evenredigheid waren met onze uitgaven, zagen wij ons tot ons groot spijt verplicht de uitgaven te beperken, namelijk met van af 1 Februari 1916 aan de kinderen, die den ouderdom van 1 jaar bereikt hadden, geene hulp meer te verleenen, behalve in uitzonderlijke gevallen, zooals aan verachterde of zeer zwakke kinderen ; doch, daar deze kindertjes geen recht op broodrantsoen hadden, was de ontevredenheid algemeen en wierd er besloten van af 1 Maart de bedeeling tot 2 jaar te verleenen. Van af de maand Mei 1918 werden de kinderen wederom tot 3 jaar ondersteund.

Van 10 November 1915 tot 20 Juni 1916 werden er 101 kindskorven uitgedeeld, bestaande uit 17 stuks : 2 kleedjes, 2 hemdjes, 2 slaaplijfjes, 2 halsdoeken, 2 bavetten, 2 servietten, 4 flanellen doeken, 1 vrouwenhemd, dit alles werd ons door het Provinciaal Komiteit geschonken ; maandelijks werden ons kindskorven toegezonden.

In November 1916 ontvingen wij vanwege 't Komiteit « Hulp voor Oorlogsweesjes » de volgende kleedingstukken : 216 kleedjes, 75 slaaplijfjes, 300 hemdjes, 9 paar beddelakens, 132 paar kouskens.

Op 1 December 1916 schonk de Suikerrafinerie van Thienen ons 2 zakken suiker.

De kosten van het werk « Zuigelingenzorg » werden gedekt door : toelage der Stad ; — toelage van het Provinciaal Komiteit ; — toelage van 't Nationaal Komiteit en toelage van 't Plaatselijk Komiteit.

Dikwijls bevond het Bestuur zich in moeilijke omstandigheden, voorwat het aanschaffen der groote hoeveelheden betrof ; meermalen zag het zich verplicht gecondenseerde melk te gebruiken, hetgeen in 't algemeen niet aan te raden is. Dank aan de medehulp van het Gemeentebestuur, werd die toestand merkelijk verbeterd, door het opeischen der melk en door de boeren tot leveren te verplichten.

In 1920 werden de diensten en werkzaamheden van het Nationaal Komiteit, voor hetgeen het werk aangaat, vervangen door het Nationaal Werk Kinderwelzijn, met Afdeeling « Zuigelingenzorg ».

Op 20 Februari 1920 werd er aan de heeren Dokters, Damen en Juffers, die gedurende de jaren 1915-1920 de taak op zich genomen hadden om voor de zuigelingen te zorgen en te ijveren, een koffiefeestje aangeboden, om hen te bedanken voor hunne bereidwillige medewerking. Als gedenkenis werd er aan allen een photo (groep) aangeboden.

Op 27 Mei 1920 werd het Werk « Zuigelingenzorg » door den Beheerraad der Nationale Kinderwerken van Brussel beslist aangenomen.

De inrichting en werking is dezelfde als vroeger. Zetel in de Blokstraat, 5. — De leiding geschiedt onder het voorzitterschap van Mme Ignaas Hellemans, met de hulp van : schatbewaarster, L. Vervliedt ; schrijfster, M. Van den Brande.

De raadplegingen worden gehouden : 's Maandags door den heer Dr Vos ; 's Woensdags door den heer Dr Mets, bijgestaan door 't Bestuur en de medehelpsters : Mej^n A. Broes, M. Odein en M. Bauwens.

De moeders zijn verplicht wekelijks naar de raadpleging te komen tot hunne kleinen 1 jaar bereikt hebben ; van 1 tot 2 jaar, alle 2 weken ; van 2 tot 3 jaar, alle 4 weken.

De onkosten worden gedekt voor 1/2 door den Staat, 1/4 door de Provincie, 1/4 door de Gemeente.

Alle drie maanden worden de staten opgemaakt en aan de goedkeuring van het Hooidbestuur, te Brussel, onderworpen.

Het Werk « Zuigelingenzorg » staat onder toezicht van het Provinciaal Komiteit, van Antwerpen, en insgelijks onder dat van den afgevaardigde van het Gemeentebestuur.

Dames van Bermhertigheid.

1914-1915.

De vergaderingen, sinds October opgeschorst, tengevolge de omstandigheden, werden reeds in December 1914 opnieuw belegd, omdat de noodwendigheden der arme weduwen juist toen zeer groot waren. Vele der werkende leden waren nog afwezig ; het gewoon lokaal der vergaderingen was niet toegankelijk, daarom hadden deze laatste plaats bij een der werkende leden.

De stoffen en de gemaakte kleedingstukken, in voorraad, werden grootendeels door de bevolking, tijdens de dagen van den terugkeer van de vlucht, met verlof der bezettende macht, medegenomen. Een der werkende leden wist nochtans te bewijzen, dat deze stoffen de eigendom van het Genootschap waren, en voor den arme bestemd ; daarop werd, hetgeen nog overbleef, in veiligheid gebracht.

Het getal der ondersteunde weduwen was op dit oogenblik niet groot, daar vele nog in het buitenland verbleven.

De regelmatige bezoeken der Dames brachten evenwel niet alleen onderstand, maar ook opbeuring. Stilaan vermeerderde het aantal werkende leden, en ook dat der noodlijdenden. De toestand van 't Genootschap was niet rooskleurig : de geldmiddelen waren zeer schaarsch, daar de tentoonstelling-tombola, welke in 1914 moest plaats hebben, om in de noodwendigheden te voorzien, was weggevallen. Bijzondere weldoeners toch kwamen ter hulp, en de eereleden droegen ook het hunne bij om in de ondersteuning der weduwen te voorzien.

De uitgaven bedroegen fr. 2461,93.

1915-1916.

De veertiendaagsche vergaderingen hadden regelmatig plaats. Het aantal werkende en eereleden groeide aan, maar tevens ook dit der noodlijdenden.

Er werd aan de huisgezinnen, ongeveer 30 in getal, voor fr. 2499,31 in natura uitgedeeld.

1916-1917.

De werkende leden bleven regelmatig vergaderen. Het getal huisgezinnen vermeerderde, doch gelukkig ook dit der eereleden.

De ingezamelde bijdragen lieten toe de familiën te ondersteunen, met dit verschil nochtans, dat vroeger ook kleedingstukken werden uitgedeeld, wat nu niet meer mogelijk was, aangezien de duurte der stoffen.

De uitgaven bedroegen ditmaal fr. 2830,57.

1917-1918.

De werkende leden van het Genootschap bleven alle veertien dagen vergaderen, en de arme noodlijdenden werden regelmatig bezocht, niettegenstaande men zich thans moet beperken tot het

uildeelen van speciën, om de menschen in de mogelijkheid te stellen brood te halen bij den bakker, dien eenieder had moeten kiezen.

Ongeveer 35 huisgezinnen werden bedeeld.

De uitgaven waren tot 3567 fr. geklommen.

1918-1919.

Het Genootschap der Dames van Barmhartigheid bleef als voorheen de arme weduwen en weezen helpen. Tot December ging men voort den onderstand in speciën te geven, daarna weer in natura. Het aantal huisgezinnen met kinderen groeide aan, maar verschillende ouderlingen stierven, zoodat de steun over minder huisgezinnen moest verdeeld worden.

De uitgaven bedroegen fr. 2316,65.

Beschermkring der Militianen van Lier.

Deze Kring heeft tijdens de oorlogsjaren zijne werking heelemaal moeten opschorsen.

St-Jozefskransken.

Tot in 1914, toen de oorlog uitbrak, ging het Kransken zijnen gewonen gang. Het aantal leden was een weinig verminderd tengevolge van 't voortdurend toenemen van sport- en cinemaziekte in de stad. Nochtans werd alles gedaan om de jongens in het Kransken te houden : huisbezoek, feesten, prachtige tombolas en prijsuitdeelingen, lichtbeelden met nuttige voordrachten.

En dan ineens de mare : De lokalen van 't Kransken moeten ontruimd worden voor de troepen. Duizenden soldaten komen het Kransken binnengestroomd ; in alle zalen worden er strooibussels aangebracht. Op de speelplaatsen worden overgroote ketels geplaatst, waar het eten voor de soldaten wordt in gereed gemaakt. De kapel alleen blijft gespaard, en daar komen nog af en toe enkele katholieke soldaten eenige oogenblikken bidden en vragen zelfs om te kunnen biechten. Zij begrijpen, dat ze voor gewichtige gebeurtenissen staan.

Natuurlijk werd het Kransken geschorst, en onder den pijnlijken indruk, door die noodzakelijkheid teweeggebracht, vroegen wij ons af : Zullen wij hier nog ooit onze jongens bijeenkrijgen ?

Einde 1914, na de vlucht, werden de lokalen, die er als echte koeistallen uitzagen, ontruimd, ontsmet en opgekuischt zooveel mogelijk. Het grootste gedeelte onzer benoodigheden was verdwenen : de biljards aan stukken en flarden ; al de spelen dooreen gesmeten of vernield ; onze kostuums voor het tooneel, onze schermen beschadigd, gestolen, verbrand. Een echte warboel, waar men bedrukt stond op te zien, zich afvragende : « Hoe dat ooit nog in orde krijgen ? ».

1915. — Zoo spoedig mogelijk riepen wij de jongens, die van de vlucht terug waren, in 't Kransken bijeen. Bestuursleden kwamen stillekens aan weer en onze Zondagvergaderingen herbegonnen. Het bestuur was samengesteld uit de heeren : J. Van Hoof, Al. Van de Velde, J. Uyttenbroeck, F. Hellemans, Aug. Cellemans, Alf. Sluyts en later nog H. Fabri, A. Van Rooy en Fr. De Belder.

De jongens gingen wederom gezamenlijk naar de Mis en naar 't Lof van 2 uren. 's Avonds, om het licht te sparen, bleef men niet later dan 7 uren, ten minste de groote afdeeling.

Nieuwe spelen werden gekocht, andere hersteld.

In den loop van dit jaar hielden de turners van « Lyra » hunne oefeningsstonden in een der lokalen van 't Kransken.

Er werd beslist gedurende den oorlog geene tooneelfeesten te geven. Maar men had geld noodig om voort te kunnen boeren. Van waar zal 't komen ?

1916. — In het bestuur van « Lyra » werd beslist, tooneelfeesten in te richten, met het liefdadig doel 't Zondagskransken te steunen. Dit strekt die maatschappij zeker tot eer. Wat haar betreft, zij aanzag haar optreden als een plicht van dankbaarheid jegens 't Kransken, om de diensten door onze Vereeniging aan Lyra bewezen.

De jongens van 't Kransken hadden ook 's Zondags vrijen toegang tot de voetbalmatchen op de Lyraplein. Dit verschafte hun eene aangename en deftige uitspanning in open lucht.

Er werden ook catechismuslessen ingericht in 't Kransken, welke op meesterlijke wijze gegeven werden door den Z. E. Heer Kanunnik Schollaert, pastoor-deken, 's Zondags, onmiddellijk na het Lof van 2 uren, in de kapel van 't Kransken.

Tot nieuwe bestuursleden werden in 1916 aangenomen : de heeren Marc. Vos, Fl. Cappuyns, Gust. Holben en Th. Dom, teruggekeerd uit Holland.

1917. — Wederom een feest in Lyra, ten voordeele van het Kransken. Gelukkiglijk dat ons die hulp gegund werd, want wij beschikten over geene andere inkomsten. Wij dierven van onze jongens geen de minste bijdrage vragen. Wij deden den aankoop van eenen tweeden billard, om de groote jongens gemakkelijk te kunnen houden.

Ook de spaarkas werd terug ingericht, en de kas van het Kransken zorgde er voor, eenen flinken intrest te verschaffen, als belooning voor de regelmatige spaarders.

Nieuwe bestuursleden, in 1917 benoemd : de heeren J. Voordeckers en A. Coenen.

1918. — Gedurende dit jaar konden onze vergaderingen slechts op zeer onregelmatige wijze plaats hebben. De lokalen van 't Kransken werden ingenomen door vluchtelingen aangekomen uit Frankrijk ; door het Komiteit en als vergaderplaats voor 't Aardappelenkomiteit benuttigd, en voor andere diensten meer.

Intusschentijd richtten wij wandelingen in met de jongens, of gingen wij naar het buitengoed van de eerw. Zusters Ursulinnen, ofwel naar de voetbalmatchen van Lyra. Soms ook wel eens naar cinemavoorstellingen in den Volksbond.

Met al die onregelmatigheden ging echter het aantal onzer leden fel achteruit : wij waren einde 1918 nog met 110 tot 120 jongens.

Om meer leven en bloei in onze Vereeniging te brengen, besloten wij tot de inrichting van verschillende instellingen.

Er werd eene Turnafdeeling tot stand gebracht, onder de leiding van M. Fr. Van Nueten, turnleider van Lyra. Vervolgens eene Zangafdeeling, onder de leiding van M. St. Verelst, welke verscheidene malen het Lof gezongen heeft in de Groote Kerk, en in de processie, wanneer muziek ontbrak, ook flink presteerde.

Eindelijk werd een begin gemaakt met de samenstelling eener Tooneelafdeeling, met aan haar hoofd M. Sluyts, om op de feesten van Lyra of Volksbond ook soms eens voor te komen.

Eene nieuwe aanwinst van leden geschiedde tengevolge het vernemen dat men in 't Kransken ook koeken en chocolade kreeg, evenals in de scholen.

Tot nieuwe bestuursleden werden in 1918 aangenomen : de heeren G. Keersmakers, J. Van der Meerschen en H. Lenaerts.

Gedurende den oorlog hebben verscheidene bestuursleden van 't Kransken groote diensten bewezen in 't Komiteit, in de Burgerskeuken, in 't Werk onzer Oorlogsweezen.

Twee onzer heeren poogden de grenzen over te steken naar het front, maar werden verraden, en moesten het dus opgeven. Gelukkiglijk werden zij bij tijds van het verraad verwittigd.

VIERDE AFDEELING.

Maatschappijen van Onderlingen Bijstand.

De meeste dezer Maatschappijen bleven, gedurende de oorlogsperiode, door de omstandigheden daartoe gedwongen, gansch werkeloos.

Van een tweetal, die het middel vonden, om toch iets te verrichten, ontvingen wij de volgende verslagen :

Erkende Maatschappij van Onderlingen Bijstand :
« Oud-Wapenmakkers ».

In Augustus 1914, bij het uitbreken van den oorlog, heeft de maatschappij — evenals de andere maatschappijen — opgehouden de bijdragen voor de Ziekenkas te innen en dus ook opgehouden het ziekengeld uit te betalen ; de stortingen voor de Lijfrentkas werden insgelijks geschorst. Evenwel werden, voor de aanwezige leden, de stortingen voor de Lijfrentkas reeds hernomen in het begin van 1916 en regelmatig voortgezet, terwijl de Ziekenkas gesloten bleef. In October 1917 heeft echter de maatschappij, met medehulp van het Provinciaal Komiteit tot Hulp en Voeding, den geneeskundigen dienst ingericht voor hare leden, die te Lier alsdan aanwezig waren. Na den wapenstilstand, en wel in September 1919, heeft de maatschappij de Ziekenkas heropend en dien dienst hernomen, evenals geheel den dienst der Lijfrentkas, die reeds sedert 1916 gedeeltelijk opnieuw werkte. De geneesdienst is dan ook uitgebreid tot al de teruggekeerde leden. De maatschappij telde tusschen hare leden 26 oorlogsgesneuvelden. Na den oorlog is haar ledental merkelijk gezakt, niet alleen hoofdens de gesneuvelden, maar ook doordien een zeker getal leden zich hebben teruggetrokken om zich bij de oud-strijdersmaatschappijen, alhier, aan te sluiten, welke laatsten nochtans de materieele voordeelen

niet opleveren, die onze maatschappij aanbiedt. Nadien zijn er verscheidene gewezen leden willen terugkomen, doch hunne optietijd was verstreken.

Maatschappij van Onderlingen Bijstand : Hulp in Nood.

1914.

Ontvangsten	fr. 457,30		In kas op 31 December 1913	fr.	3010,82
Uitgaven	» 155,25		Over	»	302,05
Over	fr. 302,05		In kas op 31 December 1914	fr.	3312,87

1915.

Ontvangsten	fr. 121,90		In kas op 31 December 1914	fr.	3312,87
Uitgaven	» 76,00		Over	»	45,90
Over	fr. 45,90		In kas op 31 December 1915	fr.	3358,77

1916.

Ontvangsten	fr. 61,40		In kas op 31 December 1915	fr.	3358,77
Uitgaven	» 0,45		Over	»	60,95
Over	fr. 60,95		In kas op 31 December 1916	fr.	3419,72

1917.

			In kas op 31 December 1916	fr.	3419,72
			Ontvangsten 1917	fr.	61,50
			In kas op 31 December 1917	fr.	3481,22

1918.

Ontvangsten	fr. 77,75		In kas op 31 December 1917	fr.	3481,22
Uitgaven	» 1,20		Over	»	76,55
Over	fr. 76,55		In kas op 31 December 1918	fr.	3557,77

Ouderdomspensioenen.

Tijdens de bezetting werden de ouderdomspensioenen uitbetaald door de zorgen en in 't kantoor der belastingen van Lier I. M.

Wij laten hier de opgave volgen der uitbetalingen, gedaan in den loop der jaren 1915 à 1918 :

In Juli	1915 :	59	pensioenen	van	65	fr.	-	fr.	3835
Augustus	»	2	»		65	»	=	»	130
September	»	1	pensioen	van	65	»	—	»	65
	Totalen	62							4030 4030

Maart	1916 :	539	pensioenen	van	40	»	—	»	21560
April	»	3	»		40	»	—	»	120
Mei	»	2	»		65	»	—	»	130
Mei	»	4	»		40	»	=	»	160
October	»	505	»		40	»	—	»	20200
November	»	9	»		40	»	—	»	360
December	»	1	pensioen		40	»	—	»	40
	Totalen	1063							42570 42570
Januari	1917 :	2	pensioenen	van	40	»	—	»	80
April	»	1	pensioen		65	»	=	»	65
April	»	2	pensioenen		40	»	=	»	80
September	»	2	»		40	»	=	»	80
October	»	1	pensioen		40	»	—	»	40
November	»	438	pensioenen		40	»	—	»	17520
December	»	3	»		40	»	=	»	120
	Totalen	449							17985 17985
Juli	1918 :	363	pensioenen	van	40	»	=	»	14520
Augustus	»	2	»		40	»	=	»	80
October	»	1	pensioen		40	»	=	»	40
November	»	1	»		40	»	=	»	40
December	»	3	pensioenen		40	»	—	»	120
	Totalen	370							148000
Totaal 1915-1918 :		1944	pensioenen,					te zamen fr.	79385

VIJFDE AFDEELING.

Stedelijk Hulpfonds tegen Werkloosheid.
Bestrijding der werkloosheid.

Het Stedelijk Hulpfonds tegen Werkloosheid heeft natuurlijk, heel den duur van den oorlog, zijne werking moeten staken. De werkloosheid is, tijdens de bezetting, rechtstreeks bestreden geworden door het Stadsbestuur, daarin geholpen door de instellingen welke, te dien einde, van hoogerhand werden in 't leven geroepen.

Al zeer vroeg trok de toestand van de arbeiders, die geen werk hadden, en dus van de noodige inkomsten waren beroofd, de aandacht van het Stedelijk Bestuur van Lier. Het onderzocht de zaak en bevond dat er iets kon en moest gedaan worden voor die erg beproefde lieden.

Reeds den 20 November 1914 deed het eene poging, om een aantal ambachtsleden aan werk te helpen. Het riep een aantal aannemers bijeen, ten Stadsraadhuize, en gelastte hen, zoo zulks hun beviel, met het uitvoeren van herstellingswerken aan stadsgebouwen. Zij mochten stielmannen aanwerven, die 0,35 fr. per uur zouden verdienen, terwijl zij, aannemers, als leiders der werken en toezichters over de arbeiders, 0,40 fr. per uur zouden genieten. Een zeker aantal stielmannen geraakte aldus aan 't werk.

Tezelfdertijd en zelfs reeds ettelijke dagen te voren hield men zich ieverig bezig met het stelsel van de ondersteuning der behoeftigen, door 't verstrekken van werk, in te voeren en te vestigen. Men begon met de werkloozen, die geen stiel kenden, te benuttigen aan 't wegruimen der puinen, uit die vernietigde gebouwen, wier eigenaars daar verlof toe gaven. Later zette men ze aan het stuk slagen van steenen, uit de huizen weggevoerd. Zij werden in groepen ingedeeld en stonden onder het toezicht van leiders, die men ploegbazen heette. Het werk zelf kreeg een karakteristieken naam : « Steentje klop ! », die te Lier niet zoo gauw vergeten zal worden. Meer geschikte werkkrachten werden gebezigd aan 't openmaken van grachten op den buiten, aan 't verbeteren van buurt- en landbouwwegen en zelfs aan 't herstellen van rivierdijken.

Met de in stukken geslagen steentjes werden wegen en plaatsen besteenigd : onder andere de Vee- en Kalvermerkten, buiten de Leuvenschepoort ; het Zeeldraaiersbaantje en de Sinte Annastraat.

De inrichting van den werkloozendienst stond onder de leiding van twee raadsleden : MM. Geboers en Tielemans Deze hebben zich in die hoedanigheid zeer verdienstelijk gemaakt.

Wanneer, einde Mei 1915, de ondersteuningsdienst der werkloozen, door de bemoeiing en tusschenkomst van het Komiteit voor Hulp en Voeding, op meer algemeenen en breederen voet werd ingericht, had het Stadsbestuur van Lier reeds, enkel op eigen kracht en door eigen middelen, eene som van 114937,88 fr. besteed aan de ondersteuning van werkloozen door werkverstrekking !

De bestrijding der werkloosheid werd echter gedurig aan moeilijker : handel en nijverheid lagen stil ; het werk werd steeds schaarscher, gezien de bezettende Overheid niet enkel allerlei

werktuigen en benoodigdheden opeischte, maar ook de hand legde op de grondstoffen van allen aard. Zij werkte nog daarenboven het aanwerven van arbeiders voor de bijzondere nijverheid tegen.

De pogingen, welke hier werden aangewend om kleer- en schoenmakers in zekere mate aan 't werk te helpen, leverden gedurende eenigen tijd niet te versmaden uitslagen op, doch moesten, ten slotte, opgegeven worden. Met het streven om ook onze Liersche kantwerksters aan arbeid te helpen, wilde het niet vlotten.

Hoe min men er in slaagde de werkloozen door 't verstrekken van werk te steunen, hoe hoogere sommen men moest besteden, om hun geldelijke hulp te verleenen. Over de wijze, waarop die hulp geregeld en toebedeeld werd, kunnen wij niet in bijzonderheden treden. Bepalen wij er ons bij hier de sommen op te geven, die in onze stad aan werkloozensteun werd besteed :

In de jaren 1914 en 1915 werd betaald : A) aan vergelding van werkzaamheden, door werkloozen verricht (steentje klop en wegeniswerken) . . . fr. 287412,20
B) aan werkloozen, gebezigd aan 't herstel van dijken . . . . . » 34461,00
C) aan gewonen werkloozensteun . . . » 65736,51
Samen fr. 387609,71

In 1916 bedroeg de steun aan werkloozen :
A) onder vorm van loonen verleend . . . fr. 9714,25
B) onder vorm van voedsel en geldelijke hulp » 187872,72
Samen fr. 197585,97

De werkloozensteun, in den loop der volgende jaren verleend, is niet afzonderlijk aangeteekend. Vermits nagenoeg alle gesteunde behoeftigen werkloos waren en er geen middel meer bestond om door 't verschaffen van werk hulp te verleenen, is vanaf het jaar 1917 de behoeftigensteun onder een cijfer samengevat. Voor die jaren kunnen wij dus geen bedrag van den verstrekten werkloozensteun opgeven.

ZESDE AFDEELING.

Vakscholen.

St-Jozefsvakscholen.

Schooljaar 1914-1915. — Voor den oorlog reeds, van af het jaar 1910, waren de St-Jozefsvakscholen door Staat en Provincie

erkend en geklasseerd als beroepsleergangen ; de lessen werden 's Maandags namiddags gegeven, omdat er alsdan op de werkhuizen toch weinig gewerkt werd, en de leerlingen dus licht over vrijen tijd konden beschikken. Gezien echter den bijval, welke de school meer en meer mocht genieten, ook wel tengevolge eener studiereis, door het bestuur en het onderwijzend personeel, naar de voornaamste scholen van het land ondernomen, werden de leerlingen, op 1 Juli 1914, bij den aanvang van 't nieuwe schooljaar, opgeroepen om den ganschen Maandag de lessen te volgen en ook nog gedurende zekere avonduren van de week. Benevens de afdeelingen voor schoenmakerij, kleermakerij en houtbewerking kwam er eene afdeeling van steenhouwerij tot stand ; ook had het aantal leerlingen merkelijk toegenomen.

In den voormiddag van Maandag 4 Augustus zat alleman rustig en vlijtig in de school te werken, onder de blijde tonen van den beiaard, die een huwelijksjubileum meêvierde, wanneer op eens de stormklok akelig weergalmde en een kreet door de straten weerklonk : alleman naar het fort. Weinige dagen later stond de vijand aan de Leuvenschepoort !

De Vakscholen vielen stil, voorbode van al het overige dat ook moest stil vallen. De lokalen werden bezet door 't Belgisch leger, zoodat de pogingen, aangewend op 't einde van Augustus, om de lessen te hernemen, verijdeld werden. IJdel ook de nieuwe pogingen om de lessen in den Volksbond voort te zetten, en er werd voorgoed aan alles een einde gesteld door het bombardement en de inneming der stad.

Een der eerste slachtoffers, die vielen rond de forten van Luik, was de jonge veelbelovende kunstenaar en stadgenoot Raymond De la Haye, die, de laatste dagen vóór den oorlog, de prachtige teekening maakte van onze diploma's en aan wie wij gelukkig zijn hier onze welgemeende hulde en dank aan te bieden.

De meesters en leerlingen bleven gedurende de laatste maanden van 1914 in groot getal afwezig ; zij, die weerkeerden, vonden grootendeels hun huizen aan stuk geschoten of geplunderd, en konden zich noch op hunnen stiel noch op het vakonderwijs toeleggen.

Niet zonder moeite werden toch reeds in de maand Januari 1915 eenige lessen voor schoen- en kleermakers hervat ; om den verloren tijd in te winnen, werden deze lessen gedurende het

jaarlijksch verlof (de drukke maanden April, Mei en Juni) voortgezet en dit met verdubbelden uurrooster. De lessen werden gevolgd door 32 schoenmakers en 43 kleermakers, en liepen enkel over de snijkunde. De lessen van handwerk konden gedurende de eerste maanden van 1915 nog niet gegeven worden, bij gebrek aan grondstoffen en gereedschappen, welke grootendeels geplunderd waren.

Schooljaar 1915-1916. — Dit schooljaar vangt aan den 1 Juli, en met de algemeen heerschende werkeloosheid is de toeloop van de nieuwe leerlingen overgroot. Van dan af begon het Bestuur voorgoed te onderzoeken, of het toch niet mogelijk was al die leegloopende jonge lui aan het werk te zetten. Te dien einde stelde het Bestuur der school zich in betrekking met het Comiteit van Hulp en Voeding, van Brussel. Tengevolge van deze onderhandelingen ontvingen de kleermakers eenige stoffen te verwerken en werden er aan de schoenmakerij eenige bestellingen gedaan ; tengevolge van verdere onderhandelingen en menige reis naar Brussel mochten de leerlingen maandelijks ook op eene vergoeding rekenen.

Met den naam van het Comiteit moet ook in eenen adem Amerika worden vernoemd. Van Amerika kwamen onder meer die afgedragen en ook wel eens nieuwe kleedingstukken, welke onze kleermakers mochten herstellen, veranderen en opfrisschen. Uit dankbaarheid voor dit land vatte het Bestuur het plan op, in samenwerking met de naaischool te treden, om een geschenk te vervaardigen, dat den Afgevaardigde van Amerika zou aangeboden worden. Kunstschilder Fr. Ros leverde eene welgelukte teekening : links de toren van ons Belfort, door den oorlog, Goddank, gespaard gebleven ; rechts de puinen van een uitgebrand huis der Groote Markt ; in het midden, schoon geborduurd : « Hulde en dank aan Amerika », beheerscht door de machtige vleugelen van den Amerikaanschen adelaar, met het Amerikaansch wapen in den bek ; tusschen prachtig uitgewerkte zinnebeeldige eiken bladeren en korenaren, de wapenen van land en stad en de schilden der aangeleerde stielen. Het was op eene plechtige zitting, gehouden in de ruime zaal van 't Meisjespatronaat, Zondag 3 October 1915, dat dit geschenk, in aanwezigheid van Burgemeester en Schepenen der stad, der afgevaardigden van de Bestendige Deputatie, van

Staatsinspectie en van 't Provinciaal Comiteit, in ontvangst werd genomen door den heer Van Schaick, lid van « The Commission for Relief in Belgium ».

De tentoonstelling van de werken der leerlingen, bij die gelegenheid gehouden, overtrof aller verwachtingen. Voor de meeste bezoekers, zoowel uit de burgerij als uit den werkersstand, was het een openbaring. Het eerste gevolg dezer druk bezochte tentoonstelling was, dat het leerlingen regende. Zoo telde de school op 16 December 1915 : 33 schoenmakers, 110 kleermakers, 26 houtbewerkers en 11 steenhouwers, totaal 180 leerlingen. Onnoodig te zeggen, dat het voor het Bestuur eene ontzaglijke inspanning was om, in oorlogstijd, dag voor dag, aan al die weetgierige leerlingen werk- en leergelegenheid te verschaffen. Het schooljaar 1915-1916 eindigde, evenals het voorgaande jaar, met eene tentoonstelling : voorzeker de schoonste, die werd gehouden, omdat er dat jaar, vooral door de oudere leerlingen, vrij talrijk op die dagen, prachtige modellen werden vervaardigd, vooral in de steenhouwerij en in de houtbewerking.

Schooljaar 1916-1917. Dit schooljaar is een keerpunt in de oorlogsgeschiedenis der Vakscholen. Gedurende de eerste maanden bleef iedereen nog al aan den slag ; maar in de maand November hadden wij de beruchte wegvoering der zoogezegde werkloozen naar Duitschland, en van dan af kwam de eene plaag na de andere over de school. Tusschen de 8 leerlingen, die werden medegenomen, bevond zich de 17-jarige Gommar Dox, welke ginder ver in ballingschap aan bevroren voeten overleed. Onder den dwang van 't schrikbewind der bezettende macht openbaarde zich, rond Nieuwjaar, bij de leerlingen als eene nieuwerwetsche ziekte : de ziekte van het arsenaal. Wij mogen nochtans aan de algemeenheid der leerlingen geen al te bittere verwijten toesturen. Enkel die leerlingen, die den vijand gingen helpen om cinema en dans te betalen, moeten geschandvlekt. Ongelukkiglijk begon de oorlogsmoeheid ook op de overblijvende leerlingen zwaarder te drukken. Een zeker aantal volhardde wel, zoo niet in den geestdrift, dan toch in den iever en den vlijt der twee eerste jaren, en om hunne jonge gezellen te sterken in die anders reeds zoo gevaarlijke jaren van groei en studie, kwamen de voedingsmiddelen van het Comiteit, bij name de schoolsoep, zeer wel te stade. Andere echter lieten de armen moedeloos hangen, en — zoo lezen wij in het officiëel verslag van dat jaar — als ze niets te doen hadden of er niets te doen was ; als ze niet moesten smokkelen of om geen soep gaan, of niet aanschuiven in den Amerikaanschen winkel ; als ze dan ook geen goesting hadden om gaan te wandelen, dan kwamen ze wel eens zien of er in de school nog iets te doen was. Laat dit verslag nu eenigszins overdrijven, daar het voorgelezen werd voor ouders, op wien moest worden indruk gemaakt : want op de ouders woog doorgaans dezelfde drukte en moedeloosheid. Zeker onderging de school toch den invloed van de algemeene neerslachtigheid der bevolking.

Hetzelfde jaar hadden wij het verlies te betreuren van den heer A. Duym, die de afdeeling voor steenhouwers kwam op te richten. Zijne gehechtheid aan de school kende paal noch perk : twee dagen vóór zijnen dood stond hij nog van het lijdensbed op om te werken aan den grafzerk van de moeder van een onzer leerlingen. Op de tentoonstelling van het schooljaar 1919-1920 stond een prachtige grafzerk, uit dankbare genegenheid tot zijn aandenken gebeiteld door zijne oud-leerlingen van de Vakschool.

Op 31 Juli 1917 ontvingen wij het bericht dat het Nationaal Comiteit, dat tot dan toe aan meesters en leerlingen 13204,85 fr. uitbetaalde, alle verdere ondersteuning moest staken. Dit brengt er ons natuurlijk toe een woord te reppen over den financiëelen toestand der school. Gedurende den oorlog is deze toestand minder dan ooit gunstig geweest. Jaar op jaar moest de liefdadigheid het tekort op de gewone begrooting aanvullen (tekort dat telken jare grooter werd) en tevens voorzien in het aandeel der school op de buitengewone begrooting ; dan bleven nog de huur, de verzekering en de onderhoud der lokalen heel en gansch ten laste van 't Bestuur. En dan moet er nog bijgevoegd worden, dat het barema, volgens hetwelk 't onderwijzend personeel werd vergoed, immer en hoe langer hoe meer beneden het peil der levensduurte bleef. Indien de school kon voortbestaan, was het te danken aan den opofferingsgeest en de toewijding van den Beheerraad, van het Bestuur en van het onderwijzend personeel. Maar tengevolge van de steeds stijgende levensduurte werd die toestand op het einde van het schooljaar 1916-1917 onuithoudbaar.

Schooljaar 1917-1918. — Sedert jaren was het Stadsbestuur van Lier bekommerd met de vakopleiding der jonge lieden en liet niet na elk initiatief, dat zich op dat gebied voordeed, te ondersteunen. Bij den aanvang van dit schooljaar werd dit vraagstuk door 't Schepencollege aan eene nieuwe studie onderworpen. Was het redelijk de bestaande instelling, die reeds zooveel bewijzen van ernst en degelijkheid gegeven had, die jaar voor jaar de goedkeuring der Staatsinspectie mocht wegdragen en daarbij mocht bogen op de algemeene en eensgezinde sympathie der Liersche bevolking, zoo maar op eens ten gronde te laten gaan.

Zoo toch moest de vraag gesteld ; het kon eenerzijds niet in twijfel worden getrokken, dat deze instelling aan talrijke huisgezinnen onzer stad groote diensten had bewezen en goede vruchten had afgeworpen, en anderzijds bleek het dat, zonder ernstige tusschenkomst der Stad, de toestand niet langer uit te houden was. Als oplossing stelde het Schepencollege voor, de gewone begrooting, na tusschenkomst van Staat en Provincie, aan te vullen, en zonder onderscheid van partijen keurde de Raad dit voorstel eenparig goed.

Aan het Stadsbestuur van Lier moet de hulde gebracht een der eerste geweest te zijn om een beroepsdagschool voor verschillende stielen leefbaar te hebben gemaakt.

Met het schooljaar 1917-1918 werden avondleergangen van electriciteit voor volwassenen ingericht. Bij de 70 inschrijvingen ! Het was ten tijde dat wij van het eene lokaal naar het andere moesten verhuizen : te weinig plaats, te weinig banken, te weinig licht ! Aangenaam was het niet, maar het Bestuur wilde aan iever niet onderdoen voor die oorlogsleerlingen, wier moed scheen te stijgen met de moeilijkheden. Op het einde van 't eerste jaar legden 23 leerlingen het overgangsexaam af, hetgeen een schoon getal was, aangezien het hooge peil der studiën en het betrekkelijk lage peil van ontwikkeling dezer niet voldoende voorbereide leerlingen. In den loop van dit schooljaar legden de leeraars een studiebezoek af aan de St-Lambertusvakschool van Mechelen en volgden twee studiedagen voor methodeleer in eene Normaalschool van Antwerpen.

Het schooljaar eindigde met eene achtdaagsche tentoonstelling van de werken van meesters en leerlingen en met eene plechtige

prijsuitdeeling. De tentoonstelling werd zeer druk bezocht, onder andere ook door den heer Schobbens, Griffier der Provincie, die door de bezettende macht ook buiten dienst werd gesteld. De openbare tentoonstelling legde publiek getuigenis af van de bekwaamheid der leeraars en van den vooruitgang der leerlingen. De zitting der prijsuitdeeling werd opgeluisterd door het spelen van de revue : « Schoentje Lap », over de Liersche schoenmakerij, speciaal door het bestuur der school opgesteld en hoofdzakelijk voor schoenmakers opgevoerd. De ondervinding leerde dat de opvoering van zulk een tendenz-stuk een zeer geschikt propagandamiddel voor de school daarstelt.

Het verslag van het schooljaar 1918-'19 is reeds verschenen.

Wat de Vakscholen gedurende den oorlog voor onze stad geweest zijn, kan, beter dan uit dit verslag, worden opgemaakt met een blik te werpen op den toestand der nijverheid zelve : men mag zeggen dat de goede gevolgen van dat oorlogsvakonderwijs zich, onmiddellijk na den wapenstilstand, in al de betrokken takken der nijverheid hebben laten gevoelen. Terwijl men dan in andere streken en steden een massa ongeschoolde jonge werkkrachten voor zich had, zagen wij tal onzer oud-leerlingen als technisch geschoolde werklieden optreden, en zelfs een eigen zaak beginnen. Menig oud-leerling bekende ronduit, dat hij in zijn ambacht nooit zoo ervaren ware geworden, indien het geen oorlog ware geweest. Voor hen ten minste, en enkel onder oogpunt van technische opleiding, schijnt dus de oorlogsramp een zege te zijn geworden voor het latere leven.

Het bestuur en het personeel der school hebben ook steeds door woord en voorbeeld gevierd om het zedelijk peil bij de werkende jeugd, en zoo dus ook bij de bevolking hoog te houden ; bij elke gelegenheid werden ook de vaderlandsche gevoelens der leerlingen gedurende de bezettingstijd bevestigd, ontwikkeld en versterkt ; ook om die redenen is de school een zege geweest.

ZEVENDE AFDEELING.

Onderscheidingen.

Eereonderscheidingen voor burgerlijke diensten werden tijdens den oorlog natuurlijk niet toegekend.

TITEL V.

KATHOLIEKE EEREDIENST.

EERSTE AFDEELING.

Kerk van den H. Gummarus.

§ 1. *Geestelijkheid.*

De eerw. heeren Van den Bogaert en Dobbelaers werden in den loop der oorlogsjaren vervangen door de EE. HH. Van Herck en Vertommen, Fr. In de plaats van E. H. Van Herck werd de E. H. C. Metsers benoemd.

De Z. E. H. Kanunnik Schollaert nam ontslag en werd als Pastoor-Deken door den Z. E. H. Kanunnik Alb. Kempeneer vervangen.

§ 2. *Kerk.*

De herstellingswerken aan de kerk zijn, bij 't uitbreken van den oorlog, zooals men licht begrijpen kan, moeten geschorst worden. Zoolang de vijandelijkheden duurden is er natuurlijk geene sprake van geweest ze te hernemen. 't Is zelfs niet te voorzien, dat zij eerlang zullen aangevat worden.

Er zijn andere, zeer belangrijke en hoogdringende herstellingen uit te voeren aan het kerkgebouw, dat zwaar geleden heeft onder de beschieting der stad.

Het dak werd op meerdere plaatsen gansch vernield, op andere erg gehavend. Zeer kostbare geschilderde glasramen werden gansch vernietigd, andere zwaar beschadigd. Op meerdere plaatsen werden gansche vakken metselwerk door bommen weggeslagen, vooral aan St Jozefsaltaar, ten noorden van den kerkomgang en in het koorken van den Z. E. Heer Deken.

De schade, aan en in de kerk veroorzaakt, is geraamd op 140.350 franks.

Bij den terugkeer van de vlucht konden de goddelijke diensten onmogelijk in St Gummaruskerk hernomen worden. Zij hadden dan ook voor de geloovigen van St Gummarusparochie tijdelijk

plaats in de Kluizekerk. Begin Januari 1915 waren nochtans de herstellings- en opruimingswerken in zooverre gevorderd, dat de heropening der hoofdkerk mogelijk was. Deze had plaats den 9e dier maand : 's morgens werd er eene mis gelezen, waarin de HH. Hostiën geconsacreerd werden, en 's anderdags — een Zondag — had er eene Algemeene Communie plaats voor de leden van den Bond van 't H. Hart.

Tijdens de bezetting konden de goddelijke diensten regelmatig plaats hebben : zelfs de Te Deums, ter gelegenheid der Nationale feestdagen. Ook de processie-optochten en de gebeden-stoeten op de Kruisdagen werden gehouden. Wanneer daartoe, in 1918, de voorafgaande machtiging der Duitsche Overheid werd vereischt, verkoos de geestelijkheid die niet te vragen en enkel binnen de kerk optocht te houden.

De herderlijke brieven van Z. E. Kardinaal Mercier werden allen, tot het einde toe, van op den predikstoel voorgelezen.

§ 3. *Bestuur.*

Dit Bestuur onderging eveneens enkele wijzigingen, zoodat de Kerkfabriek, op 1 October 1919, samengesteld was als volgt :

Voorzitter : M. Eug. Hellemans.
Pastoor-Deken : Kanunnik Alb. Kempeneer.
Schatbewaarder : M. Ferd. Cools.
Schrijver : M. Fr. Van den Brande.
Leden : MM. K. Dhooghe ; Fr. Rota ; Jos. Van Cauwenbergh ; A. Vermeiren ; Ern. Dierckx en E. Broes.

Het Kerkbureel bestond uit :
Voorzitter : M. Eug. Hellemans.
Pastoor-Deken : Kanunnik Alb. Kempeneer.
Schatbewaarder : M. Ferd. Cools.
Schrijver : M. Fr. Van den Brande.

§ 4. *Rekenwezen.*

A. Rekening over dienstjaar 1914.

Ontvangsten	fr.	63098,88
Uitgaven	»	55399,35
Overschot	fr.	7699,53

B. Begrooting voor dienstjaar 1916.

Ontvangsten	fr.	29127,84
Uitgaven	»	25125,82
Overschot	fr.	4002,02

A. Rekening over dienstjaar 1915.

Ontvangsten	fr.	42618,79
Uitgaven	»	30505,40
Overschot	fr.	12113,39

B. Begrooting voor dienstjaar 1917.

Ontvangsten	fr.	51939,87
Uitgaven	»	31146,66
Overschot	fr.	20793,21

A. Rekening over dienstjaar 1916.

Ontvangsten	fr.	36495,13
Uitgaven	»	24111,23
Overschot	fr.	12383,90

B. Begrooting voor dienstjaar 1918.

Ontvangsten	fr.	48602,27
Uitgaven	»	26463,29
Overschot	fr.	22138,98

A. Rekening over dienstjaar 1917.

Ontvangsten	fr.	51939,87
Uitgaven	»	31146,66
Overschot	fr.	20793,21

B. Begrooting voor dienstjaar 1919.

Ontvangsten	fr.	51880,02
Uitgaven	»	50558,19
Overschot	fr.	1321,83

A. Rekening over dienstjaar 1918.

Ontvangsten	fr.	48602,27
Uitgaven	»	26463,29
Overschot	fr.	22138,98

B. Begrooting voor dienstjaar 1920.

Ontvangsten	fr.	49731,66
Uitgaven	»	39273,19
Overschot	fr.	10458,47

§ 5. *Giften en Legaten.*

Geene.

§ 6. *Eigendommen der Kerk.*

Niets te melden.

§ 7. *Afleggingen.*

Geene.

TWEEDE AFDEELING.

—

Kerk van Sinte-Margaretha.

§ 1. *Geestelijkheid.*

Samenstelling op 1 October 1914 : Z. E. H. Ch. Biermans, pastoor ; E. H. L. Vervoort, hulppriester.

Die samenstelling onderging slechts ééne verandering, tijdens de oorlogsjaren, namelijk in 1917, door 't overlijden van den eerw. heer L. Vervoort, onderpastoor, die tijdelijk door den eerw. heer Van Pelt, als hulppriester werd vervangen in 1918.

§ 2. *Samenstelling van den Raad.*

Voorzitter : Eerw. heer E. L. Bosschaerts.
Pastoor : E. H. Ch. Biermans.
Schatbewaarder : E. H. K. Van Gorp.
Secretaris : E. H. L. Vervoort.
Leden : MM. L. Meeus en G. Herdewyn.

Hij onderging twee veranderingen : in 1916 werd de eerw. heer Van Gorp, als schatbewaarder, vervangen door den E. H. Van Pelt ; M. L. Vervoort, in 1918, als secretaris, door den heer L. Meeus, gekozen den 2 April 1918.

§ 3. *Samenstelling van het Bureel.*

Voorzitter : E. H. Bosschaerts.
Schatbewaarder : M. K. Van Gorp.
Secretaris : E. H. L. Vervoort.

In 't Bureel namen, in 1916, E. H. H. Van Pelt de plaats in van E. H. K. Van Gorp, en M. L. Meeus, in 1918, die van E. H. L. Vervoort, als secretaris.

§ 4. *Rekenwezen.*

B. Begrooting voor 1915.

Ontvangsten	fr.	7643,21
Uitgaven	»	7147,86
Overschot	fr.	495,35

A. Rekening van 1914.

Ontvangsten	fr.	7191,89
Uitgaven	»	6796,44
Overschot	fr.	395,45

B. Begrooting voor 1916.

Ontvangsten	fr.	7293,67
Uitgaven	»	6867,81
Overschot	fr.	425,86

A. Rekening van 1915.

Ontvangsten	fr.	7283,63
Uitgaven	»	7869,93
Overschot	fr.	413,70

B. Begrooting voor 1917.

Ontvangsten	fr.	7327,97
Uitgaven	»	6903,93
Overschot	fr.	424,04

A. Rekening van 1916.

Ontvangsten	fr.	7185,69
Uitgaven	»	6691,20
Overschot	fr.	494,49

B. Begrooting voor 1918.

Ontvangsten	fr.	7312,64
Uitgaven	»	7254,17
Overschot	fr.	58,47

A. Rekening van 1917.

Ontvangsten	fr.	7353,67
Uitgaven	»	6726,50
Overschot	fr.	627,17

B. Begrooting voor 1919.

Ontvangsten	fr.	7108,08
Uitgaven	»	7097,52
Overschot	fr.	10,56

A. Rekening van 1918.

Ontvangsten	fr.	7418,07
Uitgaven	»	7136,04
Overschot	fr.	282,03

B. Begrooting voor 1920.

Ontvangsten	fr.	7092,59
Uitgaven	»	7092,00
Overschot	fr.	0,59

DERDE AFDEELING.

Kerk van Sint-Jozef, Lisp.

§ 1. *Geestelijkheid.*

Geene verandering.

§ 2. *Kerk.*

De kerk van Lisp onderging, tijdens de oorlogsgebeurtenissen, geene meldenswaardige beschadigingen. De pastorij werd iets of wat gehavend : de herstellingskosten zijn geschat op 446 fr.

§ 3. *Bestuur.*

De Fabriekraad en het Bureel der Kerkmeesters zijn samengesteld als volgt :

A) *Raad.*

Voorzitter : M. J. B. Bogaerts.
Pastoor : Z. E. H. Peeters.
Schatbewaarder : M. Corn. Soons.
Secretaris : M. Lod. Mertens.
Leden : MM. Fr. Goossens en Jos. Vercammen.

B) *Bureel der Kerkmeesters.*

Voorzitter : M. J. B. Bogaerts.
Pastoor : Z. E. H. Jos. Peeters.
Schatbewaarder : M. Corn. Soons.
Secretaris : M. L. Mertens.

§ 4. *Rekendienst.*

A. Rekening over dienstjaar 1914.

Ontvangsten	fr.	3493,38
Uitgaven	»	3460,85
Overschot	fr.	32,53

B. Begrooting voor dienstjaar 1916.

Ontvangsten	fr.	3871,00
Uitgaven	»	3669,12
Overschot	fr.	201,88

A. Rekening over dienstjaar 1915.

Ontvangsten	fr.	3059 14
Uitgaven	»	3541,45
Te kort	fr.	482,31

B. Begrooting voor dienstjaar 1917.

Ontvangsten	fr.	3996,00
Uitgaven	»	4067,24
Te kort	fr.	71,24

A. Rekening over dienstjaar 1916.

Ontvangsten	fr.	3924.67
Uitgaven	»	3979,92
Te kort	fr.	55,25

B. Begrooting voor dienstjaar 1918.

Ontvangsten	fr.	4500,00
Uitgaven	»	4028,93
Overschot	fr.	471,07

A. Rekening over dienstjaar 1917.

Ontvangsten	fr.	3322,22
Uitgaven	»	3192,57
Overschot	fr.	129,65

B. Begrooting voor dienstjaar 1919.

Ontvangsten	fr.	3980,31
Uitgaven	»	3710,04
Overschot	fr.	270,27

A. Rekening over dienstjaar 1918.

Ontvangsten	fr.	3745,03
Uitgaven	»	3489,59
Overschot	fr.	255,44

B. Begrooting voor dienstjaar 1920.

Ontvangsten	fr.	4760,57
Uitgaven	»	4693,11
Overschot	fr.	67,46

VIERDE AFDEELING.

Kerk van het H. Hart.

§ 1. *Geestelijkheid.*

Den 10ª Meert 1915 overleed de Z. E. H. Oorts, pastoor der parochie van 't H. Hart. Hij werd vervangen door den Zeer E. H. Van der Veken.

De E. H. Eikelmann in 1917 benoemd zijnde tot aalmoezenier, te Moll, werd de E. H. Van Bremt in zijne plaats tot onderpastoor aangesteld. De E. Mertens, den 15ª Mei 1917 overleden, werd vervangen door den E. H. Van den Bogaert.

§ 2. *De Kerk.*

Bij 't opblazen van de brug der Antwerpsche poort, door de Belgische Genie, einde September 1914, werden al de ruiten in den voorgevel, zijde der brug, verbrijzeld. Ook aan de hemeubeling werd eenige schade toegebracht, evenals aan het dak, waarop weggeslingerde materialen terecht kwamen.

De kerk werd de eerste jaren dikwijls door de bezettende Overheden gebruikt om er godsdienstige oefeningen in te houden voor de katholieke soldaten der bezetting.

§ 3. *Bestuur.*

Begin October 1914 waren Fabriekraad en Bureel samengesteld als volgt :

A) *Raad.*

Voorzitter : M. H. Lambert.
Schatbewaarder : M. J. Janssens.
Secretaris : M. Fr. De Hert.
Leden : MM. J. B. Van de Sande en G. Hens.

B) *Bureel der Kerkmeesters.*

Voorzitter : M. H. Lambert.
Schatbewaarder : M. Jos. Janssens.
Secretaris : M. Fr. De Hert.

In 1918 verloor de Fabriekraad een ijverig lid, door het afsterven van den heer J. B. Van de Sande, op 4 April over

leden. Geene andere verandering had tijdens den oorlog plaats in de samenstelling van den Fabriekraad.

M. Van de Sande werd nog niet vervangen.

§ 4. *Rekendienst.*

A. Rekening over 1914.

Ontvangsten	fr.	3552,16
Uitgaven	»	3551,01
Overschot	fr.	1,15

B. Begrooting voor 1916.

Ontvangsten	fr.	3620,49
Uitgaven	»	3620,49
Overschot	fr.	0,00

A. Rekening over het jaar 1915.

Ontvangsten	fr.	3433,27
Uitgaven	»	3406,13
Overschot	fr.	27,14

B. Begrooting voor het jaar 1917.

Ontvangsten	fr.	3624,76
Uitgaven	»	3624,76
Overschot	fr.	0,00

A. Rekening over het jaar 1916.

Ontvangsten	fr.	3553,88
Uitgaven	»	3487,51
Overschot	fr.	66,37

B. Begrooting voor het jaar 1918.

Ontvangsten	fr.	3607,76
Uitgaven	»	3607,76
Overschot	fr.	0,00

A. Rekening over het jaar 1917.

Ontvangsten	fr.	3542,06
Uitgaven	»	3537,93
Overschot	fr.	4,13

B. Begrooting voor het jaar 1919.

Ontvangsten	fr.	3607,76
Uitgaven	»	3607,76
Overschot	fr.	0,00

A. Rekening over het jaar 1918.

Ontvangsten	fr.	3587,68
Uitgaven	»	3560,33
Overschot	fr.	27,35

B Begrooting voor het jaar 1920.

Ontvangsten	fr.	3613,83
Uitgaven	»	3612,28
Overschot	fr.	1,55

VIJFDE AFDEELING.

Kerk van de H. Familie.

§ 1. *Geestelijkheid.*

Dezer samenstelling onderging tijdens de oorlogsjaren geene verandering, en bestond dus uit : Z. E. H. Michiels, pastoor en E. H. Thiels, onderpastoor.

§ 2. *Kerk.*

Deze werd tijdens de oorlogsgebeurtenissen, in 1914, erg beschadigd : twee groote gaten werden door het kanonvuur in den gevel geslagen. Ook glasramen en dak werden erg beschadigd.

De Duitschen richtten op den toren een observatiepost in ; zij maakten er eene zitplaats, die eene echte kamer geleek, en kapten twee observatiegaten in de torenmuren.

§ 3. *Bestuur.*

Kerkfabriek en Kerkbureel bleven eveneens ongewijzigd.
Maakten deel uit van den Kerkenraad :
Voorzitter : M. C. Quaeyhaegens.
Schatbewaarder : M. A. Dom.
Secretaris : Z. E. H. Michiels.
Leden : MM. Fr. Hens, Fr. Van Bostraeten en J. B. Verbist.
In het Bureel zetelden :
Voorzitter : M. C. Quaeyhaegens.
Schatbewaarder : M. A. Dom.
Secretaris : Z. E. H. Michiels.
Lid : M. J. B. Verbist.

§ 4. *Rekenwezen.*

A. Rekening over dienstjaar 1914.

Ontvangsten	fr.	4257,11
Uitgaven	»	7348,96
Te kort	fr.	3091,85

B. Begrooting voor dienstjaar 1916.

Ontvangsten	fr.	3910,00
Uitgaven	»	3864,75
Overschot	fr.	45,25

A. Rekening over dienstjaar 1915.

Ontvangsten	fr.	3314,50
Uitgaven	»	6397,94
Te kort	fr.	3083,44

B. Begrooting voor dienstjaar 1917.

Ontvangsten	fr.	4180,00
Uitgaven	»	4169,75
Overschot	fr.	10,25

A. Rekening over dienstjaar 1916.

Ontvangsten	fr.	3199,00
Uitgaven	»	6190,31
Te kort	fr.	2991,31

B. Begrooting voor dienstjaar 1918.

Ontvangsten	fr.	4000,00
Uitgaven	»	3969,75
Overschot	fr.	30,25

A. Rekening over dienstjaar 1917.

Ontvangsten	fr.	3261,70
Uitgaven	»	6430,51
Te kort	fr.	3168,81

B. Begrooting voor dienstjaar 1919.

Ontvangsten	fr.	4060,00
Uitgaven	»	4029,75
Overschot	fr.	30,25

A. Rekening over dienstjaar 1918.

Ontvangsten	fr.	3502,45
Uitgaven	»	6582,93
Te kort	fr.	3080,48

B. Begrooting voor dienstjaar 1920.

Ontvangsten	fr.	4710,00
Uitgaven	»	4710,00
Overschot	fr.	0,00

§ 5. *Giften en Legaten.*

Geene.

TITEL VI

OPENBAAR ONDERWIJS.

I. Lager Onderwijs.

§ 1. *Lokalen.*

Tijdens de krijgsgebeurtenissen te Lier, in 1914, werd de stadsjongensschool (Lisp) totaal vernield. De schade aan het gebouw voor die school bedraagt, waarde 1914, 11960 franks. Al de andere lagere scholen hadden veel te lijden én van de beschieting én van de inkwartiering van de troepen. Voor de stads lagere scholen bedraagt de gezamentlijke schade aan gebouwen, waarde 1914, 16988 fr.

Het stadsbestuur nam aanstonds de noodige maatregelen om de klassen te heropenen. De klassen herbegonnen in de eerste dagen der maand December 1914. De stadsjongensschool te Lisp werd heropend in de lokalen van het Patronaat aldaar ; na het groot verlof van 1915 was eene klas der vernielde school heropgebouwd : de twee andere klassen werden in 1916 heropgericht.

De Patronaten der Aangenomen Scholen volgden het voorbeeld van het stadsbestuur. De schade aan de lokalen werd zooveel mogelijk hersteld en de klassen werden eveneens in December 1914 heropend.

§ 2. *Personeel.*

A. Gemeentescholen.

1. *Stadsmeisjesschool Center.* Juifrouw Marchal, in Holland verblijvende wegens ziekte, werd tijdelijk vervangen :

a) door Mevr. Verschoren-Dierckx, van 10 tot 25 Mei 1915 ;
b) door Mejuffer De Cart, van 31 Mei tot 5 November 1917 ;
c) door Mejuffer Van Bladel, van af 9 November 1917.

Mevrouw Merckx-Van Looy, ziek, werd vervangen door Mej. Brabants, van 2 Juni 1915 tot 2 Juli 1915 ; door Juffrouw Bertha Dierckx, van 29 Mei tot 6 Juli 1916.

In zitting van 18 November 1916, werd Mevrouw De Deken-Lens bevorderd tot bestuurster zonder klas. Mejuffer Van Aelst werd te harer vervanging benoemd. Die wijzigingen werden ingevoerd van af 1 Januari 1917.

In zitting van 5 November 1917, werd Mejuffer De Cart benoemd als onderwijzeres (inrichting eener 6e klas).

2. *Stadsmeisjesschool Pullaer.* — Van 25 Juni tot 1 Juli 1916 verving Juffrouw Van Haezendonck, Mad. Verschoren-Dierckx, in ziekverlof ; van 25 Juli tot 30 Juli 1916, was er voor Mad. Verschoren geene plaatsvervangster en van 30 Juli tot 4 Oogst 1916 werd zij weder vervangen door Juffrouw Van Haezendonck.

3. *Stadsmeisjesschool Hagenbroeck.* — Mevrouw Queeckers-Vigny, die het onderwijs verliet op einde December 1915, werd vervangen door Mej. De Hondt, J.

Mejuffer De Hondt J., in ziekteverlof, werd vervangen door Mej. Van Rymenant, Em., van 22 Juni 1917 tot 7 Juli 1917.

4. *Stadsjongensschool Lisp.* — Einde 1917 werd de aangenomen jongensschool Lisp afgeschaft en de gemeenteschool volledigd tot drij graden. Als nieuwe leeraars werden benoemd de heeren Ser. Van Hoecke en Giom. Van Oudendyck.

§ 3. *Bevolking.*

Als rechthebbenden op kosteloos onderwijs in de lagere scholen der stad werden, door den Raad, de volgende leerlingen aangenomen :

Schooljaar 1914 1915.

A. Gemeentescholen.

Oefenschool voor jongens	160	leerlingen.
Stadsmeisjesschool (Center) . . .	259	»
Jongensschool (Hagenbroeck) . .	91	»
Meisjesschool Id. . .	75	»
Jongensschool (Lisp)	29	»
Id. (Lachenen) . . .	83	»
Meisjesschool Id. . . .	96	»
Samen	793	leerlingen.

B. Aangenomen Scholen.

Jongensschool	(Centrum)	296	leerlingen.
Id.	(Boomlaar)	111	»
Id.	(Meyl)	222	»
Meisjesschool	(Centrum)	308	»
Id.	(Spoorweglei)	117	»
Id.	(Meyl)	254	»
	Samen	1308	leerlingen.
Totaal der rechthebbenden		2101	leerlingen.

Om kosteloos onderwijs bij gunst te genieten, werden aanvaard :

A. Voor de Gemeentescholen :

Jongensscholen :			
1. Lisp		1	leerling.
2. Hagenbroeck		4	leerlingen.
3. Lachenen		1	leerling.
4. Oefenschool		4	leerlingen.
Meisjesscholen :			
5. Hagenbroeck		6	leerlingen.
6. Lachenen		1	leerling.
7. Centrum		11	leerlingen.
	Samen	28	leerlingen.

B. Voor de Aangenomen Scholen :

Jongensscholen :			
1. Boomlaar		1	leerling.
2. Meyl		8	leerlingen.
3. Lisp		1	leerling.
4. Centrum		11	leerlingen.
Meisjesscholen :			
5. Spoorweglei		0	leerlingen.
6. Meyl		11	»
7. Centrum		14	»
	Samen	46	leerlingen.
Totaal der kostelooze leerlingen bij gunst		74	leerlingen.

Totaal der ingeschreven leerlingen :

Voor de gemeentescholen	821	leerlingen.
Voor de aangenomen scholen	1354	leerlingen.
	2175	leerlingen.

Schooljaar 1915-1916.

A. Gemeentescholen.

Jongensscholen :			
1. Lisp		43	leerlingen.
2. Hagenbroeck		106	»
3. Lachenen		106	»
4. Oefenschool		242	»
Meisjesscholen :			
5. Hagenbroeck		80	leerlingen.
6. Lachenen		93	»
7. Centrum		289	»
	Samen	959	rechthebb[n]

B. Aangenomen Scholen.

Jongensscholen :			
1. Boomlaar		120	leerlingen.
2. Meyl		275	»
3. Lisp		95	»
4. Centrum		371	»
Meisjesscholen :			
5. Spoorweglei		149	leerlingen.
6. Meyl		276	»
7. Centrum		348	»
	Samen	1634	rechthebb[n]
		2593	rechthebb[n]

Om kosteloos onderwijs bij gunst te genieten, werden aanvaard :

A. Voor de Gemeentescholen :

Jongensscholen :			
1. Lisp		2	leerlingen.
2. Hagenbroeck		4	»
3. Lachenen		1	leerling.
4. Oefenschool		3	leerlingen.

Meisjesscholen :		
5. Hagenbroeck	0	leerlingen.
6. Lachenen	1	leerling.
7. Centrum	7	leerlingen.
Samen	18	leerlingen.

B. Voor de Aangenomen Scholen.

Jongensscholen :		
1. Boomlaar	5	leerlingen.
2. Meyl	0	»
3. Lisp	0	»
4. Centrum	3	»
Meisjesscholen :		
5. Spoorweglei	0	leerlingen.
6. Meyl	2	»
7. Centrum	12	»
Samen	22	leerlingen.
Totaal	40	leerlingen.

Totaal der ingeschreven leerlingen :		
Voor de gemeentescholen	977	leerlingen.
Voor de aangenomen scholen	1656	»
Samen	2633	leerlingen.

Schooljaar 1916-1917.

Als rechthebbenden op kosteloos onderwijs in de lagere scholen der stad werden door den Raad aangenomen.

A. Gemeentescholen :

Jongensscholen :		
1. Lisp	36	leerlingen.
2. Hagenbroeck	109	»
3. Lachenen	55	»
4. Oefenschool	236	»
Meisjesscholen :		
5. Hagenbroeck	72	»
6. Lachenen	111	»
7. Centrum	282	»
Samen	901	leerlingen.

B. Aangenomen Scholen.

Jongensscholen :		
1. Boomlaar	118	leerlingen.
2. Meyl	293	»
3. Lisp	96	»
4. Centrum	391	»
Meisjesscholen :		
5. Spoorweglei	119	leerlingen.
6. Meyl	311	»
7. Centrum	369	»
Samen	1697	leerlingen.
Totaal rechthebbenden	2598	leerlingen.

Om kosteloos onderwijs te genieten bij gunst werden aanvaard :

A. Gemeentescholen.

1. Oefenschool	3	leerlingen.
2. Meisjesschool (Centrum)	5	»
Samen	8	leerlingen.

B. Aangenomen Scholen.

1. Jongensschool (Meyl)	5	leerlingen.
2. Id. (Centrum)	2	»
3. Meisjesschool (Meyl)	1	leerling.
4. Id. (Centrum)	4	leerlingen.
Samen	12	leerlingen.

't Zij in 't geheel 20 leerlingen bij gunst.

Totaal der ingeschreven leerlingen :		
Voor de gemeentescholen	909	leerlingen.
Voor de aangenomen scholen	1709	»
Totaal	2618	leerlingen.

Schooljaar 1917-1918.

Als rechthebbenden op kosteloos onderwijs in de lagere scholen der stad werden door den Raad aangenomen :

A. Gemeentescholen.

Jongensscholen :		
Oefenschool	205	leerlingen.
Lachenen	88	»
Hagenbroeck	105	»
Lisp	142	»
Meisjesscholen :		
Centrum	252	leerlingen.
Lachenen	97	»
Hagenbroeck	74	»
Samen	963	leerlingen.

B. Aangenomen Scholen.

Jongensscholen :		
Center	368	leerlingen.
Boomlaar	113	»
Meyl	313	»
Meisjesscholen :		
Centrum	378	leerlingen.
Spoorweglei	137	»
Meyl	343	»
Samen	1652	leerlingen.

Totaal 963 + 1652 = 2615 kostelooze leerlingen.

Voor het schooljaar 1918-1919 werden geene lijsten opgemaakt.

II. Bewaarscholen en Scholen voor Volwassenen.

Geene noemenswaardige veranderingen tijdens de oorlogsjaren.

Uit oorzaak der uitzonderlijke tijdsomstandigheden werden die scholen heel onregelmatig open gehouden.

§ 4. *Huishoudklas.*

Schooljaar 1914-15.

De huishoudklas bleef gesloten.

Schooljaar 1915-16.

In October 1915 werd herbegonnen met één leergang.

Bestuurster : A. Van Gehuchten ; Meesteres : A. Duym.

Er waren 35 ll., die regelmatig de school bijwoonden : Allen groote meisjes van 16 tot 20 jaar, die ten gevolge van den oorlog zonder werk waren. Het programma werd aan hunne noodwendigheden aangepast ; zoo werden b.v. lessen van kinderverzorging, kinderopvoeding, snij- en naaikunst breedvoeriger behandeld.

Schooljaar 1916-17.

Bij den aanvang van dit schooljaar werd Mej. A. Duym vervangen door Mej. M. Stoops. Ingeschreven leerl. : 33.

Er kwamen tal jongere meisjes bij ; doch een deel der oudsten bleven weg.

De leergang werd zeer regelmatig bijgewoond.

Schooljaar 1917-18.

Mej. A. Geeens verving tijdelijk Mej. Stoops. Ingeschreven leerl. : 33.

De regelmatigheid der leerlingen heeft dit schooljaar een weinig te wenschen gelaten.

De gezondheid der leerkrachten verzwakte, zoodat men zich genoodzaakt zag den leergang tijdelijk op te schorsen, bij gebrek aan onderwijzend personeel.

Schooljaar 1918-19.

Tijdens dit schooljaar werd er geen huishoudelijk onderwijs gegeven om de hierboven aangehaalde reden.

III. Staatsnormaalschool te Lier.

Schooljaar 1914-1915.

Bevolking. — De Normaalschool telde in het schooljaar 1915, 96 leerlingen-onderwijzers, verdeeeld als volgt :

1e	studiejaar	35 ;
2e	»	35 ;
3e	»	17 ;
4e	»	9.

Al de ingeschreven leerlingen konden niet terugkomen ; eenige verbleven in een vreemd land ; daarentegen kregen leerlingen-onderwijzers uit andere Normaalscholen de toelating om hier hun studiën voort te zetten.

De 9 leerlingen-onderwijzers van het 4e studiejaar bekwamen op het einde van het schooljaar het onderwijzersdiploma.

35 jongelingen legden met goed gevolg de proeven op de toelatingsexamens af om als leerling-onderwijzer van 't 1e studiejaar aangenomen te worden.

Personeel. — De oorlogsramp had de leerkrachten verstrooid. Verscheidene leden van het besturend en onderwijzend personeel hadden in vreemde landen een schuilplaats gezocht en waren niet teruggekeerd in België ; andere jongere leerkrachten waren aan het front, waar zij als brancardier dienst deden. Die toestand bracht een geheel verandering in de diensten van de leden van het personeel, die in de stad waren teruggekeerd ; ook werden er nieuwe leden aangesteld om de afwezige te vervangen.

M. Van Bellegem, A., leeraar in geschiedenis, aardrijkskunde en grondwettelijk recht, werd daarbij belast met het bestuur van de Normaal- en de Oefenschool ;

M. De Weert, Frans, leeraar in teekenen en handenarbeid, werd nog belast met het onderwijs in de opvoedkunde en de methodenleer ;

M. Delsupehe, L., leeraar in moedertaal, werd nog belast met het onderwijs in turnen ;

M. Van Wassenhoven, P., muziekleeraar, werd aangesteld als studiemeester ;

M. Govers, L., studiemeester, werd nog belast met den leergang in Engelsche taal ;

M. Peeters, J., onderwijzer aan de Oefenschool, werd daarbij aangesteld als studiemeester ;

M. Verheyden, vroeger studiemeester en turnleeraar, is in den oorlog gesneuveld te Ramskapelle (W.-Vl.) in de Maand Juni 1915.

Lokalen. — In de maand October 1914, werd de Normaalschool gansch vernietigd met al wat zij inhield, alleen zes klassen der Oefenschool waren blijven rechtstaan en na eenige herstellingen konden er reeds den 4e Januari 1915, vier klassen heropend worden, die te zamen 217 kinderen telden.

Het stadsbestuur heeft in die droevige tijden een onwaardeerbaren dienst bewezen aan het normaalonderwijs, met de ruime lokalen der Sionskazerne af te staan om er de normale leergangen en de diensten van het internaat te laten inrichten. Dan ook heeft

het stadsbestuur voor rekening van den Staat de noodige voorschotten gedaan, om in de gebouwen der Sionskazerne de noodige werken te laten uitvoeren, ten einde die lokalen tot hun nieuw doel geschikt te maken. Schoolmeubelen, beddegoed, keuken- en tafelgerief en andere benoodigdheden om het inwonen der leerlingen-onderwijzers mogelijk te maken, werden door de stad Antwerpen of liefdadige instellingen te leen gegeven, terwijl het Kantonnaal Schoolmuseum te Contich al zijn didactisch materieel in bruikleen aan de Normaalschool afstond. De werken vorderden flink en reeds den 9e Maart 1915 konden de normale leergangen heropend worden.

Schooljaar 1915-1916.

Bevolking. — In het schooljaar 1915-1916 hebben 108 leerlingen-onderwijzers de leergangen gevolgd.

1e	Studiejaar	32 ;
2e	»	28 ;
3e	»	32 ;
4e	»	16 ;
	Totaal	108.

Van de 16 leerlingen-onderwijzers van het 4e studiejaar, die zich op het eindexamen aangeboden hebben, slaagden er 14, die het onderwijzersdiploma ontvingen.

Op de toelatingsexamens hadden 43 jongelingen het vereischte getal punten behaald om in het 1e studiejaar aangenomen te worden. De 30 eersten, volgens orde van verdienste, mochten te Lier hun studiën doen, terwijl de 13 laatsten de leergangen volgen mochten in de nieuw opgerichte Normaalschool te Brussel.

De Oefenschool telde in dit jaar 1915-'16 288 leerlingen.

Personeel. — In den loop van het schooljaar 1915-1916 deden de volgende wijzigingen zich voor onder de leden van het personeel :

M. Op de Beeck, Jozef, gediplomeerd onderwijzer te Berlaer, werd den 20e October 1915 aangesteld als 5e onderwijzer aan de Oefenschool ;

M. Van Beylen, Alfons, gediplomeerd leeraar te Antwerpen, werd den 13e December 1915 aangesteld tot leeraar aan de Normaalschool, belast met het onderwijs in de Fransche en de

Duitsche taal, in de plaats van M. Maréchal, die naar het Walenland overgeplaatst werd ;

M. Moerman, Aloïs, werd den 13n Januari 1916 aangesteld als portier in de plaats van M. Possemiers, L., die nog in Frankrijk verbleef ;

M. Van Elslande, Jozef, die ten gevolge van den oorlog de gemeente Vlamertinge (W.-Vl.) had moeten verlaten, waar hij hoofdonderwijzer was, werd den 10n Februari 1916 aangesteld als 6e onderwijzer aan de Oefenschool ;

M. De Weert, Frans, leeraar in opvoedkunde, teekenen en handenarbeid, overleed onverwachts den 23n Maart 1916 ;

M. De Vos, Desideer, vóór den oorlog onderwijzer aan de Oefenschool en leeraar in Engelsche taal, is den 6n April 1916 in Engeland overleden ;

Van Belleghem, A., bestuurder, werd den 29n April 1916 ontslagen van het onderwijs in aardrijkskunde, geschiedenis en grondwettelijk recht en werd belast met den leergang in opvoedkunde en methodenleer en de leiding van het praktisch onderwijs aan de Oefenschool ;

M. Ceurremans, Karel, gediplomeerd leeraar te Brussel, werd den 29n April 1916 benoemd tot leeraar in aardrijkskunde, geschiedenis en grondwettelijk recht ;

M. De Weert, Ernest, onderwijzer te Antwerpen, werd den 29n April aangesteld als leeraar in teekenen en handenarbeid.

Lokalen. — Er zijn geene veranderingen te melden wat betreft de lokalen der Sionskazerne, die als Normaalschool dienst deden.

Schooljaar 1916-1917.

Bevolking. In het schooljaar 1916-1917 hebben 123 jongelingen de leergangen gevolgd aan de Normaalschool. Per studiejaar waren zij verdeeld als volgt :

1e	Studiejaar	32 ;
2e	»	30 ;
3e	»	28 ;
4e	»	33 ;
	Totaal	123.

De 33 leerlingen van het 4e studiejaar slaagden in de proeven van het eindexamen. Het diploma, dat hun afgeleverd werd, werd

echter na den wapenstilstand door een ander vervangen, nadat de aangestelde bekrachtigingscommissie de eindexamens van 1917 geldig verklaard had.

45 Jongelingen boden zich aan op de toelatingsexamens ; 33 onder hen behaalden het vereischte getal punten om als leerling-onderwijzer van het 1e jaar aangenomen te worden.

De Oefenschool verschafte in het schooljaar 1916-1917 het lager onderwijs aan 237 kinderen.

Personeel. — M. Docx, August, gediplomeerd onderwijzer te Vosselaer, werd den 7n September 1916 tot studiemeester benoemd in de plaats van M. Van Wassenhoven, die op zijn verzoek uit dien dienst ontslagen werd ;

M. Bogaerts, Alfred, onderwijzer te St Pieters Jette, werd den 25n September 1916 benoemd tot onderwijzer aan de Oefenschool ;

M. Meylemans, Lodewijk, leeraar aan de Staatsmiddelbare jongensschool te Lier, werd den 3n November 1916 benoemd tot leeraar in aardrijkskunde, geschiedenis en grondwettelijk recht in de plaats van M. Ceurremans, K., die overgeplaatst werd aan de nieuwe normaalschool te Brussel ;

M. Meylemans, L., werd den 16n Juni 1917 belast met het onderwijs in turnen, in de plaats van M. Delsuppehe, die op zijn verzoek uit dien dienst ontslagen werd ;

M. Govers, L., werd in September 1917, ten gevolge van zijn benoeming tot leeraar te Anderlecht, op zijn verzoek ontslagen uit zijn dienst van studiemeester en leeraar in de Engelsche taal.

Lokalen. — De lokalen der Sionskazerne bleven onveranderd dienen tot Normaalschool.

Schooljaar 1917-1918.

Bevolking. — In het schooljaar 1917-1918 waren er 124 leerlingen-onderwijzers, verdeeld als volgt :

1e	studiejaar	38 ;
2e	»	30 ;
3e	»	26 ;
4e	»	28 ;
	Totaal	124

Al de leerlingen-onderwijzers van 't 4e studiejaar behaalden het onderwijzersdiploma op het eindexamen ; doch na den wapenstilstand werden door het Belgisch bestuur de afgenomen proeven ongeldig verklaard en die jongelingen hebben in Maart 1920 een nieuw eindexamen moeten onderstaan.

In het jaar 1917 1918 ontvingen 234 kinderen het lager onderwijs op de Oefenschool.

Personeel. — M. Ardoullie, hoofdonderwijzer aan de Oefenschool, werd den 25n September verzocht zijn ontslag in te dienen om op pensioen gesteld te worden ;

M. Hinderyckx, J., werd den 23e October 1917 benoemd tot hoofdonderwijzer aan de Oefenschool ;

M. De Weert, Antoon werd den 24n October 1917 benoemd tot onderwijzer aan de Oefenschool ;

M. Van Elslande, J., onderwijzer aan de Oefenschool, werd den 29n November 1917 tot studiemeester aangesteld in de plaats van M. Govers ;

M. Van Camp, J., leeraar aan de Normaalschool, werd den 25n April 1918 tot opziener voor de Normaalscholen benoemd ;

M. Van Belleghem, A., bestuurder, werd den 11e Mei 1918 door den Gouverneur-generaal afgezet en in beschikbaarheid gesteld.

M. Thiry, Antoon, leeraar te Gent, werd daarna als bestuurder aangesteld.

Lokalen. — De Normaalschool bleef gevestigd in de Sionskazerne ; dus geen verandering.

Schooljaar 1918-1919.

Bevolking. — In het schooljaar 1918-1919 volgden 144 jongelingen de leergangen aan de Normaalschool. Zij waren verdeeld als volgt :

1e studiejaar		37 ;
2e	»	37 ;
3e	»	41 ;
4e	»	29 ;
Totaal		144

Daaronder zijn begrepen 35 leerlingen-onderwijzers, die na de afschaffing der nieuwe Normaalschool te Brussel, te Lier werden overgeplaatst.

Van de 29 leerlingen-onderwijzers van 't 4e studiejaar waren er 28 die op de proeven van het eindexamen het vereischte getal punten behaalden en het onderwijzersdiploma ontvingen.

Personeel. — Het Vlaamsch bestuur van Kunsten en Wetenschappen dat door de Duitsche overheid sedert 1 Januari 1917 was ingesteld, was kort van duur. Na den terugkeer van het Belgisch bestuur in ons land hadden groote veranderingen plaats in de samenstelling van het personeel van de Normaal- en Oefenscholen. De besluiten betreffende de leden, die sedert 1 Januari 1917 werden benoemd, op pensioen of in beschikbaarheid gesteld, werden nietig verklaard ; de leden, die voor 1 Januari 1917 in dienst waren, hernamen de plaats, die zij vroeger hadden aan de Normaal- of de Oefenschool ; ook werden zekere leden uit hun ambt ontzet, wat de benoeming van nieuwe leden in het personeel tot gevolg had.

M. Van Belleghem, A., werd den 29n November 1919 opnieuw aangesteld als bestuurder van de Normaal- en de Oefenscholen ;

MM. Ardoullie, L. en Hinderyckx, J., keerden in Januari 1919 terug als onderwijzers aan de Oefenschool, doch namen beiden op 27 Mei 1919 hun ontslag om op pensioen gesteld te worden ;

M. Gemin, C., kwam in Januari 1919 in België terug en hernam zijn dienst als onderwijzer aan de Oefenschool ; na het ontslag van M. Ardoullie, hoofdonderwijzer aan de Oefenschool, werd M. Gemin in die hoedanigheid aangesteld ;

M. Maréchal, A., werd den 5e Maart 1919 terug geplaatst als leeraar in de Fransche en de Duitsche taal aan de Normaalschool ; hij verving M. Van Beylen, die als leeraar aan de Normaalschool te Gent overgeplaatst werd ;

M. Pluym, van het leger teruggekeerd, hernam den 10n Maart 1919 zijn dienst als studiemeester aan de Normaalschool ;

M. De Koninck, G., van het leger teruggekeerd, hernam den 20n Maart 1919 zijn plaats als onderwijzer aan de Oefenschool ;

M. Wallaert werd den 23n April 1919 benoemd tot leeraar in aardrijkskunde, geschiedenis en grondwettelijk recht ;

M. Ceurremans, K., kwam in April 1919 terug in de Normaalschool en werd belast met het onderwijs in de moedertaal en het Engelsch. Hij verving M. Delsuperie, L., aan wien, wegens ziekte, een onbepaald verlof toegestaan werd ;

M. Van Oost, C., werd den 28ⁿ April 1919 benoemd tot onderwijzer aan de Oefenschool ;

M. Taets, A., werd den 17ⁿ Juni 1919 benoemd tot leeraar aan de Normaalschool, waar hij belast werd met het onderwijs in teekenen en handenarbeid ;

M. Hermans werd den 17ⁿ Juni 1919 benoemd tot studiemeester aan de Normaalschool ;

M. Peeters, J., onderwijzer aan de Oefenschool, werd den 27 Mei 1919, op zijn verzoek, ontslagen uit zijn dienst van studiemeester ; hij werd op 1 Augustus 1919 benoemd tot leeraar in turnen aan de Normaalschool ;

M. Van Elslande, J., verliet op 1 September 1919 voor goed de Oefenschool om in zijn vroegere plaats van hoofdonderwijzer te Vlamertinge (W.-Vl.) de school te openen ;

M. Possemiers, L., in België teruggekeerd, hernam den 1ⁿ September 1919 zijn dienst als portier aan de Normaalschool.

Lokalen. — Kort voor den wapenstilstand in November 1918 werden de leergangen aan de Normaalschool geschorst en de leerlingen-onderwijzers verlieten de Sionskazerne om er niet meer weder te keeren. Na den wapenstilstand moesten die gebouwen ten dienste gesteld worden van de Belgische militaire overheid. Eenige weken later konden de leergangen tijdelijk gegeven worden in het Weezenhuis op het Begijnhof. Intusschen werden groote barakken opgericht, die sedert 1 Augustus 1919 dienen tot Normaalschool met internaat.

Middelbaar Onderwijs.

§ 1. *Lokalen.*

De gebouwen dezer school werden door het vuur totaal vernietigd. Buiten eenige lessenaars en een tiental kachels, die onder eene gaanderij geborgen waren, bleef er van dit gesticht, met zijne schoolmeubels en zijne leermiddelen, niets anders over dan eenige geroosterde muren en een vormelooze steenhoop, waartusschen hier en daar hoeveelheden verwrongen metaal en stukken half verkoold hout.

De schade, aan de gebouwen veroorzaakt, werd geraamd op 101.204,65 fr. In den inboedel gingen voor eene weerde van nagenoeg 10.000 fr. schoolbenoodigdheden verloren.

Er viel dus, na den terugkeer van de vlucht, zoo spoedig mogelijk te worden gezorgd voor een lokaal, waarin leeraars en leerlingen der Middelbare school konden worden onder dak gebracht. Over de keuze van dit lokaal was men het spoedig eens ; men zou de Nazarethkazerne nemen. Eene drijdubbele reden deed zich daartoe gelden ; er waren daar meerdere ruime zalen ; het was een stadsgebouw, en met het voor 't onderwijs te benuttigen, had men eene goede reden om er de Duitschers buiten te houden.

Een besluit werd spoedig genomen, de zaak weldra onderzocht en ingestudeerd, en de inrichtingswerken gingen vlug van de hand.

Den 1ⁿ December 1914 waren de klassen veerdig en had de heropening der school plaats. Zij telde toen ongeveer 100 leerlingen, terwijl zij voor den oorlog gemiddeld 280 à 290 leerlingen ingeschreven had.

Vijf leden van het leeraarskorps waren nog niet teruggekeerd. Gezien het gering aantal leerlingen was het niet noodig ze allen te vervangen. Men volstond met twee tusschentijdige leerkrachten aan te stellen.

In de zitting van 't Besturend Bureel der Middelbare Scholen van 1 December 1914 werd M. Fr. Ros aangesteld tot tijdelijke leeraar van teekenkunde in de Middelbare Scholen, ter vervanging van wijlen Raym. Delahaye, die voor het vaderland gesneuveld was te Wandre, bij Luik, den 5 Oogst 1914.

In den loop van het schooljaar groeide langzamerhand het aantal leerlingen aan. Den 31ⁿ December 1914 telde de voorbereidende afdeeling 82 leerlingen ; de middelbare 18, samen 100 leerlingen.

Den 31 Juli 1915 waren die cijfers geklommen tot 115 in de voorbereidende en tot 22 in de middelbare afdeeling. Totaal 137 leerlingen.

Daar vloeide als natuurlijk gevolg uit voort, dat verbeteringen en vergrootingen aan de lokalen moesten worden toegebracht. Deze kwamen dan ook tot stand.

Den 20ⁿ Augustus stemde de Raad de inrichting eener nieuwe klas voor het 5ᵉ en 6ᵉ studiejaar, alsook die eener nieuwe handwerkklas, benevens de meubelen noodig voor die lokalen.

Geen der leeraars, afwezig bij de heropening der school, is in den loop van het schooljaar teruggekeerd. Daarentegen heeft M. Hendrickx, die den 16 April 1915 een ziekverlof bekwam, het land verlaten om zich naar Engeland te begeven.

Den 17n Februari 1915 werd M. Van Beylen, Alf. ten tijdelijken titel aangesteld tot onderwijzer en leeraar van turnkunde.

M. Fr. Van Nueten nam vrijwillig het geven van lessen van turnkunde op zich.

Schooljaar 1915-16.

Het aantal leerlingen beliep den 31 December 1915 : 187, waarvan 150 in de voorbereidende en 37 in de middelbare afdeeling. Den 31 Juli 1916 bedroegen die aantallen onderscheidenlijk : voorbereidende afd. : 165 ; midd. afd. : 35 ; totaal 200.

Personeel. — Geen der afwezige leerkrachten keerden weer in den loop van dit schooljaar. Ten gevolge der ontdubbeling van het 5e en 6e voorbereidende schooljaar werd Mej. Cl. Ponsaerts met het 5e en Mej. Jul. Van Hove met het 6e studiejaar belast, ten tusschentijdigen titel. Den 13n October geroepen zijnde om haar ambt te Charleroi te hernemen verliet Mej. Van Hove haren dienst en werd vervangen door Mad. De Bruyn-Gys. M. Alf. Van Beylen werd tot tusschentijdig regent aangesteld, doch vervulde dit ambt slechts tot 20 December 1915, wanneer hij tot leeraar der Normaalschool van Lier werd benoemd. M. Olivier, Jules, verving hem den 3n Januari 1816 M. Caluwaerts, onderwijzer, werd gelast met een gedeelte der lessen van turnkunde, die vroeger door M. Van Beylen werden gegeven.

De klassen konden niet altijd met de gepaste regelmatigheid gegeven worden, tengevolge der omstandigheden. Aan leermiddelen was er erg gebrek, gezien het niet mogelijk is geweest de vernietigde benoodigdheden te vervangen.

Schooljaar 1916-17.

Bevolking. — Het aantaal leerlingen bedroeg op 31 December 1916 : in de voorbereidende afdeeling : 147 ; in de midd. : 53, 't zij samen : 210. Einde schooljaar, 't zij 31 Juli 1917, telde de school 181 leerlingen, verdeeld in de voorbereidende afd. : 139, en 42 in de midd. afdeeling.

Personeel. — Tijdens het schooljaar geen terugkeer van afwezige leeraars. Mej. Clem. Ponsaerts werd als tijdelijke onderwijzeres vervangen door Mej. Emma Van Dun, die op 18 October in bediening trad.

M. A. Meylemans ging den 20 November 1916 over naar de Normaalschool ; M. Edw. Van Lier, verving hem als tusschentijdig regent. Van dan af gaf Mej. Van Dun den leergang van Duitsche taal in de midd. afdeeling. M. Caluwaerts verving M. Meylemans als leeraar van turnen in dezelfde afdeeling. Van af 1 Mei tot het eindigen van het schooljaar verving Mej. Van Hove, Jul., M. Edm. Van Lier, die in ziekverlof was, als tijdelijke regent.

Onderwijs. — Andermaal is het onderwijs in ongunstige omstandigheden moeten gegeven worden, met onvoldoende leermiddelen en volgens een program dat niet in overeenstemming was met den beschikbaren tijd. Herhaaldelijk moesten de lessen geschorst worden ; vooreerst van 21 Februari tot 3 Meert 1917, en vervolgens gedurende ettelijke dagen van den winter, omdat de lokalen bij gebrek aan voldoende brandstof niet konden verwarmd worden. De leergangen moesten daarenboven op 13 Oogst 1917 beeindigd worden.

Schooljaar 1917-18.

Bevolking. — Het cijfer van de middelbare bevolking der school bedraagt voor dit schooljaar 191. Op 31 December 1917 waren er 189 leerlingen, waarvan 143 in de voorbereidende en 46 in de middelbare afdeeling ! Op 31 Juli 1918 bedroegen de inschrijvingen : in de voorbereidende afd. : 150 ; in de midd. : 43 ; totaal 193.

Personeel. — De afwezigheden, 't vorig jaar vastgesteld, duren nog altijd voort. Op 13 October 1917 treedt M. Em. De Koninck, onderwijzer, in dienst ter vervanging van Mej. Van Dun, die eene andere betrekking heeft bekomen. Mej. Jul. Van Hove verliet de Midd. Jongensschool, den 20n Oct. 1917; zij werd den 21n Januari 1918 vervangen door M. Em. Verfaille, die als waarnemend regent in bediening trad, hoewel niet regelmatig gediplomeerd zijnde.

M. Jozef Van Herp werd bij beslissing van 25 November 1917 in beschikbaarheid gesteld, en de heer Jul. Olivier werd van tusschentijdig tot bepaald regent benoemd. Hij bleef het slechts tot 27 Februari 1918, wanneer hij tot eene andere betrekking overging, om alhier te worden vervangen door M. Aug. Mortelmans, onderwijzer, die op 24 Mei 1918 als waarnemend regent in dienst trad. Den 28ste Juni 1918 werd daarenboven M. J. Ernalsteen, drager van een diploma van volledige humaniora, ook als waarnemend regent aangeduid.

Die aanstellingen maakten meerdere voor de school grondige schikkingen mogelijk, namelijk deze : de 3e en 4e klassen, nog altijd door één onderwijzer, M. Caluwaerts, gegeven, werden gesplitst ; de 4e aan M. Caluwaerts en de 3e aan M. Van Nueten toevertrouwd ; de heer Aug. Mortelmans werd met het 1e en 2e studiejaar belast en M. Ernalsteen trad op als waarnemend regent.

In de midd. afdeeling is het onderwijs ongunstig beinvloed geweest door de gedurige verwisseling en de herhaalde ontoereikendheid der leerkrachten. Een niet onaanzienlijk deel der leerstof is niet kunnen behandeld worden, en meerdere vakken konden niet met de gepaste aanschouwelijkheid worden onderwezen, omdat nog altijd een erg gebrek aan didaktisch materieel zich doet gevoelen.

Schooljaar 1918-19.

Bevolking. — Den 31ste December 1918 telde de voorbereidende afdeeling 152 leerlingen ; de middelbare 50 ; het aantal leerlingen der school bedroeg dus 202.

Op 31 Juli 1919 was dit getal tot 213 gestegen ; 't zij 176 in de voorbereidende en 37 in de middelbare afdeeling.

Personeel. — Den 28ste November 1918 overleed M. H. Caluwaerts, onderwijzer.

Een omzendbrief van 5 December 1918 bracht eene aanzienlijke wijziging te weeg in de samenstelling van 't onderwijzend personeel.

De school herbegon den 30 September met : M. Cornil, best. ; E. H. Van der Auwera, MM. Krick, Verfaille, Emiel en Ernalsteen, Jozef, regenten ; De Koninck, Emiel, Mad. De Bruyn-

Gys, Emma, MM. Caluwaerts, Henri, Van Nueten, Frans, Mortelmans, August, onderwijzers, De Prince en Ros.

Den 23 Oct. worden de lessen geschorst door de bezetters.

Den 28 November sterft M. Caluwaerts, Henri.

Den 3 Januari heropening der klassen ; het onderwijs der beide Midd. Scholen wordt in hetzelfde lokaal gegeven door hetzelfde personeel voor beide scholen. Door toepassing der circ. van 5 December 1918 worden in de beide Midd. Scholen verschillende leden van het personeel geschorst ; het overblijvende personeel wordt tot een geheel vereenigd en geeft les beurtelings en met halve dagen aan de jongens en aan de meisjes.

Dit vereenigd personeel bestaat uit : M. Cornil ; E. H. Van der Auwera ; M. Krick ; Mej. Van den Heuvel ; Mej. Ponsaerts ; Mad. De Bruyn-Gys ; M. Van Nueten, Fr. ; Mej. Gys.

Den 17 Februari kwamen terug in bediening, M. Van Herp, terug uit Engeland ;

Den 1 Maart, M. Van Bevlen, Arthur, uit 't leger ;

Den 3 Maart, Mej. Meulepas, terug uit Engeland ;

Den 10 Maart, M. Hendrickx, A., terug uit Engeland ;

Mej. Gys is in ziekteverlof sedert 5 Maart.

Den 18 Maart komt in dienst M. Gilles, Edw., onderwijzer aan de Midd. School te Nieuwpoort ; hier als interimaris aangeduid.

Van dien datum af werken de beide Middelbare Scholen elk op zijn eigen, *voor wat betreft* de Middelbare Afdeeling en het 6e studiejaar ; de overige jaren der voorbereidende afd. zijn nog gemeen voor wat het personeel betreft en krijgen dan ook maar met halve dagen les.

Den 1 April komt terug in dienst M. Pelgrims, terug uit het leger. Daardoor eindigen de interimaire diensten aan onze school van Mad. De Bruyn, die in dezelfde hoedanigheid overgaat naar de Midd. Meisjesschool.

Den 8 April komt in dienst de Heer Keuckelinck, Lod., regent aan de Midd. School te Nieuwpoort, en bij ons als interimaris aangeduid. Van dien dag af kunnen de beide Midd. Scholen *volledig gescheiden* worden. Daar M. Keuckelinck ook leeraar is van Teekenen, eindigen nu ook de interimaire diensten van den Heer Ros.

Den 30 Juni komt in dienst de heer Schroons, Jozef, die tot voorloopig onderwijzer benoemd werd, reeds den 6 Juni, in vervanging van den Heer Caluwaerts overleden. Daardoor eindigen de diensten van M. Gillis.

Den 18 Juni wordt M. Van Beylen, Arthur, bevorderd tot regent, in vervanging van den Heer Meylemans, die tot leeraar aan de Normaalschool benoemd werd.

Aangezien de opvolger van M. Van Beylen niet in functie komt, blijft hij in zijne klas les geven.

Den 1 Augustus werd de proclamatie gedaan der uitslagen van de leerlingen.

§ 2. *Middelbare Meisjesschool.*

De lokalen dezer school behooren tot die, welke tijdens de beschieting en inneming der stad het minst geleden hebben. Eigenlijk hebben er enkel eenige beschadigingen plaats gehad aan de turnzaal, namelijk aan dak-, zink-, timmer- en glaswerk, en dit voor een gezamenlijk bedrag van ruim 900 fr.

Daarenboven werd er voor ruim 1300 fr. schade berokkend aan den inboedel der school.

De heropening der Middelbare Meisjesschool had plaats, samen met die der Middelbare Jongensschool, den 1 December 1914. 77 Leerlingen waren daarbij aanwezig, 't zij nagenoeg een 100 tal minder dan gewoonlijk. 7 Leeraressen waren nog in den vreemde; de aanwezige leerkrachten werden volledigd door het aanstellen eener interimaire.

Verdere inlichtingen over den gang der school gedurende de oorlogsjaren, konden ons door het Bestuur niet verstrekt worden. Meerdere gegevens desaangaande ontbreken in de archieven der school.

§ 3. *Sint Gommaruscollege.*

Schooljaar 1914-1915.

De leergangen werden gegeven door 10 geestelijke en 3 wereldlijke professors.

Er werden 314 leerlingen ingeschreven, verdeeld als volgt :

73 voor de Humaniora;
54 voor de Professioneele Afdeeling;
88 voor de Voorbereidende Afdeeling;
99 voor de Lagere Afdeeling.

Den 19 November 1914 werden de leergangen in dit gesticht hernomen.

Schooljaar 1915-1916.

Het onderwijzend personeel bestond uit 10 geestelijke en 2 wereldlijke gediplomeerde leeraars.

Aantal ingeschreven leerlingen 355 :

85 voor de Humaniora;
57 voor de Professioneele Afdeeling;
120 voor de Voorbereidende Afdeeling;
93 voor het Lager Onderwijs.

Geene moeilijkheden met de bezettende macht.

De klassen moesten niet onderbroken worden.

Schooljaar 1916-1917.

Het onderwijzend personeel bestond uit 10 geestelijke en 2 wereldlijke gediplomeerde leeraars.

Het aantal leerlingen bedroeg 359.

96 voor de Humaniora;
60 voor de Professioneele Afdeeling;
110 voor de Voorbereidende Afdeeling;
93 voor het Lager Onderwijs.

In den winter was er kolenschaarschte. Verbod te stoken in de klassen, met gevolg dat de klassen, gedurende de grootste koude, eenige weken gesloten werden (Februari 1917).

Schooljaar 1917-1918.

Het onderwijzend personeel bestond uit 10 geestelijke en 3 wereldlijke gediplomeerde leeraars.

Aantal leerlingen 391 :

106 voor de Humaniora;
71 voor de Professioneele Afdeeling;
109 voor de Voorbereidende Afdeeling;
105 voor het Lager Onderwijs.

Een professor had persoonlijk moeilijkheden met den bezetter; hij werd tot het einde van den oorlog verbannen.

Weer moesten de klassen geschorst, wegens gebrek aan kolen.

Schooljaar 1918-1919.

Het onderwijzend personeel bestond uit 10 geestelijke en 3 wereldlijke gediplomeerde leeraars.

Aantal leerlingen 485, waarvan 17 vluchtelingen van Roeselare en Komen.

111 voor de Humaniora ;
63 voor de Professioneele Afdeeling ;
146 voor de Voorbereidende Afdeeling ;
165 voor de Lagere Klassen.

Gedurende den aftocht moest, om reden van dien aftocht, en later om reden van de Spaansche griep, het College gesloten worden van half November tot begin December 1918.

§ 4. *Vrije Middelbare en andere Meisjesscholen.*

Den 1ª December 1914, werden het Externaat en de Beroepsschool der Ursulinnen heropend in hunne lokalen Mechelstraat, met een gezamenlijk getal van 102 leerlingen. Dit getal groeide dagelijks aan, in verhouding met den terugkeer der bevolking uit den vreemde.

In April 1915, werd de Beroepsschool weer overgebracht naar den Kleinen Bril. Van af 1915, werden opnieuw leerlingen voorgesteld tot het afleggen van examens in algemeene vakken, snij- en naaikunst. De eene en de andere bekwamen schitterende uitslagen.

Ondanks al de moeilijkheden, die de Duitschers aanwendden om die scholen te doen sluiten of te onderbreken, werden de studiën moedig voortgezet, zooals de uitslagen in de verschillende examens en de luisterrijke uitstallingen der werken der leerlingen, op het einde van elk schooljaar, het klaar bewezen hebben.

§ 5. *Leerwerkhuis voor Kantmaken en Borduren Spoorweglei, 6, Lier.*

Bij het uitbreken van den oorlog werd het leerwerkhuis voor kantmaken en borduren gesloten. De school werd eerst heropend half Juni 1915. Bij gebrek aan bestellingen, werd begonnen met het inrichten van een leergang voor kinderen, beneden de 14 jaar oud, die na de dagschool zich kwamen oefenen in het kantmaken

en borduren. Het werk voor meer gevorderde leermeisjes bleef achterwege. Daarom werden pogingen gedaan bij het Nationaal Comité, Afdeeling Hulp en Bescherming, om bezigheid te bekomen voor de kantwerksters. Een goede uitslag werd bereikt en in den loop der maand December 1915 werden geregelde bestellingen gedaan door genoemd Comité.

Van dan af kon men op de borduurschool leermeisjes boven de 14 jaar aannemen. Het kantwerk, dat zij vervaardigden, werd iedere maand afgeleverd aan het Nationaal Comité, Afdeeling Hulp en Bescherming aan de kantwerksters, te Brussel, dat zelf het loon voor het geleverde werk vaststelde en uitbetaalde. De borduursters werkten 6 uur per dag.

Het leerpersoneel bestond uit de bestuurster, Juf. F. Rabaey, en twee meesteressen : Jufvrouwen M. Van der Vexen en Jos. Van Hol. Deze twee laatste waren reeds in dienst vóór den oorlog, terwijl de bestuurster aangesteld werd bij de heropening der school.

Die toestand bleef onveranderd voorthestaan gedurende al de oorlogsjaren 1914-1915, 1915-1916, 1916-1917, 1917-1918 tot einde Januari 1919.

Sedert Februari 1919 wordt uitsluitend gewerkt voor de kanthandelaars van de stad Lier.

Het aantal leermeisjes der borduurschool bedroeg in het dienstjaar 1915, 22 leerlingen ;

Het dienstjaar 1915-1916 telde 42 leerlingen ;
Id. 1916-1917 » 46 id.
Id. 1917-1918 » 49 id.
Id. 1918-1919 » 50 id.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

EERSTE AFDEELING.

§ 1. Academie van Schoone Kunsten. — Teekenscholen.

TOESTAND GEDURENDE DE JAREN
1914-1915, 1915-1916, 1916-1917, 1917-1918, 1918-1919.

In 1914 was de Teekenschool eene volledige inrichting van middelbaar en lager onderwijs.

Het middelbaar onderwijs bevatte :

1° *Schilderkunst* en toepassingen daarvan afhangende ;

2° *Beeldhouwkunde*, met toepassing op de ambachten ;

3° De *bouwkunde*.

Het lager onderwijs van teekenkunde, was verdeeld in 4 studiejaren.

Het onderwijzend personeel bestond uit 3 leeraars voor het middelbaar onderwijs, 4 voor het lager onderwijs, alsook twee hulpleeraars.

De bemeubeling was ingericht volgens het beste stelsel.

Er was eene galerij met plaasteren modellen ; eene volledige verzameling van figuren en sieraden in alle bouwstijlen.

De bibliotheek bevatte eene verzameling van boekwerken over kunst en alle vakken.

Het gebouw, gestaan in de Berlaerstraat, was verdeeld in 8 klassen en eene galerij voor modellen.

In October 1914 werd de school totaal verwoest ; van de gebouwen, meubelen, galerij der modellen en de bibliotheek bleef niets over. De schade, geleden door de vernieliging van den inboedel, wordt alleen op 36.000 fr. geraamd.

Ondanks de volledige vernieling, werd door het Stadsbestuur tot eene voorloopige inrichting besloten, en in de maand December 1914 werd de school heropend in de lokalen der kazerne

Nazareth, Blokstraat. De bemeubeling werd op de eenvoudigste wijze vervaardigd. Eenige boeken werden ontleend aan de Stadsbibliotheek, en de Academie van Antwerpen verschafte eenige modellen.

260 Leerlingen volgden de lessen.

Dagklassen werden ingericht voor de werkloozen.

Prijskampen hadden plaats ; zij werden door het leeraarskorps beoordeeld, daar de Academie van Antwerpen, waar gewoonlijk de prijskampen beoordeeld werden, gesloten was.

Er had ook eene tentoonstelling plaats in de lokalen van het Stadsmuseum.

1915-1916, 1916-1917, 1917-1918. — Gedurende deze drie schooljaren werden de lessen regelmatig gegeven, alleen waren er korte onderbrekingen, tijdens de dagen dat de bevolking, bij straibepaling der Duitschers, vóór den avond de straat ontruimen moest. Ook nog omdat, uit spaarzaamheid, het gaslicht beperkt werd, eveneens uit kolennood, en eindelijk waren er onderbrekingen, omdat de lokalen door vluchtelingen moesten betrokken worden of door Duitsche soldaten waren in beslag genomen. Dan, niettegenstaande al deze onderbrekingen, hadden de prijskampen en tentoonstellingen plaats. Het gemiddeld cijfer der leerlingen gedurende die jaren beliep 450.

1918-1919. — Na den wapenstilstand werden de lokalen der kazerne opgeëischt voor het Belgisch leger. De school werd overgebracht naar de gymnaszaal der verwoeste Normaalschool. Dit overbrengen was oorzaak van twee maanden onderbreking der lessen ; desniettegenstaande hadden de prijskampen plaats, en de werken werden in de gymnaszaal tentoongesteld.

Tijdens de oorlogsjaren werd de school regelmatig door de toezichters der Teekenscholen bezocht. Ingevolge hunne verslagen, werd eene reeks plaasteren modellen uit het Museum van den Cinquantenaire, te Brussel, afgezonden.

Het Stadsbestuur kocht een aantal boeken aan. De bekwame leerlingen lieten hunne werken op de school tot nut der beginnelingen.

Zoo is de Teekenschool de oorlogsjaren doorgegaan, altijd in afwachting dat de verwoeste gebouwen, meubelen en leermiddelen toch eens opnieuw zullen tot stand komen.

§ 2. Vrije Muziekschool.

De leergangen dezer instelling werden, vóór den oorlog, met welwillende toelating van den heer Bestuurder der Normaalschool, in de lokalen der Oefenschool gegeven.

Die lokalen, in den strijd om 't bezit van Lier gevoerd, gansch vernietigd zijnde, moest het Beheer der Muziekschool, wanneer het tot dezes heropening besloten had, zich eerst en vooral bezighouden met het zoeken van een onderkomen voor leeraars en leerlingen.

Het vond dit.

De heropening der leergangen had plaats.

Er werden lessen van notenleer, klavier en viool gegeven. Buiten M. De Prince, Bestuurder, 1e leeraar, trad M. Em. Apers als hulpleeraar op.

In 1916-17 bedroegen de uitgaven der school 375 fr.

In 1917-18 werd eenige uitbreiding aan de school gegeven, door 't bijvoegen van een 2n leeraar van klavier; 't was nogmaals M. Em. Apers, die in die hoedanigheid optrad.

Gedurende het schooljaar 1918-19 werden 79 leerlingen ingeschreven, verdeeld als volgt:

In de klassen van notenleer 43 meisjes en 22 jongens; in de klas van klavier 9, en in die van viool 5 leerlingen.

De klas van samenzang telde 24 leerlingen. In den loop van dit schooljaar was men verplicht den leergang van klavier af te schaffen, omdat de eigenaar der piano dit speeltuig niet langer ter beschikking der school kon laten.

Ter vervanging werd een leergang van kinderkoor ingericht.

De 25 September 1918 werd M. Slootmans, schepen, als afgeveerdigde van het Schepencollege aangeduid om in de Besturende Commissie der school te zetelen.

De rekening over dienstjaar 1918-19 sloot in evenwicht met een bedrag van 437 frank.

§ 3. Genootschappen ter beoefening der kunst.

Het is licht te begrijpen, dat de genootschappen van dien aard, tijdens de oorlogsperiode, weinig gelegenheid hebben gehad, en ook weinig aandrang hebben gevoeld, om zich met de beoefening der anders zoo geliefde kunst bezig te houden.

Meerdere dier kringen misten overigens een merkelijk aantal hunner leden en waren dus min of meer ontredderd. Ook gingen voor de meeste hunner de eerste oorlogsmaanden in volstrekte werkloosheid voorbij. 't Is slechts in de eerste helft van 't jaar 1915, dat de muziekmaatschappijen hunne herhalingen hebben hernomen. Door den Duitschen bevelhebber Quadt daartoe gemachtigd hervatte de Groote Harmonie hare oefeningen begin 1915; de harmonie der Xaverianen en Ste Cecilia eene maand later.

De zangmaatschappijen hielden zich rustiger; het kwam niet te onzer kennis, dat zij, tijdens de oorlogsperiode, herhalingen zouden hebben gehouden.

De meeste tooneelkringen lieten evenzeer weinig of niets van zich hooren. Wel had, begin Meert 1915, eene groep liefhebbers gepoogd een feestavond in te richten, doch het stadsbestuur toonde zich niet geneigd daartoe verlof te verleenen.

Begin Februari 1917 nochtans werd de maatschappij « De Ware Tooneelliefhebbers » gemachtigd eene vertooning te geven ter zale Vredenberg, met een liefdadig doel, en onder voorwaarde dat bij de burgers geene kaarten te hunnen huize zouden worden aangeboden.

Vóór dit tijdstip echter hadden er, in bijzondere zalen der stad, reeds meerdere tooneelvertooningen plaats gehad, ingericht door vreemde tooneelgezelschappen. Ook daarna hadden er nog talrijke zulker feestelijkheden plaats, en wij moeten bekennen dat zij, ondanks de droeve oorlogsomstandigheden, veel bijval genoten.

In Augustus 1917 hield de Kenisgilde eene tentoonstelling, die goed lukte en druk bezocht werd.

Over 't algemeen nochtans heerschte er stilstand en lusteloosheid op kunstgebied, wat, gezien de gebeurtenissen en toestanden, niet te verwonderen is.

Na 't eindigen der vijandelijkheden, hernamen volgende maatschappijen hunne werkzaamheden of zetten die voort:

A) *Harmoniemaatschappijen.*

De Groote Harmonie.
De Koninklijke Harmonie Sinte Cecilia.
De Ware Broeders (Harmonie de Xaverianen).

B) *Fanfaren.*

De Ware Vrienden.

c) *Koormaatschappijen.*

De Koninklijke Maatschappij Orpheus.
De Nethegalm.
De Nethezonen.
Nut en Vermaak.

d) *Tooneelvereenigingen.*

De Jonge Tooneelliefhebbers.
De Ongeleerden.
De Tony's Vrienden, Koninklijke Maatschappij.
De Tooneelafdeeling van den Katholieken Kring.
Rust-Roest.
De Oud-Leerlingenbond der Oefenschool (Tooneelafdeeling).
De Tooneelafdeeling van Nut en Vermaak.
De Ware Tooneelliefhebbers.
De Oud-Leerlingenbond der Katholieke Scholen (Tooneelafdeeling).
De Meibloem.

e) *Gezelschappen ter bevordering der Kunst en der Kunstnijverheid.*

De Kennisgilde.

f) *Onderscheidingen op Kunst- en Wetenschappelijk gebied.*

Niets te melden.

§ 4. Museum Wuyts-Van Campen.

De kunstschatten, in dit Museum voorhanden, werden bij het naderen van het oorlogsgevaar, samen met tal van andere kunstgewrochten en merkwaardigheden, in veiligheid gebracht.

Een bijzonder komiteit, opzettelijk daartoe samengesteld, hield zich, in alle stilte, met het bergen dier kunstvoorwerpen bezig.

Zij werden met de grootste zorg en onder vooraf beraamde voorwaarden, ondergebracht in de ruime, droge, goed verluchte onderaardsche gangen, gelegen onder het gasthuis, ter voorzijde van dit gebouw.

Daar vonden plaats : 190 schilderijen van 't Museum Wuyts-Van Campen ; 11 schilderijen uit de zaal der moderne stukken ; 16 voorwerpen van weerde uit de verzameling van oudheden en 37 andere stukken (gravures, portretten, enz.), uit andere plaatsen van 't Museum.

Werden eveneens in de kelders van 't gasthuis geborgen : 3 schilderijen, afkomstig uit het stedelijk Raadhuis ; 9 schilderijen uit het gasthuis zelve ; 4 schilderijen uit St. Gummaruskerk, benevens 6 antipendiums en 4 schilderijen uit de kerk van het Begijnhof.

Enkele voorwerpen van weerde, aan bijzonderen toehoorende, werden in dezelfde schuilplaats in veiligheid gebracht.

Ook de zilveren relikwiekas van St Gummarus werd in eene der kelderingen geplaatst en ingemetst.

Onder de bevolking werd van dit bergen van kostbaarheden niets vermoed, noch verteld : het bestaan der schuilplaats bleef, tot bij 't eindigen van den oorlog, een geheim.

Drijmaal, in den loop der oorlogsjaren, werd de bergplaats geopend en de toestand der geborgen voorwerpen onderzocht. Dank aan het degelijk stelsel van verluchting, dat was uitgedacht en toegepast, bleven alle kostbaarheden, zelfs de schilderijen, goed bewaard.

Bij het terugplaatsen werden dan ook alle gevluchte kunstkunsten in zooverre ongeschonden bevonden, dat zij, na eene degelijke reiniging en oppoetsing, er weer even keurig en frisch uit zagen als voor den oorlog.

De lokalen van het Museum werden tijdens den oorlog meermaals benuttigd om er buitengewone diensten, door de noodwendigheden in 't leven geroepen, en onder dak te brengen. Aldus werd er, reeds van af de eerste maanden der bezetting, een magazijn van kleedingstukken, schoeisels en verdere benoodigdheden ingericht, waar een komiteit zitting hield, om aan behoeftigen en noodlijdenden hulp en onderstand uit te deelen.

Later werd er, een tijd lang, den verdeelingsdienst der bloem voor de Liersche bakkers gevestigd, en werden er af en toe vergaderingen en uitstallingen gehouden.

TWEEDE AFDELING.

Stadsvolksbockerij.

In den winter 1914-'15, en gedurende gansch het jaar, werd het lokaal der Stadsbibliotheek als magazijn gebezigd voor kleederen en benoodigdheden, aan de behoeftigen uit te deelen.

Er kwam echter vanwege de Provincie bevel de boekerij te heropenen ; toen werd alles weggeruimd en de bibliotheek kwam terug in werking met November 1915. Het volk bezat toen noch dagbladen, noch eenige andere lezing ; het stroomde dan ook naar de boekerij.

Het getal uitgegeven boeken steeg tot boven de 8000, terwijl men in vredestijd slechts tot 2000 kwam.

Zoo was het eerste jaar, zoo waren de volgende.

Tijdens de oorlogsjaren diende 't lokaal voor alle slach van vergaderingen, buiten de tegenwoordigheid van den bibliothecaris, wat voor gevolg had dat meerdere boeken verdwenen ; dat wanorde zich deed gevoelen en eene nieuwe ordening volstrekt noodig werd. Daarmede werd een aanvang gemaakt in den zomer van 1919.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSLEER EN OPENBARE GEZONDHEID.

EERSTE AFDEELING.

Plaatselijke Geneeskundige Commissie.

De werkzaamheden der Plaatselijke Geneeskundige Commissie gedurende den oorlog waren zeer onregelmatig.

Soms kon de Commissie zelfstandig optreden, maar meestal stond ze gansch onder den dwang der bezettende Overheid, die geene tegenspraak duldde en op het eerste woord gehoorzaamd wilde zijn.

Later besliste het Duitsch Bestuur dat eene Geneeskundige Commissie, enkel uit 5 leden samengesteld, geen vruchtbaren arbeid kon alleveren. En zoo kwam er weldra tot stand eene zeer uitgebreide geneeskundige Commissie, waar allerlei bevoegdheden (en nog eenige andere) ruimschoots in vertegenwoordigd waren, en dat tel op een Liersch parlementje geleek.

Wat die talrijke collectiviteit heeft voortgebracht is niet aangeteekend. In alle geval, weer een tijd later vond die nieuwe Commissie, wegens hare te groote uitgebreidheid, weder geene genade in de oogen van den bezetter, en hijzelf benoemde eene nieuwe kleinere Commissie, waaruit de toenmalige secretaris van kant werd gezet, en van wier werkzaamheden ons niets is ter oore gekomen of in 't geheugen gebleven.

Maar ééne zaak is toch altijd zeker : met of zonder medewerking van de Duitsche Overheid, hebben de geneesheeren van de Plaatselijke Commissie, of geneesheeren van het Gasthuis, of geneesheeren van het Armenbestuur, gelijk men ze noemen wil, en ook de andere geneesheeren der stad, steeds hun best gedaan om allen inval en alle voortwoekering van besmettelijke ziekten af te weren ; en, gelijk het overbekend is, oorlog en hongersnood zijn velden, waar allerlei besmettelijke ziekten als vanzelf uit den grond opschieten en zich in 't oneindige vermenigvuldigen.

Om maar één voorbeeld aan te halen : gedurende den oorlog is er op de Gasthuisvest en in sommige aanpalende straten eene epidemie van typhus uitgebroken, gelijk wij er vroeger in onze stad nooit hebben gekend.

Op een gegeven oogenblik hadden de twee dokters voor inwendige ziekten van mannen en vrouwen, 45 gevallen van typhus in 't Gasthuis te verzorgen. Bij middel van eene doelmatige afzondering, van eene degelijke ontsmetting, en van de vaccinatie van de zoo talrijke huisgenooten dier typhuslijders en ook van vele andere personen, is Lier aan een groot gevaar ontsnapt, en hebben wij maar enkele gevallen van overlijden door typhuskoorts te betreuren gehad.

Behielden de Duitschers, wat betreft het nemen van maatregelen ter bevordering der openbare gezondheid en ter bestrijding der besmettelijke ziekten, heel en al de regeling en leiding voor zich, dit toch dient erkend te worden, dat zij doelmatig en doortastend optraden en er streng de hand aan hielden dat hunne voorschriften en bevelen werden nageleefd.

Dit is overigens ook alleszins verklaarbaar : voor hunne legers, voor de onbelemmerde beweegbaarheid hunner troepen was eene onverminderde gezondheidstoestand van het grootste belang.

Ook schenen de maatregelen, bij sommige gevallen van aanstekelijke ziekten, door den bezetter voorgeschreven, aan onze bevolking en vooral aan de belanghebbenden zeer streng. Het minste twijfelachtig geval zulker ziekte moest, door den behandelenden geneesheer, onmiddellijk ter kennis der Duitsche Overheid worden gebracht ; de afzondering, de overbrenging van den zieke naar 't gasthuis werd dan bevolen ; ontsmetting op groote schaal volgde ; verwijdering der huisgenooten uit samenkomsten ; de aanplakking van de ziekte op het huis, waar de kwaal was vastgesteld ; het afsluiten der openbare pompen uit den omtrek en meer dergelijke.

Herhaaldelijk ook werden er onderrichtingen en aanbevelingen ter kennis der bevolking gebracht, haar aanzettende tot reinheid en voorzichtigheid, ten einde gevaar voor ziekte en besmetting

te verwijderen. Op het degelijk koken der spijzen, op het mijden van besmette plaatsen werd meermaals aangedrongen.

Ook over de gezondheid der huisdieren, en meer bijzonder over die der peerden, werd met zorg gewaakt. Gevallen van besmettelijke ziekten : snot, schurft, muilplaag, enz., moesten onmiddellijk worden gemeld. Was dit gebeurd, dan volgden natuurlijk bevel tot het aanwenden van hulpmiddelen en voorzorgmaatregelen. En daaraan viel niet te ontsnappen, want het toezicht was degelijk ingericht.

Schurftige paarden, b. v., moesten een opschrift dragen, meldende de kwaal, waaraan zij leden : zij moesten afgezonderd worden gehouden, en eerst nadat hunne volkomen genezing degelijk was vastgesteld, mochten zij weer vrijelijk en zonder kenteeken in 't openbaar verschijnen.

Vanaf begin 1917 werden er regelmatig maandelijksche controleverzamelingen ingericht voor de paarden ; deze werden door de Liersche veeartsen onderzocht en gekeurd, en elk dier, dat besmet werd bevonden, moest aan de voorgeschreven afzonderings- en genezingsmaatregelen onderworpen worden.

TWEEDE AFDEELING.

§ 1. Gezondmaking der wijken, en verbetering der woningen van de werkende klas.

Van 't uitvoeren van werken, ter bevordering van den gezondheidstoestand, in sommige wijken der stad, kon er, tijdens het vierjarig oorlogstijdvak, moeilijk sprake zijn.

Toch was het noodig, voor zooveel daar mogelijkheid toe bestond, enkele maatregelen te treffen, om 't gevaar voor besmettelijke ziekten weg te nemen. De afsluiting der stad, bij middel van een overstroomingsgordel, tusschen de Molpoort en Duffel, door de legerleiding tot stand gebracht, had namelijk toestanden verwekt, die alles behalve voordeelig waren voor de openbare gezondheid. Maanden lang was daardoor, tusschen de Leuvensche- en Molpoorten, de regelmatige afloop der huishoudelijke

en vuile waters gestremd geworden ; die waters hadden, al dien tijd in grachten en gronden weerhouden, niet enkel hunne ongezonde uitwasemingen verspreid, zij hadden ook de onderaardsche waterlagen bereikt en bronnen en waterputten besmet.

Na de inneming der stad was dan ook een der eerste werken van het teruggekeerd stadsbestuur, den degelijken afloop der waters te herstellen, en putten en grachten te doen ruimen en reinigen. Om dit te verwezenlijken was het eerst en vooral noodig de waterversperring in de Nethe aan de Molbrug en de mondingen der beken, grachten en sluizen, in de rivier uitwaterende, weg te nemen. Daarmee werd dan ook begonnen. Zelfs dreigde de voortvarenheid, waarmee daarbij werd te werk gegaan, zonder vooraf de toelating van den bezetter te vragen, een oogenblik noodlottig te zullen worden voor 't hoofd der regeering. De zaak kon echter geregeld worden en had geene verdere gevolgen.

Er werd ook gepoogd, uit het bestaan der onderaardsche moerriolen, bestemd om de huishoudelijke waters buiten de stad af te lossen, nut te trekken. Dit lukte echter aanvankelijk niet. Het water in den binnenarm der rivier kon niet op voldoende hoogtepeil worden gehouden, om de doorspoeling der riolen te doen ; de sluisdeuren, onder het Groot Spui, waren te zeer in sleet en lieten te veel water wegvloeien. 't Is eerst nadat die deuren hersteld waren, dat de reiniging der moerriolen is kunnen toegepast worden.

Ter wille der openbare gezondheid, zoowel als om reden van welvoegelijkheid, was het eveneens noodig, zoodra in onze stad de orde en tucht waren teruggekeerd, een begravingsdienst in te richten, ten einde de talrijke gesneuvelden, die op 't grondgebied onzer stad verspreid lagen, op behoorlijke wijze in te delven of naar het stadskerkhof over te brengen. Twee ploegen arbeiders hielden zich, weken lang, met dit werk bezig. Hunne taak was nauwelijks voleindigd, wanneer vanwege de Duitsche Overheid het gedacht werd opgevat en doorgedreven, al de gesneuvelden op eene gemeenschappelijke begraafplaats te verenigen.

§ 2. Keurdienst van het Vleesch.

Door de keurmeesters werden onderzocht :

	Van 1 Sept. 1914 tot 1 Sept. 1915	Van 1 Sept. 1915 tot 1 Sept. 1916	Van 1 Sept. 1916 tot 1 Sept. 1917	Van 1 Sept. 1917 tot 1 Sept. 1918	Van 1 Sept. 1918 tot 1 Sept. 1919	Gemiddeld gewicht per stuk
Ossen	22	51	40	35	234	285 kil.
Stieren	34	90	51	52	330	246 »
Koeien	756	475	465	230	349	268 »
Veerzen	192	81	118	169	172	150 »
Kalveren . . .	465	387	8	2	79	60 »
Verkens	1408	714	451	368	207	110 »
Schapen	9	8	9	6	20	26 »
Geiten	437	84	38	54	159	14 »
Paarden	36	4	7	3	54	300 »
Totaal	3359	1894	1187	919	1604	

DERDE AFDEELING.

§ 1. Onheilen en Rampen.

Eigenlijke onheilen of rampen hadden er tijdens de oorlogsjaren slechts twee plaats. Vooreerst eene brandramp, die, den 26 Meert 1915, het werkhuis der kinderen MARIËN, houtdraaiers in de Lisperstraat, grootendeels in asch legde. Gelukkiglijk slaagde men erin de aanpalende gebouwen van 't vernielend element te vrijwaren. Door die ramp werden 15 arbeiders tijdelijk tot werkloosheid gedoemd.

De tweede brandramp, die dreigde groote verwoestingen aan te richten, ontstond in de fabriek der Gebroeders VAN HOOF, Lisperpoort. Zij werd krachtdadig bestreden, zoodat de vernieling der gebouwen en de toegebrachte schade in hooge mate konden beperkt worden.

De oorlog zelf was echter wel het grootste onheil, dat ons land en onze stad treffen kon. Onbeschrijflijk is de ellende, die

hij over de bevolking heeft getrokken ; onberekenbaar de schade, die hij heeft berokkend. Beschouwen wij enkel wat hij te Lier heeft teweeggebracht, dan nog is het ons onmogelijk op te sommen, wat al kwaads hij er heeft gesticht. Hij heeft er rust en vrede verbannen om ze, gedurende vijf lange jaren, te vervangen door kommer, beproeving en lijden ; hij heeft de zonen aan hunne ouders, de mans aan hunne echtgenooten, de vaders aan hun kroost ontroofd, om ze een geweldigen dood ten prooi te werpen of ze, na jaren afzijns, terug te voeren, uitgeput en verzwakt, zooal niet geknakt en gekneusd ; hij heeft de bevolking uiteengedreven, als kaf voor den wind, ze verstrooiend in den lande en in den vreemde ; hij heeft, als een tawien, verwoesting en vernieling gezaaid, daarbij niets ontziende, noch menschenlevens, noch prachtgebouwen, noch kunstschatten ; hij heeft handel, nijverheid en kunststreven gedood en aldus vernietigd de bronnen van welvaart en ontwikkeling ; hij heeft de werkloosheid ontketend en daardoor gebrek en ellende over de bevolking getrokken ; hij heeft harten en geesten aangetast, en bij de massa het begrip van plichtbesef verzwakt en het zedelijk gevoel verstompt.

Op alle gebied : stoffelijk, geestelijk en zedelijk, heeft hij verwoestingen aangericht, verwoestingen, waarvan de gevolgen jaren lang zullen gevoeld worden.

§ 2. Daden van Moed en Zelfopoffering.

Niets te melden.

VIERDE AFDEELING.

Reispassen. — Werkbeurs- en Dienstbodenboekjes.

Tot de aflevering van werkbeurs- en dienstbodenboekjes bestond, tijdens de oorlogsjaren, geene aanleiding meer.

De dienst der reispassen werd door de bezettende Overheid geregeld en beheerd. Van eerstat nam zij die zaak in handen en 't bleek al dadelijk, dat zij daarbij geene andere bedoeling had, dan de veiligheid en de belangen harer troepen te verzekeren.

Aanvankelijk richtte zij, in een lokaal van den politiedienst, een bureel in, waar passen werden verkocht aan de personen,

die zich naar den vreemde wilden begeven. De eerste weken geschiedde die aflevering zonder moeilijkheden ; doch men werd van dag tot dag strenger en weldra werd nog slechts in zeldzame gevallen, tegen hooge prijzen, en dat enkel in een passbureel te Antwerpen, toelating verleend om de grens te overschrijden.

De terugkeer der bevolking was dan grootelijks geschied, en de Duitschers hadden er geen belang meer bij de uitwijkelingen, met berekende toegeeflijkheid, naar 't land terug te lokken.

De Hollandsche grens werd dan ook bepaald gesloten en van nu voort werden gedurig nieuwe en steeds strenger maatregelen genomen om de Belgische jongelingen — dienstplichtigen en vrijwilligers — te beletten over Holland het Belgisch leger te gaan vervoegen : waakdiensten, afsluitingen, geëlectriseerde draadversperring ; niets werd verwaarloosd.

Ook voor het binnenlandsche verkeer werden reisverloven ingevoerd en pasbepalingen vastgesteld. Zij werden gedurig aan gewijzigd.

Een plakbrief van generaal-gouverneur VON BISSING, van 18 Februari 1915, regelde op nagenoeg algemeene wijze de kwestie der paspoorten ; eene verordening van 20 April 1915 vulde de gegeven voorschriften aan. Den 25 Juni daaropvolgende werd de pasdwang merkelijk verlicht : men mocht in de gemeente en hare omgeving vrijelijk rondgaan zonder pas ; deze bleven echter vereischt voor 't verkeer op trams en treinen. In October 1915 volgde eene verscherping der voorwaarden, met eisch van eenzelvigheidsbewijzen. Onder bedreiging met straffen werd den 7 April 1916 eene gansch nieuwe pasregeling ingevoerd. Op 10 October 1917 volgden nieuwe bepalingen in zake eenzelvigheidsbewijzen, terwijl in April 1918 eene beperking van het aantal af te leveren reispassen werd ingevoerd.

Het Duitsch pasbureel was gevestigd in eene zaal van de ruiterijkazerne, Vaartlaan.

Voor menigeen was de pasdwang eene erge belemmering voor 't behartigen zijner belangen. Daarom wekte het des te meer misnoegen dat de reispassen en verkeersverloven met zooveel partijdigheid werden afgeleverd. Wie in de gunst van den bezetter stond verkreeg die zonder moeite ; wie niet goed stond

aangeschreven ontmoette allerlei moeilijkheden en bekwam zelden de verkeersverloven die hij vroeg.

De werklieden, die voor den bezetter arbeidden, te Mechelen, in 't arsenaal en elders — en hun getal was aanzienlijk — genoten natuurlijk alle gemak van verkeer.

VIJFDE AFDEELING.

—

Pompierskorps.

Ook op de diensten van dit korps werd, vanaf den aanvang der vijandelijkheden, een beroep gedaan, ten einde het stedelijk Bestuur terzij te staan, bij 't verzekeren der talrijke nieuwe verplichtingen, die het te vervullen kreeg.

Het korps bestond toen uit één Luitenant-Bevelhebber; 2 onder-luitenanten, 1 sergeant-fourrier, 3 sergenten, 4 korporaals, 5 hoornblazers en 27 manschappen.

De luitenant-bevelhebber, M. Stroobants, Ch., wiens ontslag ingediend, door den Raad aangenomen en aan de Hoogere Overheid opgezonden was, werd op hooger verzoek terug aan 't hoofd van 't korps gesteld. Hij leidde de werkzaamheden, die het te verrichten had en die meermaals van kieschen aard waren.

In tegenwoordigheid van de belangrijkheid der zending, die aan het Pompierskorps werd toevertrouwd, werd enkele dagen na zijne in-werking treding besloten zijne getalsterkte te vergrooten, door het bijvoegen van tijdelijk dienstdoende leden. Alleen mannen van onberispelijk gedrag, vrij van alle militaire verplichting, werden aangenomen. Hun aantal klom tot 20. Die vrijwilligers kregen, bij toepassing van 't KK. besluit van 8 Oogst 1914, de volgende kleedij: lange blauwe kiel, met kokarde op de hoogte der borst links; politiemuts, model van 't leger; zwarte lederen getten; donkerkleurige broek en zwarte schoenen.

De leden van 't Pompierskorps in werkelijken dienst, genoten, evenals die der Burgerwacht, eene vergelding.

Onder andere diensten, werd aan het Pompierskorps toevertrouwd: het opsporen en uitdrijven van personen, tot vijandelijke natiën behoorende; het verhinderen van ongepaste volkssamenscholingen; het toezicht over alle onbekende personen, die zich vertoonden in de nabijheid van 't verblijf van den Generalen Staf, of van gewichtige verzamel- of stapelplaatsen; het bevorderen van de inkwartiering der troepen, te Lier onder dak te brengen; het inzamelen van vuurwapens; het waarschuwen der bevolking tegen onvoorzichtigheid en gevaren, tijdens de Duitsche aanvallen, enz.

Het dient erkend te worden dat het Pompierskorps, onder leiding zijner officieren en oversten, aan de bevolking en de stad waarlijk nuttige diensten heeft bewezen.

Tijdens de bezettingsjaren liet het Pompierskorps weinig van zich hooren. De bevelhebber in den vreemde vertoevende, stond het al dien tijd hoofdzakelijk onder de leiding van M. Fr. Van Rompay, onderluitenant-secretaris, d.d. bevelhebber. Vermits het geene wapens meer bezat, had het ook het karakter van gewapend korps verloren. Het bepaalde er zich bij, met de benoodigdheden, waarover het nog beschikte, de streng noodzakelijke oefeningen te houden, en het materieel in degelijken staat te bewaren.

De inrichting liet overigens veel te wenschen; het getal manschappen was merkelijk verminderd; eene pomp was tijdens de oorlogsgebeurtenissen verdwenen; meerdere benoodigdheden: darmen, aansluitingsstukken, emmers, kleedij eveneens. De beste pomp was daarenboven met een groot gedeelte der darmen door de Duitschers opgeëischt, en werd bijna onafgebroken door hen gebruikt om water te pompen aan de rivier.

De Duitsche Krijgsoverheid meende het gepast, dat zij zich ook min of meer op de hoogte hield van den toestand van stadsbluschmiddelen en van de geschiktheid der pompiers.

Zij liet zich de pompen en tuigen een paar malen toonen, deed in hare tegenwoordigheid enkele oefeningen uitvoeren, en bleek daaruit genoegzame gerustheid te putten om kalm de komende gebeurtenissen af te wachten. Ten minste zij drong niet op verbetering, noch uitbreiding aan en oordeelde het ook niet noodig, door de teruggave van 't opgeëischte materieel, de ontreddering, waarvan zij de oorzaak was, te doen ophouden.

Brandspuit, zuiglijnen, koppelstukken, en wat dies meer, 't was alles deerlijk gesteld, wanneer het korps die voorwerpen terugkreeg; daarbij bleef een gedeelte achterwege en de stad was verplicht eene menigte benoodigdheden aan te koopen voor meer dan 5000 fr., terwijl zij aan 't herstellen der beschadigde pompen nagenoeg 1500 fr. te betalen had.

Daarbij is ook de kleedij der pompiers of gestolen, of verbrand of zoek geraakt : helmen en leerzen, zoowel als de vesten en broeken.

De herinrichting van het korps, op degelijken voet, zal van stadswege zware geldelijke opofferingen vergen.

TITEL IX.

OPENBARE VEILIGHEID. — RECHTSWEZEN. GEVANGENISSEN.

EERSTE AFDEELING.

§ 1. Personeel.

Wanneer, na de inneming der stad, in October 1914, de bevolking langzamerhand weer in hare woningen begon terug te keeren, was het politiekorps gansch ontredderd. Niet min dan acht agenten waren bij 't leger ingelijfd, namelijk De Rademaeker, Verboven, De Winter, Gildemyn, Leemans, Naulaerts, Van den Bempt en Verschueren. Één hunner : Gildemyn, was zelfs gedood bij de beschieting van 't Gasthuis van Lier, waarin hij als gekwetste was opgenomen. Waren dus nog in dienst : MM. Calus, politiecommissaris, Coenen en Coessens, adjunct-commissarissen ; De Jong, Van Deuren, Melis, Cools, Lemmens, Sladts en Verbist, politiedienaars. De onderkommissaris, M. Nysten, verbleef nog in den vreemde.

Nadat, gedurende een zestal weken, eenige goedwillige burgers, zoo goed en kwaad het ging, getracht hadden eenigszins orde en tucht te doen heerschen, werd op 26 November 1914, na eene bespreking tusschen het Stadsbestuur, den Bevelhebber der Burgerwacht en den Politiekommissaris, de politiedienst opnieuw op stevigen voet ingericht. Daarbij werd beslist beroep te doen op de medewerking van burgerlijke elementen, die tijdelijk zouden in dienst genomen worden.

Dit geschiedde. Een twaalftal burgers werden bepaald als tijdelijke politiedienaars aangenomen, waarvan drij in hoedanigheid van opzieners. Zij legden den eed af en ontvingen een driekleurigen armband als kenteeken.

Dit korps van burgerlijke agenten onderging echter aanhoudend wijzigingen : in dienst zijnde leden traden na korten tijd

af ; nieuwe leden lieten zich inlijven. Wij noemen geene namen, overtuigd als wij zijn, dat meerdere oud-leden van dit korps zulks niet wenschen.

—

De Duitsche Overheid oordeelde het intusschen gepast zich eveneens met de inrichting der politie te bemoeien ; den 14 December 1914 vroeg bevelhebber Pampe mededeeling van de samenstelling van 't Politiekorps. Hij trad echter niet veeleischend op en keurde eenvoudig de hem medegedeelde lijst goed. Wel kwam hij nu en dan met klachten en wenschen voor den dag, doch het Stadsbestuur stoorde er zich niet meer aan dan noodig was, en behield gezag en leiding voor zich.

Erger werd het, wanneer sommige burgers, om politiedienaar genoemd te worden, en enkele in dienst zijnde burgerlijke agenten, om verbetering van toestand te bekomen, zich tot den Duitschen plaatsbevelhebber wendden. Dit scheen deze eene geschikte gelegenheid, om zijn wil op te dringen, en zich rechtstreeks te bemoeien met de benoeming der agenten, met dezer bezoldiging, en zelfs met de regeling van den dienst. Hij eischte nieuwe voorstellen van kandidaten en inlichtingen nopens vergelding en dienstinrichting. Het Stadsbestuur weigerde, liet bij nieuw aandringen zijn schrijven onbeantwoord, en de zaak bleef zonder gevolg. De Regeering hield haar gezag ongedeerd.

Intusschen maakte het de Duitsche Overheid de politie geweldig lastig : alle slach van werkzaamheden had zij ter uitvoering der bevelen en verordeningen van den bezetter te vervullen : hulp verleenen bij 't inzamelen van opgeëischte voorwerpen en waren; den smokkelhandel te keer gaan ; de overtredingen van de reglementen tegen woekerprijzen en 't vervalschen van eetwaren en meststoffen opsporen ; de aflevering van voedingsmiddelen bevorderen ; diefstallen en moeskopperij beteugelen, enz.

Hoe talrijk het politiekorps ook was, het slaagde er niet in zijne lastige taak naar behooren te kwijten. Ook werd het aantal agenten meermaals vermeerderd. In Januari 1918 telde het, buiten de vorengenoemde politieofficieren en -agenten in dienst, niet min dan 31 burgerlijke politiebedienden, waarvan 3 opzieners. Toch werden er in de maand April 1918 nog twintig bijbenoemd.

Te dier gelegenheid werden er ook, op eisch van den bezetter, tusschen de agenten groepen gevormd, die met zekere bepaalde waakdiensten werden gelast : onder andere met het bewaken der verschillende telefoongeleidingen, met het toezicht op de statie en hare omgeving, met het bewaken der Duitsche winningen, enz.

Met de bestaande stedelijke politieverordeningen hield de bezetter maar zooveel en zoolang rekening, als hem dat beviel. Het sluiten der herbergen, het machtigen van feestelijkheden en wat dies meer, regelde hij eenvoudig naar zijn zin, tot eindelijk Bevelhebber von Huene, den 19 September 1916 eene verordening uitvaardigde, verklarende dat het nemen van al zulke schikkingen in de bevoegdheid der Duitsche Plaatsbevelhebbers lag. Van dan af moesten al de aanvragen om feestelijkheden te mogen inrichten bij deze laatsten worden ingediend. Bij de besluiten, die daarbij genomen werden, was het meermaals merkbaar, hoe ingezetenen, die zich beijverden om het den Duitschers zooveel mogelijk naar den zin te schikken, begunstigd werden. Zij bekwamen gunsten en toelatingen, die aan anderen geweigerd werden. Kwamen de eischen der rechtveerdigheid en der zedelijkheid daarbij in 't gedrang, dat weerhield de Duitsche gezagvoerders niet, zij namen overigens openbaarlijk die « vrienden der Duitschers » onder hunne bescherming, en plakten meermaals berichten aan — de eerste maal in September 1915 — om met strenge straffen te bedreigen, wie iets tegen deze laatsten zou zeggen of doen.

—

Groote moeilijkheden hadden de hoofden onzer plaatselijke politie, de heer Burgemeester en de heer Kommissaris, met de Duitsche Overheid. Zij werden beiden, op 16 Februari 1917, gevangen genomen, opgesloten en vervolgd. Een Fransch soldaat, te Lier op doortocht, om zich naar de grens te begeven, hadden zij voor één nacht onderkomen bezorgd in het stedelijk doortochtshuis. Dit feit, de Duitsche veiligheidspolitie ter oore gekomen zijnde, werd erg opgenomen en als eene daad van verraad beschouwd en gestraft. De heer Burgemeester onderging meer dan vier weken gevang en de heer politiekommissaris bracht, in twee termijnen, ruim acht maanden door in de gevangenkampen van Siegburg en Holzminden, in Duitschland.

Ook de cipier van 't doortochtshuis, agent De Jongh, bleef eenige weken opgesloten.

In de 2de helft van 't jaar 1915 was men tot de overtuiging gekomen, dat er iets moest gedaan worden om de eigendommen en vooral de vruchten te velde te bewaken. De inrichting eener veiligheidswacht werd ontworpen, besproken en gestemd. De bezettende Overheid scheen er mee ingenomen en machtigde de inrichting. Wanneer echter alles in regel was en de eerste uitvoeringsmaatregelen genomen werden, kreeg het Duitsche Krijgsbeheer schrik, vreezende dat het bestaan zulker wachten een gevaar zou kunnen worden voor zijne veiligheid en zijn gezag, en onverwachts eischte het allerwege de onvoorwaardelijke ontbinding van de veiligheidswachten en van alle gelijkaardige instellingen. Dit gebeurde bij besluit van 21 Februari 1916. Tegelijkertijd werd ook de Intercommunale Commissie van Antwerpen, die, in zake bestuur en bevoorrading, de gemeentebesturen van Antwerpen en omstreken vereenigde, ontbonden.

Later, in Juni en September 1918, raapte het zelf het gedacht weer op, en zette tot het instellen van landelijke bewakingskorpsen aan, doch de zaak wilde niet meer vlotten en tot eene ernstige inrichting kwam het niet. Overigens was toen reeds het gezag der Duitschers erg aan 't verminderen.

De hoofden onzer plaatselijke politie stonden bij de Duitsche plaatsbevelhebbers, die malkaar te Lier opvolgden, alles behalve gunstig aangeschreven. Zij stonden laatstgenoemden niet genoeg ter wille, en dat verbitterde hen. Eenige feiten : Toen de Duitschers de zege van Augustowna op de Russen hadden behaald, maakten zij die bekend bij middel van groote plakkaten, waarop in vette letters en cijfers vermeld stond, dat meer dan 80,000 Russen waren gevangen genomen. Op enkele dier plakbrieven hadden spuiters de naam Russen door dien van Mussen vervangen. Verontweerdiging der Duitsche Overheden. Werden de plegers dier beleediging niet ontdekt, dan zou de stad gestraft worden. Natuurlijk vond de politie de schuldigen niet, en de Stad liep eene boet op van 1250 fr.

—

Wanneer er, den 28 December 1914 en den 23 April 1915, diefstallen van telefoondraad plaats hadden, kon de politie de daders niet aanwijzen. Daarop groot misnoegen bij de Plaatsbevelhebbers : zij verplichtten het Stadsbestuur, met behulp der burgers, langsheen alle telefoon- en telegraafdraden een bestendigen bewakingsdienst in te richten, waarvoor dagelijks 14 man noodig waren. En die dienst bleef in zwang : bij dag tot half December 1915, en des nachts tot in Januari daaropvolgende.

—

Een half jaar later, na een 3e diefstal van draad, ditmaal op den ijzerenweg zelf gepleegd, en waarvan de daders onbekend bleven, werd opnieuw een waakdienst bevolen, langsheen de spoorwegbanen. Hij werd echter na twee dagen afgeschaft ! Oorzaak : schrik der Duitsche Overheid, dat door de wakers aanslagen zouden kunnen gepleegd worden tegen de Duitsche treinen ! Een feit van dien aard, ergens in 't land geplogen, was voldoende om alle waakdiensten langsheen de spoorwegen te doen schorsen.

—

Twee jaar te root werd, nabij Lisp, in het toppunt van een canadaboom, in den nacht tusschen 20 en 21 Juli, een groot Belgisch vlag bevestigd. De tweede maal gebeurde dit onder den neus eener Duitsche wacht, die op 100 meters afstand, aan de Nazarethbrug op post stond. Groote woede van den Plaatsbevelhebber : de daders moesten opgespoord en geleverd worden. Gebeurde dit niet, de stad zou verantwoordelijk gesteld worden. De politie zocht en wrocht, doch... vond niets.

Freiherr von Huene, Krijgsgouverneur van Antwerpen, kwam tusschen om de straf te bepalen : de herbergen moesten te 7 uur (D. U.) gesloten zijn en te 9 uur moest iedereen thuis zijn. Daarenboven werd aan de Stad eene boet opgelegd van 25.000 fr.

—

Een half jaar later, weer een diefstal op den ijzerenweg, bij de statie : een koperen seinlanteern werd meegenomen. De Stad, wier wakers nochtans verbod hadden den ijzerenweg te benaderen, werd weeral verantwoordelijk gesteld. Gevolg : eene boete van 625 fr.

—

Kost wat kost wilde, rond einde December, de Duitsche Overheid mededeeling ontvangen van de naamlijst der Liersche werkloozen; de Stad weigerde dien af te leveren; de heer Burgemeester werd verantwoordelijk gesteld voor die weigering en

kreeg eene boete van 6125 fr., die de stadskas betaalde den 20 December 1916.

—

Geweldige opschudding bij de Duitsche Overheden begin Januari 1918. Met slechts enkele dagen tusschenpoos werden twee feiten vastgesteld, die als aanslagen tegen de Duitsche legers werden aanzien en bestraft.

Den 2 Januari werden twee plaatjes ijzer, met eene koord aaneengebonden, benevens stukjes steen op de richels van den ijzerenweg gevonden, op het baanvak Lier-Bouchout, nabij het bosch. — 15 Dagen later, op 't zelfde baanvak, werd een nog erger aanslag vastgesteld : twee opschriftborden, langs de baan staande, waren omgeworpen en een ijzerdraad was gespannen geworden over de spoorbaan, voorbij gezegd bosch, op Liersch grondgebied ! Nu stond het vast : men had gepoogd een Duitschen trein te doen ontrichelen ! De daders moesten opgespoord, kost wat kost ; moesten gestraft worden.

Geschrijf en gewrijf van de Duitsche Overheden, weken lang ! Bedreigingen zonder einde. De strengste straffen wachtten Stad en bevolking werden de plichtigen niet ontdekt !

Ten slotte werd bevonden dat een paar jonge snaken, speelsgewijs, een stuk draad, over de richels heen, aan twee paaltjes, staande terzij de baan, hadden vastgemaakt. De draad, nauwelijks sterk genoeg om een kruiwagen tegen te houden, was niet eens ernstig vastgehecht ! De zaak liep dus op een sisser uit.

Toch werd zij door de Duitschers ernstig opgenomen en streng beteugeld. De burgerij moest het bezuren. Er werd, op bevel van den gerechtsvoorzitter der omschrijving Mechelen, een bestendige patrouilliedienst ingericht langsheen het baanvak in kwestie, vanaf de statie van Lier, tot aan de grens van Bouchout. Verschillende burgers der stad werden door den bezetter aangeduid om van die wacht deel uit te maken. Vijf groepen van drij personen, onder leiding van Duitsche soldaten, moesten malkaar afwisselen, om bij dag en bij nacht, langsheen de spoorbaan op en af te treden : eene zeer lastige en onaangename taak, vooral bij slecht weder en bij pikdonkeren nacht. Die patrouilliedienst bleef in zwang van den 26n Januari tot den 4n Meert 1918.

—

De uitoefening der rechtspraak had, de eerste 3 1/2 jaren der bezetting, op regelmatige wijze plaats. Wanneer echter de bezetter het in den zin kreeg druk uit te oefenen op sommige leden van het Beroepshof van Brussel, en hun verbood hun ambt verder waar te nemen, kwamen de Belgische rechtbanken, met het Verbrekingshof aan 't hoofd, in verzet, en schorste eenparig hunne werkzaamheden

De Duitsche Overheid trachtte Duitsche rechtbanken in werking te brengen om recht te spreken, doch die poging mislukte. Het onderzoek der overtredingen wilde niet vlotten, omdat de bezetter Duitsche verslagen eischte en de Belgische beambten van 't Openbaar Ministerie die niet konden, noch wilden verstrekken.

De gemeenteoverheden, ten einde ten minste eenigermate, de vergrijpen tegen de openbare orde en veiligheid te keer te gaan, waren verplicht zelf de overtreders door opsluiting te straffen.

Met de toepassing van boeten en gevang, op dezen die zich tegen hunne menigvuldige verordeningen en voorschriften vergrepen, waren de Duitsche Overheden zeer mild. Het had er meermaals den schijn naar, alsof hunne reglementen er op berekend waren, door de hooge geldstraffen, die zij meestal bepaalden, om eene bron van inkomsten te wezen voor den bezetter. Het zou gansch niet onaardig zijn, kon men eene statistiek opmaken van de sommen, die deze laatste, door het toepassen van boeten, heeft weten in te beuren. Ook voor onze stad moeten die een aanzienlijk bedrag vertegenwoordigen. Op sommige tijdstippen regende het geldboeten, dag aan dag.

Wat de gevangenisstraffen betreft, zij werden evenmin karig toegepast : zij vervingen nog daarenboven de boeten, die niet gekweten werden. Van onwillige betalers, die vee of zaken van weerde bezaten, nam men deze in beslag, en verkocht ze tot het beloop der boete was bereikt.

De laatste maanden der oorlogsperiode maakten de Duitschers waarlijk misbruik van opsluitingsstraf, bij zooverre dat er niet min dan drij gevangenissen in gebruik waren : die der Gevangenpoort ; één in de Ruiterijkazerne, door den bezetter ingericht, en eene in de Sionskazerne. In deze laatste werden de overtreders opgesloten, die niet regelmatig door de rechtbank konden gevon-

nist worden, doch zich al te ernstig hadden vergrepen tegen wet en recht, om zonder tuchtiging te worden vrijgelaten.

—

Na 't eindigen der vijandelijkheden hernamen de agenten De Rademaker, De Winter, Engels, Leemans, Nauwelaers en Van den Bempt hunnen dienst.

Ter vervanging van politiedienaar Verboven, die den 5 April 1919 in Duitschland overleed, werd Rodts, Jules tot agent benoemd.

In de maand September daaropvolgende trad M. Nysten af als adjunct-kommissaris en bekwam van stadswege een rustgeld.

§ 2. Gendarmerie.

Deze werd bij het uitbarsten der vijandelijkheden bij het leger ingedeeld en belast met diensten en werkzaamheden, waarover wij geen naricht bezitten.

TWEEDE AFDEELING.

Verordeningen en Reglementen.

Niets te melden.

DERDE AFDEELING.

Aanhoudingen, Schelmstukken, Misdrijven en Overtredingen.

		1914-'15	1915-'16	1916-'17	1917-'18	1918-'19
1.	Poging tot diefstal	22	3	17	5	9
2.	Eenvoudige diefstallen	150	90	120	115	105
3.	Zware diefstallen	21	20	64	65	37
4.	Huisdiefte	5	2	4	6	3
5.	Vrijwillige slagen	25	18	23	13	17
6.	Slagen en kneuzingen	16	12	13	11	14
7.	Aftruggelarij	5	2	2	1	5
8.	Smaadwoorden jegens de politie	32	48	20	5	14
9.	Misbruik van vertrouwen	7	3	5	4	7
10.	Scheldwoorden	5	13	4	3	6
11.	Laster en eerroof	6	5	8	4	4

		1914-'15	1915-'16	1916-'17	1917-'18	1918-'19
12.	Aanslag op de zeden en zedenschennis	6	3	2	—	2
13.	Opstand tegen de agenten der openbare macht	7	5	4	1	3
14.	Schade aan roerende goederen	5	4	1	3	5
15.	Braak van afsluiting	5	2	3	—	5
16.	Lichte mishandeling	7	5	2	—	3
17.	Verheeling	40	17	22	28	25
18.	Openbare dronkenschap	21	16	6	—	5
19.	Verschillende overtredingen	68	140	70	75	290
20.	Overtreding op het sluiten der herbergen	21	10	9	—	7
21.	Overtreding op 't nachtgeruisch	6	5	2	2	5
22.	Brandstichting	—	2	—	—	—
23.	Dracht van verboden wapens	—	—	—	—	3
24.	Schriftvervalsching	—	—	—	—	1
25.	Espionnage	—	—	—	—	2
26.	Hulp aan den vijand	—	—	—	—	5

Bescherming der Dieren.

De Maatschappij, onder dien naam in onze stad bestaande, heeft tijdens de oorlogsjaren hare werkzaamheden niet openlijk voortgezet. Zij wilde zich in geen geval tot den bezetter wenden om van hem machtiging tot het houden van vergaderingen te bekomen. Overigens begreep het Bestuur volkomen dat de tijden niet geschikt waren om met vrucht op te treden ter bevordering der beginselen welke het voorstaat. Immers, terwijl er dagelijks onrecht werd gepleegd tegen de menschheid, terwijl onschuldigen gekneveld, vervolgd en verdrukt werden, terwijl gruwelen van allen aard werden gepleegd, was het niet mogelijk bescherming, zachtheid en welwillendheid in te roepen voor de dieren.

Daarbij waren meerdere leden van de Maatschappij en zelfs bestuurleden uitlandig, en was eene regelmatige werking derhalve bezwaarlijk vol te houden. De aanwezige bestuurleden hebben er zich dan ook bij bepaald van tijd tot tijd, naar gelang de omstandigheden het toelieten, bijeen te komen, om de belangen der

Maatschappij te regelen en te behartigen, en, waar het doenlijk was, enkele feiten in 't oog te houden en misbruiken te keer te gaan.

Heel den duur der oorlogsjaren werden er geene bijdragen van de aangesloten leden geïnd, wat niet belette dat hun jaarlijks, volgens ouder gewoonte, den geïllustreerden wandalmanak werd geschonken. De bekostiging geschiedde bij middel der gelden, nog in kas van voor 't uitbreken der vijandelijkheden. Het Provinciaal Bestuur heeft overigens ook regelmatig telkenjare zijne toelage uitbetaald.

De oorlog heeft ook voor gevolg gehad het ledental te verminderen : enkele zijn overleden en andere verblijven in andere gemeenten. Nieuwe inschrijvingen kwamen nog niet in voldoende getal toe om de gapingen, door de verloren leden gelaten, teenemaal aan te vullen.

Vóór den oorlog vergaderde het Bestuur voor de laatste maal den 4 Juli 1914. Tijdens de bezetting hield het ééne ingeschreven vergadering, namelijk op 12 Januari 1917, waarop verslag werd gedaan over den toestand der kas. Daaruit bleek dat er alsdan in kas was eene som van 897,58 fr.

Na het teekenen van den vrede hernam de Maatschappij hare werkzaamheden met het houden eener algemeene vergadering op 28 Meert 1920. Daarop werd verslag gedaan over den toestand der Maatschappij, over de redenen van schorsing der werkzaamheden tijdens den oorlog, en werd aangezet tot nieuwen iever in 't nastreven van het doel der Vereeniging.

Van dan af ook hield het Bestuur opnieuw regelmatig zijne zittingen, zooals in de verslagen der volgende jaren is vermeld, en werd het streven der Maatschappij met nieuwen moed en krachtinspanning hernomen.

TITEL X.

BURGERWACHT, MILITIE, BEZETTING.

EERSTE AFDEELING.

De Burgerwacht.

Vóór de inneming der stad, door den vijand, bewees de Burgerwacht, van af het ontstaan van den oorlogstoestand in onze stad, zeer gewaardeerde diensten.

Door den heer Burgemeester daartoe opgeroepen, richtte zij reeds van af 3 Augustus 1914 een patrouilledienst in. Deze was gewettigd door de buitengewone opschudding, dien dag in onze stad gewekt, door de verklaring van twee officieren, dat de Duitschers reeds de Belgische grens hadden overschreden, en binnen enkele dagen voor de poorten der stad konden verschijnen. Geruststellende berichten, naderhand ingekomen, brachten de kalmte terug tusschen de bevolking.

De Burgerwacht bleef nochtans in werking. Zij nam de leiding en het toezicht over de arbeiders die, van af 3e Augustus, in massa werden opgeroepen, en ook desnoods opgeëischt, om te gaan werken op het fort van Lier, buiten de Leuvenschepoort en ook, nu en dan, naar de forten van Schilde, Broechem, Konings-Hoyckt en Duffel, en de schans van Tallaert. Dank aan de medewerking der Wacht heerschte er orde en tucht tusschen de menigte van werklieden, die aan de versterkingswerken gebezigd werden, en konden deze, onder het bestuur van een klein aantal officieren en toezichters der Genie, in de beste voorwaarden worden uitgevoerd. Leden van den Bestuurraad der Burgerwacht teekenden de namen der arbeiders op, rangschikten deze in groepen, volgens de plaats waar zij te arbeiden hadden; begeleidden ze naar en bewaakte ze bij den arbeid. Zij hielden eveneens aanteekening van de aan- en afwezigheden en van de verdiende loonen.

De Burgerwacht oefende, in medewerking met het Politiekorps, dat fel gedund was, talrijke waakdiensten uit, zoowel

binnen als buiten de stad, onder andere op de ijzerenwegen, op het verkeer in de statie, op de riviersluizen en -afdammingen, op de toegangen der stad.

Bij den toeloop van vluchtelingen en den aanvoer van vee uit de door de Duitschers bedreigde streken, bewees de Burgerwacht voortreffelijke diensten met de orde te helpen handhaven, de reglementen te doen uitvoeren en de misbruiken te keer te gaan.

Later werd zij ook gelast den toevoer van munitie, materiaal en voedingsmiddelen te begeleiden en te bewaken en 't oog te houden op de opslagplaatsen en magazijnen, waar die werden samengebracht.

Zij verleende hulp bij 't overbrengen van spionnen, bij het afleveren van paspoorten en verkeersbewijzen, bij 't inwinnen van allerlei nuttige inlichtingen en bij 't onderzoeken van kwestiën van vertrouwelijken aard.

Eindelijk, tijdens de beschieting der stad, richtte de Burgerwacht op meerdere gevaarvolle punten waakposten in, hield toezicht op de veiligheid der bevolking en der eigendommen, en verleende zelfs hare medewerking aan het dooven van branden, het wegbrengen van gekwetsten en 't begraven van gedoode burgers. Zij zette haren dienst voort zoolang het binnen de stad eenigszins houdbaar was, en wanneer zij eindelijk, eenige uren voor de inneming der stad, in de richting van Antwerpen uitweek, had zij vooraf zorg gedragen onderlingen en zieken weg te voeren en in veiligheid te brengen.

Van uit Antwerpen richtte zij, de eerste dagen na den uittocht uit Lier, nog meerdere verkenningen in, met het inzicht hulp te bieden en dienst te bewijzen aan bewoners, die mochten achter gebleven zijn, of bescherming te verleenen aan personen en eigendommen.

De Burgerwacht is te Antwerpen, enkele dagen na de inneming der stad Lier, ontbonden geworden.

Na den terugkeer der bevolking trachtte de bezetter meermaals te weten te komen, welke burgers deel hadden uitgemaakt van de Burgerwacht. Hij wilde die niet enkel inschrijven op de lijsten der aan controol onderworpen inwoners, maar hen ook op

bijzondere wijze in 't oog houden. Wanneer de registers en lijsten der Wacht aan het Stadsbestuur werden gevraagd, kon dit gerust voorwenden, die niet te bezitten : zij waren inderdaad door den luitenant-kwartiermeester geborgen geworden, en deze verbleef nog in den vreemde. Wanneer daarna door den bezetter gedischt werd, dat het Schepencollege de naamlijst zou opmaken van de burgerwachten, die het als zulks kende, werden daarop enkel die ingeschreven, wier lidmaatschap algemeen gekend was.

De Duitsche Overheid moest zich dus met zeer onvolledige lijsten behelpen.

Het is ons overigens niet bekend, dat gewezen leden van dit Korps, als zulke, door den bezetter op bijzondere wijze zouden zijn lastig gevallen.

TWEEDE AFDEELING.

Militie.

De stad Lier, het mag gezegd worden, had ruimschoots haar aandeel te dragen van het leed en de lasten, die de oorlogsgebeurtenissen over België hebben getrokken. Dit is het geval geweest, zoowel vóór de inneming der stad, als onder de Duitsche bezetting.

Al aanstonds, bij den aanvang der vijandelijkheden, werd zij in de gebeurtenissen betrokken. Zij had, vanaf begin Augustus, dagelijks eene menigte arbeiders te leveren, om op de omliggende forten te gaan werken ; hun aantal bedroeg gemiddeld 200 à 500 man, maar steeg ook soms tot 800 en 1000, en zelfs tot 2000 man ; zij had gansche massa's materialen en benoodigdheden op te eischen en aan de legeroversten te verstrekken : grondstoffen, metalen, werktuigen, voertuigen, enz. ; zij had inkwartieringen zonder tal te verwezenlijken : manschappen van allerlei wapens, te voet en te peerd, met of zonder bagage en legertros.

De Stadsoverheid, steunende op hare beambten, bijgestaan door het Politiekorps, de Burgerwacht en het Pompierskorps, beëverde zich om de verplichtingen, welke die staat van zaken voor haar medebracht, ten beste na te komen. Dank aan den goeden wil van allen, aan den iever en de werkzaamheden der overheden en leiders, dank ook aan de inschikkelijkheid der be-

volking, konden alle moeilijkheden te boven worden gekomen; kon, in bevredigende voorwaarden, aan alle rechtmatige eischen worden voldaan. Het bedrag der opeischingen, door de Stad, namens het Belgisch leger gedaan, overtreft 277.300 fr.

Wat de inkwartieringen betreft, het was geene gemakkelijke taak die telkens tot een goed einde te brengen. Immers, van af de eerste dagen der vijandelijkheden was Lier een belangrijk middenpunt van troepenbewegingen. Dit had zij ongetwijfeld te wijten aan hare ligging, even binnen de versterkte stelling Antwerpen, nabij dezer oostergrens, die meest door den vijand werd bedreigd, en waar feitelijk ook de doorbraak heeft plaats gehad.

In bijzonderheden treden over de inkwartieringen, die onze stad, nagenoeg twee maanden lang, dagelijks te verstrekken had, is niet mogelijk. Zeggen wij enkel, dat zij al dien tijd duizenden manschappen en tal van militaire inrichtingen te herbergen had, en dat zij meermaals gansche legermassa's, — 10 à 15000 man en meer — schier onverwachts en zonder voldoende voorafgaande verwittiging, had onder dak te brengen.

Over 't algemeen legde de Liersche bevolking, bij 't regelen der inkwartieringen, eene groote bereidwilligheid en inschikkelijkheid aan den dag. Zij deed meer : door talrijke Liersche burgers werden onze Belgische soldaten met genegenheid en hartelijkheid onthaald, verzorgd, zelfs vertroeteld, als familieleden behandeld. Onverschoonbaar is dan ook de daad van zeker broodschrijver, die in een te Londen uitgegeven boek, lichtzinnig, zoo niet boosaardig weg, onze stadgenooten dierf beschuldigen, dat zij zich hardvochtig en inhalig tegenover de Belgische soldaten hadden aangesteld.

Het Stadsbestuur is in 't bezit van getuigschriften, spontaan door oud-strijders geschreven, die het tegenovergestelde bewijzen.

—

De oproep der verlofgangers, te Lier woonachtig, en de strijdvaardigmaking der klassen, wier kleedermagazijn in onze stad was gevestigd, gebeurden te Lier op zeer regelmatige wijze. Het gaan en komen dier strijdersmassa's verwekte in onze stad eene levendige beweging, die de aandacht der bevolking trok en hare geestdrift gaande maakte. Vaderlandsche betoogingen hadden plaats; driekleurige vlaggetjes en kokarden werden gedragen; vaderlandsche zangen aangeheven.

De jongelingschap, door de algemeene opgetogenheid beïnvloed, kwam zich in grooten getalle ten militiebureele aangeven, om als vrijwilligers ingelijfd te worden. Het getal dier vrijwillige dienstnemingen bedroeg, den 8 Augustus 1914, in onze stad reeds 75. Het klom in den loop der oorlogsjaren tot meer dan 400. Daartegen bedroeg het aantal Lierenaars, die, tijdens den grooten worstelstrijd 1914-'18, deel uitmaakten van het leger, niet min dan 1525.

Het getal gesneuvelden werd, sedert de laatstgekende nasporingen, op 115 vastgesteld.

De troepenbewegingen opgeven, waarvan Lier tijdens de maanden Augustus en September 1914 getuige was, is niet mogelijk. Zeggen wij enkel, dat een gedeelte der troepen, die deelnamen aan de twee geweldige aanvallen van 't Belgisch leger, op den Duitschen indringer, namelijk de uitval van 25 en 26 Augustus, en, enkele dagen later, die van 7 September, van uit onze stad oprukten, en na den aftocht te Lier terugkeerden. Telkens was eene menigte volks te been om, bij het oprukken en wederkeeren, het ongewoon schouwspel te zien, dat de legerbenden en de hun volgende legertros opleverden.

Terwijl de 2e uitval aan den gang was, kwam de Staf van het Belgisch leger zich te Lier vestigen, en nam zijnen intrek op het Stadhuis. Ook Zijne Majesteit Koning ALBERT nam hier tijdelijk zijn verblijf. Dit gebeurde den 9e September 1914. Van dien dag af tot en met den 25e September, bracht onze Vorst dagelijks meerdere uren in onze stad door, om met de officieren van den Staf te onderhandelen. Hij had zijn ontvangst- en werkbureel opgeslagen in de Stadsraadzaal. Enkele malen bleef hij zelfs te Lier vernachten, in het huis van den heer Burgemeester SCHELLEKENS. Zijne Majesteit was zeer eenvoudig in zijn optreden, wat hem onmiddellijk den eerbied en de genegenheid der Lierenaars won.

De Staf zetelde in onze stad, op de bovenzaal van het Stadhuis, tot den 26e September 1914. Zijn verblijf hier ter stede, samen met dat des Konings, gaven aanleiding tot meerdere hooge bezoeken. Buiten de Engelsche, Fransche en Russische attachés, aan den Staf gehecht, kwamen te Lier op bezoek : generaal HANOTEAU; de Fransche gezant, heer KLOBESKOWSKI; Minister

Schollaert ; Staatsministers Cooreman en Goblet d'Alviella, en anderen.

Den 25, 26 en 27 September had ook de uittocht plaats der te Lier verblijvende troepen.

Een paar dagen later begonnen de Duitschers de beschieting der stad : zij duurde dien dag van 8 tot 13 uur. De volgende dagen werd zij telkens gedurende een of meer poozen hernomen en ook des nachts werd het bombardement meermaals krachtdadig voortgezet. Eerst den 5 October, na de inneming der stad, door de Duitschers, hield de beschieting op. Zij had groote verwoestingen aangericht aan talrijke openbaren en bijzondere gebouwen der stad ; al zijn die, in de verste verte, niet te vergelijken met de vernieling die, na de bezetting, door een opzettelijk ontketende brandramp werd teweeggebracht.

—

Na de inneming der stad, door den bezetter, viel de militiedienst, zooals die tot dan toe had gewerkt, heelemaal stil. Alleen de uitbetaling der militiegelden aan de gerechtigde familieleden der in 't leger dienende stadgenooten, werd voortgezet. Door de wet van 4 Augustus 1914 ingevoerd, werd de uitbetaling dier vergoeding door het Stadsbestuur verzekerd. Zij ving aan op 14 Augustus van gezegd jaar en had, vóór de inneming der stad, elken Maandag plaats, van 9 tot 12 en van 2 tot 4 uur.

Na den terugkeer van de vlucht werd die uitbetaling ten Stadsraadhuize hernomen en had er plaats tot den 30 April 1915. Omdat eene inmenging der Duitsche Overheden te vreezen was, werd van dien datum af de uitbetaling verzekerd door het Komiteit voor Hulp en Voeding, en geschiedde dan ook in een der lokalen, die het in gebruik had, namelijk in eene zaal der Nazarethkazerne. Van af 28 Meert 1919 werd de uitbetaling opnieuw van stadswege verricht, doch op een daartoe ingericht bureel, in de benedenzalen van 't Vredenberggebouw.

Voor de stad Lier werd aan militiegelden uitbetaald eene som van 2.191.888,50 fr. !

—

De bezetter had er natuurlijk belang bij, zooveel mogelijk te beletten dat de jongelingen, in staat de wapens te dragen, zich bij 't Belgisch leger gingen inlijven. Daarom werd reeds

van in November 1914 de Belgische-Hollandsche grens gesloten, en werd daar eerst een strenge waakdienst, en vervolgens nog daarenboven een moorddadige, onder hoogspanning staande draadversperring ingericht. Dit belette echter niet, dat er nog Belgische jongelingen de grens wisten te overschrijden om de wapens op te nemen. Ook Lierenaars waren van dit getal.

Om die uitwijking nog te bemoeilijken richtte de Duitsche Krijgsoverheid voor de jongelingen, behoorende tot de klassen, opgeroepen voor den krijgsdienst, en die in 't land verbleven, zoogenaamde controolvergaderingen in.

Ten einde de daartoe noodige lijsten te kunnen opmaken verscheen een Duitsche officier op zekeren morgen, van soldaten vergezeld, op het Stadhuis, deed zich op het militiebureel al de daar aanwezige registers overhandigen en nam ze mee.

De controolvergaderingen namen een aanvang den 26 April 1915, onder 't bevelhebberschap van Freiherr Pampe. De jongelingen, behoorende tot de klassen 1892 à 1897 en de leden der Burgerwacht moesten er op verschijnen, voorzien van hunne een zelvigheidskaart. De eerste bijeenroepingen hadden plaats in de ruiterijkazerne, te 9 uur 's morgens.

Van 1 September daaropvolgende vingen zij reeds te 8 uur (D. T.) aan, hadden plaats op de Groote Merkt en het Stadhuis en duurden twee dagen. Den 1 April 1916 moesten al de klassen van 1892 tot en met 1899 verschijnen ; van af 27 Februari 1917, buiten de Burgerwacht, ook de klassen van 1877 tot en met 1900, en eindelijk, van af 16 Februari 1918, ook die van 1901.

Strenge maatregelen werden door de Duitsche Overheden getroffen om, tijdens de controolvergaderingen, orde en tucht te handhaven. Sterke patrouillen maakten in de straten hunne ronde, alle drankhuizen op de Merkt moesten gesloten blijven zoolang het nazicht duurde en alle poging tot gerucht maken of samentroppelen werden van eerstaf onderdrukt.

—

Wat aangaat het gaan en komen van Duitsche legertroepen, hunne getalsterkte, en de legerafdeelingen, waartoe zij behoorden; hunne verrichtingen en wat dies meer, wij vinden het verkieslijk daarvan geene melding te maken. Wij bezitten daarvoor noch voldoende, noch met zekerheid vastgestelde gegevens.

Dit nochtans kunnen wij wel verklaren, dat de legeroversten, in alle omstandigheden, zeer aanmatigend optraden. Als persoonlijke verblijfplaats kozen zij voor zichzelf de best ingerichte bijzondere woningen uit, waar niets mocht ontbreken wat zij voor confortabel hielden ; zij richtten daarenboven, ten gerieve van het Officierskorps, eene eetzaal in, waarvoor zij eene massa benoodigdheden opeischten en die, aanvankelijk in het « Hôtel d'Anvers » gevestigd, later werd overgebracht naar de ledigstaande woning van M. De Strycker-Hellemans. Als vergaderplaats voor de soldaten deden zij eene woning van den Antwerpschen steenweg in orde brengen en hechtten daar den lusttuin van M. Vermalen-Van Eeckhoven aan, om benuttigd te worden bij 't inrichten van feestelijkheden. Die inrichting heette « Soldatenheim ».

Na 't sluiten van den wapenstilstand ontving Lier eene bezetting. Ook werden in den loop van dit jaar, op verschillende tijdstippen, groepen manschappen, behoorende tot de batterijen van 't veldgeschut, bij de burgers ingekwartierd.

De kazernen van Nazareth en van Sion, waarin de Stad, tijdens de oorlogsjaren, verschillende onderwijsinrichtingen en voedingsdiensten had tot stand gebracht, moesten worden ontruimd, ten einde ze voor hunne vroegere bestemming beschikbaar te stellen.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN.

EERSTE AFDEELING. — **Directe belastingen en Accijnsen.**

Wij laten hier de ontvangsten volgen, gedaan ten kantore van Lier I. M., tijdens de oorlogsjaren :

Directe belastingen	In 't jaar 1915 :		In 't jaar 1916 :		In 't jaar 1917 :		In 't jaar 1918 :		In 't jaar 1919 :	
	over 1914	over 1915	over 1915	over 1916	over 1916	over 1917	over 1917	over 1918	over 1918	over 1919
Grondbelasting . . .	48.125,00	93.638,00	43.230,00	87.300,00	49.646,00	92.256,00	32.055,00	64.248,50	53.043,00	101.917,00
Personeele belasting .	48.134,00	47.043,00	43.165,00	54.232,00	34.109,00	58.697,00	10.573,00	41.883,50	37.515,00	63.992,00
Patentrechten	15.471,00	7.789,00	8.468,00	8.973,00	27.774,00	46.891,00	7.119,00	9.817,50	15.730,00	84.265,00
Automobielen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	831,00
Kinemas en vertooning	—	262,50	—	1.004,00	206,00	4.232,00	150,00	4.073,00	840,00	13.964,00
Provinciale belastingen	1.515,00	9.890,00	2.429,00	8.351,00	1.955,50	7.334,50	1.059,00	5.361,00	1.978,00	17.983,00
Accijnsrechten										
Bieren	4.031,00	6.025,00	4.282,00	7.868,00	4.870,50	8.069,00	2.592,00	4.207,00	4.422,00	20.053,00
Suikers	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200,00
Margarine	6.356,00	5.113,00	—	—	—	—	—	—	—	135.452,00
Tabak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	283,00

De rol der stadsbelasting op 't belastbaar inkomen bedroeg : in 1915 : 24.695,53 fr. ; in 1916 : 21.105,66 fr. ; in 1917 : 21.318,47 frank ; in 1918 : 21.560,94 fr., en in 1919 : 21.673,81 fr.

De belasting op de bemeubeling bracht op : in 1915 : 1.477,81 fr. ; in 1916 : 1 520,50 fr. ; in 1917 : 1.557,63 fr. ; in 1918 : 1.612,93 fr., en in 1919 : 1 871,09 fr.

Een besluit van Baron von Bissing, generaal-gouverneur, van 16 Januari 1915, voerde eene bijzondere belasting in, slaande op de buiten 't land verblijvende Belgen. Werden er door getroffen, alwie sedert 't begin van den oorlog vrijwillig waren uitgeweken, meer dan twee maanden afwezig waren, en aangeslagen waren voor eene personeele belasting van zeker bedrag, de opcentiemen inbegrepen, te Lier 60 fr., en die voor 1 Meert 1915 niet in het land zouden teruggekeerd zijn. Die bijzondere belasting bedroeg het tiendubbel van de gewone belasting, was onmiddellijk inbaar en moest vóór 15 April 1915 gekweten zijn.

Hier te Lier was de rol der belastingschuldigen, door die bijzondere belasting getroffen, den 15e Meert opgemaakt ; den 26e Meert daaropvolgende werd hij door de commissie der personeele belastingen onderzocht. Er stonden 64 namen op ingeschreven, waarvan 28 werden aangeduid als zijnde vrijwillig afwezig en 36 als onvrijwillig afwezigen. — Het Duitsch Bestuur ontmoette echter, bij toepassing dier verordening, veel verzet en moeilijkheden, en wij weten niet dat door een onzer medeburgers de bijzondere belasting zou betaald zijn.

TWEEDE AFDEELING.

Hallen en Merkten.

De inlichtingen, welke onder die hoofding gewoonlijk in de stadsverslagen worden medegedeeld, kunnen voor den duur der oorlogsjaren niet verstrekt worden. Van meerdere voedingswaren werd namelijk geene, van andere niet regelmatig markt gehouden. Bovendien werden, tijdens de bezetting, voor de belangrijkste eetwaren, door de Duitsch overheden hoogstprijzen vastgesteld, die wel niet werden aanveerd en nageleefd, doch wier bestaan nochtans het vrije spel van vraag en aanbod belet heeft zijn gewonen invloed uit te oefenen op het bedrag der prijzen. Zoo waren er

dan ook geene middelbare noch doorsneêprijzen waar te nemen. Enkel van hoogst- en woekerprijzen werd er gewag gemaakt.

De noodzakelijkheid, in 't vaststellen der prijzen van eet- en voedingswaren tusschen te komen, deed zich al heel spoedig, na 't ontstaan der vijandelijkheden gevoelen. Ook machtigde reeds eene wet van 4 Augustus 1914 de gouverneurs der provinciën en de burgemeesters de prijzen van meerdere waren vast te stellen, en tevens strenge straffen tegen vervalsching en woekerprijzen uit te veerdigen.

Na korten tijd werd het voor de overheden een aanhoudende strijd, om de prijzen van eet- en voedingswaren op een behoorlijk peil te houden ; naarmate de voorraden schaarscher werden, nam ook die strijd in kracht en uitgebreidheid toe. Vooral onder het beheer der bezettende macht namen de jacht op voedingswaren en 't opdrijven der prijzen ongewone afmetingen aan. Ongemeen hooge, waarlijk overdreven sommen werden dan ook betaald voor de eetwaren van eerste noodzakelijkheid, zooals granen, aardappelen, boter- en vetwaren, zelfs groenten en vruchten. De voortbrengers en handelaars alleen verantwoordelijk maken voor die woekerprijzen, ware zeker onrechtveerdig ; ook de verbruikers, die, om ruime voorraden te bemachtigen, de warenwinners en -bezitters prijzen gingen aanbieden, die de vastgestelde hoogstprijzen verre te boven gingen, hebben eveneens schuld aan het stijgen der prijzen.

Aangezien echter voor tal van voedingswaren, het stelsel der gedwongen aflevering aan bepaalde prijzen moest worden ingevoerd, ten einde te voorkomen, dat een gedeelte der bevolking, wiens koopkracht beperkt was, zou verstoken blijven van 't hoogstnoodige voedsel, konden de woekerprijzen, waarvan sprake, enkel gevraagd worden voor de overschotten, die de voortbrengers konden afzonderen, of voor de hoeveelheden, die zij aan de aflevering wisten te onttrekken. Dit was onder andere het geval voor de granen, de aardappelen, later ook voor boter en melk.

Meerdere verordeningen, voor doel hebbende 't eischen van woekerprijzen tegen te gaan, werden door de bezittende overheid uitgevaardigd. Den 28 September 1915, onder andere, verscheen een besluit dat, voor de overtreding der verschillende hoogstprijzen, eene straf bepaalde van 10.000 Mark boete of 1 jaar gevang.

Latere verordeningen, onder dagteekening van 10 Juni 1917, 4 September 1917, 1 November 1917 en, voor wat den vleeschverkoop betreft, van 30 Mei 1916 en 20 Juni 1918, bekrachtigden die bepalingen of verscherpten ze.

Dat zij het gewenschte uitwerksel niet hadden, moet ons niet verwonderen ; immers het vaststellen der overtredingen was uiterst moeilijk, aangenomen nog dat daar ernstig werd naar gestreefd, terwijl vrij algemeen werd aangenomen dat de Duitsche zendelingen, gelast aankoopen te doen voor den bezetter, er niet voor terugdeinsden prijzen aan te bieden en te betalen, die de vastgestelde hoogstprijzen merkelijk overtroffen. Boeten en straffen, toegepast op personen die overdreven prijzen vroegen of betaalden, zijn ons slechts enkele malen ter kennis gekomen.

Wij laten hier eenige opgaven volgen, betreffende de hoogstprijzen, die door de bezettende overheid in den loop der oorlogsjaren werden vastgesteld.

Hoogstprijzen, vastgesteld per 100 kilos

	VOOR DE TARWE :	VOOR DE ROGGE :
Den 9 October 1915	35,15 fr.	25,50 fr.
» 23 November 1915	34,20 »	26,50 »
» 22 December 1915	34,10 »	26,40 »
» 22 Januari 1916	38,28 »	26,47 »
» 24 October 1916	44,10 »	28,47 »
» 27 November 1916	42,96 »	26,64 »
» 27 Februari 1917	49,09 »	28,34 »
» 24 Juli 1917	63,25 »	31,07 »
» 20 Augustus 1917	63,25 »	33,17 »
» 29 September 1917	68,48 »	37,64 »
» 23 October 1917	73,21 »	37,25 »
» 13 December 1917	74,48 »	37,17 »
» 12 Januari 1918	72 56 »	37,27 »
» 14 Februari 1918	75,19 »	37,66 »
» 11 Mei 1918	73,01 »	39,72 »
» 18 Juli 1918	78,11 »	41,93 »
» 12 October 1918	88,77 »	52,20 »

Hoogstprijzen, vastgesteld per 100 kilos

	VOOR TARWEMEEL :	VOOR ROGGEMEEL :
Den 22 December 1915	43,83 fr.	37,48 fr.
» 21 Januari 1916	47,68 »	38,10 »
» 24 October 1916	54,69 »	36,49 »
» 27 November 1616	53,41 »	36,02 »
» 27 Februari 1917	57,77 »	34,72 »
» 24 Juli 1917	69,98 »	36,80 »
» 20 Augustus 1917	70,34 »	39,31 »
» 29 September 1917	75,44 »	43,64 »
» 25 October 1917	80,91 »	43,84 »
» 13 December 1717	82,27 »	43,92 »
» 21 Januari 1918	80,51 »	44,13 »
» 14 Februari 1918	83,74 »	45,05 »
» 16 April 1918	82,96 »	47,02 »
» 11 Mei 1918	83,25 »	48,93 »
» 18 Juli 1918	88,13 »	50,83 »
» 12 October 1918	98,96 »	60,85 »

Verschillende hoogstprijzen :

Ajuin	— den	6 November	1915 :	22 fr. de 100 kil.
Boter	— »	30 November	1915 :	Roomboter, 5 fr. de kilo, gewone, 3,00 fr.
»	— »	24 Augustus	1916 :	6,00 fr. de kilo.
»	— »	23 October	1916 :	6,20 fr., 6,50 en 7,00 fr.
Kristalsuiker	— »	13 December	1915 :	45,00 fr. de 100 kil.
Geraffin. suiker	— »	22 December	1915 :	51,00 fr. de 100 kil.
Aardappelen	— »	2 Meert	1915 :	9,00 fr. de 100 kil.
»	— »	13 October	1915 :	7,00 fr. de 100 kilos ; — 9,50 fr., polderpatatten.
»	— »	29 Januari	1916 :	9,00 fr. de 100 kilos ; — 10,00 fr., polderpatatten.
»	— »	7 Juli	1916 :	10,00 fr. de 100 kil.
»	— »	13 Juli	1917 :	20,00 fr. de 100 kil.
Zemelen	— »	13 November	1915 :	22,50 fr. de 100 kil.
Verkenvleesch	— »	25 Januari	1916 :	2,40 fr. levend ; 4,00 fr. dood.
Benzol	— »	23 Meert	1917 :	4,50 fr. de kilo.

DERDE AFDEELING.

Bijzondere Gebouwen.
Toepassing der reglementen op de politie en op het bouwen.

De grootste ellende, door den oorlog over onze stad neergehaald, is ongetwijfeld de woningennood. Hier is dan ook door den geesel der verwoesting op ongewoon erge wijze geteisterd geworden.

Reeds den 1 Augustus 1914 werden er, buiten de Leuvensche poort, in de omgeving van het fort, om strategische redenen, door de genie 13 hoeven en 6 handwerkerssteden ten grond toe vernietigd. De bewoners, de meesten met vee en alem, waren verplicht bij familieleden of geburen een onderkomen te zoeken.

Door de oorlogsgebeurtenissen, namelijk door de beschieting der stad en de plundering en uitbranding, die er op volgden, werden daarenboven niet min dan 700 gebouwen heelemaal vernield en 760 zoo erg beschadigd, dat zij gansch onbewoonbaar geworden waren.

Ellendig was dan ook het uitzicht der stad met hare naakte zwartgebrande muren, hare vormelooze puinhoopen en hare vernielde straten.

Er viel natuurlijk niet aan te denken, tijdens de bezetting, die verwoeste gebouwen te herstellen. Toch werden er wel enkele werken verricht, met het doel het uitzicht der stad te verbeteren. De straten werden gereinigd ; de puinen opgeruimd ; de bouwvallige muren neergehaald. De Duitsche overheid bemoeide zich ook met die kwestiën. Zij gaf herhaaldelijk bevel alle puinen in de vernietigde gebouwen weg te ruimen, de nog rechtstaande gedeelten neer te halen en de gronden, waarop de vernietigde woningen gestaan hadden, gansch te effenen. Het stadsbestuur weigerde echter hardnekkig aan die bevelen gevolg te geven. Alleen in die gebouwen, waarvan de eigenaars machtiging verleenden om de puinen op te ruimen, liet het deze stuk slaan en wegvoeren en de nog bruikbare materialen opstapelen. Tot het neerhalen van bouwvallige gevels gaf het alleen dan toelating, wanneer door een bevoegd bouwkundige vastgesteld en verklaard was, dat het behoud dier bouwgedeelten gevaar opleverden zou voor de openbare veiligheid. De Duitschers, die er volstrekt scheinen aan te houden dat de puinen uit de stad zouden verdwijnen, deden ook herhaalde pogingen om de eigenaars van vernielde woningen tot het herbouwen hunner eigendommen over te halen. Met beloften van geldelijke ondersteuning eenerzijds, en bedreiging met strenge straffen anderzijds, hoopten zij hun doel te bereiken.

Hier ook werden zij teleurgesteld : zoomin als het Stedelijk Bestuur lieten de bijzonderen zich overhalen om de wenschen van den bezetter te voldoen. Slechts enkelen, misschien een vijftal eigenaars, lieten zich de hulp welgevallen, hun met Belgische gelden door de Duitschers aangeboden. Dezen, wellicht zelf voelende, dat zij eischen stelden, die niet in te willigen waren, gaven geen gevolg aan hunne bedreigingen en namen hunnen toevlucht tot een ander middel, om het ellendig uitzicht der verwoeste stad te verduiken. Zij lieten straatwaarts, langsheen de vernielde huizen, muren optrekken van circa 2 meters hoogte, waarachter de puinen verborgen zaten.

Die bekommering der Duitschers, om den heropbouw der stad te bevorderen, uitte zich nog op andere wijzen : namelijk door 't uitoefenen van een zeker toezicht over de machtigingen tot bouwen. Herhaaldelijk wilden zij weten hoeveel aanvragen tot bouwen waren binnengekomen ; welke daarvan nog niet waren toegestaan, en om welke redenen. De bezetter beeldde zich werkelijk in, dat het Stadsbestuur het herbouwen tegenwerkte. Aldus meende hij ook, dat het goedkeuren der lijnrichtingsplannen voor sommige erg geteisterde kwartieren der stad opzettelijk op de lange baan werd geschoven, ten einde de belanghebbende eigenaars te beletten de herbouwing hunner huizen aan te vatten. Herhaaldelijk drong hij dan ook bij het Stadsbestuur aan, opdat die goedkeuring zou bespoedigd worden. Er kwam echter niets van. Daar een Duitsche uitspraak over een zoo gewichtige kwestie niet gewenscht was, werd de zaak zooveel mogelijk gerokken en vertraagd, zoodat zij nog hangende was, toen de Duitschers in November 1918 het land verlieten.

—

Met het herstellen van beschadigde woningen werd, na den terugkeer der bevolking van de vlucht, al spoedig een begin gemaakt. Dit is licht te begrijpen : wie het geluk had, bij zijne terugkomst, zijne woning nog in tamelijk goeden staat weer te

vinden, aarzelde niet ze door eenige herstellingen opnieuw bewoonbaar te maken. Overigens kon dit destijds nog aan zeer matige prijzen gebeuren. Meestal werd echter enkel het onmisbare hersteld en onnoodige kosten werden zooveel mogelijk vermeden. Weinige of geene huizen werden teenemaal in hunnen vorigen staat hersteld : men maakte ze enkel bewoonbaar.

Wij geven hier de statistiek dier herstelde huizen, over het tijdvak 1915-1919 :

Gedeeltelijke herstellingen of veranderingen	in 1915 :	75 woningen.
	» 1916 :	49 »
	» 1917 :	36 »
	» 1918 :	35 »
	» 1919 :	105 »

Zooals wij reeds lieten verstaan, werd van het herbouwen van vernietigde woningen in den beginne niet veel komaf gemaakt. Oorzaak : de vrees voor eene nieuwe beschieting en beschadiging, zooniet vernietiging der stad. Toch was er hier en daar een eigenaar, die zich door die bekommering niet liet afschrikken, en al dadelijk de herbouwing waagde. In de Antwerpstraat alleen waren er aldus een viertal : hun voorbeeld wekte ook anderen op, en alzoo werden er telkenjare, tijdens den oorlog, een aantal huizen uit hunne puinen heropgericht. De gebeurtenissen hebben die durvers in 't gelijk gesteld, en hun toegelaten, hunne in zeer voordeelige voorwaarden herbouwde woningen ongedeerd te behouden.

Hier volgt de opgave der tijdens den oorlog herbouwde huizen :

Herbouwde of nieuwe woningen	in 1915 —	33 woningen.
	» 1916 —	32 »
	» 1917 —	37 »
	» 1918 —	11 »
	» 1919 —	32 »

Op eene vraag om naricht van den bezetter, werd, van stadswege, den 24 Augustus, de volgende statistieke tabel overgemaakt :

1. Aantal huizen, door krijgsverrichtingen beschadigd of vernietigd 3481

2. Aantal huizen van de 3481 voormelde, op 24 Oogst 1918 reeds herbouwd of in herbouw . . . 120
3. Aantal huizen die werden afgebroken . . . 495
4. Aantal huizen, genoegzaam hersteld om verder verval te voorkomen of de uitwendige sporen van beschadiging weg te nemen 15
5. Aantal huizen in den toestand gebleven, waarin zij zich bij de inneming der stad bevonden . . 0

—

Rond hetzelfde tijdstip kwam de Duitsche Overheid ook met andere, min bescheiden navragen, de vernietiging van gebouwen te Lier betreffende, voor den dag.

Beurtelings vroeg zij aan het Stadsbestuur, hoevele en welke gebouwen, tijdens de oorlogsgebeurtenissen in onze stad, door de Engelschen, en hoevele en welke door de Duitschers waren beschadigd of vernield geworden.

Het Schepencollege, beseffende hoe al te vrijmoedige antwoorden op die vragen verwikkelingen konden uitlokken, vergenoegde zich te verklaren, dat het door persoonlijke waarneming zijner leden, aangaande die vernietiging, niets had kunnen vaststellen. En daar bleef het bij.

—

Meerdere Lierenaars vonden, bij hunnen terugkeer van de vlucht, hunne woning gansch vernietigd en zagen zich dus verplicht naar een onderkomen uit te zien. Dit had voor gevolg, dat meerdere stadgenooten naar den vreemde terugkeerden, dat anderen zich in naburige gemeenten gingen vestigen, ofwel, in een of ander ledigstaande huis der stad, tijdelijk hunnen intrek namen. Er waren er echter ook enkelen, die zich op de erve hunner vernielde woning of op een anderen ledigen grond een voorloopig houten huisje optimmerden.

Zulke tijdelijke woningen kwamen vooral tot stand in de hoofdstraten der stad : Leopoldplaats, Antwerpstraat, Groote Merkt, Rechtestraat, Berlaerstraat en Berlarij. De meeste dier barakken waren herbergen of winkels.

Opdat zij de stad niet al te zeer zouden ontsieren, eischte het Stadsbestuur, dat zij niet al te banaal van uitzicht en vorm werden opgevat. Wanneer later, in Juni 1915, een huisvestings-

komiteit werd gesticht, om, in medewerking met een dergelijk komiteit, in den schoot van 't Hulp- en Voedingskomiteit van Antwerpen bestaande, de bevolking der geteisterde gemeenten aan voorloopige woningen te helpen, stemden zoowel het Provinciaal als het Stadsbestuur een reglement, waaraan de te bouwen barakken moesten voldoen.

Tal van medeburgers werden, door toedoen van dit huisvestingskomiteit, behoorlijk onder dak gebracht.

De Duitschers, met leede oogen dit opbouwen van barakken aanziende, omdat het de bepaalde herbouwing van vernietigde huizen tegenhield, wilden begin 1917 al die houten woningen doen afbreken en wegruimen. Er ontstond echter zoo n algemeen verzet, dat zij van hun voornemen afzagen.

Intusschen was eene Zwitsersche Maatschappij : « L'Œuvre Suisse en Belgique » tot stand gekomen, met het doel in de meest beproefde gemeenten des lands, tot het bestrijden van den woningennood bij te dragen. Eigenaars, wier eenig huis, door hen voor den oorlog bewoond, tijdens het woeden der vijandelijkheden vernietigd was, konden van die Maatschappij aanzienlijke toelagen bekomen, om hunne woning te herbouwen. Die toelagen, voortkomende van geldinzamelingen, in Zwitserland en elders, voornamelijk in Amerika gedaan, waren echter tengevolge van moeilijkheden, bij 't inzamelen ontstaan, spoedig uitgeput en de werking der vereeniging leverde geene belangrijke uitslagen op. In onze stad werden enkel een viertal eigenaars geldelijk geholpen.

Zooals men uit de hiervoren aangehaalde tabels zien kan, is de herbouwing der vernietigde huizen in onze stad zeer langzaam gebeurd, ook na 't eindigen der vijandelijkheden. Het rusteloos en bovenmatig stijgen van de prijzen der bouwmaterialen, en van de arbeidsloonen, heeft daar schuld aan.

En zoo komt het, dat de onvoldoende heroprichting van verwoeste woningen, en 't achterwege blijven van nieuwe huizen, aanleiding hebben gegeven tot het verscherpen en het bestendigen van eenen bitteren woningennood in onze stad.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

EERSTE AFDEELING.

§ 1. — Groote en Kleine Wegenis.

Toen de oorlog uitbrak had de stad Lier meerdere belangrijke wegeniswerken in uitvoering en ook ter studie. In uitvoering waren onder andere de herkasseiïngswerken in de Kerk-, de Arragon- en de Vredenbergstraten. De aannemers, de heeren Van Dessel en Houwelyckx, hadden het ontwerp slechts gedeeltelijk voltrokken, wanneer de oorlogsgebeurtenissen hen, einde September 1914, verplichtte het onvoltooid te laten liggen. In Juni 1915 echter kon de uitvoering hervat en tot een goed einde gebracht worden. Die werken, wezenlijk eene degelijke verbetering der genoemde straten uitmakende, hebben 27.711,98 fr. gekost.

Een ander belangrijk werk was aanbesteed en stond op het punt te worden aangevat, wanneer de vijandelijkheden zulks kwamen verhinderen : wij bedoelen de hervorming der Hoogeen der St Jansbruggen. De eerste moest gansch in vaste brug herbouwd worden, volgens de goedgekeurde plans der heeren Millecam, ingenieur en Kimpe, conducteur bij 't beheer van Bruggen en Wegen ; de bestaande Hoogebrug zou, mits verbetering, ter vervanging der St Jansbrug worden verplaatst. Dit werk, voor 53900 fr. aanbesteed aan aannemer Daelemans-Collier, kreeg zelfs een begin van uitvoering. Vermits later heelemaal van dit ontwerp werd afgezien had de Stad aan laatstgenoemde eenige vergoedingen te betalen.

Ter studie had de Stad onder andere : de vernieuwing en verrechting van den steenweg Lier-Linth, zulks in verstandhouding met het Gemeentebestuur van Linth ; en de bekiezeling der Zeeut en der Bollaerstraat. De heer De Vreese, provinciale conducteur, was gelast met het opmaken van een besteenigingsplan voor elke dier beide straten. Die studie is tot heden niet hervat geworden. Eindelijk de vernieuwing van de bestrating der provinciale wegenis, van aan den ijzerenweg tot aan de Leuvensche

poort, was in bewerking. De provincie zou het herleggen van de rijbaan, de Stad die der voetpaden bekostigen. Een voorontwerp was reeds gereed. Tijdens en na den oorlog is er niet meer van gesproken geworden.

—

Na de inneming der stad was het in hare straten en op hare pleinen ellendig gesteld. Niet alleen was de besteeniging op tal van plaatsen deerlijk geschonden en beschadigd ; er heerschte ook eene wanorde zonder naam. Hoopen puin en vuilnis versperden allerwege weg en voetpad : afval van allen aard lag hier en daar verspreid : gebroken huisgerief, gehavende kleedingstukken, weggeworpen wapentuigen, bedorven eetwaar, enz. Daarenboven waren de riolen verstropt, de brugleuningen verwrongen, de pompen ontredderd, de waterbakken vervuild.

Het Stadsbestuur had meer dan de handen vol. Met het noodzakelijkste werd eerst aangevangen, namelijk met het opruimen en reinigen der straten ; daarna volgde het ontlasten en zuiveren der riolen. Heel de stad door werden de vergaarbakken geledigd en in meerdere straten, waar betonbuizen bestaan, nieuwe ruimingsopeningen bijgemaakt. Een plan werd hiervan aangelegd. Ook de twee noodbekkens met aankleven, nabij de Molafsluiting, die met modder waren gevuld, werden ontslijkt.

Door de stadskasseiers werden, op verschillende plaatsen der stad, herstellingswerken uitgevoerd, onder andere in de De Heyderstraat, de Predikheerenlaan, de Schoolstraat, den Kleinen en den Grooten Bril, de Kattenstraat, de Gasthuisvest, de Lanteern en Papegaaistraten, op de Vischmerkt en op den Moldijk en voorts aan al de bruggen en poorten der stad. Ook op den Waverschen steenweg en in de Pullaerstraat, ter plaatse waar deze door den oorlogsspoorweg wordt gedweerst, deed de Stad de kasseïng verbeteren. Ter ontlasting der Provincie deed zij nog daarenboven herstellingen verrichten op de provinciale banen : Lier-Duffel ; Lier-Oostmalle (Lisp) en Lier-Oude God.

—

Ten einde de werkloozen arbeid te verschaffen en daardoor bestaanmiddelen, liet het College de verwoeste huizen ontruimen, het daaruit komende puin stuk slaan en er wegen en pleinen mee verbeteren. Dit gebeurde onder andere met de Vee- en Kalvermerkt, die tevens met boordsteenen werden afgelijnd ; met

de Ste Annastraat, die niet enkel verbreed en besteenigd, maar ook begiftigd werd met gaanpaden, voorzien van boordsteenen en met cementriolen van 0,50 m. diameter ; met het zoogenaamd Zeeldraaiersbaantje, dat eveneens werd verbreed, voorzien van gaanpaden, waterbakken en boordsteenen, en daarenboven, langsheen den Begijnhofmuur, met eene beplanting van bloemen en boompjes werd versierd ; met de wegenis, loopende van de De Heyderstraat, langsheen de Nethe, naar het Groot Spui ; met de wegenis leidende van de Molbrug naar de Wandelbrug over de Molafsluiting, en met meerdere andere kleine wegenisvakken en plaatsen.

—

Tijdens de oorlogsperiode hebben de meeste buurtwegen op Lierisch grondgebied erge beschadiging geleden, terwijl er van 't doen van herstellingen geene sprake kon zijn. Het ergste zijn nochtans geschonden geworden de wegen liggende in de nabijheid van het fort : de Spekkestraat en de steenweg van 't Spreet en de landbouwwegen, waarlangs de bezetter het vervoer deed van materialen en boomen.

Wanneer de heer Gouverneur der provincie, in aansluiting met een schrijven van het Staatsbestuur, met zijne omzendbrieven van 10 Januari, 5 en 16 April 1919, de gemeentebesturen uitnoodigde herstellingswerken uit te voeren aan hunne steenwegen, buurt- en landbouwwegen, en daarvoor toelagen beloofde, die voor beide hoogere Besturen tot 80 % der onkosten konden beloopen, haastte zich het Stadsbestuur daar gevolg aan te geven en ontwerpen te doen opmaken voor de meeste zijner verbindingswegen. Enkele daarvan zijn reeds in uitvoering, namelijk de herstelling van den buurtsteenweg in 't Spreet ; die van den buurtsteenweg Lier-Duffel-Kathelijne-Waver en die der velobaan Lier Berlaer.

De andere wegen zullen volgen.

—

Krachtens machtiging, door de Bestendige Deputatie verleend in zitting van 9 Juli 1915, deed het College gepaste werken uitvoeren om de Pastorijstraat, buiten de Leuvensche poort, op behoorlijke wijze aan te sluiten bij den Berlaerschen steenweg. Een werk van denzelfden aard werd uitgevoerd buiten de Mechelsche poort, ten einde de besteenigde en verbreede Ste Annastraat

degelijk te verbinden aan de provinciale baan Lier-Mechelen. Daartoe verleende de Bestendige Deputie machtiging den 12 November 1915.

Na eene gepaste voorbereiding en 't instellen van het vereischte enkwest, werd de familie Lowet, in Januari 1919, overeenkomstig de adviezen der verschillende bevoegde Overheden, gemachtigd een gedeelte van voetpad nr 61, namelijk dat waardoor het Ringenhof werd in tweeën gesneden, af te schaffen. Onder andere voorwaarden werd aan de aanvraagster opgelegd eene vergoeding van 2500 fr. in de stadskas te storten.

In zitting van 26 Februari 1916 keurde de Raad een ontwerp van verbreeding der Achterstraat, op Lisp, goed. Die beslissing werd aan de Hoogere Overheid onderworpen, doch tot heden werd hare uitspraak nog niet ontvangen.

Den 17 Mei 1917 stemde de Raad een reglement op het zuiverhouden der straten, dat wij hier laten volgen :

Reglement op het zuiverhouden der straten.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Overwegende dat het noodig is maatregelen voor te schrijven om het reinhouden der straten en openbare plaatsen te verzekeren ;

Gezien art. 78 der Gemeentewet ;

Besluit :

I. Reiniging der straten.

Art. 1. Aan de bewoners of gebruikers van huizen en gebouwen kan worden opgelegd de straat voor hunne woningen of gebezigde gebouwen te keeren tot in de helft van de breedte der straat. Wordt zulk bevel hun door de policie gegeven, dan zullen zij gehouden zijn dit binnen de half uur na het bevel te doen. Degenen die zonder bevel de straat voor hunne woningen of benuttigde gebouwen keeren, zijn verplicht dit te doen : des zomers vóór 8 uur en des winters vóór 9 uur 's morgens, en de vuiligheid in hoopen te zetten midden der straat.

Art. 2. Voor de huizen of gebouwen, door meerdere gezinnen bewoond of gebezigd, valt de verplichting tot keeren ten laste van den bewoner van het gelijkvloers en, bij zijne ontstentenis, van den bewoner van het 1e ; bij dezes ontstentenis, van den bewoner van het 2e verdiep, enz.

Art. 3. Op de straten of openbare plaatsen van meer dan twaalf meters breedte, moet, door de daartoe verplichte personen, gekeerd worden tot op eenen afstand van 6 meters van den gevel hunner huizen of beluiken.

Art. 4. Voor de openbare gebouwen valt de verplichting tot keeren ten laste des huisbewaarders of portiers.

Art. 5. Vooraleer met keeren aan te vangen moeten, bij droog weder, en ten einde het stuiven te beletten, de straten of pleinen met water besproeid worden. Bij droog weder is elkeen verplicht de straat, zoo ver zijne woning of gebouw zich uitstrekt, te begieten bij de aankomst der stadsstraatkeerders.

Art. 6. Na de uren, in art. 1 vermeld, mag er nog enkel gekeerd worden met bijzondere toelating der politie. Op pas herstelde of herkasseide gedeelten der openbare wegenis, die met zavel bestrooid zijn, mag gedurende 10 dagen niet gekeerd worden.

Art. 7. Het is verboden zand, slijk, afval of welke vuiligheid ook, op de straten liggende, in de riolen of goten te keeren.

Art. 8. Het is verboden zand te strooien op de buitentrappen van huizen of gebouwen, op de gaanpaden of de openbare wegenis, tenzij in de gevallen voorzien onder art. 14.

Art. 9. Het kan te allen tijde verboden worden, tusschen 9 en 13 uren en op Zon- en wettelijke Feestdagen, de gaanpaden of straten te schuren. Ingeval van verbod door de politie, moet men onmiddellijk het schuren staken.

II. Bevuilen der openbare wegenis.

Art. 10. Het is verboden op de openbare wegenis te storten of te werpen : vuilnis, huisafval, pot- of glasscherven, papier, oranjeschillen, en in 't algemeen, al wat van aard is om 't verkeer te hinderen, 't uitzicht der straat te ontsieren of ongezonde uitwasemingen te verwekken.

Art. 11. Het is verboden onzuiver water of welke onreine of ongezonde vloeistoffen ook, uit de huizen of gebouwen op de straat te laten loopen.

Art. 12. 't Vervoer van stoffen, die de openbare wegenis kunnen bevuilen, moet gebeuren op zulke wijze, dat die bevuiling geene plaats hebbe, zelfs niet in de geringste mate, derhalve met voertuigen die gansch dicht zijn, en met ladingen die minstens 0,15 met. beneden den bovenkant der sponden blijven.

III. Sneeuw- en IJsgang.

ART. 13. Bij wintertijd is het verboden op de gaanpaden of de openbare wegenis nat te gieten, gelijk om welke reden.

ART. 14. Bij ijsgang zijn de burgers verplicht zand of assche te strooien voor hunne huizen, magazijnen, werkplaatsen, beluiken, enz. Bij sneeuwweder zijn zij verplicht, zoodra het sneeuwen ophoudt, de gaanpaden zorgvuldig van sneeuw te zuiveren voor hunne woningen of beluiken, en de sneeuw op de straat en buiten de goten uiteen te spreiden.

ART. 15. De bepalingen van vorig artikel moeten, voor de openbare gebouwen, door de huisbewaarders en portiers worden nageleefd.

ART. 16. Op de openbare wegenis mag door niemand, wie of waar het ook zij, sneeuw of ijs worden geworpen of gestort, van elders voortkomende. Sneeuw of ijs worden enkel gestort op de plaatsen, door de politie daartoe aangewezen.

ART. 17. Bij dooiweer moet de bevolking, bij eerste verwittiging door den stadsreinigheidsdienst of door de politie, voor woningen en beluiken, de sneeuw en het ijs opruimen en op hoopen stapelen, derwijze dat de afloop van het water naar de riolen niet belemmerd en het verkeer in de straten niet gehinderd worden.

ART. 18. De overtredingen van het tegenwoordig reglement zullen gestraft worden met de straffen van politie.

Aldus besloten in zitting van den Gemeenteraad van 17 Mei 1919.

Bij bevel :

DE SECRETARIS, DE BURGEMEESTER-VOORZITTER,
(get.) A. O. VERMEIREN. (get.) Jos. SCHELLEKENS.

Voor eensluidend afschrift :

DE SECRETARIS, DE BURGEMEESTER,
A. O. VERMEIREN. Jos. SCHELLEKENS.

§ 2. Gemeentewerken.

Voor 't uitvoeren van gemeentewerken was de oorlogsperiode zeker geen geschikte tijd. Het Stadsbestuur had met zoovele financiëele moeilijkheden te kampen, had daarboven zoo talrijke bekommeringen van allen aard, dat het er niet kon aan denken gemeentewerken te ontwerpen en te verwezenlijken. Zelfs de

ontwerpen, die in behandeling waren, konden niet verder worden ingestudeerd en doorgedreven. Dit was onder andere het geval met het ontwerp van hervorming van het Schaakberd. De zeer moeie plans, door M. VAN PEBORGH opgemaakt, werden in de kartons geborgen en kwamen er niet meer uit, tenzij ééne enkele maal, wanneer het College, oordeelende dat de uitvoering van een zoo kostelijk ontwerp, na al de schade en verliezen die de stad tijdens de oorlogsjaren geleden had, niet meer mogelijk was, besloot van die uitvoering bepaald af te zien, en den ontwerper het hem toekomende ereloon uit te betalen. Een meer vereenvoudigd ontwerp zal later, wanneer middelen en omstandigheden het toelaten, worden opgemaakt en verwezenlijkt.

Een werk nochtans, aan welks uitvoering het Stadsbestuur veel belang hechtte, eenerzijds omdat het reeds zoolang in behandeling was, anderzijds omdat het in nauw verband staat met de openbare gezondheid, trachtte het College door te drijven : wij bedoelen de verbetering der zweminrichting. Een ontwerp daartoe werd opgemaakt en door den Gemeenteraad goedgekeurd in zijne zitting van 26 April 1917. Het werd in aanbesteding gesteld en de uitvoering ervan toegewezen aan M. L. VAN RYMENANT, mits den prijs van 11740 fr. Ongelukkiglijk moesten nogmaals ten slotte, de pogingen van het Stadsbestuur schipbreuk lijden. De uitvoering moest achterwege blijven, omdat de Duitsche Overheid halsstarrig weigerde de werken te laten beginnen, zoolang die de uitroeiïng zouden vereischen van twee boomen, staande op de stadswandeling, ter plaatse waar de zweminrichting, op den boord der Nethe, nabij 't Groot Spui, moest opgericht worden.

Het Beheer van Bruggen en Wegen oordeelde later het ontwerp onvoldoende, weigerde zijne goedkeuring, en de stad Lier is nog altijd zonder behoorlijke zweminrichting.

Een ander werk nog werd, korten tijd na 't eindigen der vijandelijkheden, door het College ter hand genomen : het herstel van het klokkenspel. Dit laatste had, door de beschieting van den toren, zwaar geleden : niet min dan 8 klokken werden getroffen, waarvan sommige gansch vernietigd, andere erg beschadigd werden. De heer DENYN, van Mechelen, heeft den toestand onderzocht en zal een ontwerp van herstelling opmaken, dat dan aan een bekwaam klokkengieter kan toevertrouwd wor-

den. Ook aan den rammel en het klavier zijn zware beschadigingen gebeurd, die dienen hersteld te worden.

Daartoe door den Raad gemachtigd, is het College in onderhandelingen getreden om tot de volledige herstelling van den beiaard, wiens aangenaam getingel zoo opbeurend inwerkt op de bevolking, te geraken.

TWEEDE AFDEELING.

—

Verandering van lijnrichting.

Het rooilijnplan voor de provinciale baan Lier-Mechelen, reeds sedert begin 1914 aan de hoogere Overheden ter goedkeuring opgezonden, is nog altijd niet door KK. besluit bekrachtigd. Nu de bestuurlijke diensten in de ministerie's weer regelmatig hunne werkzaamheden kunnen hernemen, is het te hopen dat de uitspraak eerlang zal volgen.

De groote hervorming op gebied van lijnrichting, hangende voor den oorlog, en die hare verwezenlijking nabij was, zal, ten gevolge der verwoesting der gebouwen, belendende aan de Kerkhofplaats, opnieuw moeten onderzocht en denkelijk moeten gewijzigd worden. De lijnrichting, voor de Kerkhofwijk vast te stellen, zal deel uitmaken van het uitgebreid rooilijnplan, dat sedert 1915 in bewerking is.

't Is de heer De Ridder, A., bouwkundige, te Antwerpen, die, ingevolge een door hem gedaan aanbod, gelast werd met het opmaken van zulk plan voor een aantal straten der stad. Men wilde namelijk de gelegenheid, die zich voordeed, ingevolge 't vernietigen van gansche huizenreeksen, benuttigen om zekere straten te verbreeden en de lijnrichting van andere te verbeteren.

Het ontwerp van M. De Ridder, al te wijdsch opgevat, met bijvoeging van gansch nieuwe kwartieren, moest grondig herwerkt en vooral besnoeid worden. Eene bijzondere Commissie, bestaande uit het Schepencollege, M. Van Caluwenbergh, oud-burgemeester, en M. Careels, provincialen bouwmeester, hield zich maanden lang met die zaak bezig.

Zijne voorstellen, rijpelijk overwogen en goed beredeneerd, konden, na door de Commissie van Monumenten onderzocht en goedgekeurd te zijn, den 17 Februari 1917 voorgelegd worden aan den Gemeenteraad, die ze, na voorafgaande bespreking in de

vereenigde Afdeelingen, voorloopig goedkeurde in zijne zitting van 19 Mei 1917.

Het opmaken van nieuwe plans, volgens de opvatting der Commissie en de voorstellen, door den Raad aangenomen, vergden geruimen tijd, en 't is eerst in zitting van 6 Augustus 1917 dat het ontwerp van rooilijnplan bepaald kon aangenomen worden. In zitting van 13 April 1918 werd er nog eene wijziging aan toegebracht. Wanneer echter de Duitsche Overheden zich ook met die zaak gingen bemoeien en zekere, hoewel weinig beduidende wijzigingen wilden opdringen, besloot het Stadsbestuur de oplossing op de lange baan te schuiven, ten einde eene beslissing door den bezetter te voorkomen.

Zoo gebeurde het ook; wanneer in November 1918 de Duitschers de stad en het land verlieten, was het uitgebreid rooilijnplan in kwestie nog niet goedgekeurd.

Na den terugkeer der Belgische Regeering bekrachtigde de Raad, in zitting van 21 December 1919, nog eens zijne goedkeuring van bedoelde rooilijnplans en zond ze den heer Gouverneur toe voor bepaalde vaststelling door de bevoegde Overheden.

Einde September 1919 was deze nog niet toegekomen.

—

Naar aanleiding van 't binnenkomen van een paar aanvragen tot bouwen, in de Achterstraat (Lisp) uit te voeren, stelde het Schepencollege vast dat het noodig was die straat te verbreeden en er eene bepaalde lijnrichting voor vast te stellen. De d.d. stadsbouwmeester werd gelast een ontwerp op te maken voor die verbreeding; het werd door den Raad, in zitting van 30 December 1915, voorloopig, en in die van 26 Februari 1916 bepaald goedgekeurd en der bevoegde Overheid voor vaststelling toegezonden.

Sedert dien werd echter niets meer over dit ontwerp vernomen, en alle pogingen, door het College aangewend om er de goedkeuring van te bekomen, bleven vruchteloos.

Bij 't verleenen der machtigingen tot bouwen werd echter de nieuwe lijnrichting reeds voorgeschreven.

Dit was overigens ook het geval in de Vierheemspeerdstraat, waar de heer Peeters, bij 't herbouwen van het hoekhuis dier straat met de Berlarij, 26 vierk. met. grond heeft moeten afstaan, die hem bij minnelijke overeenkomst 600 fr. betaald werden.

DERDE AFDEELING.

Opening van nieuwe straten.

Bij de bespreking der rooilijnplans, voor meerdere straten der stad ontworpen, is er ook spraak geweest van 't openen eener nieuwe straat, welke zou uitgaan van de Berlarij, tegenover den uitgang der Kluizeplein, en de Molbeemden, waar een nieuw kwartier gaat geopend worden, aan de groote wegenis zou verbinden. De studie ervan is enkel nauwelijks aangevangen en 't is niet mogelijk er hier nader bescheid over te geven.

Sedert lang ook streeft het College naar het slechten van den rivierdijk tusschen de Leuvensche- en de Molpoorten, en den aanleg aldaar eener gekasseide baan, bestemd om het verkeer met auto's en 't zwaar vervoer met zelfbewegende vrachtwagens langs daar af te leiden, ter ontlasting van het druk verkeer van voer- en rijtuigen in den doortocht der stad.

De Duitsche Overheden hebben zelfs de Stad gemachtigd de slechting van dien dijk te doen, doch het Schepencollege heeft geweigerd, ondanks het herhaald aandringen van den bezetter, dit werk uit te voeren, vooraleer het door de Belgische Krijgsoverheid daartoe vergunning had bekomen. — De vraag om die machtiging te bekomen is thans nog hangende.

VIERDE AFDEELING.

Herstelling en onderhoud der straten, stadsgebouwen en beplantingen.

Zooals wij het hiervoren reeds mededeelden, werden aan de erg gehavende stadsstraten, na de inneming der stad, al zulke herstellingen uitgevoerd, als door haren toestand gevergd werd. Van onderhoudswerken was er verder slechts zelden spraak; enkel die verbeteringen, welke geen uitstel duldden, werden verricht, en dan nog enkel door de gewone stadswerklieden en kasseiers.

Aan de stadsgebouwen echter had de Regeering dringende, belangrijke en kostelijke herstellings- of herbouwingswerken uit te voeren. Deze waren dan ook tijdens de dagenlange beschieting erg geteisterd, of door uitbranding gansch vernietigd geworden.

Dit laatste was het geval met de Stadsteekenschool en de Staats-Middelbare Jongensschool. Erg beschadigd waren de St Gummarustoren, de Dekenij en de scholen van Lisp en van Hagenbroeck. Min gehavend, doch ook op menige plaats erg getroffen waren : de scholen van Lachenen, het Stadhuis, het Gasgesticht, de kazernen, enz. Het « Parohuis », ook een stadseigendom, was ten gronde toe vernield.

Het bedrag der schade, uit die vernieling voortspruitende, werd door bevoegde vakkundigen geraamd. Ten einde er een denkbeeld van te geven, deelen wij hier eenige cijfers mee : aan den St Gummarustoren werd voor meer dan 180.000 fr. schade toegebracht; aan het klokkenspel voor ongeveer 11.000 fr.; aan de gebouwen der Middelbare Jongens- en Teekenscholen voor meer dan 100.000 fr.; aan de Oefenschool voor 62.000 fr.; aan de Dekenij voor nagenoeg 12 000 fr.; aan meerdere andere stadsgebouwen : 23.000 fr. Al deze sommen geven enkel de weerde op van 1914.

Het totaal der verliezen, geleden door beschadiging van openbare gebouwen en eigendommen, kerken en pastorijen, alsook de bezittingen der Liefdadige Besturen daarin begrepen, bedraagt, volgens de gedane schattingen : 2.654.691,73 fr.

—

Tusschen de gebouwen, waaraan de Stad in de eerste plaats herstellingen had uit te voeren, dienen vermeld : de scholen van Lisp, van Hagenbroeck en van Lachenen. Eerstgenoemde was het zwaarst beschadigd; de herstelling ervan geschiedde, ingevolge beslissing der Bestendige Deputatie van 9 Juli 1915, onder leiding van M. Careels, provincialen bouwmeester. Het Hulp- en Voedingskomiteit, van Antwerpen, droeg erin bij door 't leveren van materialen. Die herstelling vergde eene uitgave van ruim 5000 franks. — Aan de school van Hagenbroeck was vooral de onderwijzerswoning beschadigd.

Geleidelijk, naarmate de middelen het toelieten, werden ook kleine herstellingen verricht aan het Stadhuis; aan het lokaal van het Vredegerecht; aan de Vredenbergzaal; aan het stadsmagazijn De Fortuin; aan de Spaansche poort; aan 't Brandweerhuis; aan het gewezen lokaal der Burgerwacht; aan de oude Gendarmerie, Huibrechtstraat; aan de huizen der stad, gestaan in de Lisperstraat en op de Kerkhofplaats.

De Dekenij, ook een stadeigendom, was door de beschieting zoo erg gehavend, dat de Z. E. Heer Deken ze onmogelijk bewonen kon en in een huis der buurt zijn intrek moest nemen : het dak, de muren, de ramen, de bevloering, 't was alles op tal van plaatsen beschadigd. In begin 1916 werd een ontwerp ter herstelling der Dekenij opgemaakt ; de Raad keurde het goed in zitting van 20 Mei 1916 en de uitvoering nam korts daarna een aanvang. Aan dit werk en aan eenige herstellingen in de ruiterijen Nazarethkazerne verricht, werden 9893,31 fr. uitgegeven.

Op verzoek van den heer Ros, huisbewaarder van 't Museum Wuyts-Van Campen, werden in diens woning eenige veranderingen uitgevoerd, ten einde hem eene geschikte werkplaats te verzekeren. Zij werden op 1500 fr. geraamd, en door den Raad gemachtigd den 5 November 1917.

Eene der eerste daden van het Stadsbestuur, na zijnen terugkeer van de vlucht, was het inbezitnemen van de ledigstaande kazernen van Nazareth en van Sion. Daarbij had het een dubbel doel : die gebouwen onttrekken aan de benuttiging door den bezetter ; er de schoolleergangen inrichten, die, ingevolge de vernietiging der vroeger gebezigde gebouwen, elders geen onderkomen konden vinden. In de Nazarethkazerne werden klassen ingericht voor de Jongens Middelbare School en voor de Stadsteekenschool, alsook een ondersteuningsdienst voor 't bereiden en uitdeelen van soep aan de behoeftigen. In de Sionskazerne werden vooreerst klassen en slaapplaatsen voor de leerlingen der Normaalschool in gereedheid gebracht ; later werden, in hare afhankelijkheden allerlei hulpdiensten gevestigd. Noemen wij : de bureelen van den zoogenaamden dop ; de aardappel-, kolen- en voorraadmagazijnen ; de zaal voor den verkoop van bloem, zemelen en maïs ; een middenbureel voor de leiders der Steuninrichtingen ; een Amerikaansche winkel en later een gemeentemagazijn.

In meerdere andere gebouwen, waar maar eenigszins eene ruimte beschikbaar was, werden hulp-, ondersteuning- of voedingsdiensten gevestigd, onder andere : eene zaal voor de uitreiking van kleedij en slaapgerief, in 't Museum ; een vertrek ter hulpbedeeling van zuigelingen, in 't Jongensweezenhuis ; een lokaal voor de Veiligheidswacht, in het Schaakberd ; eene werkplaats en magazijn voor schoenmakers ; eene burgerskeuken, in de lokalen van 't Meisjesweezenhuis (de Marollen), op 't Begijnhof.

Aan den St Gummarustoren werden de noodige werken uitgevoerd, om het gevaar van onveiligheid, dat sommige beschadigde deelen opleverden, weg te nemen en tevens om hem, door 't herstellen der kap, voor verdere inkankering der getroffen deelen te vrijwaren. Die werken verplichtten de Stad tot eene uitgave van 4600 fr., waarop haar geene tegemoetkoming werd verleend.

Ook met het behoud van openbare gebouwen, die niet tot stadseigendommen behoorden, bekommerde zich het Stadsbestuur. Het deed herstellingswerken uitvoeren aan de St Pieterskapel en deze door een dak van planken en gebitumeerd karton tegen verdere beschadiging beschermen. De voorgevel van het Posthotel en die van St Jacobskapel werden op degelijke wijze geschoord, ten einde ze voor 't omvallen te behoeden. Aan den voorgevel van het huis De Kraan, Groote Merkt, het oud-gildehuis der Sint-Sebastiaansgilde, een bijzondere eigendom, deed het op stadskosten denzelfden voorzorgsmaatregel uitvoeren.

Einde 1915 werd besloten tot eene volledige herziening van de bliksemafleiders der verschillende openbare gebouwen. Zij werd uitgevoerd door de firma De Pooter, van Mechelen, en gaf aanleiding tot eene uitgave van 1275 fr.

—

Niet enkel de stadsgebouwen, ook de stadswandelingen, de zoogenaamde « vesten », werden, tijdens de oorlogsgebeurtenissen, op erge wijze beschadigd en geschonden. Reeds vóór de inneming der stad hadden zij veel geleden : de Belgische troepen hadden er immers loopgrachten gemaakt en kanonnen geplaatst. Doch tijdens de beschieting der stad, en bij dezer bezetting door de Duitschers, waren zij vooral gehavend geworden. Het gedeelte, gelegen tusschen de Mechelsche- en de Lisperpoorten, werd het meest verwoest. De grond was er op tal van plaatsen gansch omgewoeld, de beplanting gekrenkt en gekreukt ; tal van boomen en wel van de schoonste, waren stukgeschoten of afgezaagd ; gansche boschjes en bloemperken waren vertrappeld en vernietigd, de wegenis was er niet meer van den bewassen grond te onderscheiden ; wanorde en verwoesting heerschte er allerwege.

Na den terugkeer der bevolking werden, zoo gauw de omstandigheden het toelieten, herstellingswerken begonnen. Vuilnis en afval, gebroken takken en verstrooide houtspaanders werden opgeruimd ; de grond geëffend ; de beplanting opgeschikt en aan-

gevuld ; wegen en slingerpaden opnieuw afgelijnd. Aldus werd een verzorgd en ordelijk uitzicht verkregen.

Met vereischte machtiging werden ook de gesneuvelde krijgers, die ingedolven lagen voor het standbeeld van Tony en achter de siervaas, daartegenover, ontgraven en naar het stadskerkhof overgebracht.

Later werd de aanleg der wandelingen op gansch hare lengte herwerkt, op menige plaatsen gewijzigd en den loop der wegen leniger gemaakt. Een zijweg, die nabij de Antwerpsche poort het uitzicht schaadde, en weinig benuttigd werd, is bij die herwerking afgeschaft geworden.

De stadswandelingen hebben nog niet heelemaal hun verzorgd uitzicht van voor den oorlog terugbekomen, doch mits het voortzetten der zorgen, die er de laatste jaren aan gewijd werden, is te verwachten dat zij eerlang weer tot sieraad onzer stad zullen verstrekken.

VIJFDE AFDEELING.

Vaarten, Rivieren en Waterloopen.

Vaarten en waterloopen waren, einde October 1914, in en nabij onze stad in eenen erbarmelijken toestand. Het opblazen der bruggen had, op tal van plaatsen, de rivieren en vaarten met puin gevuld en daardoor den behoorlijken afloop der waters gestremd. De versperring van de Molbrug, door de Belgische Genie tot stand gebracht, ten einde door eene kunstmatige overstrooming van landen en weiden, tusschen Lier en Duffel, den toegang tot de versterkte stelling Antwerpen te bemoeilijken, maakte langs dien kant alle waterafvoer onmogelijk. Eindelijk waren, op hetzelfde riviervak : Lier-Duffel, de dijken merkelijk afgelaagd langs den linkeroever, zulks om het onderzetten der aanpalende landstreek te vergemakkelijken.

Het eerste werk van het Stadsbestuur, na zijnen terugkeer van de vlucht, was de waterversperring aan de Molpoort te doen ophouden. Voortgaande op de mondelingsche toelating, door een tusschenpersoon, zoogezegd van de Duitsche Krijgsoverheid bekomen, had de heer Burgemeester de afdamming doen wegruimen, de brugopeningen weder doen heropenen en de op de velden en weiden staande waters doen aflossen. Die voortvarendheid dreigde noodlottig te zullen worden : het Duitsch Legerbeheer toonde

zich ten uiterste verbitterd over 't uitvoeren dier maatregelen, zoo 't beweerde buiten zijne toestemming en zelfs buiten zijne voorkennis genomen, en 't vroeg uitleggingen over de toedracht der zaak. Gelukkiglijk slaagde men er in het te overtuigen, dat hier te goeder trouw was gehandeld geworden, en de zaak had geene verdere gevolgen.

De steenbrokken en puinen, die aan de Hoogebrug, de Sint Jansbrug, de Mechelsche-, Antwerpsche- en Lisperpoorten de Nethe en de Afleidingsvaart belemmerden, werden beurtelings weggeruimd en aldus het afvloeien der waters bevorderd. Tezelfdertijd werden daar ter plaatse voorloopige bruggen over rivier en vaart geslagen.

Het Bestuur van den Duitschen Waterbouwdienst trachtte zich herhaaldelijk te mengen in de uitvoeringsmaatregelen dier werken, doch het Stadsbestuur wist zijne bemoeiïngen met goed gevolg te ontwijken, en ging voort met zijne eigene inzichten en opvattingen te verwezenlijken.

Een werk van groot belang, en tevens een zeer kostelijk werk, was dat der herstelling der rivierdijken, langsheen de Beneden-Nethe. Het was van allerdringendsten aard, zoo men gedurige overstroomingen en ernstige beschadiging der reeds grootendeels ondermijnde dijken wilde voorkomen. Het Stadsbestuur stelde zich in betrek met het Hulp- en Voedingskomiteit van Antwerpen, ten einde de noodige voorschotten te bekomen, om de herstellingswerken in kwestie te bekostigen. De onderhandelingen namen van eerst af eene gunstige wending en lieten een bevredigend verloop verhopen : gezien de dringendheid der werken vatte de Stad dan ook de uitvoering aan, in afwachting dat eene beslissing genomen werd. Ongelukkiglijk bracht deze eene teleurstelling en de stadskas moest, bij slot van rekening, de uitvoeringskosten zelf dragen, wat eene uitgave vergde van circa 80.000 franken.

Nauwelijks waren die verhoogingswerken voltrokken, of het Duitsch Beheer vatte het plan op aan dezelfde dijken versterkingswerken te doen uitvoeren. Het betrok het Schepencollege in de zaak, en wendde allerlei pogingen aan om het de leiding dier werken te doen opnemen. Doch hier stuitte het op eene onverzettelijke weigering. Het Stadsbestuur, steunende op de Belgische wetgeving, deed gelden dat niet de Stad, maar de belanghebbende eigenaars voor 't bekostigen van noodzakelijke werken konden

aansprakelijk gemaakt worden, en het liet de Duitsche Overheid de zorg over zijne inzichten te verwezenlijken. Mits vele onderhandelingen, aanschrijvingen en bedreigingen lukte dit laatste, voor zooveel ons bekend is, er ten slotte in, de meeste eigenaars tot het uitvoeren der ontworpen versterkingswerken over te halen.

Buiten de hierboven vermelde aanzienlijke herstellings- en verbeteringswerken aan rivieren en vaarten, werden nog meerdere kleinere onderhoudswerken verricht, welke wij hier niet afzonderlijk kunnen vermelden.

Zeggen wij nog enkel, dat de vloeddeuren der Lachenenbeek, onder den duiker van den Mechelschen steenweg, die einde 1915 erg tot sleet waren gekomen, in Februari 1916 vernieuwd werden.

ZESDE AFDEELING.

Stadsverlichting.

Deze verlichting baarde het Stedelijk Bestuur, na 't uitbreken van den oorlog, heel wat moeite en zorgen. Inderdaad, al spoedig bleek het dat eene schaarschte van steenkolen te duchten was, die tegelijkertijd én de stadsverlichting én de regelmatige werking der fabrieken belemmeren zou. Zoo gebeurde het ook : reeds einde Augustus 1914 was de niet aanzienlijke voorraad steenkolen, in de stad aanwezig, op bedenkelijke wijze geslonken. Maatregelen waren derhalve dringend van noode. Zij werden genomen : Op voorstel van het Stadsbestuur eischte de heer Krijgsgouverneur van Antwerpen, namens den Staat, het Gasgesticht van Lier op, alsook den voorraad steenkolen, in het magazijn der Société Charbonnière, Antwerpschen steenweg, voorhanden, en droeg het Bestuur der Gasfabriek de taak op, beiden te benuttigen ter verzekering der stadsverlichting. Dit gebeurde op 18 Augustus 1914.

Die maatregel miste zijn doel niet. Evenwel lieten de oorlogsomstandigheden niet toe, de stadsverlichting haren vrijen loop te laten : de veiligheid der bevolking en der soldaten vergde omzichtigheid en voorzorgen : bij avond- en nachtgetij moesten lichten en vuren gedempt, soms gansch gedoofd worden. Bevelen desaangaande werden herhaaldelijk uitgevaardigd. Vooral nadat vijandelijke vliegers zich in onze gewesten hadden vertoond, en, op hunne nachtelijke tochten, te Antwerpen en elders, erge schade

en onheilen hadden veroorzaakt, werd er streng de hand aan gehouden de straat- en woonstverlichting zoodanig te beperken, dat zij den bommenwerpers geen doel noch richting konden geven voor hunne aanvallen.

De gasverstrekking werd, ondanks de beschieting der stad, volgehouden tot Vrijdag, 2 October 's middags. Alleen de Bestuurder en twee arbeiders waren tot het laatste oogenblik op hunnen post gebleven.

In begin November 1914 werd een aanvang gemaakt met de herstelling der beschadigingen, aan de gasinrichting en de geleidingen veroorzaakt. De nog overblijvende lanteerns werden eveneens in orde gebracht, en rond half December 1914 kon de straatverlichting gedeeltelijk worden heringericht. Gedurende de jaren 1915 en 1916 gebeurde zij met een aantal lanteerns, dat schommelde tusschen 200 en 217.

Intusschentijd werd de herstelling der minstbeschadigde lanteerns ter hand genomen, en in Augustus 1916 konden er een 40-tal herstelde lanteerns worden benuttigd, zoodat de straatverlichting van dan af 256 bedroeg. Rond dit tijdstip echter begon ook het gebrek aan steenkolen zich op erge wijze te doen gevoelen en de Duitsche Overheid besloot alle slach van bezuinigingen in te voeren. Zij veerdigde onder andere een bevel uit de straatverlichting zooveel mogelijk te beperken, en nog enkel die lanteerns te ontsteken, wier licht onmogelijk kon gemist worden. Aldus brandden er een tijd lang nog enkel 117 lanteerns. Die gebrekkige verlichting gaf echter meermaals aanleiding tot moeilijkheden en tot klachten, wat voor gevolg had, dat nu en dan een lanteern meer mocht aangestoken worden, wat stillekens aan het getal weer op 165 bracht.

Rond half Juli werd onverwachts de straatverlichting gansch afgeschaft ; tezelfdertijd werden maatregelen bevolen om alle woonstverlichting van buiten gansch onzichtbaar te maken. Blijkbaar dienden die schikkingen om 't gevaar voor aanvallen van de vliegers der verbondene legers weg te nemen. Den 17 Oogst 1917 kwam er eenige verzachting der voorschriften : weer mochten er 43 straatlanteerns worden ontstoken. Den 19 October 1917, bij de aankomst der uitwijkelingen uit West-Vlaanderen, naar Lier overgebracht, mocht het aantal brandende lanteerns op 51 worden vermeerderd.

Nieuwe bevelen in den loop der maand September 1914 : geen gasverbruiker, wie het ook zij, mocht van toen af, nog meer dan 30 kub. meters gas per maand verbruiken. Het Gasfabriek werd verplicht wekelijks op te geven hoeveel gas er dagelijks verbruikt werd in de verschillende gemeenten, waar het de straatverlichting verzekerde. Handel en nijverheid hadden fel te lijden onder dien nieuwen maatregel.

Tegelijkertijd werd het Bestuur van het Gasfabriek verplicht, onder bedreiging naar Duitschland te worden overgevoerd, alle natte gascompteurs, waarover het beschikte, in te leveren. Toen het bevond dat weigering en verzet niet baatten, trok het zich uit den slag met er enkele af te staan, maar tevens het grootste gedeelte op eene verzekerde plaats te verbergen.

Meermaals, in 1918, is de Gasfabriek op het punt geweest de voortbrengst te moeten staken, bij gebrek aan steenkolen. Op het laatste oogenblik echter werd telkens door de bezettende Overheid den onmisbaren voorraad verschaft.

Deze laatste eischte ook een groot gedeelte der onderprodukten voor haar gebruik op, en hemoeide zich eveneens met het vaststellen van den gasprijs. Bij verordening van 22 September 1917 bepaalde zij den prijs der gas, voor alle doeleinden, op 0,25 fr. per kub. meter. Den 23 Mei 1923 besliste zij nog bovendien dat de gas, verbruikt boven de hoeveelheid die de bezetter had toegelaten, aan 1 fr. den kub. meter zou moeten betaald worden.

Na 't sluiten van den wapenstilstand gaf de vaststelling der gasprijzen aanleiding tot eenige moeilijkheden tusschen het Stadsbestuur en het beheer der uitbatende Maatschappij. In zitting van 19 Februari van den Raad werd eene beslissing genomen, waarbij de prijs werd vastgesteld op 0,25 fr. de kubieke meter. Daarmeê was echter de kwestie niet opgelost. Nieuwe onderhandelingen zijn aan den gang, en 't is te voorzien dat een akkoord nog niet dadelijk zal bereikt worden.

—

Enkele weken na 't eindigen der vijandelijkheden is ook de kwestie van 't inrichten eener uitdeeling van electrieken stroom en meteen van de electrieke verlichting van sommige stadsgedeelten weer ter hand genomen.

Men zal zich herinneren dat in 1914 een kontrakt werd gesloten met de Société d'Electricité du Nord de la Belgique voor de vergunning van zulke uitdeeling. Na de herneming der onderhandelingen met de Maatschappij, heeft laatstgenoemde hare rechten overgedragen op de Société d'Electricité de l'Escaut, met welke thans de besprekingen worden voortgezet. Deze staan op goeden voet, en alles laat verhopen dat een aanneembare overeenkomst zal bereikt worden.

ZEVENDE AFDEELING.

—

Kerkhoven.

De dagenlange beschieting der stad Lier en de ernstige gevechten, die hare inneming door de Duitschers voorafgingen, kostten aan tal van strijders en ook aan enkele burgers het leven. Niet te verwonderen is het, dat het meerendeel van dezen, die alsdus sneuvelden als slachtoffers van den volkenstrijd, geene behoorlijke teraardebestelling ontvingen. De meesten van hen werden, na het gevecht, 't zij door hunne overlevende strijdmakkers, 't zij door de vijandelijke krijgers, die meester bleven van het slagveld, in der haast in den grond gedolven. Wellicht is het daaraan toe te schrijven dat een groep arbeiders, aangesteld men weet niet juist door wie, zich van af de eerste dagen, na den terugkeer van de vlucht, bezighielden met de herbegraving der gesneuvelden. Een vijftigtal gedoode strijders werden aldus, ter plaatse, waar hunne lijken werden gevonden, ont en hergraven. Volgens de verklaring der arbeiders gebeurde zulks om gezondheidsredenen, en ook om reden van welvoeglijkheid, de stoffelijke overblijfsels niet eens behoorlijk ondergedolven zijnde.

Wanneer echter het Stadsbestuur teruggekeerd was en de leiding der zaken had hernomen, oordeelde het, dat het niet mogelijk was de graven der gesneuvelden, aldus te allen kante verspreid, te laten bestaan. Het beval de ontgraving der lijken en de overbrenging naar het stedelijk Kerkhof. Een groep arbeiders, ditmaal door het Schepencollege aangesteld, hield zich weken lang met dit werk bezig. Het werd met den vereischten eerbied en de meeste zorg verricht, daarbij vaststellende alle bijzonderheden en kenteekens, die zouden kunnen bijdragen om de zelfpersoonlijkheid der gevallenen, die meerendeels onbekend waren, vast te stellen.

Op het bureel van den Burgerlijken Stand werd eene tabel opgemaakt van al die bevindingen, en tevens eene verzameling

aangelegd van al de voorwerpen, op de lijken gevonden. Dank aan die voorzorg zijn naderhand het grootste gedeelte der gesneuvelde krijgers kunnen herkend worden.

Het juiste getal der strijders, die te Lier sneefden, kunnen wij niet opgeven : dat der Belgen bedraagt tusschen de 235 à 240, daarin begrepen 17 soldaten, gedood of overleden in het Gasthuis van Lier ; dat der Duitschers : 72 en dat der Engelschen : 17, der Russchen : 1.

De gesneuvelden van het Belgisch leger lagen vooral verspreid buiten de Mechelschepoort, in een 65-tal putten, waarvan sommigen : 4, 6, 7, 12 en één zelfs 25 lijken bevatten. Rond en nabij het Ringenhof, langsheen den Mechelschen en den Linthschen steenweg en op Lachenen lagen de meeste graven.

Een 37-tal Duitschers waren gevallen buiten de Mechelsche poort ; de lijken der anderen werden gevonden buiten de Leuvenschepoort, en op de stadswandeling, nabij de Antwerschepoort.

Gedoode Engelschen vond men nabij de Lisperpoort, in den hof van een huis der Groote Merkt, in den hof van 't Casino en vooral buiten de Antwerpschepoort.

Het overbrengen der gesneuvelden naar het stedelijk Kerkhof, buiten de Mechelschepoort, was nog niet gansch geëindigd, wanneer de Duitsche Overheid onverwachts met het plan voor den dag kwam, een Soldatenkerkhof aan te leggen, waar al de gevallen strijders zouden worden begraven. Dit gebeurde in April 1915.

Eene plaats daartoe werd gezocht en gevonden, namelijk tegen den Mechelschen steenweg, nabij het Ringenhof, op perceel wijk F, deel van n' 7, toehoorende aan 't Bestuur van Gast- en Godshuizen, van Lier.

De Stad kocht een gedeelte, groot 5047 vierk. meters, van dit perceel aan, mits den prijs van 11.782 frank ; M. Careels, provinciale bouwmeester, ontwierp een plan van aanleg der graven, dat de algemeene goedkeuring verwierf, en de overbrenging der gesneuvelden naar de nieuwe rustplaats begon. Toen zij voltrokken en de beplanting en versiering voltooid was, bood de doodenakker een degelijk verzorgd, alleszins passend uitzicht.

Niet min dan 344 gesneuvelden zijn er samengebracht, namelijk 254 Belgen ; 17 Engelschen, 1 Rus en 72 Duitschers.

Van de 254 Belgische gesneuvelden werden er 7 uit Linth, 4 uit Konings-Hoyckt, 4 uit Emblehem en 15 uit Kessel naar 't Liersche Soldatenkerkhof overgebracht. Tusschen de Duitschers zijn er 16 die te Konings-Hoyckt werden gedood, 1 te Waelhem en 1 te Emblehem.

Het Liersche Soldatenkerkhof wordt met de meeste zorg onderhouden.

—

Van de vergrooting van 't bestaande Kerkhof, Mechelschen steenweg, die besloten en gemachtigd was, werd bepaald afgezien. Zij zou eene zeer groote uitgave hebben gevergd, en dan nog eene oplossing hebben verwezenlijkt, die weinig of geene voldoening gaf, gezien de in te lijven grond niet aan alle gewenschte vereischten voldeed.

De aanleg van een nieuw kerkhof werd dan ook bestist en ter studie gelegd. Na lange besprekingen, en 't onderzoek van verschillende geschikt schijnende plaatsen, werd de Raad, in zitting van 12 Mei 1917, het eens, om den voorkeur te geven aan eenen grond, gelegen buiten de Leuvenschepoort, op Kloosterheide, nabij de statie aldaar. De pleegvormen vervuld zijnde, werd die keus aan hoogerhand goedgekeurd en de aanleg gemachtigd. Vier perceelen gronds, samen groot 6 Ha. 31 a. 90 c., moesten worden aangekocht, waarvan eene oppervlakte van 4 Ha. 3 aren 16 ca. voor de begrafenis bestemd werd. Een alleszins voortreffelijk plan van aanleg en verdeeling dier oppervlakte werd opgemaakt, en een gedeelte daarvan onmiddellijk aangekocht, geslecht en in perken geordend.

Ook werd reeds eene voorloopige grafmakerswoning gebouwd, die circa 4600 fr. kostte.

Den 8 September 1918 werd, in tegenwoordigheid der Burgerlijke Overheden, het nieuwe kerkhof ingezegend en den tweeden dag daarna, dus op Dinsdag, 10 September, had er de eerste teraardebestelling plaats. Op 1 October 1919 telde men er reeds 479 graven. Eeuwigdurende grondvergunningen werden er nog niet verleend.

Ten einde de wijze van benuttigen der twee in gebruik zijnde kerkhoven te regelen, stemde de Raad, in zijne zitting van 1 Juni 1915, eene verordening van den volgenden inhoud :

Reglement op het benuttigen der Stadskerkhoven.

De Gemeenteraad der stad Lier,

Herzien de verordening op de grondvergunningen en het plaatsen van gedenkteekens op 't gemeentekerkhof, door den Raad

gestemd den 23 Maart 1895 en goedgekeurd door de Bestendige Deputatie, den 5 April 1895 ;

Overwegende dat het noodig is, met het oog op de ingebruikneming van de nieuwe begraafplaats, welke in aanleg is buiten de Leuvenschepoort, ter plaatse Kloosterheide, alhier, die verordening te volledigen ;

Gezien artikels 10 en 11 van het Decreet van 23 Prairial, jaar XII, en artikel 78 der Gemeentewet ;

BESLUIT :

De verordening van 23 Meert 1895, op de grondvergunningen en het plaatsen van gedenkteekens, blijft van toepassing voor beide stadskerkhoven, behoudens de volgende bijvoeglijke schikkingen :

1. Zoodra het nieuw kerkhof, ter plaatse Kloosterheide gelegen, als begraafplaats in gebruik genomen wordt, worden de teraardebestellingen op het bestaande stadskerkhof, gelegen buiten de Mechelschepoort, voor eenen termijn van 10 jaren opgeschorst.

2. Te allen tijde, en ook gedurende voormelde opschorsing, zullen de familiën, die eeuwigdurende grondvergunningen bezitten op het thans in gebruik zijnde kerkhof, in den nog niet volzetten familiekelder, naaste bloedverwanten mogen begraven.

3. Na 't verstrijken van den opschorsingstermijn, in art. 1 vermeld, zal 't kerkhof, Mechelschen steenweg, als begraafplaats worden gebruikt voor de overleden inwoners der parochiën van Lisp en van het H. Hart.

4. Tijdens den opschorsingstermijn worden er op het bestaande kerkhof geene eeuwigdurende grondvergunningen meer verleend, tenzij voor de personen, die er reeds begraven liggen ; na den opschorsingstermijn worden er ook toegestaan aan de bewoners der parochiën van Lisp en van het H. Hart.

5. De gedenkteekens, die bij toepassing van artikel 10 van de verordening van 23 Meert 1895, zullen geplaatst worden op niet vergunde gronden, ten kerkhove Kloosterheide, zullen, na verloop van 10 jaar, bij de eerste aanmaning van het Stadsbestuur, moeten weggeruimd worden, tenzij het behoud ervan worde gemachtigd door het aanvragen en toestaan eener tijdelijke of eeuwigdurende grondvergunning.

6. Voor de eeuwigdurende grondvergunningen, door den Gemeenteraad toe te staan op het kerkhof Kloosterheide, is de prijs bepaald als volgt :

A) in de middenlaan en op de panden, palende aan de plein rond het kruis, die uitsluitend voor eeuwigdurende grondvergunningen worden voorbehouden, op 350 fr. de vierkante meter ;

B) overal elders op 200 fr. de vierkante meter.

Van die bedragen wordt 1/6, ten titel van gift, aan elk der twee Liefdadige Besturen der stad afgestaan.

7. De familiën van Lisp en van het H. Hart, die tijdens den termijn van 10 jaar, in art. 1 vermeld, grondvergunningen zullen bekomen hebben op het kerkhof Kloosterheide, mogen, ook na 't verstrijken van dit termijn, aldaar hunne familieleden begraven, voor welke die vergunningen werden aangeworven.

Aldus gestemd in zitting van 1 Juni 1918, om aan de goedkeuring der bevoegde Overheid onderworpen te worden.

DE SECRETARIS, A. O. VERMEIREN.

DE BURGEMEESTER, JOS. SCHELLEKENS.

—

Op het stadskerkhof van den Mechelschen steenweg werden, in het tijdbestek van 1 October 1914—1 October 1919, de volgende eeuwigdurende grondvergunningen of uitbreidingen van dergelijke vergunningen toegestaan :

							Fr.
1.	19 Juni	1915	— Erven De Beukeleer-Block	2	v. m.	—	600,—
2.	18 Sept.	1915	— Mevrouw Wed. Oorts. .	2	»	—	600,—
3.	4 Dec.	1915	— Familie De Coster . . .	2	»	—	600,—
4.	7 Aug.	1916	— Lod. Potters	2	»	—	600,—
5.	7 Aug.	1916	— Familie De Ridder-Claes .	4	»	—	1200,—
6.	18 Nov.	1916	— Familie Coopens. . . .	2	»	—	600,—
7.	16 Dec.	1916	— Lod. Potters (Uitbreiding)	0,20	»	—	60,—
8.	16 Dec.	1916	— Familie Coppens (id.) .	0,115	»	—	34,50
9.	12 Mei	1917	— Charles Cools	5	»	—	1500,—
10.	9 Juni	1917	— Fl. Van Cauwenbergh . . (Uitbreiding)	2	»	—	600,—
11.	9 Juni	1917	— Eug. Hellemans (id.) .	1	»	—	300,—
12.	9 Juni	1917	— Kinderen Van Brandt . .	2	»	—	600,—
13.	9 Juni	1917	— Frans Hellemans . . .	2	»	—	600,—
14.	6 Aug.	1917	— Familie Broes-Van Craen.	4	»	—	1200,—
15.	6 Aug.	1917	— M. G. Goetbloet . . .	2	»	—	600,—
16.	25 Aug.	1917	— Familie Segers (Uitbreid.)	0,56	»	—	168,—
17.	13 April	1918	— M. Arras-Van Oudendyck	2	»	—	600,—
18.	13 April	1918	— M. Fr. Meerbergen . .	2	»	—	600,—
19.	13 April	1918	— Mme De Wulf-Wouters .	2	»	—	600,—

20.	13 April 1918	— Mme Van de Sande. . .	2	»	—	600,—
21.	18 Mei 1918	— M. Ch. Langenbick . .	2	»	—	600,—
22.	18 Mei 1918	— Mme Van Hoof-Mertens .	2	»	—	600,—
23.	18 Mei 1918	— Mej. Ros. Van Hoof . .	2	»	—	600,—
24.	18 Mei 1818	— Familie Schoeters (Uitbr.)	1	»	—	300,—
25.	18 Mei 1918	— Familie Naets-Lambrechts (Uitbreiding)	3	»	—	900,—
26.	1 Juni 1918	— Mme Guidon	2	»	—	600,—
27.	1 Juni 1918	— M. Fr. De Hert. . . .	2	»	—	600,—
28.	9 Nov. 1818	— M. G. Timmermans . .	2	»	—	600,—
29.	9 Nov. 1918	— M. L. Verdonck. . . .	2	»	—	600,—
30.	18 Jan. 1919	— M. Dierckx-Van Craen .	2	»	—	600,—
31.	5 Juli 1919	— Familie Gilis.	2	»	—	600,—
32.	4 Aug. 1919	— Famille Van In-Uyttenbroeck (Uitbreiding)	1	»	—	300,—
33.	6 Sept. 1919	— Familie Verlinden . . .	2	»	—	600,—

TITEL XIII.

NIJVERHEID, KOOPHANDEL & LANDBOUW.

EERSTE AFDEELING.

Nijverheidsgestichten, Stoomwerktuigen, Onderzoeken van Comodo & Incommodo.

Dat het aantal aanvragen, strekkende om nijverheidsgestichten tot stand te brengen, om stoomtuigen of motors te plaatsen, om hinderlijke inrichtingen te mogen vestigen, tijdens het oorlogstijdperk ingekomen, onbeduidend is, kan niemand verwonderen.

De meeste inrichtingen van dien aard, welke sedert jaren bestonden, en vóór 't uitbreken der vijandelijkheden in vollen bloei waren, hadden de grootste moeite om zich staande te houden of gingen ten onder. Hoe zou het dan mogelijk geweest zijn nieuwe fabrieken, nieuwe nijverheidsgestichten te werk te stellen en te doen lukken.

De bevoegde Besturen hadden dan ook in gansch de tijdruimte tusschen 1 October 1914 en 1 October 1919 slechts tien machtigingen van ongezonde of hinderlijke bedrijven te verleenen, waarvan 1 in 1915, 3 in 17, 2 in 1918 en 4 in 1919.

TWEEDE AFDEELING.

Handel en Nijverheid.

Handel en nijverheid, die reeds voor den oorlog eerder achterdan wel vooruitgingen, — ons verslag van 1913-'14 getuigt het, — ondervonden, tengevolge der oorlogsgebeurtenissen hier ter stede, en der vierjarige bezettingsperiode, die erop volgde, zulke zware moeilijkheden en zulke aanhoudende belemmering, dat zij, over 't algemeen, tot eenen gevorderden staat van verval waren gekomen, toen eindelijk de vijandelijkheden werden gestaakt.

Eens te meer werd aldus bewezen, dat die beiden : handel en nijverheid, rustige, vreedzame tijden noodig hebben, om te kunnen bloeien.

Eene eerste oorzaak van ontreddering der nijverheid was gelegen in de beschadiging of vernietiging van talrijke inrichtin-

gen ; in het verdwijnen van werktuigen en benoodigdheden. Daar kwamen beurtelings zich aan toevoegen : de opeisching van en het gebrek aan grondstoffen ; de opvordering vanwege de Duitsche Overheden, van machienen en werktuigen ; de schaarschte der brandstof ; de beperking der verlichting en de belemmering van het vervoer.

De bouwnijverheid, met al de daaraan verbonden bedrijven, kwamen, na eenige maanden van gedeeltelijke werkzaamheid, gansch tot stilstand ; dit was ook het geval met de kleermakerij, de schoenmakerij, de kantnijverheid en andere te Lier beoefende nijverheidstakken. De instrumentmakerij had, na de inneming der stad, opgehouden beoefend te worden.

Meerdere pogingen werden nochtans aangewend om sommige nijverheden, al was het maar gedeeltelijk, terug in werking te brengen. Dit was namelijk het geval voor de kleermakerij, op initiatief van M. Moerel ; voor de schoenmakerij, onder leiding van M. Crets ; voor de kantnijverheid, ingevolge de werking van een Komiteit, met enkele Liersche kantfabrikanten aan 't hoofd. Die pogingen hadden wel voor gevolg, gedurende eenige weken groepen kleermakers, schoenmakers en borduursters werk te verschaffen, doch zij leverden geen blijvenden uitslag op en moesten na korten tijd worden opgegeven.

Enkele nijverheidstakken nochtans kenden onder den oorlog eenen buitengewonen bloei ; het waren die, welke door de bezettende Overheid benuttigd en daarom ook begunstigd werden. Wij noemen de houtzagerijen, de leerlooierijen en de borstelfabrieken. In welke voorwaarden zij werkten is ons niet genoegzaam bekend, om er hier melding van te maken.

Dat het met den handel, tijdens de bezettingsjaren, niet vlotten kon, begrijpt eenieder. Hoofdvereischte daartoe is immers vrijheid van beweging, van omgang, van verkeer en van vervoer. En die waren toen verre te zoeken.

Op tal van waren en voortbrengselen werd beslag gelegd, zoodat zij moesten blijven, waar zij zich bevonden ; andere werden eenvoudig opgeëischt ; van meerdere werden, door de Duitsche Overheid, de prijzen vastgesteld, terwijl produkten en voedingswaren van allereerste noodzakelijkheid in zoo geringe hoeveelheid voorhanden waren, dat van geene verhandeling kon sprake zijn.

Men vergete niet, dat de meeste magazijnen, tijdens en na de inneming der stad, gansch waren uitgeplunderd.

Aankoop en verkoop werden dus van alle zijden tegelijk bemoeilijkt. Voegen wij daar nog bij, dat het vervoer op erbarmelijke wijze geschiedde. En dit kon onmogelijk anders, vermits er gebrek aan vervoermiddelen heerschtte op groote schaal : geene warentreinen ; weinige vracht- en vervoerwagens, gezien hun getal, tengevolge van opeischingen en beschadigingen, erg verminderd was ; ontoereikendheid van gespan, ter oorzake der gedurige opeisching, vanwege de Krijgsoverheid, van peerden en peerdsgetuig ; belemmering van verkeer, om wille der pasvoorschriften en der vervoermachtigingen, die geëischt werden, en dergelijke.

De toestand, op gebied van handel en nijverheid, te onzer stede, was bij 't sluiten van den vrede dan ook zoo ellendig, dat het Stadsbestuur het noodzakelijk achtte onmiddellijk eene poging te doen, om daar verbetering in te brengen. Op zijn voorstel werd, in zitting van den Gemeenteraad van 12 December 1918, eene bijzondere Commissie benoemd, die voor zending kreeg : maatregelen te nemen ter opbeuring van handel en nijverheid. Zij werd, onder meer, gelast de kwestie van het vervoer en van de aanschaffing van grondstoffen, alsook de regeling der betrekkingen tusschen werkgevers en arbeiders, te bestudeeren en te bevorderen. Die Commissie kwam tot stand en werd samengesteld uit de leden der I^e^ afdeeling van den Raad, — die der betwiste zaken, — en een aantal bevoegde personen, met handel, nijverheid en arbeidsaangelegenheden goed bekend.

Zij kwam een paar malen bijeen, besprak enkele vraagstukken, doch bevond aldra dat de toestand van zulken aard was, dat hare bemoeiïngen voor 't oogenblik nog geringen invloed zouden kunnen uitoefenen.

Wanneer, enkele maanden later, namelijk in April 1919, hier ter stede, hoofdzakelijk op initiatief van M. Arthur Van der Poorten, een Liersche Kamer van Handel en Nijverheid werd gesticht, oordeelde de Commissie ongetwijfeld dat hare taak was afgedaan, en dat de belangen, die zij geroepen was te behartigen, met meer kennis van zaken, degelijker en beter door de nieuwgestichte Vereeniging zouden kunnen bevorderd worden, dan zij het doen kon. Zij hield althans geene zittingen meer.

Wat de Handelskamer betreft, zij nam hare taak zeer ernstig op. Zij deed vooreerst al wat haar mogelijk was, om de heropstaande nijverheden te steunen ; tusschen deze en de Openbare Besturen trad zij als bemiddelaarster op ; deed aan hoogerhand de noodwendigheden van nijveraars, kooplieden en bedienden kennen, vooral wat grondstoffen, verkeers- en vervoermiddelen aangaat, en won, ten gerieve der belanghebbenden, allerlei nuttige inlichtingen in. Zij droeg ook bij om den heropbouw onzer stad vooruit te helpen en aldus den woningennood en tevens de werkloosheid te bestrijden.

Van hare werking, met doorzicht en bezadigdheid aangevat, met iever en doelbewustheid doorgezet, zijn voor onze stad heilzame vruchten te verwachten.

DERDE AFDEELING.

—

Beweging der Scheepvaart.

Zeer gering was, tijdens de oorlogsjaren, de beweging der scheepvaart. Het tegenovergestelde ware dan ook te verwonderen geweest.

Vooreerst kwamen er hoegenaamd geene schepen binnen van 1 October 1914 tot begin Augustus 1915. Van laatstgenoemden datum tot 1 October 1919 bedroeg hun aantaal in 't geheel 75, verdeeld als volgt :

4 Schepen in 1915, waarvan 1 met gravier, 1 met plaatzand, 1 met steen en 1 met grint.
4 Schepen in 1916, waarvan 3 geladen met steen en pannen, 1 met dalles, 3 met steen en 1 met steenkolen.
10 Schepen in 1917, waarvan 8 met steenkolen en 2 met steen.
23 Schepen in 1918, waarvan 21 met steenkolen, 1 met zout en 1 met potaarde.
30 Schepen in 1919 (van 1 Januari tot 1 October), waarvan 17 met mosselen, 3 met zout en 10 met vaten vet.

75 Schepen.

VIERDE AFDEELING.

—

Levensbehoeften. — Bevoorrading.

Geene taak heeft het Stadsbestuur, tijdens de oorlogsjaren, meer bekommering, meer aanhoudende bezorgdheid gevraagd, dan de bevoorrading en voeding der bevolking. Wat al instellingen

er daartoe tot stand gebracht, wat al maatregelen er te dien einde werden genomen, kan onmogelijk in dit verslag worden uiteengezet.

Wij bepalen er ons dus bij, een vluchtig overzicht te geven van wat er in onze stad, van af het begin der vijandelijkheden tot den terugkeer van den vredestoestand, in dit opzicht verordend en gewrocht werd.

Reeds van in begin Augustus 1914 waren er maatregelen noodig : vaststelling van het bedrag der prijzen van een aantal voedingsartikelen ; bestrijding der vervalsching van eetwaren ; opvordering van meel en tarwe ; regeling van den verkoop ; verbod voorraden op te stapelen en woekerprijzen in te voeren ; opneming der voorraden en verplichte omloop van papieren geld.

Een Komiteit werd tevens gevormd, op initiatief van het Stadsbestuur, om behoeftige lieden en zulke, welke door het binnenroepen der strijdveerdige mannen, van hunnen steun waren beroofd, ter hulp te komen. Eindelijk werden een aantal zwakke kinderen naar Holland overgebracht, om daar gevoed en bijzonder verzorgd te worden.

Na de inneming der stad, in October 1914, was de nood tusschen de terugkeerende bevolking vrij algemeen. Vleesch was in voldoenden voorraad voorhanden, maar aan alle slach van andere eetwaren was, zoo niet gebrek, dan toch zekere behoefte. Gedurige pogingen moesten worden aangewend om onmisbare voedingsartikelen uit Antwerpen te betrekken, wat meermaals niet, of slechts gedeeltelijk gelukte. De broodbakkerij moest op een gansch beperkten voet ingericht en door een stadsbeambte beredderd worden, terwijl de noodige bloem, die per rijtuig te Antwerpen moest worden afgehaald, in bepaalde hoeveelheden tusschen de bakkers der stad moest verdeeld worden. Meermaals kwamen tekorten voor in de afleveringen, die toegezegd en verwacht werden, wat dan eene schaarschte aan broodbevoorrading voor gevolg had.

Die toestand verbeterde maar, wanneer het Amerikaansch-Spaansch Reliefkomiteit in volle werking kwam, en wanneer het eerste oogstjaar, in 1915, nieuwe voorraden had beschikbaar gesteld.

Langzamerhand kwamen ook tal van instellingen, van schikkingen, van verordeningen tot stand, die allen, op de eene of andere wijze, moesten bijdragen om de bevoorrading te bevor-

deren, om de voeding te verbeteren, om aan zwakken en zieken die verzorging te verzekeren, waaraan zij behoefte hadden.

De bezettende Overheid, die er alleszins belang bij had dat de burgerlijke bevolking, in het bezette gebied, op degelijke wijze bevoorraad en gevoed werd, wilde zij rust en veiligheid handhaven, trof aanhoudend allerlei maatregelen, die verband hielden met de voedingskwestie. Of die maatregelen wel altijd in het belang der Belgische bevolking werden genomen, en of er niet meermaals de bedoeling onder schuilde, de Duitsche krijgsbelangen te dienen, laten wij in 't midden.

Het Duitsch Gezag begon met eene algemeene opneming te bevelen van al de voorhanden zijnde voorraden, en tevens eene van de bevolking en van de dieren van alle slach, op Liersch grondgebied aanwezig. Het hield zich vervolgens, heel den duur der bezetting, op de hoogte der wijzigingen, welke in die verschillende toestanden voorkwamen, zoodat het immer met kennis van zaken kon oordeelen over de noodwendigheden en behoeften der stad, wat betreft hare bevoorrading en voeding.

Eene onafgebroken reeks van besluiten en schikkingen voerde het in, om zijne oogmerken te verwezenlijken. Wij sommen er enkel de voornaamste van op :

Vaststelling van hoogstprijzen, gedurig gewijzigd, voor de meeste voedingswaren ; — bepaling van de maalverhouding der granen ; — aanbevelingen ter opvoering der voortbrengst, ter uitbreiding der bewinningen ; — beperking van het verbruik van sommige eetwaren ; — regeling van den maaldienst ; — beperking van de benuttiging van een aantal voortbrengselen ; — invoering van ersatzartikelen en aanmaning tot inzameling van fruitkernen, beukenooten, eikels, brandnetels, enz. ; — bepaling van den aanvang en den duur der oogsttermijnen ; — opeisching van tal van voortbrengselen en produkten ; — vaststelling van verbruikhoeveelheden ; — bestrijding van den smokkelhandel en van prijsopdrijving ; — beteugeling van woeker en warenvervalsching en aanstelling van controleurs ; — regeling van aan- en verkoop van tal van waren en van de bevoorrading in granen, meel, aardappelen, suiker, broodsmeer, enz. ; — opneming van de bewonnen landbouwvlakten en vaststelling, in verhouding daarmeê, van de af te leveren hoeveelheden voortbrengselen ; — regeling van den boter- en den melkhandel ; — inrichting van een bevoorradingsdienst in zake brandstof ; — bemoeiing in zake

groenten- en vruchtenvervoer ; pogingen ter inrichting, tusschen de gemeenten, van gewestelijke aankoopcooperatieven, eerst met zetel te Lier, later (arrondissementscoöperatief) met zetel te Mechelen, enz.

—

Het Stadsbestuur, van zijnen kant, liet geene enkele gelegenheid voorbijgaan, om de bevoorrading en voeding der bevolking te bevorderen ; om hulp, steun, troost en, zooveel mogelijk, redding te bezorgen aan behoeftigen, beproefden, werkloozen, zwakken, zieken en uitwijkelingen. Voor elken nieuwen nood, die zich openbaarde, bracht het eene instelling tot stand, om dien te bekampen en te lenigen.

Het begon met het Hulpkomiteit, dat reeds voor de inneming der stad zulke goede diensten had bewezen, terug in 't leven te roepen ; het bood het steun en leiding, en deed in den Raad eene verkeertaks stemmen, om het inkomsten te bezorgen ; het bewerkte zijne aansluiting met het provinciaal Hulp- en Steunkomiteit en verzekerde aldus de stevigheid zijner inrichting en de degelijkheid zijner werking. Het bracht een kleedingskomiteit tot stand, dat zijnen zetel had in eene zaal van het Museum, en dat vooral voor taak had beddegerief, kleedij en huiselijke benoodigdheden te bezorgen aan uitgebrande en behoeftige stadgenooten. Het verwierf dit Komiteit meerdere giften, onder andere van het Hoofdkomiteit van Antwerpen, van Amerika, van den Consul van Zweden, enz.

Het richtte, op breeden voet, den Werkloozensteun in, eerst op eigen krachten, en later met behulp van het provinciaal Komiteit voor Hulp en Voeding. Het regelde, op passende wijze, den bevoorradingsdienst met bloem, en richtte daartoe een magazijn in ter Museumzaal ; daarenboven wist het een akkoord te treffen met Hollandsche bakkers, en, jaren lang, aanzienlijke hoeveelheden brood te betrekken uit Holland, waardoor de immer beperkte voorraden hier ter stede gelukkig werden aangevuld. Het sloot zich aan, mits de noodige machtiging, bij de samenwerkende Maatschappij « Magasins Communaux », eene bevoorradingscooperatief, door de gemeenten van Groot-Brussel en omgeving tot stand gebracht, en had daaraan het bekomen van talrijke voedingsartikels te danken, die zonder dat onbereikbaar zouden zijn geweest. Het lokte de stemming uit van een reglement op de broodbereiding, dat het belang der verbruikers moest dienen. Het

stichtte het werk van den akker, door wiens zorgen alle braakliggende gronden werden opgespoord, in bewerking gegeven, en, tot bestrijding der voedingsschaarschte, werden uitgebaat.

Het leende zijne standvastige en werkdadige medewerking aan de bevoorradingsdiensten van alle slach, aan het handhaven der hoogstprijzen, aan het bestrijden van smokkel- en woekerhandel, aan het tekeer gaan van warenvervalsching en bedrog; aan het opeischen der af te leveren voortbrengselen; aan de verdeeling der rantsoenen, in één woord aan alles wat de rechtmatige voeding der bevolking voor doel had.

Het richtte eerst een aardappelmagazijn, en later een uitgebreid voedselmagazijn in; bracht daarin, ten gerieve der volksvoeding, aanzienlijke voorraden voortbrengsels saam, ontleende overgroote sommen en getroostte zich zware uitgaven, ten einde alle gevaar voor voedselgebrek en hongersnood te voorkomen.

Het verleende steun aan de krijgsgevangenen, in Duitschland, aan de burgers van stad en omtrek, die door de Duitsche Krijgsoverheid in de Ruiterijkazerne alhier werden opgesloten, en aan de Fransche gevangenen, die door haar naar Lier werden overgebracht.

Het stemde bijdragen ter ondersteuning van al de menschlievende instellingen die, tijdens de oorlogsjaren, beurtelings te Lier oprezen, namelijk :

aan het « Plaatselijk Steunkomiteit », met zijne ondervertakkingen : de soepbedeeling, de voedingsonderstand en de schoolmaaltijden, die wederzijdsch de voeding der behoeftigen en de versterking der schooljeugd voor doelwit hadden;

aan « Zuigelingenzorg », reeds in November 1915 gesticht, dat de bescherming der eerste jeugd (kinderen beneden de 2 jaar) op zich nam, en dezer doelmatige voeding nastreefde;

aan « Familiezorg », in 't leven geroepen in Februari 1917, om steun te bezorgen aan de naar Duitschland overgevoerde arbeiders van stad en omtrek, en om die, bij hunnen terugkeer in 't land, hulp en passend voedsel te bezorgen;

aan « Kinderzorg », een werk dat in Augustus 1917 tot stand kwam, met het doel zwakke kinderen, door 't verschaffen van degelijk voedsel, en door het tijdelijk overplaatsen naar een buitenverblijf, gezonder en sterker te maken;

aan 't werk « Bescheiden Hulp », ontstaan einde 1916, dat op kiesche wijze ondersteuning verschafte aan eenige noodlijdende

huisgezinnen van den burgerstand, wier behoeften aan tijdelijk gemis aan inkomsten of zware beproevingen te wijten waren;

aan het « Werk der Oorlogsweezen », reeds in 1915 gesticht, waardoor niet enkel aan de kinderen, maar ook aan de weduwen van gesneuvelde stadgenooten, onderstand werd verstrekt;

aan de instelling « Hulp en Leer voor Invalieden », opgericht in April 1918, in aansluiting met eene Vereeniging van gelijken aard, te Antwerpen, die aan de invalieden geschiktheid voor het uitoefenen eener betrekking en tevens hulp mededeelen wilde;

aan het « Dispensarium voor Tuberculosen », in September 1917 gesticht, in het huis Lisperstraat, 33, waar teringlijders verzorgd en versterkt werden;

aan 't « Burgersspijshuis », in werking getreden in Mei 1917, en dat voor doel had aan min begoede burgers, aan gematigde prijzen, behoorlijke eetmalen te verschaffen.

Veel zorg en kommer, zware uitgaven, groote opofferingen, aanhoudende werkzaamheden, tallooze onaangenaamheden heeft zich het Stadsbestuur getroost, opdat er der bevolking niets zou ontbreken, wat onmisbaar of zelfs hoogst wenschelijk was voor eene behoorlijke bevoorrading, eene degelijke voeding, eene passende verzorging; doch die voldoening heeft zij mogen smaken dat zij, zooal niet gansch naar wensch, dan toch in eene hoogst bevredigende mate in de levensbehoeften harer medeburgers heeft kunnen voorzien.

—

De aankomst te Lier, begin October 1917, van groote massa's uitwijkelingen, door de Duitsche Overheden uit West-Vlaanderen naar hier overgebracht, was niet van aard, noch om de kwestie der huisvesting, noch om die der bevoorrading te vergemakkelijken. Het aantal dier vluchtelingen bedroeg aanvankelijk tusschen 700 à 800 man; het groeide langzamerhand tot nagenoeg 1200, en, wanneer wij er de in de 2de helft van 1918 naar hier overgevoerde Fransche uitwijkelingen in begrijpen, tot 1250 man aan. De meesten waren herkomstig uit Roeselare, doch er bevonden er zich ook enkele tusschen, die in de omliggende gemeenten : Beveren, Poelcapelle, Slypscapelle, Becelaere, enz. thuis hoorden.

Een Komiteit, opzettelijk daartoe aangesteld, hield zich bezig met het onder-dak-brengen, het verzorgen en bevoorraden dier uitwijkelingen. Alle ledigstaande woningen, tal van beschikbare gebouwen, kamers, plaatsen, enz., werden opgezocht, gereinigd

en bemeubeld om die arme uitgedrevenen te herbergen. Door verschillende openbare instellingen : het Gasthuis, de Weezenhuizen, het Rood Kruis, de Zwart Zusters en ook door bijzonderen werden allerlei benoodigdheden en gerief afgestaan, om ter beschikking der vluchtelingen te worden gesteld. Deze werden, door het Hulp- en Voedingskomiteit, volgens hunne behoeften, voorzien van voedingswaren en geldmiddelen, en daarbij met veel voorkomendheid behandeld. De hun toegekende rantsoenen overtreffen merkelijk die onzer medeburgers.

De Duitsche Overheid hield streng toezicht op de uitwijkelingen : gedurig moesten er statistieken worden opgemaakt hen betreffende ; zij werden aan regelmatig terugkeerende controlvergaderingen onderworpen en mochten, zonder voorafgaande machtiging, naar geene andere gemeente verhuizen.

Na de ontruiming van België, door de Duitschers, duurde het nog langen tijd, vooraleer de West-Vlaamsche uitwijkelingen naar hunne haardsteden konden terugkeeren. De meesten zouden er geene huisvesting, enkel puinen terugvinden. Ook bemoeilijkte hunne aanwezigheid hier ter stede, in de eerste maanden van 1919, op erge wijze, de terugkomst onzer stadgenooten. Gelukkiglijk kon hun, met tusschenkomst van het provinciaal Bestuur, in naburige gemeenten een onderkomen worden verschaft, waar zij het oogenblik konden afwachten om naar hunne vroegere woonplaats terug te keeren.

VIJFDE AFDEELING.

—

Landbouw.

§ 1. — *Onderscheidingen.*

Geene eere onderscheidingen, toegekend gedurende het tijdvak October 1914-October 1919, zijn te melden.

§ 2. — *Landbouw.*

Rooskleurig zag er de toekomst niet uit voor onze landbouwers, wanneer zij, na de vlucht, in hunne haardsteden terugkeerden. Allen hadden, de eene meer, de andere min, onder de oorlogsgebeurtenissen geleden. Meerdere hoeven waren vernietigd, andere erg beschadigd. Uitgestrekte oppervlakten landerijen waren erbarmelijk gesteld : hier waren verschansingen opgeworpen, daar prikkeldraadversperringen geplaatst, ginder heelder rijen

loopgrachten gegraven ; elders grafkuilen gedolven ; terwijl een krijgsspoorweg, van het Noord-Oosten naar het Zuid-Westen, het Liersch grondgebied dweerschte, en, op eene lengte van verschillende kilometers, tal van vruchtbare velden doorsneed en schond.

Wanorde en gebrek heerschten schier op elke boerenwinning. Tijdens de overhaaste vlucht was er alles overhoop geworpen, veel versukkeld en nog meer beschadigd.

Alem en gerief, granen en voeder, 't was alles dooreengesmeten, was zoek geraakt of gestolen ; was vervuild of vermengeld.

De opeischingen van het Belgisch leger, de plunderingen van den indringer, soms die van eigen landgenooten, hadden de voorraden gedund of uitgeput. Vooral aan hooi en strooi, aan voeder voor het vee was er behoefte.

Met den veestapel zelf was het niet min treurig gesteld. Waren er, nog voor de beschieting der stad, vele hoornbeesten verkocht of geslacht, tijdens de vlucht gingen er nog tal van dieren verloren. Na den terugkeer stonden meerdere stallen ledig ; in allen gaapten leemten.

De landbouwbevolking keerde, na de inneming der stad, het eerst naar hare woonsteden terug. Hoe beproefd ook door de geleden verliezen, door den droeven toestand waarin zij hunne winning terugvonden, toch zetten onze landbouwers zich dadelijk aan 't werk om orde te brengen in hunne zaken : herstel der beschadigingen aan de gebouwen ; opruiming van hof en haaf ; opsporing van wat vermist werd, zoo vee als voeder : daarmee hielden zij zich aanstonds bezig.

Het kostte nog al moeite om het hoornvee, dat op den dool was geraakt, en wel eens in een verkeerden stal was terechtgekomen, aan de rechtmatige eigenaars terug te bezorgen. De Gemeenteraad en het Stadsbestuur waren zelfs verplicht er zich mee te bemoeien. Ten slotte toch werd de zaak behoorlijk geregeld, en eenige dieren, die men niet had kunnen terecht brengen, werden verkocht. De opbrengst werd besteed tot liefdadige doeleinden.

—

Het kan niet ontkend worden, tijdens den oorlog had de landbouw een zeer gewichtige rol te spelen in de voeding der bevolking. Dit begrepen de Overheden volkomen. Ook hielden zij niet op aan te dringen op degelijke bewerking der labeurgronden, op benuttiging van alle bewinbare plaatsen, op uitbreiding der

aardappel- en graanteelt. Zelfs stelde het Stadsbestuur tal van vage gronden, die rechts en links verspreid lagen, ter beschikking van werklieden en kleine burgers, om die te bewinnen. Een Komiteit hield zich met de verdeeling en toekenning dier gronden bezig.

Intusschen hadden landbouwers en hoveniers, vooral in de eerste maanden na den terugkeer van de vlucht, met talrijke en groote moeilijkheden te kampen : gebrek aan voedsel voor het vee, onvoldoende voorraad aan meststoffen, behoefte aan degelijk plant- en zaaigoed deden zich vooral gevoelen. Ook aan trekdieren, noodig voor de bewerking van het land, mangelde het wel eens, bij zooverre dat de bezettende Overheid er zelfs toe besloot peerden tijdelijk beschikbaar te stellen voor de landbouwers, die land om te ploegen, te eggen of te wellen hadden.

Het Komiteit van Tuin- en Landbouw, van Antwerpen, bewees in deze omstandigheden, aan de landbewinners en door hen ook aan de bevolking, zeer gewaardeerde diensten. Het droeg krachtdadig bij om voeder voor het vee en voor het pluimgedierte aan te schaffen ; het nam maatregelen om de vervalsching der voedingswaren en meelstoffen te keer te gaan ; het zorgde voor de aanschaffing van plantgoed, zaden en granen : het moedigde den konijnen- en geitenkweek aan.

Kon, tijdens den duur der bezetting, om wille der omstandigheden, waarop wij reeds wezen, de landbouwopbrengst niet tot de normale hoeveelheden worden opgevoerd, toch werden zeer voldoende uitslagen bereikt. Dit is grootendeels te danken aan de taaie werkkracht, aan den volhardenden ijver onzer buitenbevolking.

En toch had deze, onder Duitsch beheer, erg onaangename toestanden door te maken ; hare vrijheid van handelen werd heel en al aan banden gelegd, en wie onze landbouwers en hoveniers eenigszins van nabij kent, zal begrijpen hoeveel moeite het hun moet gekost hebben zich te schikken naar de ontelbare voorschriften en bevelen van den bezetter.

Het stond hun, onder andere, niet heelemaal vrij te zaaien en te planten, wat ze goedvonden : hun werd voorgeschreven hoeveel gerst en haver zij te zaaien, hoeveel aardappelen zij te planten hadden. Het oogsten, benuttigen, verhandelen, zelfs het vervoer der gewonnen voortbrengselen, 't werd alles belemmerd en geregeld. Het scheren van schapen en lammeren ; het snijden

der hengsten en beeren ; het keuren der peerden ; het snoeien van fruitboomen ; het dorschen der granen en meer andere werkzaamheden moesten gebeuren op de tijdstippen, daartoe door den bezetter aangeduid.

Eindelijk moesten inlichtingen en statistieken van allen aard worden opgemaakt en ingeleverd, moesten aanteekeningen en aangiften worden gedaan zonder tal. Dit alles onder bedreiging van boete en straffen.

Die dwang stuitte onze boeren en hoveniers geweldig tegen het hoofd ; maar wat hun het meeste ergerde, dat was het invoeren, vanwege de Duitsche Overheden, van allerlei hoogstprijzen, en 't opeischen, op bepaalde tijdstippen, van door hen vastgestelde hoeveelheden voortbrengselen : granen en aardappelen ; later ook boter, melk en groenten.

Wij willen geene uitspraak doen over de noodzakelijkheid en de doeltreffendheid der maatregelen, door den bezetter in dit opzicht genomen ; dit alleen willen wij vaststellen, dat zij in hooge mate de misnoegdheid, de tegenkanting, zelfs het verzet uitlokten van talrijke landbouwers ; dat zij den woekerhandel, de ongehoorde opdrijving der prijzen van alle slach van landbouwvoortbrengselen niet verhinderden, en dat zij eindelijk aanleiding gaven tot tal van moeilijkheden en tot wrijvingen tusschen het Stadsbestuur en de landbewinners.

Inderdaad, het stedelijk Bestuur was verplicht, in 't belang van de bevoorrading en voeding der bevolking, de Duitsche voorschriften te steunen en er de uitvoering van te verzekeren, wat sommige voortbrengers maar niet schenen te kunnen of te willen begrijpen.

Overigens past het hier bij te voegen, tot lof en eer onzer landbouwers en hoveniers, dat het meerendeel van hen bereidwillig de voortbrengsels en vruchten, hun door het Stadsbestuur gevraagd, beschikbaar stelde voor de voeding hunner medeburgers, en dat het getal van hen, die van geene woekerprijzen weten wilden en die zelfs, aan min begoede lieden, beneden de vastgestelde hoogstprijzen hunne waren afleverden, niet gering te noemen is.

Om een gedacht te geven van den toestand der landbouwnijverheid tijdens den oorlog, laten wij hier een viertal statistieke opgaven volgen :

Den 6n Januari 1915 werd, op bevel der Duitsche Overheid, eene volledige statistiek opgemaakt der op 't Liersch grondgebied aanwezige dieren.

De optelling, met behulp der plaatselijke politie gedaan, gaf de volgende uitslagen :

Hoornbeesten :	85	Fokstieren.
	1430	Melkkoeien.
	395	Veerzen (niet gekalfd).
	5	Ossen.
	203	Runderen (hoogstens 3 maanden oud).
	228	Runderen (van 14 maanden tot 2 jaar).
Geiten :	251.	
Verkens :	12	Beeren.
	31	Zeugen.
	296	Mestverkens.
	189	Jonge verkens.
Schapen :	95.	
Peerden :	2	Hengsten (3 jaar en meer).
	17	Hengsten beneden de 3 jaar.
	141	Merriën van 3 jaar en meer.
	39	Merriën beneden de 3 jaar.
	262	Ruinen van 3 jaar en meer.
	53	Ruinen beneden de 3 jaar.

Den 20n Februari 1915 werd reeds eene tweede optelling bevolen. Zij stelde de aanwezigheid vast van :

1320 Koeien, 48 Stieren, 309 Veerzen 281 Verkens en 93 Schapen.

In die korte spanne tijds van nog geene 1 1/2 maand, had dus reeds eene merkelijke vermindering plaats gehad. Het gebrek aan voldoende voedsel zal wel de voornaamste oorzaak dier vermindering geweest zijn.

Veestand op 15 Februari 1918 :

Hoornbeesten :	62	Stieren.
	953	Melkkoeien.
	687	Veerzen.
	68	Ossen.
	347	Runderen (van 3 maanden tot 2 jaar).
	134	Kalveren (min dan 3 maanden).
Geiten :	441.	

Verkens :	1	Beer.
	60	Zeugen.
	110	Mestverkens.
	116	Jonge Verkens.
Schapen :	34.	
Peerden :	9	Hengsten (3 1/2 jaar en ouder).
	22	Hengsten (min dan 3 1/2 jaar).
	40	Merriën (3 1/2 jaar en ouder).
	15	Merriën (min dan 3 1/2 jaar).
	60	Ruinen (3 1/2 jaar en ouder).
	28	Ruinen (min dan 3 1/2 jaar).
	49	Poneys.

Bebouwde oppervlakten ;

Werden bebouwd :

In 1917 :			In 1918 :		
86,54	Hecta.	wintertarwe.	126,32	Hecta.	wintertarwe.
9,07	»	zomertarwe.	2,08	»	zomertarwe.
0,72	»	masteluin.	3,00	»	spelt.
233,10	»	rogge.	1,04	»	masteluin.
1,08	»	zomergerst.	230 85	»	rogge.
0,09	»	wintergerst.	2,02	»	zomergerst.
81,94	»	haver.	0,78	»	wintergerst.
60,53	»	boekweit, boonen en erwten.	94,49	»	haver.
			1,81	»	boekweit.
0,05	»	vlas.	5247,20	»	boonen en erwten.
0,78	»	koolzaad.	0,17	»	vlas.
0,40	»	tabak.	68,42	»	rapen.
0,15	»	hop.	0,31	»	tabak.
1,89	»	chicorei, wortelen.	0,31	»	suikerij.
0,17	»	suikerbeeten.	1,36	»	suikerbeeten.
224,66	»	voederbeetn, rapen.	71,84	»	voederbeeten.
268,16	»	aardappelen.	230,35	»	aardappelen.
228,39	»	klaver en voedergewassen.	158,07	»	klaver.
			255,73	»	hooigras.
271,42	»	hooigras.	114,07	»	weiden.
159,43	»	weiden.	34,40	»	groenten.
110,00	»	groenten.			
1738,64	Hecta.		1442,60	Hecta.	

Opbrengst en Benuttiging.

Jaar 1818.

423 Landbewinners.

—

540	Kgr.	spelt.
10764	»	masteluin.
216392	»	wintertarwe.
11816	»	zomertarwe.
549736	»	rogge.
136102	»	haver.

—

Daarvan mocht behouden worden door de winners, voor zaad :

75	Kgr.	spelt.
1294	»	masteluin.
22394	»	wintertarwe.
1202	»	zomertarwe.
52685	»	rogge.
15848	»	haver.

—

De winners mochten behouden voor eigen voeding :

465	Kgr.	spelt.
6204	»	masteluin.
118140	»	wintertarwe.
7570	»	zomertarwe.
73345	»	rogge.

—

Die 423 landbouwersgezinnen telden samen : 2963 personen.

—

Die 423 landbewinners moesten samen afleveren :

3135	Kgr.	masteluin.
76455	»	wintertarwe.
2944	»	zomertarwe.
240313	»	rogge.
18604	»	haver.

§ 3. — *Landbouwcomice, Lier.*

Deze instelling is verplicht geweest, tijdens de oorlogsjaren hare werking te staken.

De gelden, die ze vanwege de Openbare Besturen ontving, werden benuttigd voor den aankoop van werken, handelende over den heropbouw van hoeven en over de veredeling van den landbouw.

De leden van het Comice ontvingen de boeken en vlugschriften desbetreffende kosteloos.

§ 4. — *Het Veekweeksyndikaat, Lier.*

Deze instelling, die vooral de verbetering van den veestapel ten doel had, en veelal, in verstandhouding met het Landbouwcomice, zijne werking uitoefende, kwam tijdens de oorlogsperiode teenemaal tot verval.

Aan hare heropbeuring wordt gearbeid, en alles laat verhopen dat zij, op practischen voet ingericht en uitgebreid tot het kanton Duffel, weldra weer met nieuwe krachten hare taak hernemen zal.

§ 5. — *Spaar- en Leengild van Lier. — Raiffaisenkas.*

Regelmatig zette deze inrichting, heel den duur der oorlogsperiode, hare werking voort. Zij stond gedurende dit tijdverloop de volgende leeningen toe :

In 1914 :	4	leeningen . . .	samen :	3000 fr.
1915 :	4	» . . .	»	1900 »
1916 :	1	leening . . .		950 »
1917 :	2	leeningen . . .	»	4900 »
1918 :	3	» . . .	»	6250 »

De kas deed in 1917 een voorschot van 50.000 fr. aan het Bestuur van Gast- en Godshuizen en in 1918 een van 25.000 fr. aan 't Weldadigheidsbureel.

Zij verwezenlijkte, tijdens de oorlogsjaren, de volgende winsten :

In 1914	575,41	fr.
1915	226,90	»
1916	371,73	»
1917	397,22	»
1918	544,74	»

Alle winsten komen terecht in 't voorbehoudingsfonds, gezien de diensten der instelling gansch kosteloos geschieden.

Zijn sinds 1 October 1914 overleden :

M. G. Aerts, bestuurlid, en MM. Jos. Verbist en Aug. Bauwens, leden van den Toezichtsraad.

Eerstgenoemde werd in den Bestuurraad vervangen door M. Fr. Celis ; laatstgenoemden, in den Toezichtsraad, door MM. L. Van Dyck en Van Hoof.

M. Aug. Bauwens werd, in hoedanigheid van kassier, vervangen door M. G. Van Bostraeten, in wiens plaats M. A. Dom bestuurlid werd.

ZESDE AFDEELING.

Openbaar Vervoer.

§ 1. *Ijzerenwegen.*

De Belgische Genie liet, in October 1914, bij 't ontruimen der stad door de Belgische troepen, de Nazarethbrug springen. De beschadiging, daardoor aan dit kunstwerk toegebracht, was echter niet van zulken aard, dat het de Duitschers langen tijd

verhinderen kon zich van den ijzerenweg te bedienen, om hunne verzendingen van troepen, oorlogsmaterieel, benoodigdheden en voedingsmiddelen te doen. Op korten tijd was de brug in zooverre hersteld, dat het tijdelijk onderbroken vervoer kon hernomen worden.

Het beheer van de spoorwegen werd natuurlijk, gansch den duur van den oorlog, heel en al door de Duitsche legerleiding waargenomen. Ook stonden deze, de eerste maanden na de inneming der stad Lier, uitsluitend ten dienste van den bezetter. Het is eerst op het einde van December 1914 dat ook de burgerlijke bevolking toegelaten werd gebruik te maken van enkele treinen. Het bleek weldra, dat daartoe niet veel aandrang bestond bij de belanghebbenden. Maanden lang was het aantal reizigers, dat de Duitsche treinen benuttigde, zeer gering. De meeste onzer stadgenooten bleven er de voorkeur aan geven zich per tram of te voet naar Antwerpen of andere naburige gemeenten te begeven. 't Is maar later, wanneer tal van arbeiders, de eenen door nood gedreven, de andere verleid door beloften van hooge loonen, of meegesleept door 't voorbeeld en de aansporingen van standgenooten, in dienst der Duitschers traden om te gaan arbeiden te Mechelen, Berchem en elders, dat de Duitsche treinen druk gebezigd werden.

De Duitsche Overheden deden aanzienlijke herstellings- en verbeteringswerken uitvoeren aan de banen binnen de statie. Voor eene degelijke afsluiting langsheen de openbare wegenis waren zij ten uiterste bekommerd. Herhaaldelijk werd het Stadsbestuur lastig gevallen om die afsluitingen te verbeteren en te herstellen.

Ook voor 't betreden der spoorbanen door burgers waren ze zeer beducht : wellicht vreesden zij voor aanslagen tegen hunne treinen en verzendingen. Onder strenge bedreigingen werd herhaaldelijk het betreden en zelfs het naderen der spoorbanen verboden.

Een maatregel, die wellicht ook verband houdt met hunne bevreesdheid voor aanslagen, is het afschaffen van verschillende overgangswegen. In den Neerloop, onder andere, veroorzaakte het sluiten van een bareel aldaar groote moeilijkheden aan de belanghebbende landbouwers, wat niet belette dat die maatregel behouden bleef.

Van eenen anderen kant bestonden er, zoowel op de gewone als op de krijgsspoorwegen, meerdere overgangen zonder de minste bewaking, wat dan ook aanleiding gaf tot een tweetal ernstige ongevallen.

§ 2. *Buurtspoorwegen.*

Deze waren, tijdens de oorlogsjaren en vooral gedurende de eerste maanden na den terugkeer uit den vreemde, de toevlucht onzer bevolking. Wie niet te voet den afstand tusschen Lier en Antwerpen afleggen kon of wilde, had maar den tram als verkeermiddel te benuttigen. Ook als verbindingsmiddel tusschen België en Holland bewees hij, in die dagen, uitstekende diensten. Dit duurde tot de bezetter, om door hem gekende redenen, de Hollandsche grens heelemaal sloot.

Voor binnenlandsch verkeer gingen echter de trams voort met de beste diensten te bewijzen. Zelfs dan, wanneer er op de spoorwegen, zooals dat rond midden December 1914 gebeurde, door de Duitschers treinen werden beschikbaar gesteld voor de burgerbevolking, gaf deze er, in overgroote meerderheid, de voorkeur aan per tram te reizen.

Het bracht dan ook tusschen onze bevolking eenige opschudding teweeg, wanneer de bezetting een aanvang maakte met het opbreken en wegvoeren van sommige tramlijnen. Dit begon in de maand October 1915 met de wegruiming der buurtlijn Lier-Werchter. Het Stadsbestuur, zich de tolk makende van de ontevredenheid der bevolking, richtte tot de Duitsche Overheid een krachtdadig verzet tegen dien aanslag op 's volks rechten. Afschriften van zijn protest werden gezonden aan de Bestendige Deputatie en aan het Beheer der Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen. Het bleef natuurlijk zonder gevolg.

Wanneer nu ook, in begin October 1916, het gerucht zich verspreidde dat de tramlijn Lier-Mechelen-Rumpst eveneens zou opengebroken worden, zond het Stadsbestuur aan het Duitsch Middenbestuur een dringend verzoek, om te vragen dat het van dit voornemen zou afzien. Het verzoek werd ingewilligd, doch slechts tijdelijk, want in den 2e trimester 1918 werd ook de buurtlijn Lier-Duffel opgebroken.

—

De oorlogsperiode scheen ook voor sommigen een geschikt tijdperk om een plan te verwezenlijken dat hunne voorkeur bezat :

de verlegging der buurtspoorlijnen buiten de stad. Door hun toedoen werd, in November 1917, vanwege de Duitsche Overheid een ontwerp ingediend om die verlegging tot uitvoering te brengen. De Raad bracht er echter, in zijne zitting van 7 December 1917, een ongunstig advies over uit en het verdween voorgoed in de kartons.

Einde 1916 werd aan de tramlijn Lier-Broechem eene degelijke verbetering toegebracht : een wijkspoor werd aangelegd op Lisp. Die wijziging laat toe de machien te keeren, zoodat voortaan niet meer zooals vroeger, de treinen verplicht zijn achteruit te rijden tusschen het Hof van Beieren en de Alliersche kapel, wat telkens erg gevaar opleverde.

Begin 1918 werd nabij de Lisperpoort, op verzoek der heeren gebroeders Van Hoof, een aansluitingsspoor gelegd, verbindende de achterplaats der maalderij aan de tramlijn, en tevens een wijkspoor, waarop wagens konden plaats nemen naast den gevel der fabriek, ten einde er het lossen en laden van te vergemakkelijken. Dit werk werd uitgevoerd ten tijdelijken titel, nadat de Raad, in aanmerking nemende de diensten welke de maalderij aan de bevolking bewees, er in zijne zitting van 21 December 1917 een gunstig advies had aan verleend.

ZEVENDE AFDEELING.

—

Posterijen.

Het gemis van een postbureel deed zich, einde 1914, in onze stad erg gevoelen. Begin 1915 boden de Duitsche Overheden aan een postdienst in te richten, zoo de Stad daarvoor een lokaal wilde verhuren, en een bediende aanduiden, die zich met het beheer zou gelasten. Men kwam te akkoord : het huis, gestaan tusschen het Schaakberd en het Brouwerijstraatje, aan de Stad toehoorende, zou tijdelijk tot bureel worden ingericht, en de heer Nysten, adjunct-kommissaris, kort te voren van de vlucht teruggekeerd, zou den dienst waarnemen.

De opening van dit voorloopig bureel had plaats den 26 Januari 1915; de dienst had op zeer regelmatige wijze plaats en bewees aan de bevolking veel nut. Begin Meert daaropvolgende had hij reeds zulke uitbreiding genomen, dat naar een grooter en beter geschikt lokaal moest worden uitgezien. Daar dit echter

niet te vinden was, trok men zich uit den slag met het bestaande bureel te vergrooten en te verbeteren.

Meermaals nog drong de Duitsche Overheid aan om een geschikter lokaal te bekomen, doch de Stad kon haar geene voldoening geven. De postdienst bleef dus tot einde Juni 1918 in het stadshuisje, naast het Schaakberd, gevestigd; op dit tijdstip werden aan 't vernietigd Posthotel, aan den ingang der Mechelstraat, herstellingswerken uitgevoerd, ten einde daarin een paar zalen in gereedheid te brengen voor 't herbergen van den postdienst.

Den 12n dier maand werd het voorloopig postbureel ontruimd en terug ter beschikking der Stad gesteld.

Doch, lang te voren reeds, hadden enkele postbedienden, onder de leiding van M. von den Busch, zoo 't schijnt met toelating hunner Belgische Overheden, hunne bediening hernomen, wat zeker te gepaster ure gebeurd is, vermits de werkzaamheden niet langer door adjunkt-kommissaris Nysten konden worden waargenomen. Deze trad dan ook af begin Meert 1915.

Een besluit van 't Generaal Gouvernement, van 29 Juni 1916, bracht de werking van den postchecdienst opnieuw in voege.

AANHANGSEL.

Wij sluiten dit verslag met enkele statistieke opgaven, die kunnen bijdragen om beter te doen beseffen wat de oorlogsgebeurtenissen waren en wat zij teweegbrachten.

Beknopte opgave der oorlogsschade, door de Stad Lier geleden :

		Waarde 1914.
1.	Scholen van Pullaer	5.986,20 fr.
2.	Scholen van Hagenbroeck	6.672,50 »
3.	School van Lisp	14.875,57 »
4.	Lagere en Middelbare Meisjesscholen (Schoolstr.)	4.263,35 »
5.	Normaalschool en aankleven	469.578,00 »
6.	Oefenschool	357.345,75 »
7.	Middelbare Jongens- en Teekenschool.	149.767,77 »
8.	St Gummarustoren	196.013,46 »
9.	Dekenij en Pastorijen Lisp en II. Familie	12.537,20 »
10.	Stadhuis en Vleeschhalle	6.692,70 »
11.	Het Farohuis, Groote Merkt	23.535,95 »
12.	Huisjes der Kerkepoort.	33.873,15 »
13.	Beschadiging aan 18 stadsgebouwen	18.471,60 »
14.	Vernietiging van vier bruggen	43.225,44 »
15.	Nazareth- en Sionskazerne	34.331,00 »
16.	Straten, wandelingen en aankleven	28.135,00 »
17.	Allerlei materieel en benoodigdheden	8.470,00 »

Benaderende schatting der schade, tijdens de oorlogsgebeurtenissen, in 1914, te Lier veroorzaakt :

I.	Door vernieling of beschadiging van *onroerende* goederen (huizen, gebouwen en landen, met hun inhoud)		
	A) door *brand*	25.900.000	fr.
	B) door *beschieting*	4.500.000	»
	C) verwoesting door de legers.	4.000.000	»
II.	— Door plundering en ontvoering van roerende goederen, zooals : meubelen, koopwaren, grondstoffen, huisgerief, enz.	5.000.000	»
III.	— Allerlei oorlogsuitgaven, boeten, rekwisitiën, vergoeding voor inkwartiering, enz.	3.500.000	»
	Totaal :	42.900.000	fr.

De schade, veroorzaakt aan openbare gebouwen en eigendommen, werd geschat op 2.654.691.73 fr.
Die som is onder te verdeelen, als volgt :

1.	Schade aan kerken en aanhoorigheden	894.806,80	fr.
2.	Schade aan pastorijen	12.537,20	»
3.	Schade aan schoolgebouwen	1.008.179,67	»
4.	Schade aan eigendommen der Liefdadige Besturen	716.132,36	»
5.	Schade aan buurtwegen	18.631,00	»
6.	Schade aan het Stedelijk Raadhuis	4.404,70	»
	Totaal :	2.654.691,73	fr.

Leeningen, door de Stad aangegaan in den loop der oorlogsjaren.

Gestemd door den Gemeenteraad	Bedrag der gestemde leening	Datum der ontvangst	Ontvangen sommen	Aanmerkingen
10 Nov. 1914	100.000	16 Nov. 1914	15.000	
		26 Dec. 1614	30.000	
		25 Febr. 1915	25.000	
		2 Meert 1915	10.000	
6 Meert 1915	30.000	3 April 1915	30.000	
29 Meert 1915	25.000	5 Mei 1915	25.000	
3 Mei 1915	50.000	11 Juni 1915	50.000	
17 Juni 1915	100.000	14 Juli 1915	50.000	
		11 Sept. 1915	50.000	
30 Oct. 1915	50.000	2 Dec. 1915	50.000	
4 Dec. 1915	40.000	1 Meert 1916	40.000	
	50.000		50.000	
26 Febr. 1916	250.000	31 Mei 1916	100.000	
		29 Sept. 1916	50.000	Obligatiën
		4 Dec. 1916	100.000	
7 Aug. 1916	25.000	12 Jan. 1917	25.000	
16 Dec. 1916	50.000	18 April 1917	50.000	
28 April 1917	50.000	30 Mei 1917	40.000	
		11 Juli 1917	10.000	
12 Mei 1917	50.000	30 Mei 1917	40.000	
		17 Juli 1917	10.000	
9 Juni 1917	500.000	6 Juli 1917	400.000	
		5 Oct. 1917	25.000	
		6 Nov. 1917	75.000	
Over te dragen	1.370.000		1.370.000	

Gestemd door den Gemeenteraad	Bedrag der gestemde leening	Datum der ontvangst	Ontvangen sommen	Aanmerkingen
Overdracht	1.370.000		1.370.000	
25 Aug. 1917	750.000	1 Sept. 1917	100.000	
		14 Sept. 1917	50.000	
		20 Sept. 1917	150.000	
		5 Oct. 1917	100.000	
		31 Dec. 1917	100.000	
		1 Febr. 1918	100.000	
		24 Febr. 1918	150.000	
	50.000		50.000	Obligatiën
26 Jan. 1918	645.000	2 Meert 1918	150.000	
		7 Aug. 1918	100.000	
13 April 1918	50.000	30 Sept. 1918	100.000	
		24 Oct. 1918	50.000	
		31 Oct. 1918	79.000	
		31 Oct. 1918	166.000	
			50.000	
	2.865.000		2.865.000	
		25 Jan. 1915	12.000	Aangeb. door een bijzondere
		Algem. totaal	2.877.000	

Tabel der boeten,
door den Bezetter aan de Stad Lier opgelegd.

Volg-nummer	Dagteekening	Opgelegd door	Opgegeven reden	Bedrag
1.	11 Meert 1915	Plaatsbevelhebber Pampe.	Op de plakkaat, meldende de Duitsche overwinning te Augustows, werd het woord « Russen » door « Mussen » vervangen.	1250,— fr.
2.	14 Aug. 1916	Freiherr von Huene, Krijgsgouverneur te Antwerpen.	Den 21 Juli 1916 was, ten 2e male, een Belgisch vlag vastgemaakt in eenen boom, achter Lisp, nabij de Nazarethbrug.	25000,— fr.

Volg-nummer	Dagteekening	Opgelegd door	Opgegeven reden	Bedrag
3.	26 Meert 1917	Keizerlijk Gouvernement Antwerpen.	Een koperen seinlanteern werd gestolen in de statie, nabij de splitsing der lijnen Lier-Bouchout en Lier-Linth.	625,— fr.
4.	30 Dec. 1917	Keizerlijk Gouvernement Antwerpen.	Het Stadsbestuur weigerde de naamlijst der werklooze arbeiders in te leveren.	6250,— fr.
5.	27 April 1918	Regierungsassessor von Abel, Zivilkommissaris te Mechelen.	Door de landbouwers van Lier werd geen voldoende aantal aardappelen afgeleverd.	12500,— fr.
6.	4 Juli 1918	Keizerlijk Gouvernement Antwerpen.	Diefstal van aardappelen in bende had plaats, waarbij door de Duitschers op de plichtigen geschoten en 2 personen gedood werden.	32500,— fr.
			Totaal	78125,— fr.

Tabel der voornaamste Oorlogsuitgaven,
gedaan vóór 31 December 1918 :

Boeten door den Bezetter opgelegd	78.125,00 fr.
Opvorderingen en dergelijke	370.883,10 »
Inrichting van een reukloozen ruimingsdienst . .	12.031,07 »
Aankoop van strooi voor krijgslogementen . . .	51.472,85 »
Bouwen van paardenstallen voor de Duitschers . .	81.458,82 »
Levering van britsen, schabben en benoodigdheden .	40.252,50 »
Ontgraving van gesneuvelden	1.039,42 »
Gelden uit de Stadskas geroofd	45.929,86 »
Betaald aan de burgerlijke politie.	160.141,61 »
Steun aan behoeftigen	925.805,24 »
Steun aan kinderwerken	26.109,76 »

Steun aan krijgsgevangenen	6.805,62 fr.
Toelagen voor den geneeskundigen dienst . . .	10.652,65 »
Voorschotten verleend aan 't Hulpkomiteit . . .	40.000,— »
Voorschotten verleend aan 't Voedingskomiteit . .	66.000,— »
Hulp verleend aan vluchtelingen	12.479,54 »
Bijdragen in de uitgaven van burgerskeuken . .	97.514,16 »
Toelagen aan « Bescheiden Hulp »	8.250,— »
Toelagen aan den Bond der Teringbestrijders . .	5.356,80 »
Eetmalen aan burgerlijke krijgsgevangenen . . ,	8.048,89 »

Lier, den 29 Februari 1924.

NAMENS HET SCHEPENCOLLEGE :

De Secretaris, A. O. VERMEIREN.

De Burgemeester, JOS. SCHELLEKENS.

INHOUDSTAFEL.

TITEL I. — *Bevolking.*

BLZ.

1e Afdeeling. — Staat der bevolking 7
2e Afdeeling. — Beweging van den Burgerlijken Stand. — Geboorten, overlijdens, huwelijken, echtscheidingen, kindaannemingen, wettigingen van 1914, 1915, 1916, 1917, 1918 8
3e Afdeeling. — § 1. Staat van overlijden volgens ouderdom . 9
§ 2. Inburgering 11
4e Afdeeling. — § 1. Verandering van woning . . . 11
§ 2. Registers van bevolking . . . 11

TITEL II. — *Gemeentebestuur.*

1e Afdeeling. — 1. Gemeenteraad. Samenstelling. . . 12
2. Werkzaamheden 13
2e Afdeeling. — College van Burgemeester en Schepenen . . 60
3e Afdeeling. — Personeel en inrichting der bureelen . . 61
4e Afdeeling. — § 1. Kiezerslijsten 62
§ 2. Verkiezingen 62
§ 3. Lijsten der gezworenen . . . 62
5e Afdeeling. — Gemeentegoederen. 63
A. Aankoopen 63
B. Verkoopen 64
C. Verwisselingen 64
6e Afdeeling. — Gemeentereglementen 65
Taks op het verkeer 65
Reglement ter bevordering der openbare gezondheid 65
Reglement op het bouwen 66
Politieverordening op het verkeer op de wandelingen 67
Politiereglement op het bouwen van voorloopige woningen 68
Verordening op het bouwen 70
Verordening tot waarborg der zedelijkheid . 73
Taks op de bestratingswerken 73
Wijziging van het reglement op de openbare vermakelijkheden 76
Taks op de bestratingswerken 76
Belasting op stoomketels en motoren . . 78

TITEL III. — *Geldwezen der stad.*

Ontleding der stadsrekening van 1914 . 81
Buitengew. dienst. — Buitengewone ontvangsten . . . 81
Buitengewone uitgaven . . . 81
Gewone dienst. — Gewone ontvangsten . . . 82
1e Hoofdstuk 82
2e Hoofdstuk 82
3e Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten . 83
4e Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het onderwijs . . 83
5e Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde . 84
Opsomming der gewone ontvangsten . . 84
Gewone uitgaven 84
1e Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur . . 84
2e Hoofdstuk. — Openbare veiligheid . . 85
3e Hoofdstuk. — Gemeentewerken . . 86
4e Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten . 86
5e Hoofdstuk. — Godsdienst . . . 86
6e Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs . . 86
7e Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs . . 87
8e Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden 87
9e Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde . . 88
10e Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard. . . . 88
11e Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven . . 88
12e Hoofdstuk. — Uitzonderlijke uitgav^n tijdens tijdens den oorlog . . 88
Opsomming der gewone uitgaven . . 89

Ontleding der stadsrekening van 1915 . 89
Buitengew. dienst. — Buitengewone ontvangsten . . . 89
Buitengewone uitgaven . . . 89
Gewone dienst. — Gewone ontvangsten . . . 90
1e Hoofdstuk 90
2e Hoofdstuk 90
3e Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten . 91
4e Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het onderwijs . . 91
5e Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde . 91
6e Hoofdstuk. — Uitzonderl. ontvangst^n tijdens den oorlog . . . 92
Opsomming der gewone ontvangsten . . 92
Gewone uitgaven 92
1e Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur . . 92
2e Hoofdstuk. — Openbare veiligheid . . 92
3e Hoofdstuk. — Gemeentewerken . . 94
4e Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten. . 94
5e Hoofdstuk. — Godsdienst . . . 94
6e Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs . . 94
7e Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs . . 95
8e Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden 95
9e Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde . . 95
10e Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard. . . . 96
11e Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven . . 96
12e Hoofdstuk. — Uitzonderl. uitgaven tijdens den oorlog . . . 96
Opsomming der gewone uitgaven . . 96

Ontleding der stadsrekening van 1916 . 97
Buitengew. dienst. — Buitengewone ontvangsten . . . 97
Buitengewone uitgaven . . . 98
Gewone dienst. — Gewone ontvangsten . . . 98
1e Hoofdstuk 98
2e Hoofdstuk 98
3e Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten . 99
4e Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het onderwijs . . 99
5e Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde . 100
6e Hoofdstuk. — Uitzonderl. ontvangsten tijdens den oorlog . . 100
Opsomming der gewone ontvangsten . . 100
Gewone uitgaven 101
1e Hoofdstuk 101
2e Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur . . 101
3e Hoofdstuk. — Openbare veiligheid . . 101
4e Hoofdstuk. — Gemeentewerken . . 102
5e Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten. . 102
6e Hoofdstuk. — Godsdienst . . . 103
7e Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs . . 103
8e Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs . . 103
9e Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden 104
10e Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde . . 104
11e Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard. . . . 104

12e Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven . . 105
13e Hoofdstuk. — Uitzonderl. uitgaven tijdens den oorlog . . . 105
Opsomming der gewone uitgaven . . 105

Ontleding der stadsrekening van 1917 . 106
Buitengew. dienst. — Buitengewone ontvangsten . . . 106
Buitengewone uitgaven . . . 107
Gewone dienst. — Gewone ontvangsten . . . 107
1e Hoofdstuk 107
2e Hoofdstuk 107
3e Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten . 108
4e Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het onderwijs . . 108
5e Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde . 109
6e Hoofdstuk. — Uitzond. ontvangsten tijdens den oorlog . . . 109
7e Hoofdstuk 109
Opsomming der gewone ontvangsten . . 110
Gewone uitgaven 110
1e Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur . . 110
2e Hoofdstuk. — Openbare veiligheid . . 110
3e Hoofdstuk. — Gemeentewerken . . 111
4e Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten. . 111
5e Hoofdstuk. — Godsdienst . . . 112
6e Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs . . 112
7e Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs . . 112
8e Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden 113
9e Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde . . 113
10e Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard. 113
11e Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven . . 113
12e Hoofdstuk. — Uitzonderl. uitgaven tijdens den oorlog . . . 114
Opsomming der gewone uitgaven . . 114

Ontleding der stadsrekening van 1918 . 115
Buitengew. dienst. — Buitengewone ontvangsten . . . 115
Buitengewone uitgaven . . . 115
Gewone dienst. — Gewone ontvangsten . . . 115
1e Hoofdstuk 115
2e Hoofdstuk 115
3e Hoofdstuk. — Verschillende opbrengsten . 116
4e Hoofdstuk. — Inkomsten en toelagen voor het onderwijs . . 117
5e Hoofdstuk. — Ontvangsten voor orde . 117
6e Hoofdstuk. — Uitzond. ontvangsten tijdens den oorlog . . . 117
Opsomming der gewone ontvangsten. . 118
Gewone uitgaven 118
1e Hoofdstuk. — Plaatselijk Bestuur . . 118
2e Hoofdstuk. — Openbare veiligheid . . 118
3e Hoofdstuk. — Gemeentewerken . . 119
4e Hoofdstuk. — Liefdadige Gestichten. . 120
5e Hoofdstuk. — Godsdienst . . . 120
6e Hoofdstuk. — Openbaar Onderwijs . . 120
7e Hoofdstuk. — Schoone Kunsten, Kunst- en Vakonderwijs . . 121
8e Hoofdstuk. — Gevestigde en andere schulden 121
9e Hoofdstuk. — Uitgaven voor orde . . 121
10e Hoofdstuk. — Uitgaven van verschillenden aard. 121
11e Hoofdstuk. — Toevallige uitgaven . . 122
12e Hoofdstuk. — Uitzonderl. uitgaven tijdens den oorlog . . . 122
Opsomming der gewone uitgaven . . 122

TITEL IV. — *Instellingen van Weldadigheid.*

1e Afdeeling. Bureel van Weldadigheid 124
Dienstjaar 1914-1915 124
1. Bestuur (personeel) 124
2. Roerende en onroerende goederen . . 124
3. Giften en legaten 124
4. Aankoop, verkoop en verwisseling van eigendommen 125
5. Afleg en wederaanleg van kapitalen . . 125
6. Rekendienst 125
7. Statistiek van behoeftigheid . . . 125
8. Bedeelingen uitgereikt in 1914 . . 125
Dienstjaar 1915-1916 126
1. Bestuur (personeel) 126
2. Roerende en onroerende goederen . . 126
3. Verleende onderstand voor voeding der behoeftigen 127
4. Rekenwezen 127
5. Bedeelingen in 1915 uitgereikt . . 127

Dienstjaar 1916-1917 127
1. Bestuur (personeel) 127
2. Roerende en onroerende goederen . . 128
3. Geldontleeningen 128
4. Onderstand aan noodlijdende (schamele) burgers 128
5. Rekenwezen 128
6. Bedeeling in 1916 128
Dienstjaar 1917-1918 129
1. Bestuur (personeel) 129
2. Roerende en onroerende goederen . . 129
3. Giften en legaten 129
4. Rekenwezen 129
5. Onderstand in 1917 uitgereikt . . 129
Dienstjaar 1918-1919 130
1. Bestuur (personeel) 130
2. Roerende en onroerende goederen . . 130
3. Verkooping van eigendommen . . 130
4. Giften en legaten 130
5. Voedingsonderstand 131
6. Rekenwezen 131
7. Bedeelingen gedaan in 1918 . . . 131
2e Afdeeling. — Bestiering der Gast- en Godshuizen . . 131
Verslag over het dienstjaar 1914-1915 . . 131
A. Bestuur (personeel) 131
B. Roerende en onroerende goederen . . 132
C. Giften en legaten 132
D. Verkoop, aankoop en ruiling vn eigendommen 133
E. Afleg en wederaanleg van kapitalen . . 133
F. Rekendienst 133
G. Beweging der zieken van 't gasthuis in 1914 133
H. Bevolking der Gods- en Weezenhuizen op 1 Oogst 1915 134
Dienstjaar 1915-1916 134
1. Bestuur (personeel) 134
2. Roerende en onroerende goederen . . 134
3. Giften en legaten 135
4. Verkooping van eigendommen . . 135
5. Meisjesweezenhuis 135
6. Rekenwezen 135
Dienstjaar 1916 1917 136
A. Bestuur (personeel) 136
B. Roerende en onroerende goederen . . 136
C. Afleg van kapitalen 136
D. Voorloopige heraanleg van kapitalen . . 136
E. Aankoop en verkoop van eigendommen . 136
F. Rekenwezen 137
Dienstjaar 1917-1918 137
1. Bestuur (personeel) 137
2. Roerende en onroerende goederen . . 137
3. Verkoop van eigendommen . . . 137
4. Geldontleening 138
5. Afleg van kapitalen 138
6. Uitwijkelingen van Roosselaere . . 138
7. Rekenwezen 138
Dienstjaar 1918-1919 138
A. Bestuur (personeel) 138
B. Roerende en onroerende goederen . . 139
C. Voorloopige heraanleg van kapitalen . . 139
D. Bevolking der Gods- en Weezenhuizen . 139
E. Rekenwezen 139
3e Afdeeling. — Bijzondere Liefdadigheidsvereenigingen en Tentoonstellingen 140
Genootschap St-Vincentius a Paulo . . 140
Zuigelingenzorg 141
Dames van Barmhertigheid . . . 146
Beschermkring der Militianen van Lier . . 148
St-Jozefskransken 148
4e Afdeeling. — Maatschappijen van Onderlingen Bijstand . 151
Erkende Maatschappij van Onderlingen Bijstand : « Oud-Wapenmakkers » . . . 151
Maatschappij van Onderlingen Bijstand : « Hulp in Nood » 152
Ouderdomspensioenen 152
5e Afdeeling. — Stedelijk Hulpfonds tegen Werkloosheid. — Bestrijding der Werkloosheid . . . 153
6e Afdeeling. — Vakscholen. 155
St-Jozefsvakscholen 155
7e Afdeeling. — Onderscheidingen 161

TITEL V. — *Katholieke Eeredienst.*

1e Afdeeling. Kerk van den H. Gummarus . . . 162
§ 1. Geestelijkheid 162
§ 2. Kerk 162
§ 3. Bestuur 163
§ 4. Rekenwezen 163
§ 5. Giften en legaten 165
§ 6. Eigendommen der Kerk . . . 165
§ 7. Afleggingen 165

2e Afdeeling. — Kerk van Sinte-Margaretha . . . 165
§ 1. Geestelijkheid 165
§ 2. Samenstelling van den Raad . . 165
§ 3. Samenstelling van het Bureel . . 165
§ 4. Rekenwezen 166
3e Afdeeling. — Kerk van Sint-Jozef, Lisp 167
§ 1. Geestelijkheid 167
§ 2. Kerk 167
§ 3. Bestuur 167
§ 4. Rekendienst 167
4e Afdeeling. — Kerk van het H. Hart 169
§ 1. Geestelijkheid 169
§ 2. Kerk 169
§ 3. Bestuur 169
§ 4. Rekendienst 170
5e Afdeeling. — Kerk van de H. Familie 171
§ 1. Geestelijkheid 171
§ 2. Kerk 171
§ 3. Bestuur 171
§ 4. Rekenwezen 172
§ 5. Giften en legaten 173

TITEL VI. — *Openbaar Onderwijs.*

1e Afdeeling. — Lager Onderwijs 174
§ 1. Lokalen 174
§ 2. Personeel 174
§ 3. Bevolking 175
2e Afdeeling. — Bewaarscholen en Scholen voor Volwassenen . 180
3e Afdeeling. — Staatsnormaalschool te Lier . . . 181
4e Afdeeling. — Middelbaar Onderwijs 188
§ 1. Lokalen 188
§ 2. Middelbare Meisjesschool . . . 194
§ 3. Sint Gommaruscollege . . . 194
§ 4. Vrije Middelbare en andere Meisjesscholen 196
§ 5. Leerwerkhuis voor kantmaken en borduren 196

TITEL VII. — *Schoone Kunsten, Wetenschappen en Letteren.*

1e Afdeeling. — § 1. Academie van Schoone Kunsten. — Teekenscholen 198
§ 2. Vrije Muziekschool 200
§ 3. Genootschappen ter beoefening der kunst . 200
§ 4. Museum Wuyts-Van Campen . . 202
2e Afdeeling. — Stadsvolksboekerij 203

TITEL VIII. — *Gezondheidsleer en Openbare Gezondheid.*

1e Afdeeling. — Plaatselijke Geneeskundige Commissie . . 205
2e Afdeeling. — § 1. Gezondmaking der wijken, en verbetering der woningen van de werkende klas . 207
§ 2. Keurdienst van het vleesch . . . 209
3e Afdeeling. — § 1. Onheilen en rampen . . . 209
§ 2. Daden van moed en zelfopoffering . . 210
4e Afdeeling. — Reispassen. — Werkbeurs- en dienstbodenboekjes 210
5e Afdeeling. — Pompierskorps 212

TITEL IX. — *Openbare veiligheid, Rechtswezen, Gevangenissen.*

1e Afdeeling. — § 1. Personeel 215
§ 2. Gendarmerie. 222
2e Afdeeling. — Verordeningen en Reglementen . . . 222
3e Afdeeling. — Aanhoudingen, Schelmstukken, Misdrijven en Overtredingen 222
Bescherming der dieren 223

TITEL X. — *Burgerwacht, Militie, Bezetting.*

1e Afdeeling. — Burgerwacht 225
2e Afdeeling. — Militie 227

TITEL XI. — *Openbare Belastingen.*

1e Afdeeling. — Directe belastingen en Accijnsen . . . 233
2e Afdeeling. — Hallen en Merkten. 234
3e Afdeeling. — Bijzondere gebouwen. — Toepassing der reglementen op de politie en op het bouwen . 238

TITEL XII. — *Openbare Werken.*

1e Afdeeling. — § 1. Groote en kleine Wegenis . . . 243
Reglement op het zuiverhouden der straten 246
§ 2. Gemeentewerken 248
2e Afdeeling. — Verandering van lijnrichting . . . 250
3e Afdeeling. — Opening van nieuwe straten . . . 252
4e Afdeeling. — Herstelling en onderhoud der straten, stadsgebouwen en beplantingen 252
5e Afdeeling. — Vaarten, Rivieren en Waterloopen . 256
6e Afdeeling. — Stadsverlichting 258
7e Afdeeling. — Kerkhoven 261
Reglement op het benuttigen der Stadskerkhoven 263

TITEL XIII. — *Nijverheid, Koophandel en Landbouw.*

1e Afdeeling. — Nijverheidsgestichten, Stoomwerktuigen, Onderzoeken van Commodo en Incommodo . 267
2e Afdeeling. — Handel en Nijverheid 267
3e Afdeeling. — Beweging der Scheepvaart . . . 270
4e Afdeeling. — Levensbehoeften. — Bevoorrading . . 270
5e Afdeeling. — Landbouw 276
§ 1. Onderscheidingen 276
§ 2. Landbouw 276
§ 3. Landbouwcomice, Lier . . . 282
§ 4. Veekweeksyndikaat, Lier . . . 282
§ 5. Spaar- en Leengild van Lier, Raifaisenkas. 283
6e Afdeeling. — Openbaar Vervoer 283
§ 1. IJzerenwegen 263
§ 2. Buurtspoorwegen 285
7e Afdeeling. — Posterijen 286

Aanhangsel 288